

**KIRSAL KALKINMA ODAKLI
YERLEŞİM PLANLAMASI
HAVSA**

Editörler

H. Meltem GÜNDOĞDU - Timuçin KURT - Yunus ÇOLAK

KIRSAL KALKINMA ODAKLI
YERLEŞİM PLANLAMASI
HAVSA

Editörler

H. Meltem GÜNDOĞDU - Timuçin KURT - Yunus ÇOLAK

ISBN: 978-625-6822-06-1

Paradigma Akademi Yayınları

Sertifika No: 69606

Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım

Fetvane Sokak No: 29/A

ÇANAKKALE

e-mail: fahrigoker@gmail.com

Yayın Sorumlusu

Nevin SUR

Tasarım&Kapak

Himmet AKSOY

Matbaa

Meydan Baskı Fotokopi

Sertifika No: 70835

Kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluđu yazarlarına aittir.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığından alınan bandrol ve
ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Temmuz 2023

Paradigma Akademi

KIRSAL KALKINMA ODAKLI
YERLEŞİM PLANLAMASI
HAVSA

Editörler

H. Meltem GÜNDOĞDU - Timuçin KURT - Yunus ÇOLAK

Katkılarından dolayı Havsa Belediyesi'ne ve Belediye Başkanı
Sayın Aydın Balkan'a teşekkür ederiz

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Editörler

Doç. Dr. Hatice Meltem GÜNDOĞDU

Dr. Timuçin KURT

Dr. Yunus ÇOLAK

Proje Ekibi

Abdulsamet ÜNEŞ

Emircan KUZUCU

Kezban TÜRKMEN

Ahmetcan ŞEREMET

Enes ÇIPLAKÇÖKE

Mehmet Emin BAYRAM

Akın AKSOY

Esra ÖZTÜRK

Muhammet MAHMUDOV

Aybüke YILMAZ

Gamze DENİZ

Nurdan DUYGU

Batuhan AKTAŞ

Gamze KARADAŞ

Onur KUŞ

Beyza Nur GÖKCE

Gizem TEMEL

Onur YILMAZ

Beyza ÖZGÜL

Gökhan GÖKTURAPOĞLU

Osman KIZIL

Buket SARIYALIM

Güldane GEDİK

Rafiullah MIRZAYEE

Buket TEKİN

Halil İbrahim YILMAZ

Rumeysa TEKER

Buse KOÇ

Hümeyra ASLAN

Serhad SEVER

Ceren ERGÜNAY

Işıl ÇANAKÇI

Tuğba TANRIVERDİ

Dilshat SULTANBAYEVA

İlayda GÖDEOĞLAN

Veysel DEDE

Ece Melisa KAÇAN

Jahangir YUSUPOV

Yaren KOÇOĞLU

Edanur ATEŞ

Kerem Bora BULUT

Zehra ÖZEL

PLANLAMA ATÖLYESİ - I PROJE YÜRÜTÜCÜLERİ

Doç. Dr. H. Meltem Gündoğdu

Dr. Timuçin Kurt

Dr. Azem Kuru

Dr. Yunus Çolak

TEŞEKKÜR

Atölye çalışmalarında birebir eğitim ve yoğun bir emekle ortaya çıkan ürünlerin yayınlanarak, paylaşım ve dolaşıma sokulması büyük önem arz etmektedir. Planlama disiplininin birikiminden hareketle gerçek mekân ve problemleri ile genç plancı adaylarının yüzleşmiş olduğu atölyeler, ülkemiz yerleşmeleri için önemli analitik etütlerin yapılmasına da imkân tanımaktadır. Zengin doğal ve mekânsal özelliklere sahip, sosyal ve ekonomik anlamda güçlenmesi gereken bölgelerin monografileri bu sayede güncellenmekte, bölgesel araştırmalara olanak sunmaktadır. Planlama atölyelerinde öğrencilerin katkıları ile oluşan çalışmaları bir araya getirmekteki amacımız, böylesi bir çerçevede motivasyon kazanmaktadır. Çalışma, şehir ve bölge planlama disiplini kadar, kırsal kalkınma, bölgesel iktisat, kent tarihi ve coğrafya disiplinleri içinde kaynaklık teşkil edecek bir ürün hüviyeti taşımaktadır. Aynı zamanda, planlama eğitimi için kritiklerin yapılması ve yeni yöntemlerin gündeme getirilebilmesi için de burada olduğu gibi benzer yayınlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, yoğun bir emeğin ürünü olarak takdim ettiğimiz bu çalışmaya her türlü eleştiri ve katkıyı almak editörler olarak en büyük beklentimizdir. Bir atölye çalışmasının raporlarının düzenlenerek bir araya getirildiği bu çalışmanın sistematığı ve kurgusunun planlama eğitimine örnek bir model olması ve bölgesel etütlere kaynaklık etmesini ümit ediyoruz. Bu derlemede söz konusu olabilecek eksiklik ve hataların da bu gözle değerlendirilmesinin gerektiğini, bir atölye çıktısı olarak da yorum ve yeniden düzenlemeye açık olduğunu belirtmek isteriz.

Çalışmanın vücut bulmasında ve atölyelerin başarı ile gerçekleşmesinde katkılarını esirgemeyen kurum ve paydaşlarımıza minnettarız. Havsa projesini başından beri destekleyen ve eserin yayınlanmasında katkılarını esirgemeyen değerli paydaşımız Havsa Belediyesi ve değerli başkanı Aydın Balkan'a her türlü katkı ve hoşgörüsü için teşekkür ediyoruz. Kendisi, hukuk adamı ve politikacı kimliğinin ötesine geçerek, projenin her aşamasında özverili bir katkı ortaya koymuş, Yerel Yönetim-Üniversite ortaklığına ilişkin ülkemizde örnek olması gereken bir zeminin katkısını üretmiştir. Şehir plancısı Büşra Ertaş'a, saha çalışmalarının sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesindeki kıymetli katkıları ve teknik destekleri için

minnettarız. Son olarak, atölyede görevlerini hakkıyla yerine getirerek, azimle bu süreci tamamlayan kıymetli öğrencilerimize çok teşekkür ediyoruz. Bu çalışmanın, onların kariyer basamaklarını adımlarken dönüp kritik edecekleri ve daha iyi çalışmalar için bir aşama kabul edecekleri bir eser olmasını diliyoruz. Çalışmanın bütünüyle, öğrenci, araştırmacı ve tüm faydalanıcılar için istifade getirmesini dileriz.

Doç. Dr. H. Meltem Gündoğdu

Dr. Timuçin Kurt

Dr. Yunus Çolak

Temmuz 2023 – Kırklareli

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
HARİTALAR LİSTESİ.....	xvi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xx
GRAFİKLER LİSTESİ	xxi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. KONUM VE İDARİ YAPI	8
1.1.1. Ülke ve Bölge İçindeki Konumu	8
1.1.2. İdari Yapılanma	12
1.2. TARİHSEL VE MEKÂNSAL GELİŞİM SÜRECİ.....	18
1.2.1. Tarihsel Gelişim Süreci	18
1.2.1.1. Trakya'nın Tarihsel Gelişim Süreci	18
1.2.1.2. Edirne'nin Tarihsel Gelişim Süreci	26
1.2.1.3. Havsa'nın Tarihsel Gelişim Süreci.....	31
1.2.2. Mekânsal Gelişim ve Makroform.....	35
1.3. BÖLGENİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ	37
1.3.1. Bölgesel Karakter ve Etki Alanları.....	42
1.3.1.1. Edirne ve İlçelerinin Karakter ve Etki Alanları	43
1.3.1.2. Tekirdağ ve İlçelerinin Karakter ve Etki Alanları	47
1.3.1.3. Kırklareli ve İlçelerinin Karakter ve Etki Alanları	48
1.3.2. Bölgesel Akış ve İlişkiler	50
1.4. DOĞAL YAPI.....	53
1.4.1. Jeomorfolojik Yapı.....	53
1.4.1.1. Eşyükselti	53
1.4.1.2. Eğim Değerleri	58
1.4.1.3. Yöneliş (Bakı)	58

1.4.2. İklim Yapısı	60
1.4.2.1. Sıcaklık	61
1.4.2.2. Güneşlenme	63
1.4.2.3. Rüzgâr.....	64
1.4.2.4. Yağış.....	65
1.4.3. Doğal Alanlar ve Kaynaklar	67
1.4.3.1. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	68
1.4.3.2. Sulak Alanlar ve Su Yapıları	69
1.4.3.3. Ekolojik ve Biyolojik Yapı.....	70
1.4.3.4. Toprak Kabiliyeti ve Tarım Toprağı Kullanım Durumu ...	73
1.4.3.5. İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları.....	76
1.4.3.6. Maden Kaynakları ve Enerji Üretim Alanları	80
1.4.4. Jeolojik Yapı.....	90
1.4.4.1. Jeolojik Formasyonlar	90
1.4.4.2. Jeolojik Açından Yerleşime Uygunluk.....	93
1.4.4.3. Hidrojeolojik Yapı.....	96
1.4.5. Doğal Risk Alanları	99
1.4.5.1. Erozyon Riskli Alanlar	99
1.4.5.2. Deprem Riskli Alanlar	100
1.4.5.3. Taşkın Riskli Alanlar.....	101
1.4.5.4. Heyelan Riskli Alanlar	101
1.4.5.5. Yangın Riskli Alanlar	102
1.4.6. Çevre Sorunları.....	103
1.4.6.1. Hava Kirliliği	103
1.4.6.2. Su Kirliliği	107
1.4.6.3. Toprak Kirliliği.....	110
1.5. DEMOGRAFİK VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPI	114
1.5.1. Demografik Yapı	114
1.5.1.1. Genel Nüfus Yapısı Ve Nüfusun Değişimi	114

1.5.1.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı.....	116
1.5.1.3. Kır-Kent Nüfusu.....	117
1.5.1.4. Doğum ve Ölümler.....	118
1.5.1.5. Nüfus Yoğunluğu.....	119
1.5.1.6. Hane Halkı Büyüklüğü.....	120
1.5.1.7. Göç Durumu.....	121
1.5.2. Sosyal Yapı.....	124
1.5.2.1. Ekonomik Yapı.....	125
1.5.2.2. Eğitim ve Okuryazarlık.....	126
1.5.2.3. Sağlık.....	131
1.5.2.4. Yaşam Kalitesi.....	133
1.5.3. Kültürel Yapı.....	134
1.6. EKONOMİK YAPI.....	136
1.6.1. Genel Ekonomik Yapı.....	137
1.6.1.1. İşgücü ve İstihdam.....	137
1.6.1.2. İşgücünün Sektörel Dağılımı.....	138
1.6.1.3. Ekonomik Gelişme Dinamikleri.....	140
1.6.2. Sektörel Yapı.....	143
1.6.2.1. Tarım Sektörü.....	143
1.6.2.2. Sanayi Sektörü.....	152
1.6.2.3. Hizmetler Sektörü.....	155
1.6.2.4. Enerji ve Madencilik Sektörü.....	162
1.6.3. Bölgesel ve Yerel Ekonomik Aktörler.....	171
1.6.3.1. Aktör Ağı.....	171
1.6.3.2. Aktörlerin Talep ve Beklentileri.....	181
1.7. MEVCUT ALAN KULLANIMI.....	185
1.7.1. Arazi Kullanım.....	185
1.7.2. Donatı Alanları.....	194
1.7.2.1. Sosyal ve Teknik Altyapı Alanları.....	194

1.7.2.2. Yeterlilik ve Erişilebilirlik.....	215
1.7.3. İşlevsel Bağlantılar	226
1.7.3.1. Ulaşım Sistemi.....	226
1.7.3.2. Lojistik Sistem.....	236
1.8. KORUMA ALANLARI.....	247
1.8.1. Doğal Sit ve Koruma Alanları	249
1.8.2. Kültürel Miras ve Koruma Alanları.....	253
1.9. MÜLKİYET DOKUSU.....	269
1.10. ÜST ÖLÇEKLİ PLAN KARARLARI VE POLİTİKALARI.....	275
1.10.1. Yöntem	275
1.10.2. Bulgular	279
1.10.2.1. Merkezler Kademelenmesi ve Nüfus.....	279
1.10.2.2. Doğal Yapı.....	280
1.10.2.3. Ekonomik Aktiviteler	281
1.10.2.4. Ulaşım ve Erişilebilirlik.....	286
1.10.2.5. Yatırımlar	290
1.11. KENTSEL DÖNÜŞÜM GEREKSİNİMİ	292
1.12. SONUÇ	297
KAYNAKÇA	301

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1: Köylerin Havsa Merkezine Uzaklığı.....	10
Tablo 1.2: Trakya'nın Osmanlı Öncesi Tarihsel Gelişim Süreci.....	21
Tablo 1.3: Trakya'nın Osmanlı Dönemi'ndeki Tarihsel Gelişim Süreci....	23
Tablo 1.4: Havsa İlçesi Sıcaklık Durumu.....	61
Tablo 1.5: Havsa İlçesi Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri	61
Tablo 1.6: Havsa İlçesi Güneşlenme Süresi	63
Tablo 1.7: Havsa İlçesi Rüzgar Hızı.....	64
Tablo 1.8: Havsa İlçesi Yağış Değerleri.....	65
Tablo 1.9: Trakya Bölgesi'nde Orman Alanlarının Dağılımı.....	69
Tablo 1.10: Trakya Bölgesi'nde Doğal Alanlar ve Kaynaklar	69
Tablo 1.11: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları-1	73
Tablo 1.12: Havsa İlçesi Toprak Nitelikleri	74
Tablo 1.13: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları-2	74
Tablo 1.14: Edirne İl'inde Göç Hareketleri.....	122
Tablo 1.15: TR21 Bölgesi'nde Yoksulluk Durumu	125
Tablo 1.16: Havsa İlçesi Hane Halkı Gelir Durumu	126
Tablo 1.17: Edirne İl'inde Okuryazarlık Durumu	128
Tablo 1.18: TR21 Bölgesi'nde Bitkisel Tarım Ürünleri Üretimi	144
Tablo 1.19: Havsa İlçesi'nde Bitkisel Tarım Ürünleri Üretimi (Genel)...	144
Tablo 1.20: Havsa İlçesi'nde Bitkisel Tarım Ürünleri Üretimi (Detay)...	145
Tablo 1.21: Havsa İlçesi'nin Bitkisel Tarım Üretiminde Edirne'deki Payı.....	145
Tablo 1.22: TR21 Bölgesi'nde Meyve Ürünleri Üretimi	146
Tablo 1. 23: Havsa İlçesi'nde Meyve Ürünleri Üretimi	146
Tablo 1. 24: TR21 Bölgesi'nde Sebze Ürünleri Üretimi.....	147
Tablo 1 25: Havsa İlçesi'nde Sebze Ürünleri Üretimi	147

Tablo 1.26: Havsa İlçesi'nin Sebze ve Meyve Üretiminde Edirne'deki Payı.....	148
Tablo 1.27: TR21 Bölgesi'nde Yıllara Göre Hayvan Sayıları	148
Tablo 1.28: Havsa İlçesi'nde Yıllara Göre Hayvan Sayıları	148
Tablo 1.29: Havsa İlçesi'nde Yıllara Göre Öne Çıkan Hayvan Sayıları ..	148
Tablo 1.30: Havsa İlçesi'nin Hayvan Sayıları Açısından Edirne'deki Payı.....	149
Tablo 1.31: Edirne İli 2020 Yılı TL Bazında Üretim Değerleri	150
Tablo 1.32: Havsa İlçesi'nde Tarımsal Yatırımlar	150
Tablo 1.33: Türkiye Enerji Yatırımları (MW).....	162
Tablo 1.34: TR21 Bölgesi Hayvansal Atık Biyogaz Potansiyeli	167
Tablo 1.35: TR21 Bölgesi Tarımsal Atık Elektrik Üretim Potansiyeli	167
Tablo 1.36: TR21 Bölgesi Kentsel Atık Elektrik Üretim Potansiyeli	167
Tablo 1.37: Trakya Bölgesi'nde Bulunan Biyokütle Enerji Üretim Bilgileri.....	167
Tablo 1.38: Edirne İl'inin Arazi Kullanımı	185
Tablo 1.39: Havsa İlçesi'nin Arazi Kullanımı.....	187
Tablo 1.40: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim-1 (1990-2020)....	194
Tablo 1.41: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim-2 (1990-2020)....	194
Tablo 1.42: Havsa İlçesi'ndeki Eğitim Tesisleri	196
Tablo 1.43: Havsa İlçesi'ndeki Eğitim Tesislerinin Kapasite Durumu	197
Tablo 1.44: Havsa İlçesi'ndeki Havsa İlçesi'ndeki Sağlık Tesisleri	198
Tablo 1.45: Havsa İlçesi'ndeki Sağlık Tesislerinin Kapasite Durumu.....	199
Tablo 1.46: Havsa İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Parkları.....	200
Tablo 1.47: Havsa İlçesi'ndeki Spor Alanları	202
Tablo 1.48: Havsa İlçesi'ndeki Mezarlık Alanları	204
Tablo 1.49: Havsa İlçesi'ndeki Sosyal Tesisler	205
Tablo 1.50: Havsa İlçesi'ndeki Dini Tesisler.....	206
Tablo 1.51: Havsa İlçesi'ndeki İdari Tesisler	209
Tablo 1.52: Köylerin Havsa Belediye Binasına Uzaklıkları	210

Tablo 1.53: Havsa İlçe Merkezinde Donatıların Alansal Yeterliliği-1.....	215
Tablo 1.54: Havsa İlçe Merkezinde Donatıların Alansal Yeterliliği-2.....	216
Tablo 1.55: Havsa'nın Köylerinde Donatıların Alansal Yeterliliği-1	217
Tablo 1.56: Havsa'nın Köylerinde Donatıların Alansal Yeterliliği-2	218
Tablo 1.57: Havsa İlçesi'ndeki Okulların Kapasite Yeterliliği	220
Tablo 1.58: Türlerine Göre Karayolları.....	229
Tablo 1.59: Sınır Kapılarının Yıllık Araç Trafığı.....	241
Tablo 1.60: Çorlu-Edirne Aksı Günlük Araç Geçişi	243
Tablo 1.61: TR21 Bölgesi'ndeki Sit Alanları.....	247
Tablo 1.62: Edirne'deki Doğal Sit Alanları.....	250
Tablo 1.63: Kırklareli'ndeki Doğal Sit Alanları.....	250
Tablo 1.64: Tekirdağ'daki Doğal Sit Alanları.....	250
Tablo 1.65: Edirne'deki Kültürel Miras Varlıkları.....	255
Tablo 1.66: Havsa İlçesi'ndeki Mülkiyet Dokusu.....	269
Tablo 1.67: Havsa İlçesi'ndeki Kamu Mülkiyeti Dokusu	270
Tablo 1.68: Havsa İlçesi'ndeki Boş Kamu Mülkleri	270
Tablo 1.69: Havsa İlçesi'nde Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alanlar	295

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1.1: Edirne'nin Ülke ve Bölge İçindeki Konumu	8
Harita 1.2: Havsa İlçesi'nin Edirne İçindeki Konumu	10
Harita 1.3: Havsa İlçesi'nin Konumu	11
Harita 1.4: Trakya Bölgesi'nin İdari Yapılanması	13
Harita 1.5: Edirne İl'inin İdari Yapılanması.....	14
Harita 1.6: Havsa İlçesi'nin İdari Yapılanması	15
Harita 1.7: Osmanlı Öncesi Dönemde Trakya Sınırları.....	22
Harita 1.8: Osmanlı Dönemde Trakya Sınırları.....	23
Harita 1.9: Cumhuriyet Dönemi'nde Trakya Sınırları.....	24
Harita 1.10: Trakya Bölgesi'nin Tarihsel ve Mekânsal Gelişim Süreci	25
Harita 1.11: Havsa'nın Tarihsel ve Mekânsal Gelişim Süreci	34
Harita 1.12: 1990-2018 Döneminde Edirne'nin Makroform Gelişimi	36
Harita 1.13: Trakya Bölgesi'nin Karakteristik Özellikleri	40
Harita 1.14: Trakya'da Bölgesel Akış ve İlişkiler	52
Harita 1.15: Havsa İlçesi Eşyükselti Değerleri.....	54
Harita 1.16: Tarım ve Orman Alanlarının Yükseklik Değerleri.....	55
Harita 1.17: Baraj, Göl ya da Göletlerin Yükseklik Değerleri	56
Harita 1.18: Havsa İlçesi Eğim Değerleri.....	58
Harita 1.19: Havsa İlçesi Yöneliş (Bakı) Durumu.....	59
Harita 1.20: Tarım ve Orman Alanlarının Yöneliş (Bakı) Durumu	60
Harita 1.21: Trakya Bölgesi Sıcaklık Haritası.....	63
Harita 1.22: Trakya Bölgesi Yağış Durumu.....	67
Harita 1.23: Trakya Bölgesi Orman Alanları Dağılımı	70
Harita 1.24: Trakya Bölgesi'ndeki Doğal Alanlar ve Değerler	72
Harita 1.25: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları.....	75
Harita 1.26: Havsa'nın Ergene Havzası'ndaki Konumu ve Ergene Nehri ile İlişkisi	76
Harita 1.27: Trakya Bölgesi'nin Hidrolojik Yapısı	77

Harita 1.28: Havsa İlçesi Hidrolojik Yapısı	78
Harita 1.29: Trakya Bölgesi Maden Alanları	84
Harita 1.30: Trakya Bölgesi Mevcut ve Potansiyel Enerji Üretim Alanları	86
Harita 1.31: Trakya Bölgesi Petrol ve Doğalgaz Kuyuları.....	87
Harita 1.32: Trakya Bölgesi Enerji ve Doğalgaz Nakil Hatları.....	88
Harita 1.33: Trakya Bölgesi Petrol Boru Hatları	89
Harita 1.34: Trakya Bölgesi ve Havsa İlçesi'ndeki Jeolojik Formasyonlar	92
Harita 1.35: Havsa İlçesi Jeolojik Açından Yerleşime Uygunluk Durumu..	95
Harita 1.36: Havsa İlçesi Hidrojeolojik Yapı	98
Harita 1. 37: Havsa İlçesi Erozyon Riskli Alanlar	99
Harita 1. 38: Edirne İli Deprem Riskli Alanlar	100
Harita 1.39: Havsa İlçesi Taşkın Riskli Alanlar	101
Harita 1.40: Havsa İlçesi Bütünleşik Riskli Alanlar.....	102
Harita 1.41: Türkiye'deki İllerin Kış Ayı Hava Kalitesi	104
Harita 1.42: Trakya Bölgesi'ndeki Ölçüm İstasyonları ve Hava Kalitesi	105
Harita 1.43: Türkiye Su Kirliliği Öncelikleri	107
Harita 1.44: Türkiye Atık Kirliliği Öncelikleri	109
Harita 1.45: Havsa İlçesi'ndeki Kirlilik Tehdidi Altındaki Göller ve Nehirler.....	110
Harita 1.46: Türkiye Toprak Kirliliği Öncelikleri	111
Harita 1.47: Havsa İlçesi'ndeki Çevre Sorunları.....	113
Harita 1.48: İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri (2017).....	133
Harita 1.49: İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri (2017)	134
Harita 1.50: TR21 Bölgesi'nin Temel Ekonomik Yapı Göstergeleri	142
Harita 1.51: TR21 Bölgesi'nin Tarım ve Hayvancılık Göstergeleri.....	151
Harita 1.52: Havsa İlçesi'nde Sanayi Sektörünün Varlığı.....	154
Harita 1.53: Havsa İlçesi'nde 2021 Yılı Arsa Satış Bedelleri (m ² /TL)	156
Harita 1.54: Havsa İlçesi'nde Arsa Alım Satım Yoğunlukları.....	157
Harita 1.55: Havsa İlçe Merkezinde Konut Satış Bedelleri (TL/m ²).....	157

Harita 1.56: TR21 Bölgesi ve Havsa İlçesi'nde Hizmetler Sektörü	161
Harita 1.57: Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli	166
Harita 1.58: TR21 Bölgesi'ndeki Kömür ve Gaz Sahaları	168
Harita 1.59: TR21 Bölgesi'nin Enerji ve Yenilenebilir Enerji Potansiyeli	169
Harita 1.60: TR21 Bölgesi'nin Maden Potansiyeli	170
Harita 1.61: Havsa İlçesi Ekonomik Aktör Ağı	180
Harita 1.62: Aktörlerin Havsa İlçesi'ne Yönelik Talep ve Beklentileri ...	184
Harita 1.63: Edirne İl'inin Arazi Kullanımı	186
Harita 1.64: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (1990-2000)	188
Harita 1.65: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2000-2006)	189
Harita 1.66: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2006-2012)	190
Harita 1.67: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2012-2018)	191
Harita 1.68: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2018-2020)	192
Harita 1.69: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (1990-2020)	193
Harita 1.70: Havsa Merkezdeki Donatılar	213
Harita 1.71: Havsa'nın Köylerindeki Donatılar	214
Harita 1.72: Havsa'daki Donatıların Yeterliliği	221
Harita 1.73: Havsa'daki Donatıların Erişilebilirliği (Merkez)	224
Harita 1.74: Havsa'daki Donatıların Erişilebilirliği (Köyler).....	225
Harita 1.75: Trakya Bölgesi'nde Ulaşım Sistemi	228
Harita 1.76: Edirne İli Ulaşım Sistemi	232
Harita 1.77: Havsa İlçesi Ulaşım Sistemi.....	234
Harita 1.78: TR21 Bölgesi'nde Lojistik Sistem	237
Harita 1.79: TR21 Bölgesi'ndeki Lojistik Altyapının Mevcut Durumu...	238
Harita 1.80: TR21 Bölgesi'ndeki Lojistik Altyapı Yatırımları	240
Harita 1.81: Havsa İlçesi'nde İptal Edilen Lojistik Alan	242
Harita 1.82: TR21 Bölgesi'ndeki Mevcut ve Planlanan Lojistik Altyapı.	245
Harita 1.83: Edirne İl'indeki Mevcut ve Planlanan Lojistik Altyapı.....	246

Harita 1.84: TR21 Bölgesi'ndeki Doğal, Kültürel Miras ve Koruma Alanları	248
Harita 1.85: Havsa'daki Kültürel Miras ve Koruma Alanları	260
Harita 1.86: Havsa'daki Kültürel Miras Varlıkları ve Tescilli Yapılar	261
Harita 1.87: Cumhuriyet Mahallesi Mülkiyet Dokusu	271
Harita 1.88: Hacıgazi, Yenimahalle ve Varoş Mahalleleri Mülkiyet Dokusu.....	271
Harita 1.89: Azatlı Mahallesi Mülkiyet Dokusu	272
Harita 1.90: Yolgeldi Mahallesi Mülkiyet Dokusu	273
Harita 1.91: Osmanlı Mahallesi Mülkiyet Dokusu.....	273
Harita 1.92: Havsa İlçesi'nin Mülkiyet Dokusu.....	274
Harita 1.93: Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi Şeması.....	276
Harita 1.94: Trakya Bölge Planı Şeması.....	276
Harita 1.95: 1/100.000 Ölçekli Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı.....	277
Harita 1.96: 1/25.000 Ölçekli Edirne İli Çevre Düzeni Planı	278
Harita 1.97: Trakya Bölgesi İçin Tanımlanan Potansiyel Gelişme Kümeleri	284
Harita 1.98: Trakya Bölgesi İçin Tanımlanan 4.Potansiyel Gelişme Kümeleri	285
Harita 1.99: TRACECA Projesi'nin Trakya Bölgesi İle İlişkisi.....	287
Harita 1.100: Trans-Avrupa Ulaşım Ağı'nın Trakya Bölgesi İle İlişkisi (Kaynak: Hantak, 2007).....	288
Harita 1.101: Avrupa Hızlı Tren Ağı'nın Trakya Bölgesi İle İlişkisi (Kaynak: Rayhaber, 2012).....	289
Harita 1.102: Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Trakya'daki Otoyolları (Kaynak: KGM, 2023).....	290
Harita 1.103: Üst Ölçekli Plan Kararları.....	291
Harita 1.104: Havsa'da Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alanlar (Genel).....	293
Harita 1.105: Havsa'da Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alanlar (Detay).....	294

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1.1: Ergene Nehri'nde Yaşanan Kirlilik	108
Fotoğraf 1.2: Sokollu Mehmet Paşa Cami.....	135
Fotoğraf 1.3: Havsa Canlı Hayvan Pazarı	149
Fotoğraf 1.4: Havsa Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu	197
Fotoğraf 1.5: Havsa Devlet Hastanesi	199
Fotoğraf 1.6: Abalar Köyü Sağlık Ocağı.....	200
Fotoğraf 1.7: Havsa İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Parklarından Örnek	201
Fotoğraf 1.8: Havsa Milli Egemenlik Parkı.....	202
Fotoğraf 1.9: Havsa Stadyumu	203
Fotoğraf 1.10: Sinit Gölü Mesire Alanı.....	203
Fotoğraf 1.11: Havsa Halk Eğitim Merkezi	206
Fotoğraf 1.12: Havsa Sokullu Mehmet Paşa Cami	208
Fotoğraf 1.13: Havsa Hükümet Konağı (Kaymakamlık)	211
Fotoğraf 1.14: Havsa Belediye Binası.....	211
Fotoğraf 1.15: Havsa Otobüs Terminali.....	235
Fotoğraf 1.16: Gala Gölü Milli Parkı	253
Fotoğraf 1.17: Selimiye Cami	256
Fotoğraf 1.18: II. Bayezid Külliyesi.....	258
Fotoğraf 1.19: Sokullu Cami ve Külliyesi.....	262
Fotoğraf 1.20: Kurt Bey Mezar Anıtı	263
Fotoğraf 1.21: Hacı Süleyman Efendi Cami	264
Fotoğraf 1.22: Hasköy Mahmut Paşa Cami.....	265
Fotoğraf 1.23: Havsa Şehitlik Anıtı.....	266
Fotoğraf 1.24: Havsa Köşe Çeşmesi	267

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1.1: Havsa İlçesi'nin Kuzey-Güney Yükseklik Kesiti	56
Grafik 1.2: Havsa İlçesi'nin Kuzeydoğu-Güneybatı Yükseklik Kesiti	57
Grafik 1.3: Havsa İlçesi'nin Doğu-Batı Yükseklik Kesiti.....	57
Grafik 1.4: Havsa İlçesi'nin Güneydoğu-Kuzeybatı Yükseklik Kesiti	58
Grafik 1.5: Havsa İlçesi Aylık Sıcaklık Ortalamaları.....	62
Grafik 1.6: Havsa İlçesi Güneşlenme Süresi	64
Grafik 1.7: Havsa İlçesi Yağış Değerleri.....	66
Grafik 1.8: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları	75
Grafik 1.9: Trakya Bölgesi Lisanslı Elektrik Üretim Santralleri.....	90
Grafik 1.10: Edirne Merkez İlçede Ölçülen Saatlik PM10 Değerleri.....	106
Grafik 1.11: Edirne Merkez İlçede Ölçülen 24 Saatlik Ortalama PM10 Değerleri.....	106
Grafik 1.12: TR21 Bölgesi'nde 1965-2020 Dönemi Nüfus Değişimi.....	115
Grafik 1.13: Edirne İl'inde 1970-2020 Dönemi Nüfus Değişimi	116
Grafik 1.14: Havsa İlçesi'nde 1965-2020 Dönemi Nüfus Değişimi	116
Grafik 1.15: Edirne İli ve Havsa İlçesi'nin Nüfus Piramidi	117
Grafik 1.16: TR21 Bölgesi'nde 1970-2020 Dönemi Kır-Kent Nüfusu....	117
Grafik 1.17: Edirne İl'inde 1980-2020 Dönemi Kır-Kent Nüfusu	118
Grafik 1.18: Havsa İlçesi'nde 1970-2020 Dönemi Kır-Kent Nüfusu.....	118
Grafik 1.19: Edirne İl'inde 2009-2019 Dönemi Doğum-Ölüm Oranları..	119
Grafik 1.20: Havsa İlçesi'nde 2014-2019 Dönemi Doğum-Ölüm Oranları.....	119
Grafik 1.21: Edirne İl'inde 1970-2020 Dönemi Nüfus Yoğunluğu.....	120
Grafik 1.22: Havsa İlçesi'nde 1970-2020 Dönemi Nüfus Yoğunluğu	120
Grafik 1.23: TR21 Bölgesi'nde Hane Halkı Büyüklüğü	121
Grafik 1.24: TR21 Bölgesi'ne Mübadele Kapsamında Gelen Aileler.....	121
Grafik 1.25: Edirne İl'inde Net Göç Hızı	123
Grafik 1.26: Edirne'ye Kırklareli'nden Gelen ve Giden Göçler (2008-2020)	123

Grafik 1.27: Edirne’ye Tekirdağ’dan Gelen ve Giden Göçler (2008-2020)	124
Grafik 1.28: Havsa’ya Göçle Gelenlerin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler	124
Grafik 1.29: TR21 Bölgesi’nde Okuryazarlık Durumu	127
Grafik 1.30: Edirne İl’inde Okuryazarlık Durumu	127
Grafik 1.31: Edirne İl’inde Okul Öncesi Okullaşma Oranı	128
Grafik 1.32: Edirne İl’inde İlköğretim Okullaşma Oranı	129
Grafik 1.33: Edirne İl’inde Ortaöğretim Okullaşma Oranı	129
Grafik 1.34: Edirne İl’inde Eğitim Düzeyi	130
Grafik 1.35: TR21 Bölgesi’nde Eğitim Göstergeleri	130
Grafik 1.36: Havsa İlçesi’nde Eğitim Göstergeleri	131
Grafik 1.37: Hastane Sayıları	131
Grafik 1.38: Hastane Yatak Sayıları	132
Grafik 1.39: 100 Bin Kişiye Düşen Hastane Yatak Sayıları	132
Grafik 1.40: Türkiye ve TR21 Bölgesi’nde İşgücü (1.000)	137
Grafik 1.41: Türkiye ve TR21 Bölgesi’nde İstihdam (1.000)	138
Grafik 1.42: Türkiye ve TR21 Bölgesi’nde İşsizlik (1.000)	138
Grafik 1.43: TR21 Bölgesi’nde İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı .	139
Grafik 1.44: Havsa İlçesi’nde İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı	139
Grafik 1.45: Edirne İl’inin İhracat (Sol) ve İthalatı (Sağ)	140
Grafik 1.46: Edirne İl’inde Sektörlerin GSYH İçindeki Payı	141
Grafik 1.47: Edirne OSB’de Yer Alan Sektörler	152
Grafik 1.48: Havsa’da Faaliyet Gösteren Ticari Sektörler	155
Grafik 1.49: TR21 Bölgesi’nde İllere Göre Çekilen Tarım Kredisi	158
Grafik 1.50: Edirne’de Son 3 Yılda Çekilen Tarım Kredisi Tutarı	159
Grafik 1.51: TR21 Bölgesi Enerji Arz Talep Grafiği	164
Grafik 1.52: Havsa İlçesi’nin Arazi Kullanımı	187

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Havsa'nın Karakteristik İlişkileri	47
Şekil 1.2: Havsa İlçesi Rüzgar Gülü.....	65
Şekil 1.3: Edirne İli Rüzgar Gücü	165

1. GİRİŞ

Trakya Alt Bölgesi, verimli toprakları ve toplam tarımsal üretim değerleri ile Türkiye'nin ana tarım merkezleri arasındadır. Bununla birlikte, İstanbul başta olmak üzere diğer kentlerden özellikle Çerkezköy ve Çorlu'ya yığılmaya başlayan sanayi fonksiyonları ve bu fonksiyonların tetiklediği diğer kentleşme baskılarının Ergene Havzası'nda yol açtığı kirlilik ve susuzluk, tarımsal ve hayvansal üretimi olumsuz yönde etkileyen önemli bir faktör olmuştur.

Diğer taraftan, tarımsal kalkınma açısından yaşanan sorunlar ve bu sorunlara bağlı olarak ortaya çıkan nüfus kaybının önlenememesi ise; bölge genelinde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarına ve çok odaklı/kimlikli gelişmeden yoksun ve aynı zamanda fiziksel ve ekonomik altyapısı yetersiz yerleşimlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak, tarımın uzun dönemde negatif yönde etkilenmesi işsizliğe ve nüfus kaybına, özellikle kırsal alanlardan göçlere neden olmuştur. Başta Edirne ve Kırklareli, bu göçlerden en fazla etkilenen iller konumundadır. Yerleşim dokusu açısından ise hem özgün kimliğini kaybeden hem de yaşam kalitesi düşük yerleşmeler ortaya çıkmıştır.

Bu olumsuz tabloyu ortadan kaldırarak, Trakya Alt Bölgesi'nin tarımsal ve hayvancılık potansiyelinin en yüksek ekonomik ve sosyal faydayı sağlayacak şekilde geliştirilmesi ve bölgeler arası dengesizliklerin en aza indirilmesi hedefiyle hazırlanan Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası 1/100.000 ölçekli Revizyon Çevre Düzeni Planı; bölge genelinde hâkim olan tarımsal üretim odaklı kırsal yerleşim dokusunu muhafaza ederek, "kırsal nüfus kaybı"nın önüne geçilebilmesini desteklemektedir (1/100.000 Ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı Raporu, 2009).

Bu doğrultuda ise, tarımsal ve hayvansal üretim sürecinin destekleneceği ve kırsal karakterli yerleşimlerde de hem “yaşanabilirlik” hem de “yarışabilirlik” kavramlarının göz önünde bulundurulacağı tarım, agro turizm ya da ekolojik turizmle destekli markalaşmaların gündeme geleceği kırsal kalkınma yaklaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu derlemenin konusu olan etüt çalışmaları, kırsal gelişmenin söz konusu parametrelerini dikkate alarak planlama eğitiminin bir bileşeni olarak değerlendirilmiştir.

2014 yılında eğitim ve öğretime başlayan Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde, proje derslerinin yürütücüleri olarak Planlama Atölyesi dersimizde Trakya Bölgesi’nde Kırsal Alanların Korunması ve Yerel Kalkınma Modellerinin geliştirilmesi öncelikli vizyonumuz olarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda 2021-2022 ve 2022-2023 Yılı Güz ve Bahar Eğitim-Öğretim Dönemlerindeki Planlama Atölyelerinde proje alanı olarak; tarihinden gelen askeri ve ticari yol güzergâhları ile lojistik üs konumuna sahip, tarım ve hayvancılıkta bölgesel rekabet potansiyeli oldukça yüksek ve aynı zamanda üst ölçekli plan kararlarına göre tarımsal potansiyelini pazar altyapısı ile desteklenen tarıma dayalı sanayi bölgeleri ve çeşitlenen fonksiyon alanları öngörülen Havsa ilçesi seçilmiştir.

Aynı zamanda Havsa ilçesi, sosyal yönü ile de Edirne’nin tüm ilçe köylerine yayılan kadın kooperatifleri ile yerel halkını destekleyen yerel kalkınmada bölgeye öncülük eden bir ilçedir. Diğer yandan, mekânsal gelişim ve nüfus değişim süreçlerine bakıldığında; bu potansiyellerinin kente ve kırsal yerleşimlere yansımadağı, Türkiye’nin kırsal yerleşim özellikleri ile paralel olarak Havsa ilçesi merkez ve köylerinde de hızla genç nüfus kaybının yaşandığı gözlemlenmiştir.

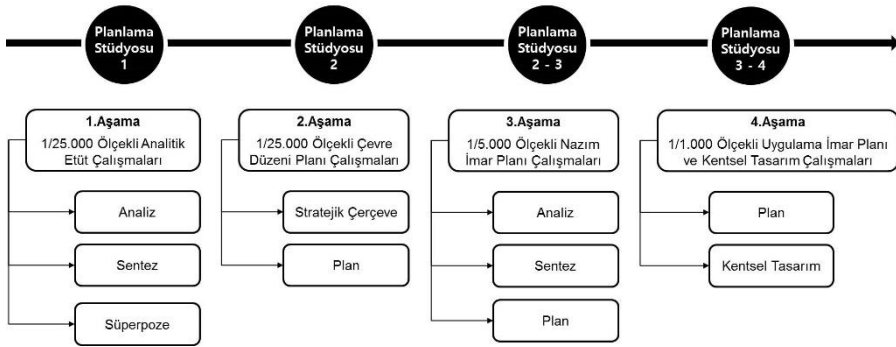
Çalışmamızda tarımsal üretim potansiyeli ile Trakya Alt Bölgesi’nin önemli kırsal karakterli yerleşmelerinden biri olan

Havsa'nın ağırlıklı olarak bu yönde en yüksek ekonomik ve sosyal faydayı sağlayacak şekilde geliştirilmesi ve ilçe genelindeki dengesizliklerin en aza indirilmesine yönelik kırsal karakterli gelişme politikalarının tanımlanması ve bu politikaların planlama hiyerarşisi esas alınarak hazırlanacak farklı kademe planlama çalışmaları ile mekâna yansıtılması amaç olarak belirlenmiştir.

Kırsal karakterli gelişme politikalarının kurgulanmasında ise sürdürülebilirlik, bütünlüşme, yerel potansiyellerin ve ekolojik varlıkların koruma-kullanma dengesi gözetilerek değerlendirilmesi, sosyal ve ekonomik dengelerin sağlanması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, fırsat eşitliği, kültürel gelişme ve katılımcılık ilkelerinin esas alınması öngörülmüştür.

Çalışma, planlama atölyesinin gelişme sürecine uygun olacak bir proje tasarımı ile yürütülmüştür. Bu kapsamda, 6 mahallesi ve 22 köyü ile 2 bağlı birimi bulunan Havsa ilçesinin tarihi, doğal, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, sektörel ve mekânsal yapı özellikleri ile sorunları, potansiyelleri, eğilimleri ve tüm karakteristik özellikleri değerlendirilerek üst ve alt ölçekli plan bütünlüğünü esas alarak Havsa için optimum etkinlikte kararların üretilmesini amaçlayan Planlama Atölyesi; şehir planlama disiplininin Analiz – Sentez – Planlama ve Kentsel Tasarım çalışma kurgusu esas alınarak –her biri bir eğitim döneminden oluşan- dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

Havsa Planlama Atölyesi'nde Süreç Tasarımı

Sürecin **ilk aşamasını** oluşturan 1/25.000 Ölçekli Analitik Etüt çalışmaları kapsamında sırasıyla 1/25.000 ölçeğinde analiz, sentez ve süperpoze çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

1/25.000 ölçekli analiz çalışmaları için Bölgesel Gelişim ve Mekânsal Yapı, Doğal Yapı, Demografik ve Sosyo-Kültürel Yapı ve Ekonomik Yapı olmak üzere dört çalışma grubu oluşturulmuştur.

Havsa ilçesinin bölgesel gelişim ve mekânsal yapısını çözümlmek amacıyla; ilk etapta Havsa ilçesi odağa alınarak bölgesel ölçekte karakter ve etki alanları, akış ve ilişkiler ile kimlik irdelemeleri yapıldıktan sonra, devamında ilçe ölçeğinde konum ve idari yapılanma, tarihsel ve mekânsal gelişim süreci ve makroform yapısı, arazi kullanım, sosyal ve teknik altyapı, ulaşım ve lojistik, kültürel miras ve koruma alanları, mülkiyet, arazi değerleri ve meri plan kararlarının ilçeye etkisinin irdelendiği analizler yapılmıştır.

Havsa ilçesinin doğal yapısını çözümlmek amacıyla; ilçenin jeomorfolojik yapı (eşyükselti, eğim ve bakı), iklim (sıcaklık, güneşlenme, rüzgâr), toprak yapısı (toprak kabiliyeti ve sulanabilir alanlar, tarım toprağının kullanımı, arazi kullanma kabiliyeti sınıfları), bitki örtüsü, ekolojik ve biyolojik yapı, rekreasyonel değerler, tarım ve mera alanları, içme ve kullanma suyu kaynakları (hidroloji, hidrografi), doğal sit ve koruma alanları ile yer altı kaynakları (maden ve enerji üretim alanları), jeolojik ve hidojeolojik yapı, doğal risk alanları ve çevre sorunları analiz edilmiştir.

Havsa ilçesinin demografik ve sosyo-kültürel yapısını çözümlmek amacıyla; ilçenin demografik, sosyal ve kültürel yapısı analiz edilmiş ve bu kapsamda nüfus projeksiyonları yapılmıştır.

Havsa ilçesinin ekonomik yapısını çözümlmek amacıyla; ilçenin ekonomik yapısı (işgücü ve istihdam, işgücünün sektörel dağılımı, ekonomik gelişme dinamikleri), tarım, hizmetler, sanayi ve madencilik ayrımıyla sektörel yapısı ve ilçeye yönelik çeşitli kurum ve kuruluşların yatırım kararları analiz edilmiş ve sektörel projeksiyonlar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ayrıca bölgesel ve

yerel aktörlerin Havsa'ya olan bakış ve algılarını irdelemek amacıyla aktör ağı tanımlama ve aktörlerin Havsa'ya yönelik talep ve beklentilerini mekân ölçeğinde somutlaştırmak üzere irdelemeler yapılmıştır.

1/25.000 ölçekli analiz çalışmalarının tamamlanmasının ardından sentez çalışmalarına geçilmiştir. Bu kapsamda; Bölgesel Gelişim ve Mekânsal Yapı, Doğal Yapı ve Demografik, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı olmak üzere üç ayrı sentez grubunda, analiz çalışmalarında üretilen sonuçlardan yararlanılarak grup sentez çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu tematik sentez çalışmalarının tamamlanmasının ardından, tematik konu başlıkları belirlenerek süperpoze çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda; Havsa için yerel kalkınma modellerinin ve sektörel anlamda rekabete yönelik kararların oluşturulabilmesine yönelik tematik irdelemeler yapılmıştır. Bunun için; analiz ve sentez çalışmalarıyla elde edilen bulgular, yerleşilebilirlik, ulaşım ve erişilebilirlik, tarıma dayalı ekonomi, kırsal alanda sosyal kalkınma ve yaşam kalitesi temaları üzerinden değerlendirilerek, 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'na altlık teşkil edecek çıkarımlar yapılmıştır.

Sürecin **ikinci aşamasını** 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı çalışmaları oluşturmuştur.

Bu kapsamda; “Merkez köy potansiyeli olan köyler ve hizmet bölgeleri ile Havsa ilçesi sınırları içinde hizmet dağılımına yönelik altyapının nasıl geliştirilmesi ve sektörel potansiyellerin nasıl bir kalkınma modeli ile şekillendirilmesi gerektiği?” sorusu ekseninde, Havsa için yerel kalkınma modellerinin ve sektörel anlamda rekabete yönelik kararların oluşturulabilmesine yönelik olarak aktör ağı yapılanması da dahil olmak üzere tematik çıkarımlar yapılmıştır.

İkinci aşama kapsamında Marka Kent ve Turizm, Sakin Şehir ve Merkez Köy ve Sürdürülebilir Tarıma Dayalı Ekonomi temaları baz alınarak önce SWOT analizi yapılmış, ardından stratejik çerçeve

(vizyon, amaç, hedef ve stratejiler) kurgulanmış, son olarak ise bahse konu temalar üzerinden geliştirilen vizyonel bakış, hedef ve politikalara ilişkin önerilen eylemlerin mekâna yansıtılmasıyla Havsa için alternatif bakış açılarına sahip 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planları üretilmiştir.

Sürecin **üçüncü aşamasını** oluşturan 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı çalışmaları kapsamında; Havsa'nın ilçe merkezini oluşturan mahallelere odaklanılmış ve bu ölçekte gerçekleştirilen arazi tespit ve anket çalışmalarından elde edilen verilerle ilk etapta detaylı analitik etüd (analiz ve sentez) çalışmaları yapılmıştır. Bu amaçla Doğal Yapı, Mekânsal Gelişim ve Yaşam Kalitesi, Yapılaşmış Çevre, Yerleşim Dokusu ve İmaj ile Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapı olmak üzere beş çalışma grubu oluşturulmuştur.

Analitik etüt çalışmalarının tamamlanmasının ardından ise Havsa için üretilen 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı alternatiflerinde yer alan kararlara uygun olarak Havsa İlçesi'nin merkezi için 1/5.000 ölçekli Nazım İmar Planı üretilmiştir. Bu kapsamda, uygulama için etaplar da belirlenmiştir.

Sürecin **dördüncü aşamasında** ise belirlenen alanlar için ilk olarak 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı doğrultusunda, 1/1.000 ölçekli Uygulama Planı üretilmiş; ardından ise imar planı kararlarını mekan ölçeğinde üçüncü boyuta da yansıtmak üzere her bir alan için kentsel tasarım projesi hazırlanmıştır.

Yukarıda açıklanan süreç neticesinde üretilen çalışmalar, aşağıda detayları verilen kurgu dahilinde dört cilt olarak bir araya getirilmiştir.

CİLT 1: 1/25.000 Ölçekli Analitik Etütler	<ul style="list-style-type: none">• Analiz Çalışmaları
CİLT 2: 1/25.000 Ölçekli Sentez ve Çevre	<ul style="list-style-type: none">• Grup Sentezleri ve SWOT Çalışmaları• Süperpoze Sentez Çalışmaları

Düzeni Planlaması	<ul style="list-style-type: none">• Tematik Sentez Çalışmaları• Stratejik Çerçeve Çalışmaları• Çevre Düzeni Planı
CİLT 3: 1/5.000 Ölçekli Analitik Etütler ve Nazım İmar Planlaması	<ul style="list-style-type: none">• Analiz Çalışmaları• Sentez Çalışmaları• Nazım İmar Planı
CİLT 4: 1/1.000 Ölçekli Analitik Etütler, Uygulama İmar Planlaması ve Kentsel Tasarım Projeleri	<ul style="list-style-type: none">• Uygulama İmar Planı• Kentsel Tasarım Projesi

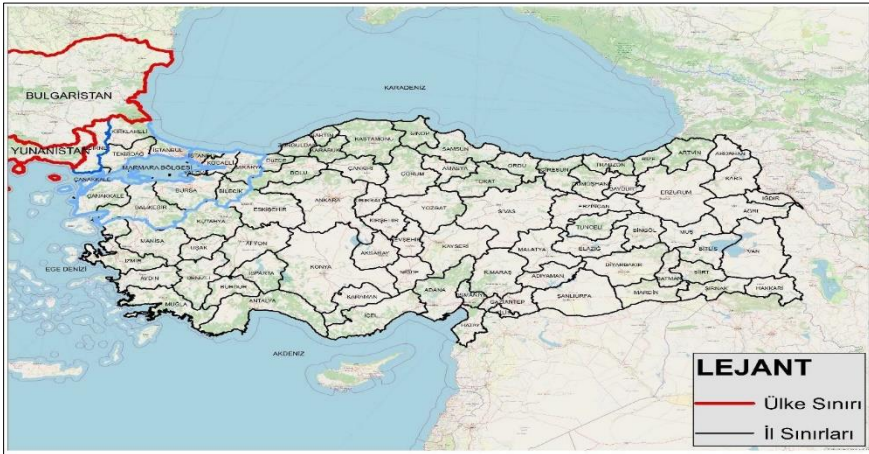
Dört ciltten oluşan bu çalışmanın ilk cildi, Edirne ili Havsa ilçesinin 1/25.000 ölçekli analitik etüt çalışmalarını kapsamaktadır.

1.1. KONUM VE İDARİ YAPI

Konum analizi, bir coğrafi bilgi sistemiyle birlikte kullanıldığında veriler tarafından tasvir edilen bilgileri yorumlamanın ve analiz etmenin görsel bir yoludur. Bölgenin coğrafi olarak nerede konumlandığını bulmamıza olanak sağladığı için yapılan bir analiz türüdür. Bu kapsamda, Havsa'nın ülke ve bölge içindeki konumu ile idari yapılanması incelenmiştir.

1.1.1. Ülke ve Bölge İçindeki Konumu

Edirne İli, ülkenin kuzey batısında, Marmara Bölgesi'nin Trakya Alt Bölgesi'nde, güneyde Ege Denizi, kuzeyde Bulgaristan, batıda Yunanistan, doğuda Tekirdağ, Kırklareli ve güneydoğuda Çanakkale İlleri ile çevrilidir (Bkz. Harita 1.1). Bu özelliği ile Edirne tarih boyu önemini korumuş bir kenttir. Bir dönem Osmanlı'ya başkentlik yapmış olan Edirne, günümüzde Türkiye'nin karayolu ile Avrupa'ya açılan kapısı konumundadır. Aynı zamanda Türkiye'nin Balkanlar'a açılan kapısı konumunda olan Edirne'nin hem Balkanlar'ın eşiği durumunda olduğundan hem de İstanbul'a yakınlığından dolayı stratejik konuma sahiptir.

Harita 1.1: Edirne'nin Ülke ve Bölge İçindeki Konumu

Edirne'nin yüzölçümü 6.276 km² olup alan bakımından ülke topraklarının binde 8'i ile Türkiye'nin 56. İlidir. Edirne'ye karayolu ile en yakın ulaşılabilen iller Kırklareli (62 km) ve Tekirdağ'dır (141 km). Komşu iller arasında en uzak mesafede olan il merkezi ise Çanakkale'dir (223 km). Bulgaristan'ın başkenti olan Sofya ile uzaklık 312 km, Yunanistan'ın başkenti olan Selanik'e 433 km'dir.

Türkiye'nin batı sınır topraklarının önemli bir bölümünü içine alan ilin Bulgaristan'la 88km'lik bir sınırı vardır. Bulgaristan'la olan sınır, Kırklareli il sınırından başlayarak, Tunca Irmağı'nı kesip, güneybatı yönünde uzanarak Meriç Irmağı'nda sona ermektedir. Burada, Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan sınırları birleşmektedir. Meriç Nehri, ilin Yunanistan'la sınırını oluşturur. Irmağın doğu yakası Edirne, batı yakası Yunanistan'dır. Edirne-Yunanistan sınırının uzunluğu 204 km'dir. Bu sınır, Enez'de sona ermektedir.

Edirne'ye bağlı olan Havsa İlçesi ise Marmara Bölgesi'nin Ergene Bölümü içerisinde ve Edirne'nin Kırklareli ili sınırında yer almakta olup; İstanbul-Edirne karayollarının güzergâhı üzerinde noktasındadır. Edirne'nin çevre illere olan uzaklığı; Kırklareli ile Havsa arası 45 km, Tekirdağ ile Havsa arası 125 km, Havsa, Edirne ile İstanbul arası 218 Km uzaklıktadır. Edirne'nin çevre ilçelere olan uzaklığı; Süloğlu 19 km, Uzunköprü 38 km, Pehlivan köyü 23 km, Babaeski 28 km'dir. Havsa'nın komşu olduğu ilçelere uzaklığı; Pehlivan köyü ile Havsa arası 23 km, Havsa ile Babaeski arası 28 km'dir. Havsa'nın Çorlu'ya olan uzaklığı 122 km, Çerkezköy'e olan uzaklığı 127 km, Lüleburgaz'a olan uzaklığı 87 km'dir. Havsa'nın yüz ölçümü 545 km²'dir. Yaklaşık Edirne'nin onda birine denk gelmektedir (Bkz. Harita 1.2).

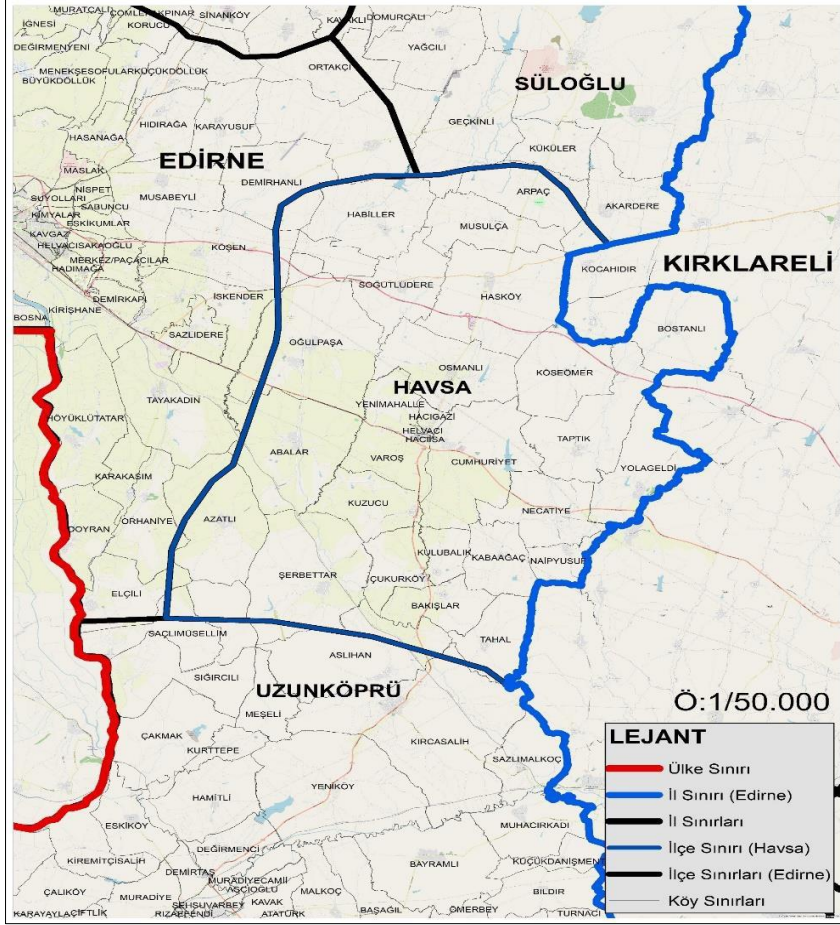
Harita 1. 2: Havsa İlçesi'nin Edirne İlindeki Konumu

Havsa İlçesi, Edirne İl'inin kuzey yarısında ve Lalapaşa yaylası üzerindedir. Doğuda Kırklareli İli, batıda Edirne merkez ilçesi, kuzeyde Süloğlu ve güneyde Uzunköprü ilçeleriyle komşu olup, İl merkezine 27 km uzaklıktadır. Havsa Merkez Edirne ilinde yer almakta olup, Havsa Merkez Havsa İlçesi'ne bağlıdır.

Havsa Merkez bağlı olduğu Havsa ilçe merkezine 16 kilometre mesafe uzaklıktadır. Havsa Merkez semtinin Edirne şehir merkezine mesafesi ise yaklaşık 26 kilometredir. Köylerin Havsa merkeze olan uzaklıkları ele alındığında; Osmanlı ve Kuzucu en yakın köyler iken Arpaç, Bostanlı ve Habiller köyleri en uzak köylerdir (Bkz. Tablo 1.1 ve Harita 1.3).

Tablo 1.1: Köylerin Havsa Merkezine Uzaklığı

Köyler	Uzaklık (km)
Osmanlı, Kuzucu	0-5
Abalar, Taptık, Oğulpaşa, Çukurköy, Köseömer, Bakışlar, Necatiye, Söğütödere	5-10
Hasköy, Kabağaç, Kulubalık, Naipyusuf, Şerbettar, Musulca, Yolageldi, Azatlı, Tahal	10-15
Arpaç, Bostanlı, Habiller	15-20

Harita 1.3: Havsa İlçesi'nin Konumu

Edirne, Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa ve Balkanlara açılan kapısı olması dolayısıyla askeri, ticari ve kültürel açıdan önemli bir merkez durumundaydı. 1361-1453 yılları arasında Osmanlı'ya başkentlik yapmış olan Edirne Osmanlıların Rumeli'ye yerleşmeleri ve Avrupa ortalarına kadar genişlemelerinde bir askeri üs ve dayanak noktası olarak da ayrı bir değer taşımıştır. Klasik dönemde düzenlenen seferlerde Osmanlı orduları, imparatorluğun iki ana parçası olan doğu (Asya/Ortadoğu) ile batı (Avrupa/Rumeli) toprakları üzerinde bulunan ve özel güzergâh gruplarına ayrılmış bir yol sisteminden yararlanıyordu. Bu gruplardan biri orta kol; İstanbul,

Silivri, Çorlu, **Havsa**, Edirne, Filibe, Sofya, Niş, Yagodina üzerinden Belgrad'a ulaşıyordu. Edirne'nin bu güzergâh içinde yer alması ve Havsa'nın bu güzergâh üzerinde bulunması tarihteki konumunu da ortaya koymaktadır.

Günümüzde de Balkanlara ve Avrupa'ya açılan bir kapı olan Edirne İl'ine giden yol güzergâhında olduğu için günümüzde de önemli konumunu yitirmemiştir. Ancak yakın geçmişte ve günümüzde bu konum avantajından yararlanamadığı görülmektedir.

1.1.2. İdari Yapılanma

İdari yapılanma kapsamında Trakya Bölgesi'nin (TR21), Edirne İl'inin ve Havsa İlçesi'nin idari yapılanma durumu ele alınmıştır.

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS), Türkiye'nin AB üyelik sürecinde yerine getirmekle yükümlü olduğu kriterlerden biridir. Uygulamanın amacı bölgesel politika çerçevesinin belirlenmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizinin yapılması ve Avrupa düzeyinde karşılaştırılabilir bölgesel istatistik verilerin üretilmesi olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda üç kademeli bölge sistemi oluşturulurken, 81 il Düzey 3 olarak tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri de dikkate alınarak Düzey 2 (26 adet) ve Düzey 1 (12 adet) bölgeleri belirlenmiştir.

Düzey 2'ye kademesinde bulunan TR21 bölgesinin yüz ölçümü 18.794 kilometrekareden oluşmakta ve Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinden oluşmaktadır (Bkz. Harita 1.4).

Harita 1.4: Trakya Bölgesi'nin İdari Yapılanması

Türkiye'de büyükşehir belediyeleri, Türk belediyeciliğine 1984 yılında girmiş olan üst kademe belediyelerdir. Bu belediyeler 1982 Anayasası'nın 127. maddesindeki "büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri oluşturulabilir" hükmüne dayanılarak 1984 yılında kurulmaya başlanmıştır.

TR21 bölgesinde 3 il, 28 ilçe, 563 mahalle, 432 köy, 83 belediye ve 678 köy bulunmaktadır. 3 ilden biri olan Tekirdağ "büyükşehir" statüsünde iken; Kırklareli İl'inde ise 21 ilk kademe (belde) belediyesi statüsüne sahip yerleşme bulunmaktadır.'

Havsa İlçesi'nin de idari olarak bağlı olduğu Edirne'nin 9 ilçesi, 95 mahallesi ve 253 köyü bulunmaktadır. İlçeler arasında alansal olarak bakıldığında en büyük ilçe Uzunköprü iken; en küçük ilçe ise Süloğlu'dur. Havsa ise alansal büyüklük olarak 5.sıradadır (Bkz. Harita 1.5).

Harita 1.5: Edirne İl'inin İdari Yapılanması

6 Mahallesi ve 22 köyü bulunan Havsa, Edirne iline bağlı bir bucak iken 1954 yılında 6324 Sayılı Kanun'la ilçe olmuştur. Havsa'nın idari yapılanmasında değişiklik olup olmadığı incelendiğinde ise ilçe idari yapılanmasının kurulduğu 1954 yılından bugüne kadar kapsamlı bir değişiklik olmadığı, sadece kadastro işlemlerinden kaynaklı olarak köy ve mahalle sınırlarında ufak değişiklikler olduğu tespit edilmiştir.

Havsa'da "ilçe" statüsüne sahip bir idari yapılanma olduğu için ilçede idari kurumlar olarak, merkezi yönetim kurumlarının taşra teşkilatları ile yerel yönetim birimleri hizmet vermektedir.

Havsa İlçesi'nde hizmet veren söz konusu merkezi yönetim kurumları:

- Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA)
- Edirne Valiliği
- Havsa Kaymakamlığı
- Merkezi yönetimin taşra teşkilat birimleri
- Muhtarlıklar

Havsa İlçesi'nde doğrudan hizmet veren tek yerel yönetim kurumu ise Havsa Belediyesi'dir.

Kalkınma ajanslarına kuruluşuna dayanak teşkil eden 5449 sayılı Kanun'a göre Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinde hizmet vermek üzere 14 Temmuz 2009 tarihinde alınan Bakanlar Kurulu kararıyla Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA) kurulmuştur. Bu bağlamda TRAKYAKA, kamu, özel sektör ve sivil toplum arasında iş birliğini desteklemek, kaynakların yerinde ve etkin kullanılmasını sağlamak ve yerel potansiyeli hareket geçirerek bölgenin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla Havsa İlçesi'ne de hizmet sunmaktadır.

Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'ne göre, Vali şehirler için önemli görevlere sahip olan bir devlet kurumudur. Vali bir şehirde belediye başkanı kadar yetkileri olan bir kurumdur. Vali doğrudan devlete bağlı olup; devlet adına tüm devlete ait olan kuruluşların il bazında denetimini ve koordinasyonunu yapmak ve yetkili organlar adına kararlar almak gibi görevleri bulunmaktadır. Kaymakamlık ise merkezi idare kurumuna bağlı ve doğrudan valiye bağlı bir merkezi yönetim kurumudur. Havsa Kaymakamlığı da bu doğrultuda Havsa İlçesi'nin

sağlıklı bir şekilde yönetilmesi ve işleyişi için genel düzenin sağlanmasından sorumludur.

Havsa İlçesi'nde İlçe Emniyet Müdürlüğü, İlçe Jandarma Komutanlığı, İlçe Müftülüğü, İlçe Tapu Müdürlüğü, İlçe Mal Müdürlüğü, İlçe Gençlik ve Spor Müdürlüğü, İlçe Vergi Dairesi Müdürlüğü, İlçe Yazı İşleri Müdürlüğü, İlçe Nüfus Müdürlüğü, İlçe Özel İdare Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Toplum Sağlığı Merkezi Başkanlığı, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, İlçe Posta İşletme Merkez Müdürlüğü ve Karayolları Şefliği olmak üzere 16 adet merkezi yönetimin taşra kurumu bulunmaktadır.

Merkezi yönetimin an alt kademe kurumu olan “muhtarlıklar” kapsamında ise 6'sı mahalle ve 22'si köy olmak üzere toplam 28 adet muhtarlık birimi bulunmaktadır.

Havsa İlçesi'nde doğrudan hizmet veren tek yerel yönetim kurumu Havsa Belediyesi olup; Yazı İşleri Müdürlüğü, Mali Hizmetler Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Emlak ve İstimlak Müdürlüğü, Temizlik İşleri Müdürlüğü, Muhtarlıklar Müdürlüğü ve Zabıta Amirliği hizmet vermektedir.

Sonuç olarak, Trakya Bölgesi'nde idari yapılanma büyükşehir, il, ilçe, mahalle ve köylerden oluşmaktadır. Bu bağlamda, mevzuat açısından aşağıdaki kanunlar ile bu kanunların uygulama yönetmeliklerine tabidir.

- 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu
- 5393 sayılı Belediye Kanunu
- 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu
- 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun
- 442 sayılı Köy Kanunu

1.2. TARİHSEL VE MEKÂNSAL GELİŞİM SÜRECİ

Tarihsel ve mekânsal gelişim süreci analizi kapsamında ilk olarak Havsa'nın tarihsel gelişimi, ardından da mekânsal gelişimi Trakya ve Edirne ile de ilişkilendirilerek incelenmiştir.

1.2.1. Tarihsel Gelişim Süreci

1.2.1.1. Trakya'nın Tarihsel Gelişim Süreci

Heredot'a göre; Antik Çağ'da Trakya, Hintlilerden sonra yeryüzünde ikinci en çok nüfusa sahip ulustur. Ardos ve Evros alanlarında bulunan yiyecek buluntuları Paleolitik dönemi (M.Ö.10.000-7.000) işaret etmektedir. Yapılan çeşitli arkeolojik kazılarda Neolitik (M.Ö.4500-3000) yerleşimler ortaya çıkmış ve o dönemde Batı Trakya'da nüfusun 15.000-20.000 olacağı hesaplanmıştır. Bronz Çağında (M.Ö. 3000-1050) Trakyalılar, bölgenin madence zenginliğine bağlı olarak şekillenmiş ve kuzeyden gelen yeni göç dalgaları ile mahalli anlayışlara dayalı hayatın bir karışımı olarak bilinen hayat ve kültürel özelliklerini kazanmışlardır.

M.Ö. 1000-800 arasında Trakların aynı zamanda başrahip de olan şeflerin yönetiminde kabileler oluşturduğu anlaşılmaktadır. Genellikle köy ve mezra niteliğindeki yerleşmelerde yaşayan Trakların şehir olgusu ile tanışmaları, M.Ö. 7 yy. başlarından itibaren Ege Denizi'nin Trakya kıyı bölgelerinde Ege adaları, Kalkidikya Yarımadası ve Batı Anadolu sahillerindeki şehir devletleri tarafından koloniler kurulmasıyla başlamıştır.

Sahile yakın Trak köylerinin yakınlarında önceleri ticari amaçla kurulan bu kolonilerden bazıları sadece pazaryeri niteliğindedir. Bazıları da zamanla gelişerek büyük birer bağımsız şehir devleti olarak Traklar ile Ege ve Akdeniz dünyası arasındaki bağlantıyı oluşturan önemli şehirler haline gelmiştir.

Marmara Denizi'nin kuzey kıyısında Tyrodiza, Seriotekhos, Didymoteikhos, Neapolis, Dauniotekhos gibi açık Pazaryeri niteliğinde, çevresi tahkim edilmiş yerleşmelerin yanı sıra Bisanthe

(Barbaros, Tekirdağ), Heraion Teikhos (Karaevlialtı), Perinthos (Marmara Ereğlisi), Selymbria (Silivri), Byzantion (İstanbul) adlarını taşıyan şehir devletleri oluşmuştur. M.Ö. 8. ve 7. yüzyıllarda Yunan kolonilerinin Ege kıyılarına yerleşmeye başlaması ile çok sayıda kabileden oluşan Traklar ve kıyıda yer alan Yunan kolonileri arasında canlı bir ticaret ağı oluşmuştur. M.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda Persler'in İskitlerle ve daha sonra Yunan şehirlerine karşı düzenledikleri seferler sırasında, Persler bazı Trakya kabileleri üzerinde hâkimiyet kurmuşlardır. M.Ö. 5. yüzyılda, Meriç havzasında yerleşmiş bulunan Odrisler'in yönetimi altında bir Trak Krallığı kurulmuştur.

Krallık M.Ö. 360'da üçe bölünmüş önce Makedonya Kralı II. Philippos (M.Ö.359-336) ve sonra oğlu Büyük İskender (MÖ 386-323) döneminde yaptıkları savaşlar sonucu bölgeye Makedonyalılar hâkim olmuştur¹.

a. Osmanlı Öncesi Dönem

M.Ö. 148 yılında Makedonya-Epirus eyaletini kuran Romalılar, M.Ö. 146 yılında da Akhaia eyaletini kurarak Trakya'nın doğu ve kuzey kesimleri hariç Balkan Yarımadası'nın tamamını kontrol altına almışlardır. Yeni kurulan Makedonya eyaletinin doğu sınırı Nestos Nehrine kadar ulaşmış ve Thasos (Taşoz) adası da Makedonya eyaletine dâhil edilmiştir. M.Ö. 129'da Batı Anadolu'da Asya eyaletini kuran Romalılar bu dönemde Trak kabileleri ile savaşmak zorunda kalmışlardır. M.Ö.1.yy.'ın sonunda Roma İmparatorluğu içinde çıkan isyanları fırsat bilen Traklar başkaldırmış, fakat sonra teslim olmak zorunda kalmışlardır.

Romalılar İmparator Claudius döneminde, M.S. 45 yılında önce Kuzey Trakya'da Moesia eyaletini, bu yılın sonunda da Trakya eyaletini kurmuşlardır. M.S. 2. yüzyılın başlarından itibaren Trakya eyaleti imparatorun vekili konumunda olan bir practor tarafından

¹ Tülay Camtez, "Trakya Bölgesi Ortak Tarihsel Kültürel Gelişim Süreci", **Doktora Tezi**, Trakya Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, 2010.

yönetilmeye başlanmıştır. Yeni kurulan eyaletin başkenti Marmara Denizi'nin kuzeyindeki stratejik konumu nedeniyle Perinthos (Marmara Ereğlisi) olmuştur. Burası Adriyatik Denizi ile İstanbul Boğazı'nı birbirine bağlayan Via Egnatia ile Belgrad'dan İstanbul'a uzanan ordu yolunun kavşak noktasıdır.

Roma dönemi öncesinde Makedonya egemenliği altında Trakya'da bazı şehirler oluşmaya başlamıştır. Bunlar; Tunca Nehri kenarındaki Seuthopolis, Yambolu civarında Kabyle, Filibe civarında Phlippopolis, Stara Zagora civarında Beroe gibi yerleşmelerdir. Roma'nın Trakya'yı eyalet haline getirmesiyle birlikte yollar yapılmaya başlanmış ve birçok yeni kent kurulmuştur. Binlerce yıldır kırsal kesimde yaşayan Trakya halkının büyük kısmı yeni kurulan kentlere taşınmıştır.

Roma devrinde Trakya'daki şehirleşmenin öncülüğünü, Roma ordusunda görev sürelerini tamamlayan emekli askerlerin yerleştirildiği koloniler oluşturmuştur. Bunların en büyüklerinden biri, İmparator Claudius tarafından kurulan ve bugün Tekirdağ'ın Malkara ilçesi civarında bulunan Apri Veteran kolonisidir. Daha sonraları Traianus ve Hadrianus'un hükümdarlıkları sırasında başta Serdica (Sofya) ve Hadrianopolis (Edirne) olmak üzere birçok kent kurulmuştur.

Got, Vizigot ve Slav'ların 3-7. yy arasında istilaları ve göçleri sonucunda Trakya'nın nüfus yapısı büyük değişikliğe uğramıştır. 7. Yy'da bölgede bir Bulgar devleti kurulmuş ve Bizans, Balkan Dağları'nın kuzeyinde kalan bütün Trakya topraklarını Bulgarlara bırakmak zorunda kalmıştır.

Bizans İmparatorluğu'nda 7. yy'in sonlarına doğru ordu ve idari düzende temelden değişikliğe gidilmiş ve themalar sistemi uygulanmaya başlamıştır. İmparatorluk askeri bölgelere (themalara) ayrılmıştır. Bizans'ın 7. yy'ın sonundan beri Balkan yarımadasında sahip olduğu themalar, Thrakia ve Hellas'tır. 8. yy'ın son yıllarından itibaren Thrakia theması yanında, batı Trakya arazisini kapsayan

bağımsız bir Makedonya teması kurulmuştur. Themalar sisteminin gelişme ve yayılması 9. yy'dan 10. yy'a geçildiğinde bir anlamda sona ermiş ve 12. yy'a gelindiğinde gölgesi kalmıştır.

Trakya'da Osmanlı öncesi dönemde yaşanan tarihsel gelişimler Tablo 1.2'de özetlenmiştir.

Tablo 1.2: Trakya'nın Osmanlı Öncesi Tarihsel Gelişim Süreci

Dönem	Yaşanan Gelişmeler
M.Ö. 10000 – 7000	Paleolitik Çağ (Eski Taş Devri) Arda Nehri çevresinde Rizia ve Keramos Bölgeleri
M.Ö. 4500 – 3000	Neolitik Çağ (Yeni Taş Devri) Lafrouda, Paradimi, Proskynites'te ilk yerleşim örnekleri
M.Ö. 3000 – 2000	Bronz Çağ Trakya akropollerinin ortaya çıkması
M.Ö. 1050 – 650	Eski Demir Çağ Ova ve dağlarda küçük yerleşmeler ve megalitik anıtlar
M.Ö. 650 – 545	Trakya kıyılarında Yunan kolonilerinin kurulması
M.Ö. 480 – 460	Trakya Odris Devleti'nin kurulması
M.Ö. 478 – 477	Trakya kentlerinin I. Atina Birliği üyesi olmaları
M.Ö. 408 – 405	Trakya'da Atina egemenliği
M.Ö. 350	Makedonya kralı II. Philippe'in Abdera, Marone ve Stryme'yi ele geçirmesi ve Makedonyalılar egemenliği
M.Ö. 240 - 221	Mısırlı Putelamayos'un Trakya kentlerinde egemenliği
M.Ö. 189 - 188	Romalıların Trakya'yı fethi ve Trakya'nın Roma eyaleti haline gelmesi
M.S. 1 – 4. yy.	Hristiyanlığın Trakya'da gelişmesi
M.S. 324 - 565	Geç Roma, Erken Hristiyanlık dönemi
M.S. 527 - 565	Trakya kent ve kalelerinde yeniden yoğun inşaa programı

Harita 1.7: Osmanlı Öncesi Dönemde Trakya Sınırları (Kaynak: Findlay, 1849)

b. Osmanlı Dönemi

Osmanlılar 1360'lardan başlayarak doğu ve merkezi Trakya'ya akınlar düzenlemiştir. 1. Murad zamanında (1360-61) Dimetoka, 1363'te Edirne (Adrianopolis), 1364 yılında da Gümülcine (Komotini) alınmıştır. Ayrıca Sofya, Filibe, Eskizağra, Yanbolu ve Karnobat gibi pek çok Bulgar kenti de ele geçirilmiştir. I. Bayezid döneminde (1389-1402), Tırnovo (1393), Vodin (1396) ve Dobruca (1400) ele geçirilmiş ve buralardaki Bulgar egemenliğine son verilmiştir. Böylece Bulgaristan yaklaşık 500 yıllık bir dönem için Osmanlıların eline geçmiştir. Rumeli Eyaletini oluşturan en önemli yönetim birimlerinden biri olan Paşa livasının Trakya'yı da içine alması nedeniyle bölge Osmanlı döneminde Paşaeli adıyla anılmıştır. Trakya'da Osmanlı Dönemi'nde yaşanan tarihsel gelişimler Tablo 1.3'te özetlenmiştir.

Tablo 1.3: Trakya'nın Osmanlı Dönemi'ndeki Tarihsel Gelişim Süreci

Dönem	Yaşanan Gelişmeler
1350 - 1389	Trakya'da Osmanlı egemenliği (Gazi Evrenos, 1. Murad)
1375 - 1453	Edirne'nin Osmanlı'nın başkenti olması
1453 - 1830	Osmanlı Dönemi
19. yy.	Trakya'da ekonomik ve kültürel yenileşme
1826 - 1830	Yunanistan'ın bağımsızlığı
1878	Bulgaristan'ın bağımsızlığı
1905	Edirne Kaleiçi Bölgesi'nde büyük yangın
1911 - 1912	Balkan Savaşları ve işgaller
1914 - 1918	I. Dünya Savaşı
1919 - 1922	Trakya'nın Müttefik kuvvetlerce işgali

Harita 1.8: Osmanlı Dönemde Trakya Sınırları (Kaynak: Desilver, 1827)

c. Cumhuriyet Dönemi

Osmanlı-Rus savaşları (1829-29 ve 1877-78) sonucunda Rusya bölgedeki denetimini güçlendirmiştir. Balkan savaşları (1912-13) Trakya'da büyük hasara yol açmıştır. I. Dünya savaşından sonra

Neuilly, Sevr ve Lozan Antlaşmalarıyla Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye arasındaki sınırlar yeniden belirlenmiş ve günümüze değin değişmeden kalmıştır (Bkz. Harita 1.9).

Savaşların yanı sıra 1923'te Lozan Anlaşması'nın imzalanmasının ardından yaşanan zorunlu ve gönüllü göçlerin sonucunda Trakya'nın etnik yapısı 20.yy.da daha türdeş bir hale gelmiştir.

Bugünkü Trakya Bulgaristan'ın güney kesimini Yunanistan'ın Thaki yönetim bölgesini ve Türkiye'nin Avrupa'daki Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ve İstanbul'un Avrupa Yakası topraklarını içine almaktadır. Bulgaristan'ın orta kesiminde doğu batı doğrultusunda uzanan Balkan Dağları Trakya'nın kuzey sınırı olarak kabul edilir.

Harita 1.9: Cumhuriyet Dönemi'nde Trakya Sınırları

Trakya Bölgesi'nin geçmişten günümüze kadar olan tarihsel gelişim süreci Harita 1.10'da şematize edilmiştir.

1.2.1.2. Edirne'nin Tarihsel Gelişim Süreci

İlkçağlarda Uscudama, Odrisia ya da Orestias adı ile bilinen yerleşim yeri, M.Ö. 1. bindeki göçlerle yöreye gelen Trak kavimlerinden Odrislerin önemli bir kenti olarak kurulmuştur. Yerleşim Meriç, Arda ve Tunca nehirlerinin kesiştiği bereketli topraklar üzerinde yer almaktadır. M.Ö. 7. yy.'a dayanan tarihi ile ilk kez Trak uygarlığına ev sahipliği yapan Edirne, M.S. 123-124 yıllarında Roma İmparatoru Hadrianus'un buraya gelmesi ile imparatorun adına atfen kentin adı Hadrianopolis olarak değiştirilmiştir. M.S. 2. ve 3. yüzyıllarda altın dönemini yaşayan kent 4. yüzyıldan itibaren birçok savaşa sahne olmuş; Got, Hun, Bulgar akınlarına karşı Bizans egemenliğinde kalmıştır. Bizans kaynaklarına göre Hadrianus kenti bir surla çevirerek "castrum": orduğah haline getirmiştir. Kare planlı kent suru çağlar boyu kentin savunmasında önemli olmuştur. 1361 yılında Türkler tarafından fethedilen kentin adı Sultan I. Murat Hüdavendigâr tarafından Edirne olarak değiştirilmiştir.

Coğrafi konumu ve sahip olduğu diğer özellikler ile geçmişten günümüze birçok farklı uygarlığı bünyesinde barındıran Edirne şehri, Trak kabilelerinden I.Murad'a kadar geçen sürede birçok farklı isimle anılmıştır. Şehrin bulunduğu yerde Trak kabilelerinden birinin açık bir şehir veya pazar yeri kurduğu ve daha sonrada alanın Makedonyalılar ve Romalılar tarafından genişletildiği kabul edilmektedir.

Bu sahadaki en eski şehir, Trak kabilelerinden olan Odrisler göre Meriç'in Tunca ile birleştiği yerde kurulmuştur.

Makedonyalılar burayı Orestler'in bir kolonisi haline getirmişler ve şehre Orestia, varoşlarına ise Gonnoi adını vermişlerdir. Bazı farklı kaynaklarda ise şehre; Odrisya, Orestas, Uscudama adlarının verildiği görülmektedir. Ancak II. yüzyılda Roma İmparatoru Hadrianus (117-138) tarafından yeniden kurulan şehir onun adına izafen Hadrianopolis adını almıştır. Bu ad yaygınlık

kazanmakla birlikte Orestia veya Orestias adı da unutulmamış ve hatta geç Bizans dönemi kaynaklarında dahi kullanılmıştır. İslâm kaynaklarında ise Hadrianopolis'ten bozma “Edrenos”, “Edrenaboli” tarzında yazıldığı gibi I. Murad zamanında “Edrene” imlâsı benimsenmiş ve uzun süre bu şekilde anıldıktan sonra yaklaşık olarak XVIII. yüzyıldan itibaren “Edirne” olarak söylenmeye başlanmıştır.

Edirne çevresinde yapılan kazılar sonucunda, ilk yerleşimlerin Neolitik Çağ'ın sonlarında başladığını göstermektedir. Şehrin, ilkçağda Orta Asya'dan göç edip buraya yerleşen Traklar tarafından kurulduğu bilinmektedir. Geçmişten günümüze Edirne; Ordysler, Persler, Makedon Krallığı, Roma-Bizans İmparatorluğu, Bulgar Krallığı ve Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yapmıştır.

a. Osmanlı Öncesi Dönem

2 ve 14. yüzyıllarda Edirne şehrinin gelişiminde katkıda bulunan iki büyük uygarlık bulunmaktadır. Bunlar Roma İmparatorluğu ve Bizans İmparatorluğu'dur. Şehirdeki ilk yerleşik düzel M.S. 2. Yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun bölgeye hâkim olması ile başlamaktadır. Yaklaşık olarak 50 hektarlık bir alanda etrafı surlar ile çevrilmiş kale biçiminde Kaleiçi bölgesinde kurulmuş bir şehirdir. Kurulan alan ızgara tipi şehirseldokuya sahiptir. Bu bölge günümüzde Mithatbey ve Dilaverbey mahalleleri sınırları içerisinde yer almaktadır.

Roma döneminde şehirler, belirli ilkeler ile sıkı bir düzen ve disiplin ile kurulmuşlardı. Romalılar tarafından ele geçirilen yerlere askerlerin barınmaları için “castrum” adı verilen ızgara planlı, etrafı surlar ile çevrili kamplar inşa edilmiştir. Bu dönemde ızgara sistemin seçilmesinin sebepleri; karışıklıkları en aza indirmek, uygulamada kolaylık sağlanması, düzenli ve kolay bir şekilde denetlenebilir olmasıdır.

İlk yerleşik düzenin kurulması zamanın Roma İmparatoru Hadrianus tarafından gerçekleştirilmiştir. Yerleşim etrafı surlar ile

çevrili 50 hektarlık bir alana yapılmıştır. Yerleşime kendi adını vererek “Hadrianus’ un Kenti” anlamına gelen Hadrianapolis (Edirne) demiştir.

Edirne şehri M.S. 7.yy’da Bizans hâkimiyeti altına girilmiştir. 14. Yüzyıla kadar gelişimini Roma İmparatorluğundan kalan Kaleiçi ile Gazi Mihal köprüsünün diğer yakasındaki “Aina” adlı yerleşme yerine devam etmiştir. Aina bölgesi Bizans döneminde şehre en yakın yerleşmeyi oluşturmaktadır. Bizans döneminde şehrin belirli bir alanda gelişmesinin en önemli nedeni bulunduğu coğrafi konum olarak gösterilebilir.

Bunun sebebi Edirne şehrinin Anadolu ve Balkanlar arasında zorunlu güzergâhlardan biri olmasıdır. Ayrıca Avrupa ülkeleri ile ticaret ve kültür alışverişleri Edirne üzerinden gerçekleşmektedir. Aynı zamanda düz topografik yapıda olması, kırsal bir iklime sahip olması ve yerleşim yerinde verimli toprakların bulunması yerleşim yeri seçiminde önemli noktalardandır. Bizans döneminde Kaleiçi’nde 10 mahallede yaklaşık 15 bin nüfus bulunmaktadır. Bizans döneminde de Roma döneminde görülen kale biçiminde ızgara tipi şeklinde bir yerleşim görülmektedir. Yapılan yapılar Rum, Bulgar ve Yahudi ustalar tarafından yapılmıştır. Yapılar çoğunlukla ahşaptan yapılmıştır.

b. Osmanlı Dönemi

Orhan Bey’in ardından tahta geçen I. Murat ilk olarak Rumeli’nin ele geçirilmesi için harekete geçmiştir. Çorlu ve Keşan’ı Osmanlı yönetimine geçirdikten sonra 1361 yılında I. Murat Hadrianapolis’i Bizans İmparatorluğu’ndan alıp kendi topraklarına katmıştır. Fetihden sonra Hadrianapolis ismi geride bırakılıp Edirne ismi verilmiştir.

1365 yılında ise Edirne, Osmanlı Devleti’nin başkenti konumuna gelmiştir. Osmanlı Devleti’nin şehri alması ile birlikte 50 hektar olan şehir, yaklaşık olarak 350 hektara ulaşmıştır. Şehir Roma ve Bizans döneminde Kaleiçi bölgesinde gelişim gösterirken,

Osmanlı ile birlikte kale dışında organik şehirseldokuda bir gelişim yaşanmıştır.

Bu doku ile şehir bir kuraldan bağımsız bir şekilde yön değiştiren yollarla ve çıkmaz sokaklarla düzenlenmiştir. Şehir gelişimi genel olarak batı ve kuzey yönlerindedir. Şehir, önceki dönemlerde kurulmuş merkezden ışınsal olarak ovaya doğru gelişmiştir. Yerleşim yerleri 1453 yılına kadar Eski Cami etrafında gelişim göstermiştir. Eski Camii'nin bulunduğu mahallelerin şu anki isimleri Sabuni ve Çavuş Bey mahalleleridir. İlk imar çalışmaları Kaleiçi ve çevresinde olsa da daha sonra dış semtler ortaya çıkmıştır.

Şehrin 17. yüzyılda en geniş sınırlarına ulaşarak 850 hektarlık bir alana sahip olmuştur. 18. yüzyılın ortalarından itibaren Edirne'de çeşitli felaketler meydana gelmiştir. İlk olarak 1745 yılında büyük bir yangın, ardından 1751 yılında ise meydana gelen bir deprem ile Edirne gerilemeye başlamıştır. III. Selim (1789-1807) zamanında Edirne'de 1801 ve 1806 yıllarında devlete karşı isyanlar çıkmıştır. Bu isyanlar Edirne Kıyımı olarak da geçmektedir. Bu dönemde ayrıca Arda, Meriç ve Tunca nehirlerinde taşkınlar olmuş, yakın çevrelerinde bulunan yüzlerce evi yıkmıştır.

Yaşanan tüm bu felaketlerin neticesinde göçler başlamış ve böylece hem nüfusta azalma hem de şehir gelişiminde gerileme başlamıştır. Bununla birlikte, 1831 yılında II. Mahmut'un kenti ziyareti ile yıkımların onarılması için emirler verilmiştir.

1918 yılında dönemin belediye başkanı Dilaver Bey tarafından yangında kullanılamaz hale gelen yapılar, ızgara yerleşme düzeninin devamı niteliğinde yerleşme planı tasarlanmasını sağlamıştır. Günümüzde de bulunan Abdurahman, Babademirtaş, Barutluk, Medrese Alibey, Meydan, Nişancıpaşa, Sarıcapaşa, Talatpaşa, Umurbey, Yancıkçıpaşa, Yeniimaret ve Yıldırım Beyazıt mahalleleri Osmanlı döneminden beri bulunmaktadır.

1878 yılında Ruslar ile yaşanan savaş ile Edirne, 1879 yılına kadar Rus hâkimiyetinde kalmıştır. Yaşanan Osmanlı-Rus savaşları

ile şehir göç vermeye başlamıştır. Şehir Rus istilasına uğramış, daha sonrasında Balkan savaşı sonucu Bulgarların hâkimiyetine geçmiştir. 1913 tarihinde Yunanlılar, Bulgarlara teslim olmuş, Bulgaristan ve Osmanlı arasında imzalanan İstanbul Antlaşması ile günümüzdeki sınırlar belirlenmiştir.

Osmanlı Dönemi'nde son olarak, Edirne I. Dünya savaşı ile birlikte ise şehir Yunanlıların işgaline maruz kalmıştır.

Birinci Dünya Savaşı başladıktan sonra Edirne iki yıldan fazla bir süre Yunan işgalinde kalmıştır. 25 Kasım 1922 yılında Mudanya Mütarekesi ile Türkler Edirne'ye giriş yapmıştır. 24 Temmuz 1923 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile Edirne Türkiye topraklarında kalmış, Bulgaristan ve Yunanistan arasında sınır olmuştur.

c. Cumhuriyet Dönemi

Lozan Antlaşması'nın imzalanması ile birlikte Edirne, Türkiye Cumhuriyeti'ni Yunanistan ve Bulgaristan ile ayıran bir sınır şehri olmuştur.

Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra İtalyan bir firma tarafından Elektrik işletmesi kurulmuştur. Kurulan işletme Edirne'nin gelişimi açısından önem arz etmiştir. 1934 yılında ise Elektrik işletmesi belediyeye devredilmiştir.

Şehrin mekânsal gelişimi kuzey, kuzeydoğu ve doğu yönlerinde gelişme göstermiştir. Edirne şehrine ait ilk imar planı 1940 yılında hazırlanmıştır. Yapılan imar planından faydalanılarak 1963 yılında İller Bankası tarafından yeni bir imar planı hazırlanmıştır. 1951, 1967 ve 1975 yıllarında yeni planlar çizilmiştir.

1970'li yıllarda şehirde fiziksel anlamda çok fazla bir değişim olmamıştır. Bu nedenle çizilen eski planlardan yararlanılarak değişen yerlere "İlave İmar Planı" yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra 1970 yılına kadar şehir içerisinde fiziksel bir değişim olmamıştır. Daha çok Osmanlı döneminde oluşmuş sınırlar içerisinde yenilenme şeklinde gelişmeler meydana gelmiştir.

1970 yılından sonra şehir gelişimi ana ulaşım güzergâhı üzerinden doğu yönünde lineer bir şekilde olmuştur. 1980'li yıllarda şehrin fiziksel gelişimi devam etmiştir. Ana yol hattı olan E-5 karayolunun güney kesiminde çalışma alanları oluşturulmuş ve bu bölge üzerinde yatırımlar artmıştır.

Şehrin doğu yönünde gelişmesinin sebeplerinden biri de 1982 yılında Trakya Üniversitesi'nin kurulmasıdır. Trakya Bölgesi'nde ilk kurulan bu Üniversite, Edirne'nin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.

14. yüzyıldan 1990'lı yıllara kadar mahalle sayılarında değişiklikler olmuştur. Önceden bir semtte bünyesinde birkaç mahalle bulunurken, 1990 yılına gelindiğinde birkaç mahalle bir araya gelerek tek bir mahalleyi oluşturmuştur. Günümüzde Edirne şehri 24 mahalleden oluşmaktadır. En büyük mahalle 336 hektar alana sahip Şükrüpaşa Mahallesi iken, en küçük mahalle ise 12 hektar ile Yancıkçı Şahin mahallesidir.

Özetle, Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı Edirne, geçmişten günümüze önemli bir coğrafi konuma sahip olmuştur. İlk yerleşik düzen Roma döneminde yapılmış, Bizans döneminde ticaretin canlanması için önemli bir rol oynamış, Osmanlı döneminde önemli padişah ve sultanlara ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde de tarihi ve kültürel mirasları ile önemli bir kentimizdir.

1.2.1.3. Havsa'nın Tarihsel Gelişim Süreci

Havsa'nın tarihsel gelişim süreci de Trakya ve Edirne bölümlerindeki gibi Osmanlı öncesi, Osmanlı ve Cumhuriyet olmak üzere üç döneme ayrılarak incelenmiştir.

a. Osmanlı Öncesi Dönem

Havsa ilçesi Antik Romalılar tarafından kurulmuştur. Havsa sınırları içinde yapılan çalışmalar bu bölgede Neolitik Kültür ve Neolitik Dönem yerleşmelerinin mevcut olduğunu göstermektedir. Çok net bir biçimde izlenemese de bölgede özellikle Balkanlar ile

yakın ilişkileri bulunan bir Neolitik oluşumun mevcudiyeti belirgindir. Bu ilişkilerin çok daha ötelere gittiği ve özellikle Orta Avrupa'nın Neolitik Kültürler sürecinde önemli roller oynayan ve Tuna Nehri çevresinde etkin olan bazı kültürler ile temasta olduğunu gösteren bazı buluntulara da çok yakın çevrede rastlanmış olması ilginç bir durum arz etmektedir. Havsa'nın kuzey kesiminde Kalkolitik süreç verileri Neolitik Süreç verilerine göre çok daha iyi takip edilebilmektedir. Bronz Çağı ve Demir Çağı verileri ise çok daha iyi bir biçimde teşhis edilebilmektedir. Klasik Dönem, Roma Dönemi ve Orta çağ ise en yoğun buluntu veren süreçlerdir.

İlçenin güney kesimleri daha çok Demir Çağı ve daha sonraki süreçler ile ilişkili verilerle dikkat çekmektedir. Arpaç Köyü Tepeyanı Mevkii Orta Neolitik veriler ortaya koyan bir yerleşme olarak dikkat çekerken Kalkolitik Dönem verileriyle de ön plana çıkmaktadır. Arpaç Köyü çevresinde önemli bir Kalkolitik Dönem yerleşme sistematığı olduğunu gösteren bir diğer yer de Kaynaklar Mevkii'dir. Bunlar dışında Hasköy yakınlarında bulunan Yumurtatepe Tümülüs'üne çok yakın bir konumda da Neolitik ve Kalkolitik Dönem buluntularına rastlanmıştır. Bu buluntuları ortaya koyan höyük, Tümülüs'ün güneyinde yer almaktadır. Havsa, Roma İmparatorluğu Batı ve Doğu (Bizans) olarak ikiye ayrıldıktan sonra, Bizanslıların elinde kalmıştır.

b. Osmanlı Dönemi

Havsa, 1331 yılında Rumeli'ye geçen Türkler burayı I. Murad vasıtasıyla Türk topraklarına katmışlar ve ilçeye "Hosa" adını vermişlerdir. Edirne, Osmanlı Devleti'nin hükümet merkezi olduktan sonra Hosa 'da bulunan Rumlar, Padişah I. Murad'ın ikamet ve din serbestisi ile ilgili fermanlarına aldırılmadan burayı terk ederek İstanbul ve Selanik taraflarına göç etmişlerdir. Havsa'nın ilk yerleşim yerlerinden biri Traklar döneminde kurulan Hasköy köyüdür. Fetihden sonra Anadolu'dan getirilen göçmenlerle kasabanın Türkleştirilmesi sağlanmış, Sokullu Mehmet Paşa'nın buraya önem

vermesiyle de Türklük gelişmiştir. Bugün Hacı İsa, Hacı Gazi ve Helvacı Baba mahalleleri o dönemde getirilen göçmen ailelerin isimlerini taşımaktadır.

Tarihi eserler; 1531 yılında Sokullu Mehmet Paşa tarafından oğlu Kazım Paşa adına Mimar Sinan'a yaptırılan Sokullu Camii, Fukaraya Bektaşilerinden olduğu söylenen Kurt Bey Anıtı, sadece kemeri kalan kervansaray, harap vaziyetteki Sokullu Hamamı ve bugün de kullanılmakta olup bütün tesisleri Mimar Sinan tarafından yapılan çeşmedir. Tarihi eserlerden Hafsa Hatun ve Abdüselam Camii'nden hiçbir iz kalmamıştır. Hafıza Sultan ilçeye yerleştikten sonra ilçeye bir müddet "Hafse" denilmiş, daha sonra bu iki isim karışımından "Havsa" ismi doğmuştur.

c. Cumhuriyet Dönemi

İki yıldan biraz fazla Yunan işgalinde kalan Havsa, Fransız askeri birliklerinin aracılığı ile Türk askerine teslim edilmiştir. Teslim işlemleri tamamlandığında Edirne'ye vali olarak görevlendirilen Şakir Bey 23 Kasım 1922 de Havsa'yı teslim almıştır. Yunan birlikleri birlikte bütün yerli Rumlar da Havsa ve köylerinden Yunanistan'a göç etmiştir. Yunan işgaline kadar kaza merkezi durumunda bulunan Havsa, Cumhuriyet Dönemi başlangıcında idari düzenlemeye göre nahiye durumuna getirilmiştir. 1928 yılından sonra ise muhtarlık idaresine bırakılarak, belediye teşkilatı kaldırılmıştır. Havsa'da 1972 yılından sonra fabrikaların yapılmaya başlanmasıyla gelişmeye başlamış ve bunun neticesinde nüfusu da 1975 yılından sonra artmaya başlamıştır. Havsa yerleşmesinin geçmişten günümüze kadar olan tarihsel gelişim süreci Harita 1.11'de şematize edilmiştir.

1.2.2. Mekânsal Gelişim ve Makroform

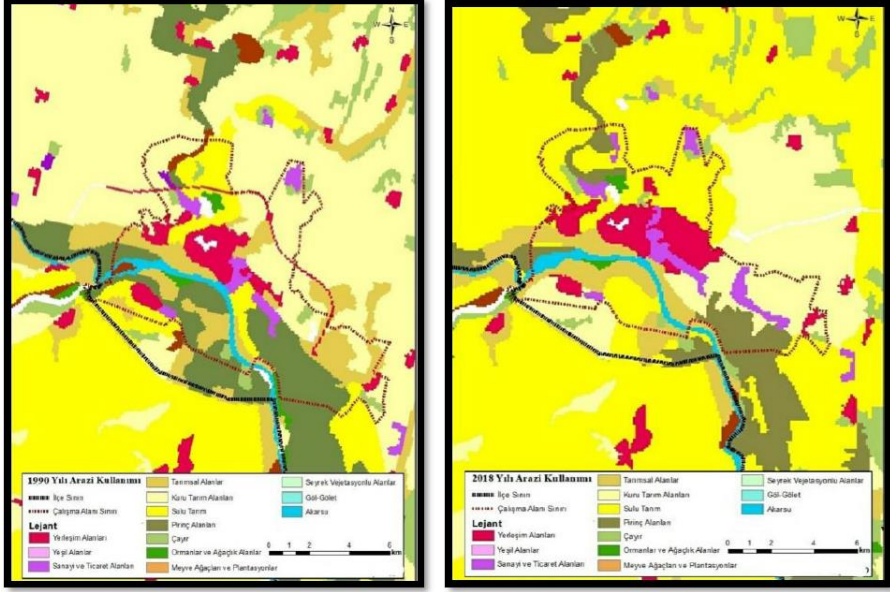
Trakya Bölgesi, Türkiye'nin kuzey batısında yer alan, Yunanistan ve Bulgaristan'a sınır bulunan, üç denize birden kıyısı olan tek bölgedir. Bu coğrafik konumu bölgeye birçok avantajlar sağlamakta, önem kazandırmaktadır. Doğusunda bulunan İstanbul'un bölgeye sosyo-ekonomik birçok etkisi bulunmaktadır, bu etkilerin bazıları Trakya Bölgesi'nin ekonomik gelişmesinde olumlu sonuçlar doğururken bazıları ise hem sosyal hem de çevresel tehditler oluşturmaktadır.

Trakya'nın, İstanbul'un genişleme etkilerinden ve yapısal dönüşümünden etkilenmemesi mümkün değildir. İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre, TR21 Trakya Bölgesi Tekirdağ (TR211) Edirne (TR212) ve Kırklareli (TR213) illerini kapsamaktadır, Bölgede toplam 83 belediye, 26 ilçe ve 678 köy bulunmaktadır. Yüzölçümü 18.665 km'dir.

Edirne şehri, doğal ve beşeri çevrenin en uygun olduğu ve en önemli ulaşım yolları üzerinde bulunmasından dolayı birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Roma döneminde kent kalenin doğusundaki merkez etrafında ışınsal olarak ovaya doğru gelişim göstermiştir. 1365 yılında başkent yapılan Edirne “kale şehir” olmaktan çıkmış, Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak biçimlenip gelişmesi “kale” ile “eski saray” arasındaki alanda olmuştur. Böylece Edirne'nin kentsel gelişime odak olan ilk çekirdek külliyesi Eski Camii Külliyesi olmuştur. Daha sonra inşa edilmiş olan farklı işlevlere hizmet edecek yapılar başta cami ve medrese yapıları olmak üzere daha çok külliye şeklinde inşa edilmiştir. Pinon'a göre bir Osmanlı kenti olan Edirne'nin çekirdeği surlarla çevrili bir Bizans kenti yanında kurulmuştur. Kent, surlarının kapılarından çıkan sokaklardan başlayarak gelişim göstermiştir. Osmanlı kentlerinin çekirdeği bir ulu cami, bedesten, çarşı ve anıtsal yapılar topluluğu çevresinde oluşmuştur. Edirne kentinde de bu tür bir yerleşim gelişimi olmuş; kent Selimiye Külliyesi, Eski Camii, Üç

Şerefeli Camii ve Rüstempaşa Kervansarayı merkezde olacak şekilde gelişim göstermiştir (Bkz. Harita 1.12).

Harita 1.12: 1990-2018 Döneminde Edirne'nin Makroform Gelişimi

Havsa Roma ve Orta Çağ sürecinde günümüz Edirne yerleşmesinin çekirdeği olan Adrianapolis'ten başlayarak Havsa toprakları üzerinden geçerek günümüz Pınarhisar yerleşmesi Vrisis ile günümüz Vize yerleşmesi Byzie'ye ulaşarak oradan da günümüz İstanbul'u Byzantion 'a giden askeri yol üzerinde yer almaktadır.

Geç Antik Çağ ve Orta Çağ sürecinin en önemli yerleşmelerinden biri olan Nike yerleşimi bu günkü Hasköy ile ilişkili bir konum sergilemektedir. Havsa İlçesi'nin ilk yerleşim alanlarının biri Hasköy köyü ilk yerleşimi Traklar döneminde kurulmuştur. Havsa'nın Makroform gelişimi tarihte kuzeyden güneye doğru yani Hasköy'den Havsa merkeze doğru bir mekânsal gelişim göstermektedir.

Helvacı, Hacıgazi, Hacıisa Mahalleleri Osmanlı döneminde ilk kurulan mahallelerdir.

1960 yılından sonra Havsa'nın mekânsal gelişimi içten dış doğru yani kuzeyden güneye doğru gelişmiştir (Bkz. Harita 1.11).

1.3. BÖLGENİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

Bölgesel Karakter ve Etki Alanları ile Bölgesel Akış ve İlişkiler konusu kapsamında yapılan analizde, Trakya Bölgesi ele alınmıştır. Trakya Bölgesi'nin karakteristik özelliklerini ortaya çıkaran bölgeler ile arasında ilişki kurmak amaçlanmıştır. Bu analiz kapsamında Avrupa'ya açılan ana hat Trakya Bölgesi'nin kuzeyinde Bulgaristan, batısında Yunanistan olup iller arasında bağlanan otoyol, devlet yolu, demiryolu mevcuttur. Gelişmenin altyapısı İstanbul ve Edirne arasında bulunan D100 ve TEM karayolları boyunca uzanan aks bölgesel bir koridor oluşturması beklenmektedir. Hizmet, turizm, sanayi, tarım, balıkçılık gibi faaliyetler Trakya Bölgesi'nin geleceğe dönük yapılaşmasını, gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu analiz konu çerçevesinde ele alınan konular; Bölgesel Karakter ve Etki Alanları, Edirne İli ve İlçelerinin Karakteristik Özellikleri, Havsa İlçesi'nin Karakteristik Özellikleri, Kırklareli İli ve İlçelerinin Karakteristik Özellikleri, Bölgesel Akış ve İlişkiler adında yer almaktadır.

Avrupa'ya açılan ana hat üzerinde olan Trakya Bölgesi'nin, kuzeyde Bulgaristan ve Romanya üzerinden "Avrupa Birliği (AB)" ve eski doğu bloğu ülkelerine uzantı verdiği gibi, Orta Avrupa ve Yunanistan'a da açılım vermektedir. Doğu yönünde İstanbul Metropolüne otoyol, devlet yolu ve demiryolu bağlantıları; batıda Yunanistan'a iki karayolu ve iki demir yolu bağlantısı; kuzeyde ise Bulgaristan'a bir demiryolu ve iki karayolu bağlantısı bulunmaktadır. Batı ülkeleriyle bağlantılı alanında Trakya Bölgesi'nin; aynı zamanda sanayi ham maddesi olarak ayçiçeği ve çeltik gibi tarımsal ürünlerin en çok üretildiği Ergene Havza'sı içinde, birbirine benzer özelliklere sahip olan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerini

kapsamaktadır. Trakya Bölgesi'nin geleceğe dönük yapılaşmasını; kuzey ve güney bölgelerinde, güneyinde tarım alanları ve ortasında ise öncelikli gelişme alanlarıyla karakterize etmek mümkündür.

Gelişme alanının altyapısı İstanbul ve Edirne arasında D100 ve TEM karayolları boyunca uzanan aks oluştururken; bu aks üzerinde haliyle oluşacak olan yeni işlevsel ilişkiler çeperi oluşturmak üzere yer seçiminde bulunacak faaliyetler de bölgesel bir koridor oluşturması beklenmektedir. İstanbul merkezli sanayi yatırımları, Çerkezköy ve Çorlu'ya kadar yoğun olarak ulaşması ve çevresinde daha fazla çekim potansiyeli oluşturmaktadır.

Tekirdağ il merkezi ile Marmara Ereğlisi'nin kıyısal konumunun bulunması ve limanlara sahip olması ile Çorlu'da bulunan ve İstanbul'a hizmet veren bir havaalanının bulunması, Trakya Bölgesi'nin gelişim koridorunun gelişiminde önemli rol oynamaktadır.

İlin iç bölgelerinde yer alan Malkara ve Hayrabolu gibi yerleşim merkezlerinde bulunan "Organize Sanayi Bölgesi'nden (OSB)" olanakları olmakla birlikte, Ergene Havzası'nın çevre kirliliğine maruz kalmaması gerektiği düşünülmektedir.

Trakya Bölgesi'nin Karadeniz kıyıları İstanbul ile turizm ilişkilerinin kurulması için yaratılacak potansiyeli taşıırken; güneyde Saroz Körfezi'nin kuzey kıyıları da Saroz Körfezi'nin doğal sit ve Gelibolu Yarımadası'nın milli park olduğu göz önüne alındığında, aynı kategoride yer almaktadır.

Hizmet sektörü, hizmetten yararlananın bizzat kendisinde veya onun yararına bazı değişikliklere neden olan, zaman, mekân ve şekil faydası meydana getiren endüstrilerdir. Hizmetler, arz edenin hizmetten faydalanan için faaliyet göstermesi, hizmetten faydalananın hizmetin elde edilmesi için gerekli emeği sunması ve hizmetten yararlanan ile hizmeti sunanın karşılıklı etkileşim içinde oluşturmaları suretiyle üretilirler.

Hizmet sektörü, 20. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde, diğer iki ana sektör olan tarım ve sanayi sektörünü geride bırakmıştır. Bu sebepten hizmetler sektörü, ekonominin gelişme süreci içinde artan bir önem kazanmıştır. İstanbul'da hizmetler sektöründe en büyük pay %81 ile ulaştırma ve depolama, haberleşme ve iletişim ile toptan ve perakende ticaret hizmetlerini kapsayan dağıtıcı hizmetler sektöründedir.

Hizmetler sektörü ekonominin üç ana sektöründen biri olup diğer işlere ve tüketiciye doğrudan fayda sağlayarak fiziksel olmayan bir iktisadi faaliyet koludur.

Basitçe malların imalatı, madencilik veya tarım ile doğrudan ilişkisi olmadan çeşitli ekonomik faaliyetleri kapsamaktadır. İstanbul'da hizmetler sektörünün içindeki payı %61,8'dir.

Turizm sektörü en hızlı gelişen sektörlerden biridir. Ülkeler, bölgeler ve kentler artan küresel rekabet ortamının içinde turistleri kendi bölgelerine çekebilmek için uğraş vermektedir.

İstanbul'un sahip olduğu kültür ve sanat olanakları, niteliksel ve niceliksel açılardan Avrupa kentleri ile karşılaştırıldığında hiç de küçümsenmeyecek bir seviyededir. İstanbul bölgesinde yabancı turistlerden elde edilen gelir 5.893,4 milyon dolar (Türkiye'nin %28'i) olarak gerçekleşmiştir.

Sanayi sektöründe, İstanbul'daki sanayi rekabet açısından ele alındığında ise toplamda orta rekabetçilik düzeyinde olduğu görülmektedir. Sanayi sektörünün toplam istihdam içerisindeki gelişim seyrine baktığımızda ise, 2009 yılına kadar genelde artış gözlenmiştir. (Bkz. Harita 1.13).

Harita 1.13: Trakya Bölgesi'nin Karakteristik Özellikleri

Trakya Bölgesi'nde Çorlu ve Çerkezköy başta olmak üzere sanayi konusunda ilerlemiş belirli bölgeler bulunmaktadır. Bu bölgelerde bulunan organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri, önemli ulaşım güzergâhlarında bulunmalarından dolayı büyük bir lojistik öneme sahiptirler.

Trakya Bölgesi'nin Türkiye'nin komşu ülkelere olan sınırları ve ulaşım güzergâhlarının bu komşu ülkelere bağlantılarının sonucu olarak Kapıkule ve İpsala gibi sınır kapıları daha ön plandadır.

Trakya Bölgesi'nin ulaşımı, coğrafi anlamda Avrupa'yı Asya'ya bağlayan bir köprü niteliğinde olan TR21 Trakya Bölgesi'nin, güçlü karayolu altyapısı, limanları, demiryolu ve havayolu bağlantıları ile erişilebilirliği yüksek bir geçiş bölgesidir. Bulgaristan sınırından (Kapıkule) başlayan E-80 otoyolu Türkiye'nin Avrupa ile bağlantısını sağlamaktadır. Kara, deniz, hava ulaşımı

bakımından kavşak noktası olan E-80 otoyolu önemli bir konumda bulunan Tekirdağ ilinin kuzeyinden geçmektedir.

Bunun ile birlikte Yunanistan sınırından (İpsala) giren E-90 otoyolu da E-80 ile birlikte Anadolu üzerinden Türkiye'nin güney ve doğu sınırındaki Ortadoğu ve Asya uluslararası karayolu ağlarına bağlantı sağlamaktadır. Temeli 18 Mart 2017'de atılan 1915 Çanakkale Köprüsü'nün 2022'de hizmete atılması beklenmektedir. Çanakkale ilinin Lâpseki ilçesinden Gelibolu ilçesi arasına kurulan asma köprüdür. Çanakkale Boğazı'nın ilk ve Marmara Bölgesi'ndeki beşinci köprüsü olacaktır. Köprü tamamlandığında ise Kınalı-Tekirdağ-Çanakkale-Balıkesir otoyolunun bir parçası olarak faaliyet gösterecektir.

Türkiye'nin güney ve doğu sınırındaki Ortadoğu ve Asya uluslararası karayolu ağlarına bağlantı sağlamaktadır. İstanbul-Edirne bağlantısı sağlayan D100 karayolu ve Tekirdağ merkezinden geçen D110 (İstanbul-Keşan Yolu) karayolu bölgenin diğer önemli karayolu bağlantıları oluşturmaktadır. Trafik hacim yoğunluğu D-100, D-110, E-80, E-87 karayolları ile olup 0 – 50.000 üzeridir.

Trakya Bölgesi; üç denize olan kıyısı, ülkemizin en önemli ihracat ortağı olan AB bölgesine yakınlığı, denizyolu, karayolu, demiryolu bağlantılarıyla kombine taşımacılığa olanak sağlayan güçlü ulaştırma altyapısına sahip bir bölgedir. Bununla birlikte bölge deniz taşımacılığında sahip olduğu avantajını ekonomik katkıya dönüştürme açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Bölgede işletilmekte olan Tekirdağ Limanı, Martaş Marmara Ereğlisi Limanı ve halen Tekirdağ-Barbaros mevkiinde yapımı süren Asyaport Derin Deniz Konteyner Limanı bölgenin denizyolu/karayolu ara yüzünü sağlayan kapılarıdır.

Trakya üzerindeki ulaşım güzergâhları aynı zamanda bu bölgede bulunan; Asyaport, Martaş gibi önemli limanlar, Çorlu havalimanı, Edirne Askeri Havaalanı gibi hava sahaları ve yurt dışına bağlanması planlanan tren yolu hattı gibi önemli hatlara sahiptir.

Dolayısıyla Muratlı'da bulunan lojistik merkezin dışında, Edirne'nin Havsa ilçesinde de bir lojistik merkezi kurulması planlanmaktadır.

1.3.1. Bölgesel Karakter ve Etki Alanları

Trakya Bölgesi'nin; kuzeyinde Istranca Dağları, güneyinde Işık (Ganos) Dağları ve orta kesimlerde Ergene Havza'sı olarak üç farklı coğrafyadan oluştuğu görülmektedir.

İl merkezlerinin kabaca sınırladığı Ergene Havza'sı içinde ülkenin önemli ulaşım altyapılarından olan TEM, D100 ve İstanbul-Edirne demiryolu hatları bulunmaktadır. Bu ulaşım aksları sanayi sektörünün gelişiminde nüfusun o bölgelere çekilmesine ve kent ilişkilerin artmasına ve yoğunluk oluşturmaya sebep olmaktadır. Bu aksın güneyinde yer alan Yunanistan sınırında yer alan Meriç Nehir'i üzerinde işlevsel tarım yapılmaktadır.

Dağlık bölgelerin oluşturduğu alanlar Trakya Bölgesi'nin ormanlık alanlarını ve kıyı kesimlerini oluşturmaktadır.

Sanayi aksının kuzeyinde kalan Istranca Dağları ve Karadeniz'in kıyı kesimi; ormancılık ve hayvancılık faaliyetlerinin çokça görüldüğü, sert iklimin görüldüğü ve çevresinin zayıf ekonomik ilişkiler içinde bulunduğu kesim içindedir. Güney Gelibolu Yarımada'sı komşuluğu içinde kalan kesim ise ılıman iklim özellikleri gösteren, tarımsal ve kıyı faaliyetleri gerçekleştiren ve çevresi ile ilişki kurma potansiyeli yüksek olan bir alan görünümündedir.

Koridorun batı uç noktası olan Edirne'de yer seçimi tamamlanan Balkan Ticaret Merkez'i ihracata yönelik işlevsel bir odak noktasıdır.

Doğal koruma alanları konusunda önemli husus olan, Gala Gölü'nün 'Tabiatı Koruma Alanı' olduğu ve Meriç Havzası'nın da kısmen koruma statüsüne sahiptir.

İğne Ada'nın 'Yaban Hayatı Koruma, Doğal Sit ve Tabiat Koruma Alanları' statüsünde olması bunun yanında statü altında olmasa Istranca Dağlarının, üzerindeki orman alanları ve bu alanların doğal dokusu bulunmaktadır ve korunması gerekmektedir.

Trakya Bölgesi Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı niteliğinde olup önemli ulaşım akslarından oluşmaktadır. Önemli sınır kapılarıyla birlikte Ergene Havza'sı içerisinde yer alan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerini de kapsamaktadır. Trakya Bölgesi'nin genelinde tarım etkin rol oynamaktadır. Edirne gıda sanayisi konusunda ilerleme görülmektedir.

Havsa özelinde bakıldığında zaman önemli ulaşım akslarının bulunduğu noktadır. E-80, E-87, D100 karayolları illere bağlanan bağlantıdır.

Havsa'da da Trakya'da olduğu gibi tarım ön plana çıkmaktadır. Tekirdağ özelinde bakıldığında sanayiden sonra tarım sektörü baskındır. Kırklareli iline bakıldığında Kırklareli'nin ekonomisi tarıma dayanmaktadır.

Genel olarak bakıldığında Trakya Bölgesi verimli topraklardan oluşup tarıma elverişli bir bölgedir. Önemli limanları ile de ön plana çıkarak ticaret aksları da kuvvetlendirmektedir. (Bkz. Harita 1.13).

1.3.1.1. Edirne ve İlçelerinin Karakter ve Etki Alanları

Yüzyıllardan beri önemli bir tarım merkezi olan Edirne, 19. yüzyılın sonlarında İstanbul'un tahıl ambarı ve mandırasıdır. Balkanlarda ve Trakya'da cumhuriyetin kuruluşuna değin süren savaşlar, karışıklıklar, Edirne'nin sosyo-ekonomik yapısını etkileyen büyük ölçekli nüfus hareketlerine yol açmıştır. Cumhuriyet sonrasında canlanmaya başlayan Edirne tarımı, 1950'lerde traktörün yaygınlaşmasıyla yapısal bir değişiklik yaşanmıştır. Çayır ve otlakların büyük ölçüde ekime açılması ilin geleneksel etkinliklerinden biri olan hayvancılık ve mandıracılığın gerilemesine yol açmıştır. Günümüzde il tarımında ağırlık bitkisel üretimdedir.

Edirne'nin sanayileşme sürecini etkileyen en önemli faktörlerden biri Edirne'nin 1969'da kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınmasıdır.

İl'de bulunan sanayi işletmelerinin büyük bir bölümü un, yağ ve süt konusunda faaliyet gösteren işletmelerden oluşmaktadır. Edirne ilinde sanayileşme Uzunköprü ve Keşan ilçelerinde yoğunlaşmıştır.

Edirne merkez, İpsala ve Havsa ilçelerinde özellikle gıda sanayi konusunda, tekstil sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ise merkez, Havsa ve Keşan ilçelerinde faaliyet göstermektedir.

Lalapaşa ilçe ekonomisi şu anda tarıma dayanmaktadır. Tarımsal alanların büyük bir kısmında ayçiçeği ve buğday ekilmektedir. İlçede yaşayanların neredeyse tamamı, tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Halkın %60'ı kırsal kesimde yaşar ve geçimini tarımdan sağlamaktadır. En çok buğday, pirinç, ayçiçeği, şeker pancarı yetiştirilir.

Hayvancılığa bağlı olarak kurulmuş olan mandıralarda peynircilik yapılmaktadır. Tarıma dayalı bir sanayi yapısı vardır. İlçe halkı geçimini tarımdan sağlamaktadır.

Meriç ilçesinde yetiştirilen başlıca tarımsal ürünler pirinç, buğday, ayçiçeği, şeker pancarı ve baklagillerdir. Aşağı Meriç Havzası'nın önemli bir bölümü İpsala Ovası'dır. Havsa ilçesindeki en önemli ekonomik aktivite tarımsal çalışmalardır. Enez ilçesinde halkın temel geçim kaynağı genel olarak tarım ve hayvancılık iken; sahil köylerinde balıkçılıkla da uğraşmaktadır. Keşan ilçesinde de temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

Edirne'de 50 kilometre otoyol, 254 kilometre devlet yolu, 422 kilometre il yolu olmak üzere toplam 726 kilometre yol ağı bulunmaktadır. Bu yol ağının üst yapısının 565 kilometresi Bitümlü Sıcak Kaplamalı, 158 kilometresi ise Sathi Kaplamalıdır. 3 kilometresi diğer yollardır. 726 kilometre uzunluğundaki yol

ağımızın 239 kilometresi bölünmüş yoldur. Edirne ilimizin Tekirdağ komşu ili ile karayolu bağlantısı bölünmüş yollar ile sağlanmıştır. 47,5 kilometre uzunluğundaki Kırklareli karayolu bağlantısının 16 kilometresi bölünmüş yol olarak tamamlanmıştır.

200 km uzunluğundaki Çanakkale karayolu bağlantısının 179 kilometresi bölünmüş yol olarak tamamlanmıştır. Edirne il sınırları içerisinde 137 km'lik demiryolu ağı mevcuttur. Yıllık ortalama 178.148 yolcu seyahat etmekte ve 751.821 ton yük taşınmaktadır. Yük taşıması ağırlıklı olarak İstanbul ve Kırklareli illeri ile Bulgaristan'a yapılmaktadır. Edirne ilinden ağırlıklı olarak gıda maddesi, kum taşınmaktadır. Trafik hacim yoğunluğu 0 – 50.000 üzeri arasındadır.

a. Havsa İlçesi

Havsa önemli ulaşım akslarının üzerinde bulunduğu bir kesişim noktası olmasıyla birlikte İstanbul ve Avrupa'ya ulaşım konusunda önemli avantajlara sahiptir. Bir hayvan ve hayvancılık kültürüne sahip Havsa et ve et ürünleri ile hayvan ticareti konusunda da önemli bir konuma sahiptir. Havsa içerisinde tarihi varlıkları ile Edirne merkezini içeren turizm destinasyonuna sahiptir. Bir ova içerisinde yerleşmiş olması sulu tarıma da imkân sağlamaktadır.

Havsa'nın Edirne il merkezine olan coğrafi yakınlığı Edirne merkezi ile cazibe konusunda rekabet edememesi sonucunda ilçe için önemli bir dezavantajlı durum oluşturmuştur.

Ayrıca bu durumun ilçe sakinleri tarafından tamamen olumsuz algılanması sorunun daha da kronikleşmesine neden olmaktadır.

Havsa İstanbul- Edirne- Avrupa hattını bağlayan otoyola çok yakın olmasına rağmen bu durumu avantaja dönüştürme yetisini geliştirememiştir. Havsa ilçe merkezinde ve kırsal alanlarında ilçe sakinlerinin sosyal aktivitelerde bulunabilecekleri sosyal alanlar, spor tesisleri ve diğer sosyal imkânlar yetersizdir.

Lojistik avantajlar: İstanbul- Edirne- Avrupa yolu üzerinde bulunan Havsa sosyoekonomik gelişimini sağlamak için bu lojistik avantajını kullanmalıdır. Bu avantajdan istifade edebilmesi için ilçe sakinleri ortak akıl üreterek ve birlikte hareket ederek lojistik avantajlar yaratabilir, ticaret hacmini genişletebilir ve yol üzerinde önemli bir durak yeri olma imkânı sunmaktadır.

İlçede bulunan Sokullu Külliyesi'nin onarım ve restorasyonunun tamamlanması ile bir sosyal ve turizm merkezinin oluşturulması: Külliye'nin onarımı ve Edirne'deki kültürel ve tarihi varlıklar ile birlikte bir destinasyon olarak pazarlanması ile Havsa turizmden bir miktar pay alabilecektir.

Edirne'ye yakınlığın avantaja dönüştürülmesi: Edirne'ye karşı olan toplumsal negatif algının ortadan kaldırılması ilçenin daha gelişmiş bir ekonomiye sahip olan Edirne'den daha fazla istifade etmesi yönünde çalışmalar yapılma imkânı vardır.

Havsa İlçesi'nin ulaşımı, Trakya'nın çeşitli kesimlerinden kolaylıkla sağlanmaktadır. İstanbul yönünden gelecekler İstanbul-Edirne arasında uzanan ve eski E-5 yolu olarak bilinen D100 devlet yolunu kullanabilmektedirler. Öte yandan aynı güzergâhı kat eden TEM (E-80) otoyolu ilçenin yaklaşık 6 kilometre kuzeyinden geçmektedir. Havsa'ya Çanakkale yönünden gelecek olanlar Keşan-Uzunköprü-Havsa yolunu çizen D550 devlet yolunu tercih etmelidirler.

Buna karşılık civardaki ilçe ve köyler ile ulaşım imkânları mevcuttur. İstanbul'dan Edirne'ye uzanan demiryolu ağı ilçenin merkezinden geçmemesine rağmen ilçe sınırları içerisinde ve bazı köylerinin yakınından geçerek il merkezine uzanmaktadır. İstanbul ve Çanakkale yönüne, dolayısıyla bu güzergâhlardan Anadolu'nun diğer şehirlerine ulaşım mümkündür. (Bkz. Şekil 1.1).

Düzenli olarak Edirne'den kalkan seyahat firmalarının birçoğu ilçenin içinden ya da yakınlarından geçerek bu ulaşım imkânını

Süleymanpaşa ilçesinde günümüz itibarıyla başlıca geçim kaynakları tarım (buğday, ayçiçeği, soğan, bağcılık) ve hayvancılıktır. (Genellikle küçükbaş) Çerkezköy ilçesinin ekonomik yapısı 1970’li yıllara kadar tarıma dayanmaktadır. Bu ürünlerin başlıca tahıllar ve sanayi bitkileriydi. Bugün tarımla uğraşan kişi sayısı toplam nüfusun %15’ini oluşturmaktadır.

Trakya’nın verimli ovalarının önemli bir bölümü üzerinde kurulu olan Çorlu’da halkın geçim kaynaklarının başında tarım ve hayvancılık bulunmaktadır. Hayrabolu’da ayçiçeği ve buğdaya dayalı tarımsal sanayi fabrikaları ile tarımsal ekipman imalatı işyerleri mevcuttur.

Kapaklı, 1970’lere kadar ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıkla geçinen bir nüfusa sahiptir. 1973 yılından sonra Çerkezköy Organize Sanayi’nde fabrikaların açılmaya başlamasıyla burada yaşayanlar da işçi olarak çalışmaya başlamıştır. Yıllar geçtikçe kurulan fabrikaların sayılarının artmasına eş olarak Kapaklı’da çalışan insan sayısı da artış göstermiştir. Malkara’da son yıllarda yapılan yatırım ve hizmetler hayvancılığı hem sayısal hem de nitelik olarak büyük ölçüde arttırmıştır.

Hayvancılık tarım sektörü içinde ön sıraya çıkmış özellikle kırsal kesimin gelirinin artmasında rol oynamıştır. Önemli geçim kaynakları balıkçılık, sanayi, tarım (kavun, karpuz, buğday, arpa, ayçiçeği) ve hayvancılıktır.

İl’in sahilleri balık bakımından oldukça zengindir. Çıkan başlıca deniz ürünleri tekir, barbunya, kılıç balığı, kolyoz, uskumru, palamut, torik, istavrit, sardalya, sinarit, levrek, midye ve kalamardır.

1.3.1.3. Kırklareli ve İlçelerinin Karakter ve Etki Alanları

Kırklareli’nin ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Orman varlığı zengin, dağları ormanlarla kaplı olup geniş Ergene Ovası ise çok bereketlidir.

Faal nüfusun %70'i tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık ve avcılıkla uğraşmaktadır. Başlıca tarım ürünleri buğday, yulaf, mısır, fasulye, şekerpancarı, ayçiçeği ve kozadır.

Tarım ve sanayi başlıca geçim kaynağıdır. İl toprakları Ergene Ovası'nda olup yüksek alanlar ve dağlar yok denilecek kadar azdır. Demirköy, coğrafi yapısı itibariyle başlıca geçim kaynakları ormancılık ve onun yan iş kolları hayvancılık ve tarımdır. Arazinin engebeli oluşu sebebiyle tarım olanakları kısıtlıdır. Dolayısıyla hayvancılık özellikle köy ekonomisinde yer almıştır.

Koçaz ilçesinin doğası ve köklü tarihi olan Balkan köylerinin dokusu bulunmaktadır. Koçaz'ın doğa turizmi (Kamp, doğa yürüyüşleri vb.) fotoğrafçılık ve kültürel gezileri açısından değerleri bulunmaktadır. Yayla turizmi ve av turizmi açısından da ısı trançaların temiz ve nispeten çok iyi korunmuş bu bölgesi potansiyel barındıran özel bir coğrafyadır. Lüleburgaz'da, son yıllarda ekonomik ve sektörel yapı değişmiştir. Temel sektör olarak tarımdan sanayiye geçen kentte hızlı büyüme gerçekleşmiştir.

Pehlivanköy'de ilçede tarım ve hayvancılık başlıca geçim kaynağıdır. Ayçiçeği, buğday, mısır, kanolar ekimi yaygındır.

Tüm bunların yanında Ergene Nehri'nin sularıyla doldurulan tavalara ayrılmış topraklarında çeltik de yetiştirilmektedir. Meyvecilik ve arıcılık da yapılmaktadır.

Pınarhisar'ın geçim kaynakları arasında tarım ve hayvancılık önemli bir yer tutar. Özellikle verimli Pınarhisar ovalarında başta ayçiçeği, buğday, pancar, mısır olmak üzere tarla tarımı faaliyetleri yaygındır. Son yıllarda sebze üretimi de önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Vize ilçesinin ekonomisi genelde tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Tarımda buğday, ayçiçeği, şekerpancarı, mısır, baklagiller ve son yıllarda bazı köylerinde soğan ekimi önem kazanmıştır.

1.3.2. Bölgesel Akış ve İlişkiler

Havsa Edirne Merkez'e 25 km uzaklıkta bulunan ve bir ova içinde kurulu olan bir yerleşim alanımızdır. Edirne-İstanbul otobanının yakınında yer alması şehre önemli bir lojistik avantaj sağlamaktadır.

Önemli tarım arazileri üzerinde yerleşik olan ilçe buğday, ayçiçeği ve mısır üretimine büyük katkı sunmaktadır. Et ve et ürünleri yapan bir tesisin de bulunduğu Havsa hayvansal üretim konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Tarihin tüm dönemlerinde önemli bir tarım bölgesi olan yerleşim son dönemde meyvecilik üretimi başlamıştır. Meyve üreticileri bir birlik altında üretimlerini ve pazarlamalarını organize etmeye çalışmaktadırlar.

Havsa ilçe sınırları içinde yer alan ve bir dönem lojistik merkez olması düşünülen alan yerel yönetimin girişimleri ile çevreye zararı en az olan üretimler için bir yer haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bu alanda yapılacak üretimlerin ilçe sakinleri için önemli bir istihdam oluşturulması beklenmektedir.

Şehrin Edirne'ye yakın olması ve Edirne'ye ulaşımın kolay olması gelişimini olumsuz etkilemektedir. İlçede görev yapan kamu kurumları çalışanlarının büyük bir bölümü Edirne'de ikamet etmektedir. Havsa İlçesi'nin gelişim stratejisi üzerine çalışanların ilçe üzerindeki Edirne etkisini dikkate almaları gerekmektedir.

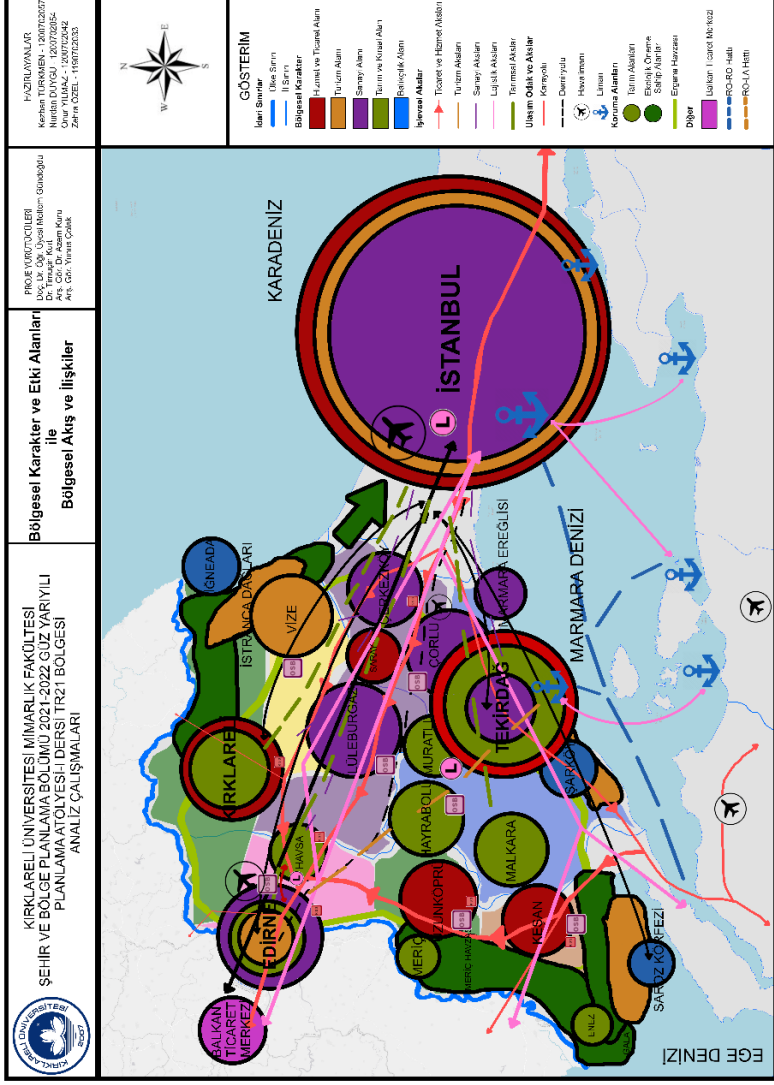
İlçe ekonomisinin gelişimi alternatif ürünlerin yetiştirilmesi, sanayi alanının gelecek vadeden sektörlerin hizmetine sunulması, ilçede yaşam standartlarını yükseltilmesi ile cazibesinin artırılması ve yol üzerinde olmanın avantajının kullanılması gibi olgulara dayanmaktadır.

Ergene Havza'sı içinden ülkenin önemli ulaşım akslarından olan TEM, D100 ve İstanbul-Edirne demiryolu geçmektedir. Bu da sanayi sektörünün gelişimini, nüfusun artmasındaki alt yapısını ve kentler arasındaki bağların daha etkin hale getirmiştir.

Bu aksın güneyinde kalan Meriç Nehir’inde işlevsel tarım yapılmaktadır. İstanbul-Edirne arasında D100 ve TEM boyu oluşan aksta, Çerkezköy ve Çorlu’ya kadar oluşan koridorun çevresinde daha fazla çekim potansiyeli oluşturmaktadır.

Tekirdağ il merkezi ile Marmara Ereğlisi’nin kıyısal konumunun olması ve limanlara sahip olmasından dolayı Çorlu’da ve İstanbul’da bulunan bir havaalanının bulunması, Trakya Bölgesi’ndeki gelişimin önemli sebepleri arasında yer almaktadır. (Bkz. Harita 1.14).

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.14: Trakya'da Bölgesel Akış ve İlişkiler

1.4. DOĞAL YAPI

1.4.1. Jeomorfolojik Yapı

Jeomorfoloji; yer şekillerini ve onları oluşturan süreçleri araştıran ve tanıtan bir bilim dalıdır. Yer şekillerinin kökeni ve gelişimini anlamak için; yer şekilleri, dinamik süreçler ve onların aralarındaki karşılıklı ilişkilerin bilinmesi gerekir. Deniz, göl ve akarsu kıyıları, kıyı erozyonu ve kıyı yönetimi, toprak erozyonu, kayaların ayrışması, her türlü kütle hareketleri ve korunma, akarsu-göl havza yönetimi ve politika oluşturma konuları, su yönetimi, akarsu yatağı restorasyonu, çöp depolama sahalarının planlaması ve dizaynı, bölge planlaması, arazi potansiyeli, kırsal arazi kullanımı, şehir arazi kullanımı, yamaç yönetimi, konularına ve kamu politikaları arasındaki etkileşime katkı sağlamak; Jeomorfoloji bilim dalının, jeomorfoloğların ve dolayısıyla derneğin çalışma konuları ve faaliyet alanlarından bazılarıdır.

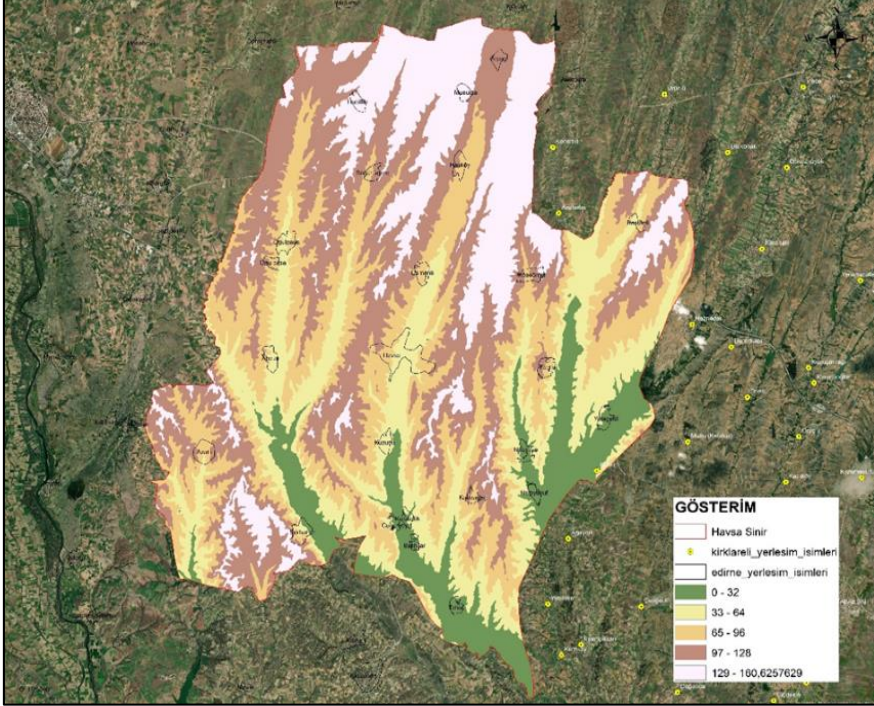
Derneğin çalışma konuları ve faaliyet alanlarından biri de “Çevre Yönetimi” uygulamalarıdır. Değişen bir çevrede jeomorfoloji ve arazi yönetimi, arazi yönetiminin problemleri, üzerine odaklanır. Geçmişe ait ve güncel yer şekillerinin korunması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, jeomorfolojik mirasın korunması ve yönetimi de derneğin ve jeomorfoloğların diğer çalışma konuları ve faaliyet alanlarından biridir.

1.4.1.1. Eşyüksekti

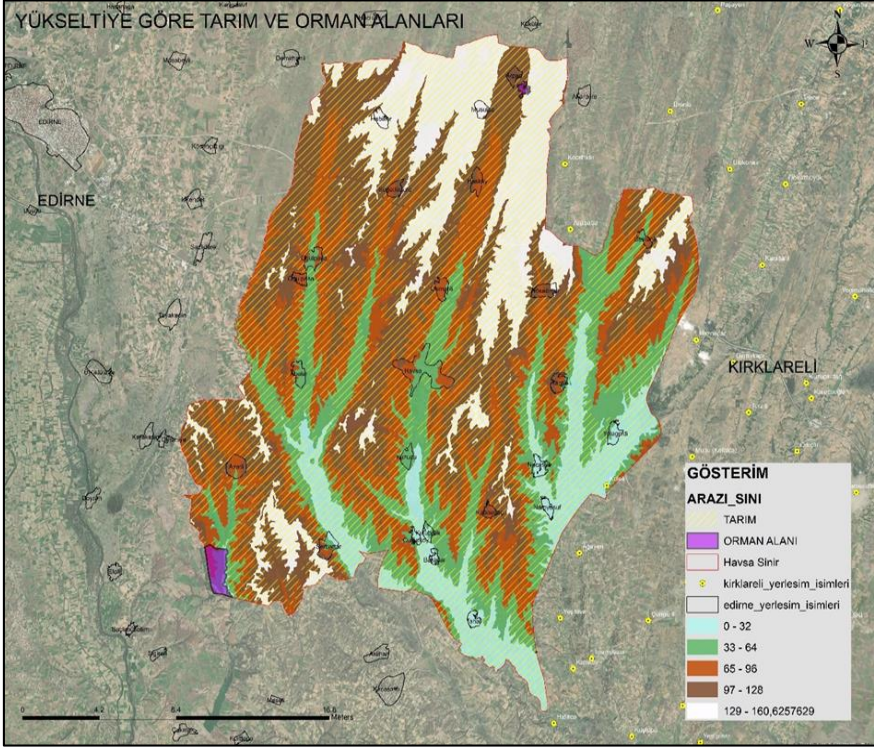
Havsa İlçesi'nin %10'u 0-32 metre aralığında, %38'i 33-64 metre aralığında, %20'si 65-96 metre aralığında, %17'si 97-128 metre aralığında ve %15'i de 129-160 metre aralığındaki yüzey alanlarından oluşmaktadır (Bkz. Harita 1.15).

Havsa ilçesindeki tarım ve orman alanlarının yükseklikleri incelendiğinde; %85'ten fazlası tarım alanından oluşan Havsa'da, yükseltinin her metre aralığında tarım alanlarının olduğunu görülmektedir. Orman alanları ele alındığında ise orman alanlarının

Havsa'nın güneybatısı ile kuzey kesiminde az miktarda yer aldığı görülmektedir. Güneybatıdaki orman alanının yükseltisi 33-64 metre arasında iken, kuzeyde bulunan orman alanının yükseltisi ise 97-128 metre aralığında değişmektedir (Bkz. Harita 1.16).

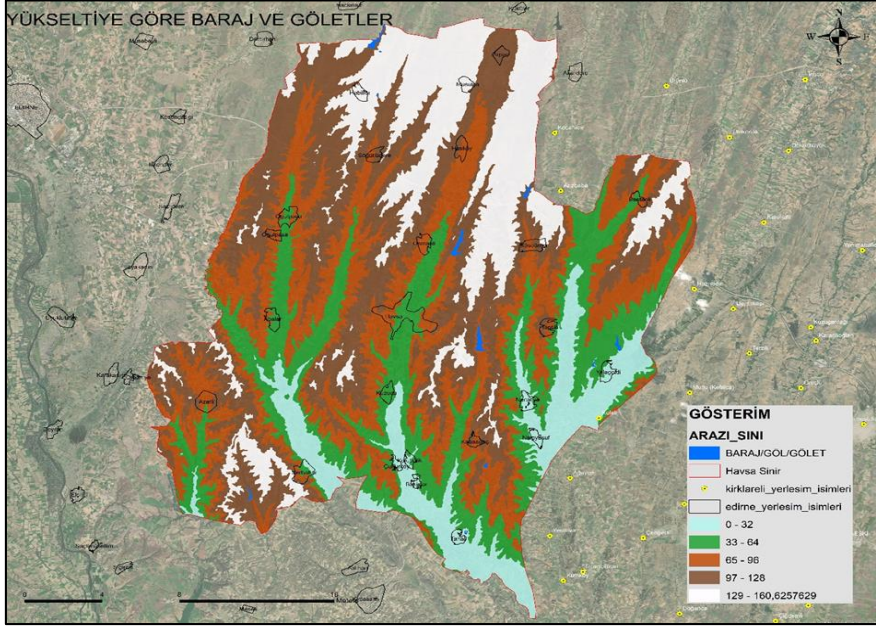

Harita 1.15: Havsa İlçesi Eşyüksekti Değerleri

Harita 1.16: Tarım ve Orman Alanlarının Yükseklik Değerleri

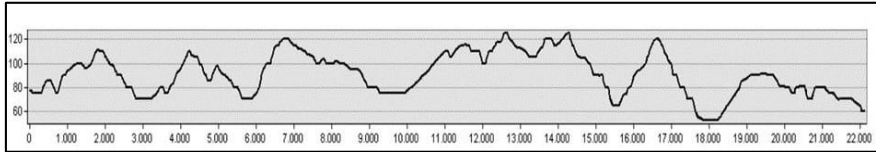
Havsa ilçesindeki baraj, göl yada göletlerin yükseklik değerleri incelendiğinde; 33-64 metre aralığında 1 adet, 65-96 metre aralığında 3 adet, 97-128 metre aralığında 4 adet, 129-160 metre aralığına ise 3 adet baraj, göl ya da gölet mevcuttur. Buna göre, göl, gölet ya da barajların yüksekliği ağırlıklı olarak 97-128 m aralığındadır (Bkz. Harita 1.17).

Harita 1.17: Baraj, Göl ya da Göletlerin Yükseklik Değerleri

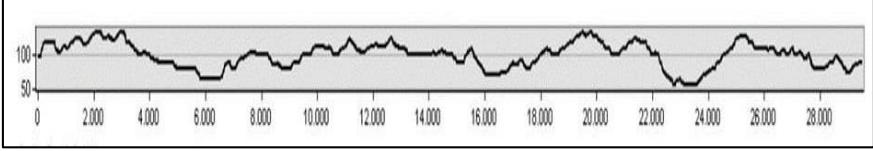
Eşyüksekti analizi kapsamında, Havsa'daki yeryüzü şekillerinin yükseklik değişimlerinin nasıl olduğunu daha iyi algılamak amacıyla, eşyükseletin kesit profilleri de alınmıştır.

Buna göre, Havsa İlçesi'nin kuzey sınırından başlayarak güney sınırına kadar çizilen kesit profili incelendiğinde; güneyden 80 metre ile başlayıp, kuzeyde 60 metre ile sona erdiği görülmektedir. Yüksekliğin her 3 km de bir artıp düştüğü de gözlenmiştir. Bunlara ilave olarak, maksimum yükseklik 123 metre iken; en düşük yani minimum yükseklik 5 metredir (Bkz. Grafik 1.1).

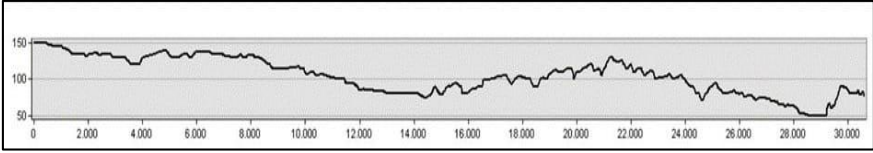
Grafik 1.1: Havsa İlçesi'nin Kuzey-Güney Yükseklik Kesiti

Kuzeydoğu-güneybatı kesit profilinde ise 5 ya da 6 km de bir yükseltinin en düşük ya da en yüksek değerleri görülmekte olup; bu profildeki yüksekliğin en yüksek değeri 150 metreye yakındır. Yüksekliğin en düşük değeri ise 50 metreye yakın değerdedir (Grafik 1.2).

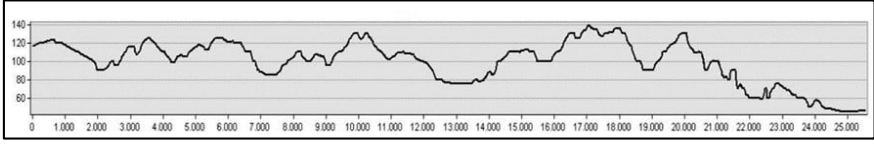
Grafik 1.2: Havsa İlçesi'nin Kuzeydoğu-Güneybatı Yükseklik Kesiti

Doğu-batı kesit profilinde ise Havsa'nın doğusundan 150 metre olan yükseklik, batı sınırında 50 metreye düşmektedir. Bu profilde genel olarak yükseklik belli yerlerde daha düzgün bir şekilde düşüş göstermektedir (Grafik 1.3).

Grafik 1.3: Havsa İlçesi'nin Doğu-Batı Yükseklik Kesiti

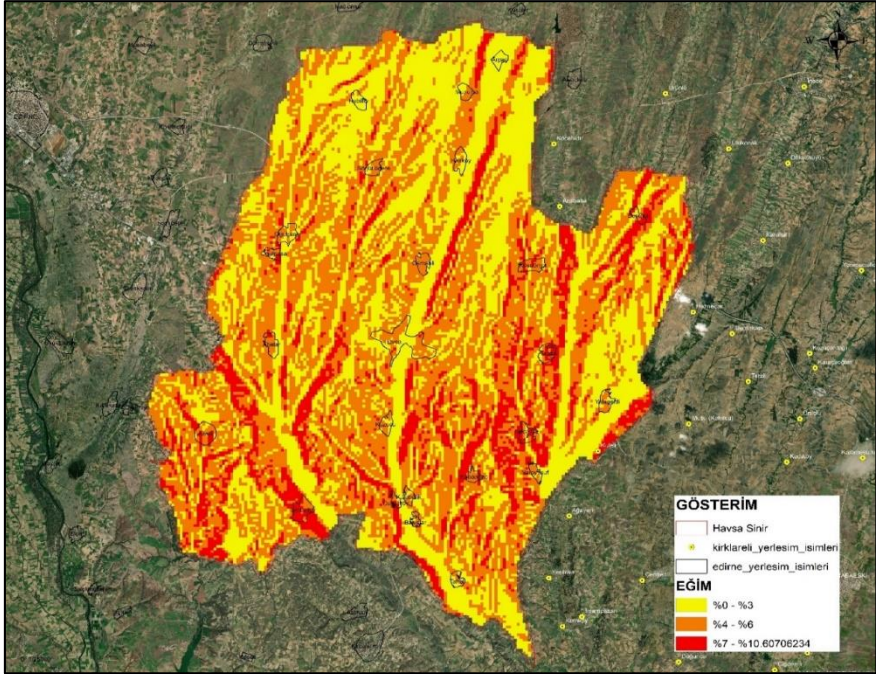
Güneydoğu-kuzeybatı profilinde ise Havsa'nın güneydoğusunda 140 metre olan yükseklik, kuzeybatısında 5 metreye kadar düşmektedir. İncelenen kesitler arasında, yükselti farkı en fazla olan kesit profili güneydoğu-kuzeybatı profili olup; bu profilde yükselti değerleri çok hızlı değişmektedir. Örneğin her 2 km de bir, yükseklik değerinin ters bir şekilde değişme gösterdiği gözlenmektedir (Grafik 1.4).

Grafik 1.4: Havsa İlçesi'nin Güneydoğu-Kuzeybatı Yükseklik Kesiti

1.4.1.2. Eğim Değerleri

Havsa ilçesindeki eğim değerleri incelendiğinde, eğimin genel olarak %0 ile %3 arasında yani düşük eğim değerlerinde olduğu görülmektedir. Yerleşim yerleri açısından da genel eğim değerleri aynı değerlerdedir. İlçenin %45 i %3'ten az eğime sahipken, %35'i %4-6 eğime ve %20'si ise %7-10 eğime sahiptir (Bkz. Harita 1.18).

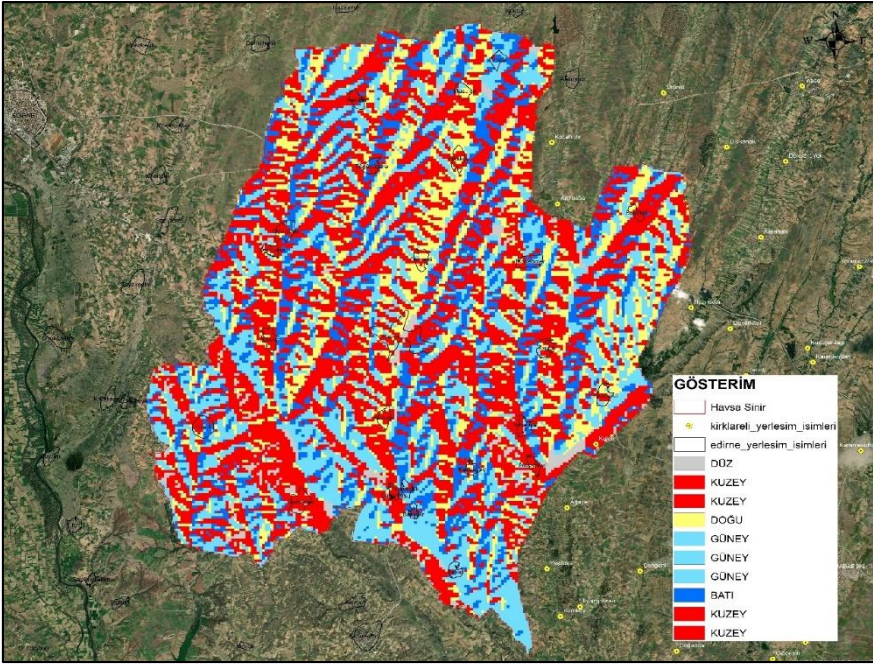

Harita 1.18: Havsa İlçesi Eğim Değerleri

1.4.1.3. Yöneliş (Bakı)

Havsa İlçesi'nin yöneliş (bakı) durumu incelendiğinde; yerleşim yerlerinin ağırlıklı olarak güneye doğru yönlenme olduğu

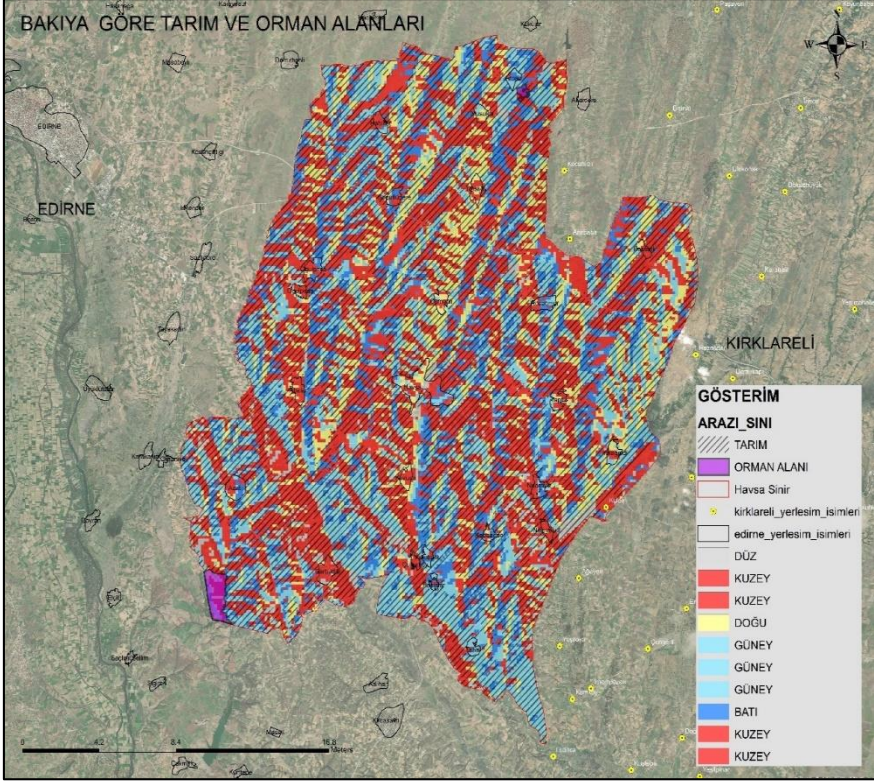
görülmektedir. İlçe geneline bakıldığında ise güney ve kuzey ağırlıklı yönlenmeler söz konusudur. Havsa ilçe merkezinde ise ağırlıklı yönlenmeler batıda doğu yönlenme, doğuda ise kuzey yönlenme şeklindedir. Bu ters yönlenmenin olma nedeni ise ilçe merkezinin bir vadi şeklinde içe çökük bir yapıya sahip olmasıdır. Havsa ilçe genelinin batı kısmında kuzey ve güney yönlenmeler ağırlıklı iken; doğu kısmında daha çok güney yönlenmeler ağırlıktadır (Bkz. Harita 1.19).

Harita 1.19: Havsa İlçesi Yöneliş (Bakı) Durumu

Yöneliş (bakı) durumu, ilçe genelindeki tarım ve orman alanları açısından değerlendirildiğinde: tarım alanlarının büyük çoğunluğunda güney ve kuzey yönlenmelerinin hâkim olduğu ve arazinin eğim derecesi düşük ve düze yakın bir değere sahip olduğundan dolayı yönlenmelerin arazi üzerinde kısa mesafelerde daha fazla değişiklik gösterdiği görülmektedir. Bu durum ise tarım arazilerinin her yönlenmede bulunabileceğini göstermektedir.

Orman alanlarına bakıldığında ise genel olarak kuzey yönelmenin ağırlıklı olduğu görülmektedir (Bkz. Harita 1.20).

Harita 1.20: Tarım ve Orman Alanlarının Yöneliş (Bakı) Durumu

1.4.2. İklim Yapısı

İklim, bir yerde uzun bir süre boyunca gözlemlenen sıcaklık, yağış, güneşlenme, rüzgâr gibi meteorolojik olayların ortalamasına denmektedir. Bu bağlamda Havsa'nın iklim özellikleri açısından ele alırsak ilçede Trakya Geçiş Tipi iklimi egemendir. Bu karasal bir iklimdir. Kışın kuzeyden poyraz, güneyden lodos ve batı rüzgârları esmektedir. Yazları genellikle sıcak ve kurak, kışları serin ve yağışlıdır, yağış bakımından yarı nemlidir.

1.4.2.1. Sıcaklık

Havsa'nın sıcaklık değerleri Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden elde edilen veriler doğrultusunda Tablo 1.4'te verilmiştir. Buna göre Havsa ilçesindeki yıllık ortalama sıcaklık değeri 14,3 °C'dir. Yıllar bazında yapılan ölçüm periyodunda en sıcak aylar 31.8 °C ve 31.5 cc ile Ağustos ve Temmuz aylarıdır. Yılıın en soğuk ayları ise -0.4 °C ve 0.7 °C ile Ocak ve Şubat aylarıdır.

Tablo 1.4: Havsa İlçesi Sıcaklık Durumu

	Ortalama Sıcaklık (°C)	Ortalama Yağış (mm.)	En Yüksek Sıcaklık (°C)	En Düşük Sıcaklık (°C)
Ocak	3.5	60	7.8	-0.4
Şubat	5.1	54	9.7	0.7
Mart	8.4	60	13.6	3.4
Nisan	12.6	47	18.3	6.8
Mayıs	18	43	23.8	11.8
Haziran	22.7	38	28.4	16.4
Temmuz	25.6	27	31.5	19.1
Ağustos	25.7	12	31.8	19.5
Eylül	20.8	32	26.6	15.2
Ekim	14.9	67	20.1	10.3
Kasım	10.2	62	15	6.1
Aralık	5.1	69	9.2	1.4
Yıllık	14.38	47.58	19.65	9.19

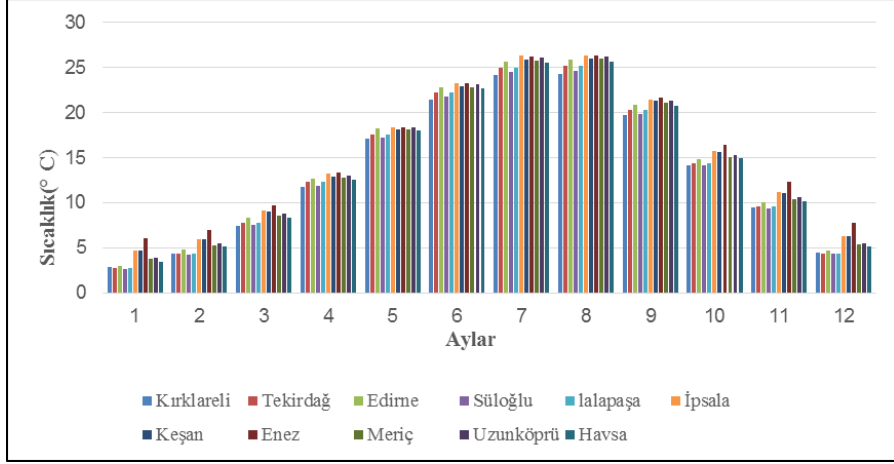
Havsa'nın uzun dönem aylık ortalama sıcaklıklarının değişimi ise Tablo 1.5 ve Grafik 1.5'te verilmiştir.

Tablo 1.5: Havsa İlçesi Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri

İl - İlçe	AYLAR											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kırklareli	2.9	4.3	7.4	11.8	17.1	21.5	24.2	24.3	19.7	14.1	9.5	4.5
Tekirdağ	2.8	4.4	7.8	12.3	17.6	22.2	25	25.2	20.3	14.4	9.6	4.4
Edirne	3	4.8	8.3	12.7	18.2	22.8	25.7	25.9	20.9	14.8	10	4.7
-Süloğlu	2.7	4.2	7.5	11.9	17.2	21.8	24.5	24.6	19.9	14.1	9.4	4.3
-Lalapasa	2.8	4.4	7.8	12.3	17.6	22.2	25	25.2	20.3	14.4	9.6	4.4
-İpsala	4.7	6	9.1	13.2	18.4	23.3	26.3	26.4	21.5	15.7	11	6.3

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

-Keşan	4.7	5.9	9	12.9	18.1	22.9	25.9	26	21.3	15.6	11	6.3
-Enez	6.1	7	9.7	13.3	18.4	23.3	26.2	26.4	21.7	16.4	12	7.8
-Meriç	3.8	5.3	8.6	12.8	18.1	22.8	25.8	26	21.1	15.1	10	5.4
-Uzunköprü	3.9	5.5	8.8	13	18.4	23.2	26.1	26.2	21.3	15.3	11	5.5
-Havsa	3.5	5.1	8.4	12.6	18	22.7	25.6	25.7	20.8	14.9	10	5.1

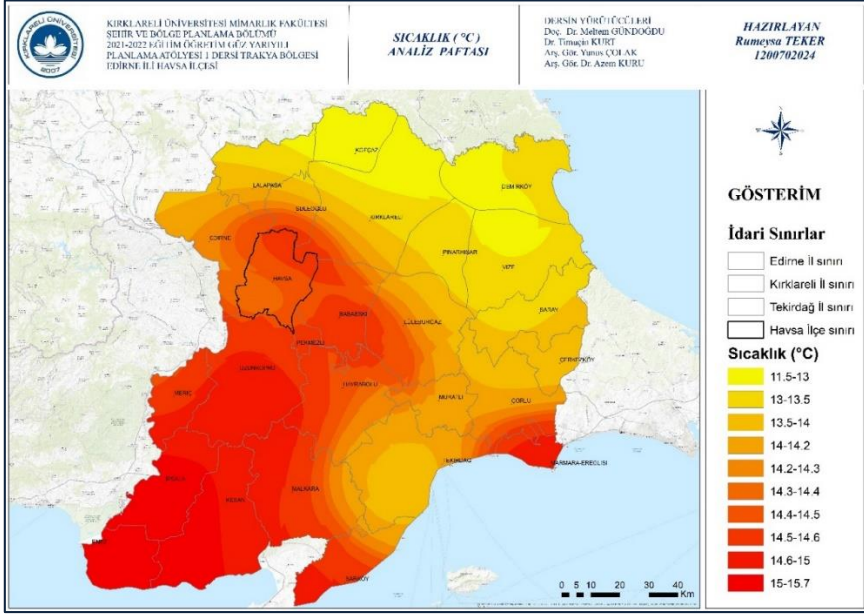

Grafik 1.5: Havsa İlçesi Aylık Sıcaklık Ortalamaları

Ortalama sıcaklık değişimi meteoroloji istasyonu bazında Şekil 1.4.2.4'de verilmiştir. Meteoroloji istasyonundan alınan veriler, arcmap programında sıcaklık değerleri mekânda konumlandırılmıştır. Bu bağlamda yapılan analiz sonucuna baktığımız zaman ortalama sıcaklık değeri en yüksek olan ilçe 15.7 °C ile Enez ilçesi iken en düşük olan ilçe ise 13.4 °C ile Kırklareli Merkez ilçedir.

Bunun nedenlerinden biri de yükselti durumudur. Deniz seviyesinden itibaren yükseklik arttıkça sıcaklık değeri düşmektedir. Nitekim Trakya genelinde de kuzeye gittikçe yükselti farkından dolayı, ortalama sıcaklık değeri düşerken, güneye giderken ortalama sıcaklık değerinin arttığını gözlemlenmektedir.

Havsa İlçesi'nin ortalama sıcaklık değeri ise 14.2 °C'dir

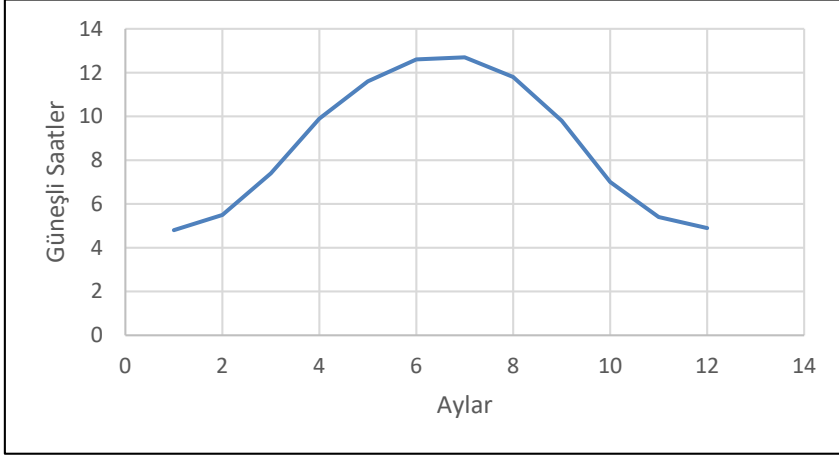
Harita 1.21: Trakya Bölgesi Sıcaklık Haritası

1.4.2.2. Güneşlenme

Bir bölgede güneşin gökyüzündeki izlenme süresine güneşlenme süresi denir. Bu sürenin uzun olması güneşten alınan enerjinin artmasına ve ısınmaya yol açmaktadır. Bu bağlamda, Havsa'nın güneşlenme süresine baktığımız zaman en çok güneş alan ay 12.7 saat ile Temmuz ayı iken en az güneş alan ay 4.8 saatle Ocak ayıdır. Ortalama güneşlenme süresi ise 6.5 saattir (Bkz. Tablo 1.6 ve Grafik 1.6).

Tablo 1.6: Havsa İlçesi Güneşlenme Süresi

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Güneşli Saatler	4.8	5.5	7.4	9.9	11.6	12.6	12.7	11.8	9.8	7	5.4	4.9

Grafik 1.6: Havsa İlçesi Güneşlenme Süresi

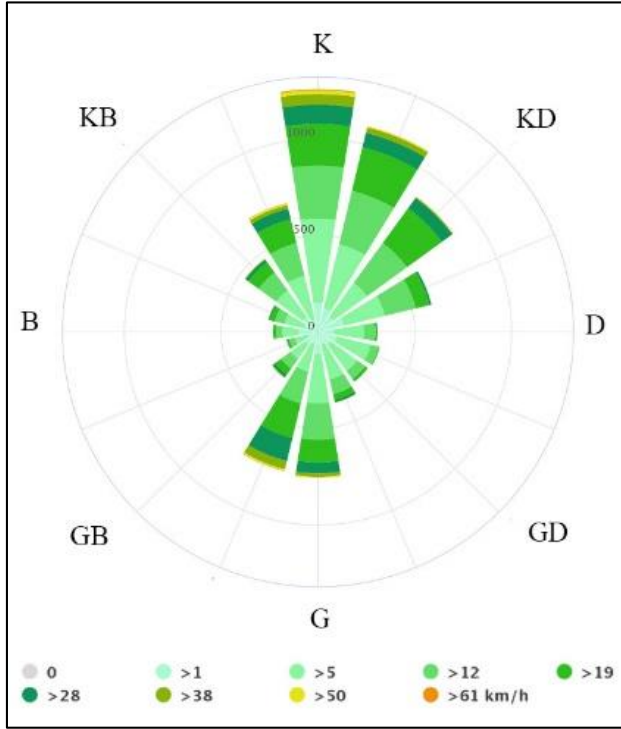
1.4.2.3. Rüzgâr

Havsa İlçesinde hâkim rüzgâr yönü kuzeyden esen yıldız rüzgârlarıdır. Mevsimsel değişimlere bağlı olarak ikincil hâkim rüzgâr yönü ise yıldız karayeldir. Yıldız rüzgârları genellikle Karadeniz ve Marmara denizi üzerinden gelen bir soğuk cephenin geçişinden sonra esmektedir. Yaz mevsiminde serin hava taşırken, kış aylarında soğuk hava taşımaktadır.

Havsa'da ortalama rüzgar hızı 13.91 m / sn'dir (Bkz. Tablo 1.7 ve Şekil 1.2). Bu rüzgar hızı, "orta şiddet" olup; 17.1 m / sn'den sonraki rüzgarlar, fırtınaya sebebiyet veren rüzgarlardır.

Tablo 1.7: Havsa İlçesi Rüzgar Hızı

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Rüzgâr Hızı (m /sn)	15.2	15.7	14.8	13.5	12.2	12.1	13.3	13.8	13.1	13.8	14.4	15.1

Şekil 1.2: Havsa İlçesi Rüzgar Gülü

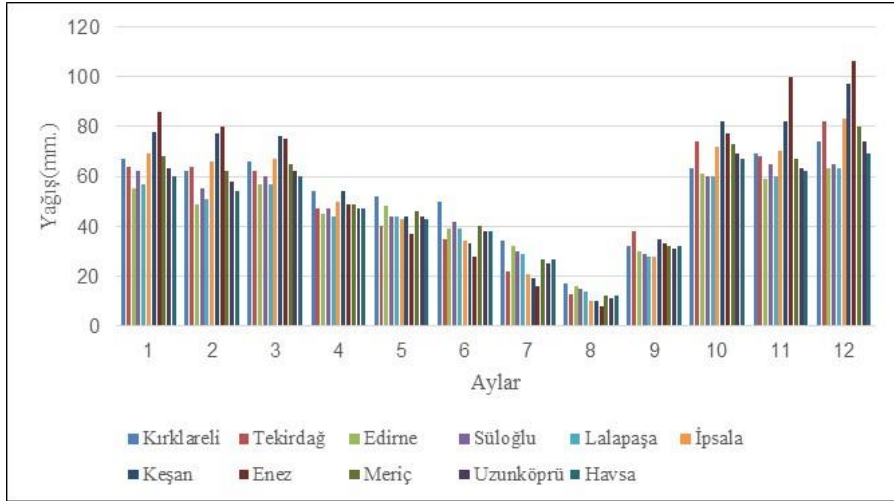
1.4.2.4. Yağış

Havsa İlçesinde yılın en çok yağış alan ayı 69 mm ile Aralık ayı iken; en az yağış alan ay 12 mm ile Ağustos ayıdır. Yılın en kurak ve en yağışlı ay arasındaki yağış miktarı 57 mm'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı ise 571 mm'dir (Bkz. Tablo 1.8 ve Grafik 1.7).

Tablo 1.8: Havsa İlçesi Yağış Değerleri

İl – İlçe	AYLAR											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kırklareli	67	62	66	54	52	50	34	17	32	63	69	74
Tekirdağ	64	64	62	47	40	35	22	13	38	74	68	82
Edirne	55	49	57	45	48	39	32	16	30	61	59	63
-Süloğlu	62	55	60	47	44	42	30	15	29	60	65	65
-Lalapaşa	57	51	57	44	44	39	29	14	28	60	60	63

-İpsala	69	66	67	50	43	34	21	10	28	72	70	83
-Keşan	78	77	76	54	44	33	19	10	35	82	82	97
-Enez	86	80	75	49	37	28	16	8	33	77	100	106
-Meriç	68	62	65	49	46	40	27	12	32	73	67	80
-Uzunköprü	63	58	62	47	44	38	25	11	31	69	63	74
-Havsa	60	54	60	47	43	38	27	12	32	67	62	69

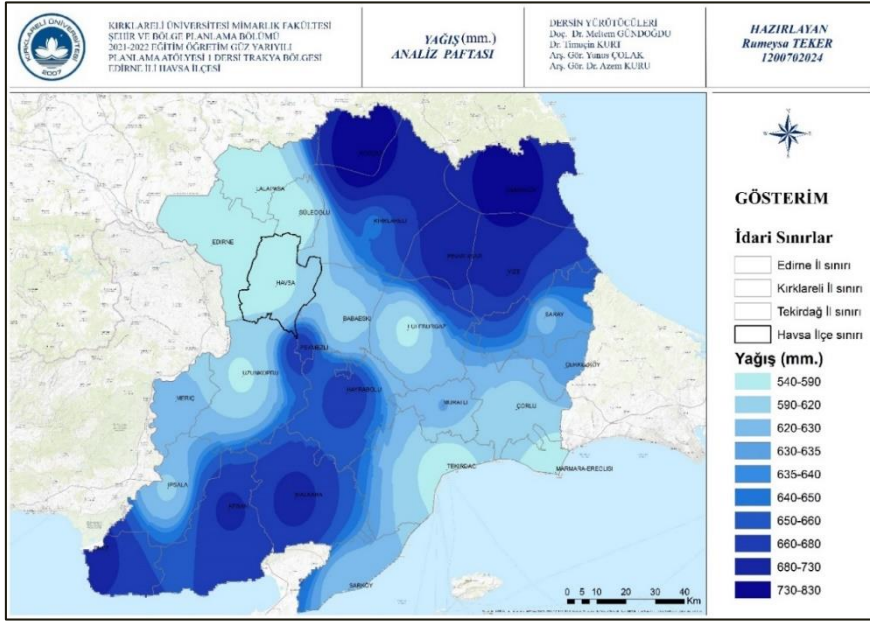

Grafik 1.7: Havsa İlçesi Yağış Değerleri

Trakya Bölgesi'nin toplam yağış dağılımı Harita 1.22'de mekân bazında konumlandırılmıştır. Yağış değerleri ele alınırken, yağışı etkileyen yükselti farkının da dikkate alınması gerekmektedir.

Bu bağlamda, Trakya Bölgesi'nde Kırklareli'de yükselti farkı diğer illere nazaran daha fazla olduğu için yağış miktarının en fazla görüldüğü ilçeler Kofçaz, Demirköy, Vize ve Pınarhisar'dır. Edirne'nin güney kısmında yer alan Keşan ve Enez ilçeleri de yağışın fazla görüldüğü yerler arasındadır. Tekirdağ'da ise en fazla yağışın görüldüğü ilçeler Hayrabolu ve Malkara'dır.

Havsa özelinde ise Havsa'da yükselti farkı az olduğundan, Trakya geneline göre Havsa'nın yağış miktarı daha düşüktür.

Harita 1. 22: Trakya Bölgesi Yağış Durumu

Havsa'nın iklim değerleri genel olarak ele alındığında, ilçenin ortalama sıcaklık değeri, 14.3 °C, yıllık ortalama yağış miktarı 571 mm, güneşlenme süresi ortalama 6.8 saat ve yıllık ortalama rüzgar hızı 13.9 m/sn'dir. Bu değerlerin oluşturduğu iklim baz alındığında; Havsa yazları sıcak ve kurak bir iklim tipine sahipken; kışları kuzeyden esen hakim rüzgarının etkisiyle soğuk ve yağışlı bir iklim tipine sahiptir.

1.4.3. Doğal Alanlar ve Kaynaklar

Doğal alanlar ve kaynaklar orman ve yarı doğal alanlar, sulak alanlar ve su yapıları ile ekolojik ve biyolojik yapı başlıkları altında incelenmiştir. Bununla birlikte, bu veriler özelinde Havsa ilçesi için yeterli veri bulunamadığından, Trakya genelinde irdeleme yapılmıştır. Trakya bölgesi çok zengin ekolojik değer barındıran ormanlara ve milli parklara sahiptir. Bu sebeple bölgeye has endemik türden bitkiler de çeşitlilik göstermektedir. Bu bitki ve hayvan

türlerinin endemik ve tür tehlikeleri taşıması sonucu koruma alanı içerisine girmektedir.

1.4.3.1. Orman ve Yarı Doğal Alanlar

Bölge genelinde toplam 516.091,2 ha orman ve yarı doğal alan bulunmaktadır. Bu alanın 327.210,1 hektarı orman, 181.919,1 hektarı ise maki ve otsu bitkilerdir. Özellikle Ganos Dağları'nın denize bakan yamaçlarında daha fazla olmak üzere, 6.962,1 ha alan ise çıplak alanlarla birlikte seyrek bitki örtüsüne sahiptir.

Çevresel zenginlik açısından önemli yer tutan ormanlar, 6831 sayılı Orman Kanunu'na tabi olan alanlardır. TR21 Bölgesi'nde üç nemli orman sahası mevcut olup bunlar; Tekirdağ'daki Ganos Nemli Ormanlar Sahası, Kırklareli'ndeki Istranca Nemli Ormanlar Sahası ve Longoz (Subasar) Ormanları'dır. Bunların yanında, yer yer kuru orman sahaları da bulunmaktadır. Tekirdağ ve Edirne illerinin yaklaşık %17'si, Kırklareli ilinin de %34'ü orman alanlarıyla kaplı olup, Bölge illeri içinde yalnızca Kırklareli ilinin orman varlığı Türkiye ortalamasının üzerindedir (Bkz. Tablo 1.6). Ormanlarda genellikle karaçam, kızılçam, kayın, meşe, gürgen, dışbudak, akçağaç, kocayemiş, erik, sahil çamı, fıstık çamı türleri yer almaktadır.

Türkiye'de 41 adet milli park bulunmaktayken, bunlardan iki tanesi TR21 Bölgesi'nde yer almaktadır. Tabiat zenginliğinin göstergesi olan bu parklar, Kırklareli'nde Saka Gölü Longozu Milli Parkı ve Edirne'de ise Gala Gölü Milli Parkı'dır.

TR21 Bölgesi'nde maki alanları daha çok Tekirdağ ile Enez arasındaki kıyı bölgesinde, meşe ve kızılçam ormanlarının tahrip edildiği yerlerde yaygındır.

Tablo 1.9: Trakya Bölgesi'nde Orman Alanlarının Dağılımı

	Edirne (ha)	Kırklareli (ha)	Tekirdağ (ha)
Normal Orman	65.465,0	221.889,5	66.010,5
Bozuk Orman	40.315,5	36.806,4	38.075,5
Toplam Orman	105.780,5	258.695,9	104.086,0
Ormansız Alan	517.600,0	385.853,4	525.451,0
Genel Toplam	623.380,5	644.549,3	629.537,0

Kaynak: T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, 2010.

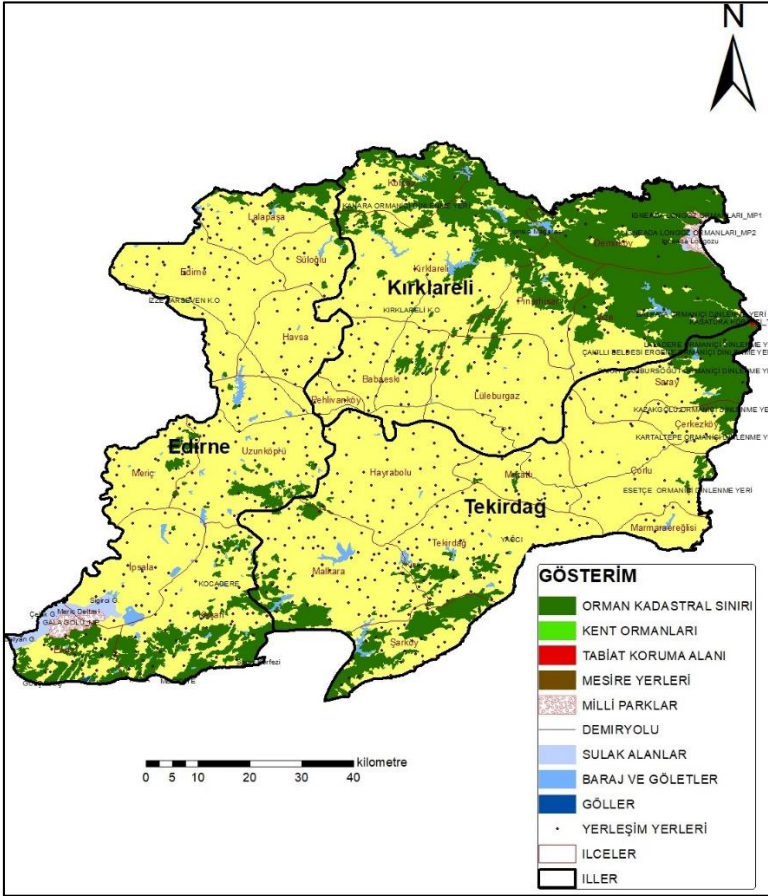
1.4.3.2. Sulak Alanlar ve Su Yapıları

TR21 Bölgesi'nde, sulak alanlar ve doğal göller daha çok Edirne ilinin güneyinde Meriç Nehri deltası civarında ve Istranca ormanlarının denize yakın kısımlarında yoğunlaşmıştır. Su yapılarının büyük bir kısmını ise su kütleleri (baraj ve göletler) oluşturmaktadır.

Trakya Bölgesi'nin doğal alanlar ve kaynaklarına ilişkin verileri Tablo 1.10 ve Harita 1.23'te verilmektedir.

Tablo 1.10: Trakya Bölgesi'nde Doğal Alanlar ve Kaynaklar

Doğal Alanlar ve Kaynaklar	Türkiye		Trakya		Trakya / Türkiye
	Ha (10⁶)	%	Ha (10⁶)	%	%
İşlenen Toprak	23,6	30,7	1,05	55,0	4,4
Orman	21,5	28,3	0,46	24,0	2,1
Çayır ve Mera	14,6	19,0	0,19	10,0	0,001
Diğer Araziler	15,7	20,7	0,07	3,8	0,004
Su Yüzeyi + Yerleşim Alanı	1,0	1,3	0,002	0,4	0,002

Harita 1.23: Trakya Bölgesi Orman Alanları Dağılımı

1.4.3.3. Ekolojik ve Biyolojik Yapı

a. Ekolojik Yapı

Trakya Bölgesi, endemiklik yönünden zengin sayılmamakla birlikte; tıbbi ve ekonomik değerlere sahip çeşitli endemik bitkiler bulunmaktadır. Gösterişli çiçekleriyle dikkat çeken kardelen (glanthus), akçebardak (leucojum), siklamen (cyclamen), manisa lalesi (anemone), yabani sümbül (muscaria), akyıldız çiçeği (ornithogalum mutans), adasoganı (scillabifilia), salep (ophis), ağlayan gelin (fritillaria) ve lale (tulipa) büyük tehdit altındadır.

Ayrıca bölgenin konumundan, yani Mediterran (Akdeniz), Euro-Sibirian (Avrupa Sibiryası) ve Irona Turanien (iran-Turan) Floristik bölgelerin karşılattığı alanda bulunmasından dolayı, doğal bitki örtüsü açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Bölgede oldukça geniş bir flora çeşitliliği söz konusu olup; longos ormanlarından makilere, hatta gariglere dek her çeşit bitki örneğine rastlanabilmektedir.

Bölge'nin Marmara Denizi çevresinde ve dar bir şerit halinde Karadeniz kıyısı boyunca genel olarak Akdeniz tipi bitki topluluğu olan maki hâkimdir. Makilerin dış görünüşleri ve toprak üstü kısımları su kaybını azaltacak tarzdadır. Yaprak dökmeyen türlerin yanı sıra yaprak döken türleri de kapsamaktadır. Garigler ise kıraç tepeleri, kültüre elverişli olmayan alanları, taşlık ve kayalık yerleri örten ikinci bir formasyon şeklindedir. Bu formasyonda bitkiler genel olarak yaprak döken alçak çalılar olup; çoğunlukla dikenli veya sık tüylüdür ya da uçucu yağ taşırlar. Bu üç karakter bitkilere kurak ortamlara uyabilme olanağı sağlayan özelliklerdir.

b. Biyolojik Yapı

Tekirdağ ili Türkiye'den geçen iki ana göç yolundan birinin üzerinde bulunması nedeniyle önem arz etmektedir. Saroz Körfezi ve havzasında karaca, tavşan, tilki, kaya sansarı, ağaç sansarı, kakım, gelincik, porsuk, kokarca, sincap, tarla sincabı, kirpi, köstebek, orman ağaç faresi, yedi uyurlar, kör fare, fare, cüce fare, tarla sıçanı, taş sıçanı, keme, sıçan, göçmen sıçan, küçük oyuncu fare, adi tarla faresi, yarasa, yaban domuzu ve kurt gibi çok sayıda türleri yaşamaktadır.

Ülkemizde 138 tür memeliler grubundan Trakya Bölgesi'nde 55 türü (%40) yer almaktadır.

Trakya Bölgesi'nde soyu tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan 6 kuş türü tespit edilmiş olup; bu türler kuğu (cygnus olor), turna (grus grus), alaca baykuş (strix aluco), yalı çapkını (alcedo

1.4.3.4. Toprak Kabiliyeti ve Tarım Toprağı Kullanım Durumu

Havsa'da verimli tarım topraklarını oluşturan I, II, III ve IV. sınıf tarım arazilerinin oranı %47 iken; verimi daha düşük olan V ve VI. sınıf tarım arazilerinin oranı %53'tür (Bkz. Tablo 1.11).

Tablo 1.11: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları-1

Toprak Kabiliyet Sınıfı	Alan (ha)	%
I	40,12	5
II	79,37	9
III	54,84	14
IV	10,80	19
V	2,64	24
VI	9,18	29

I. sınıf tarım arazileri genellikle düz, derin, verimli ve kolayca işlenebilen toprakları kapsayan arazidir. Topraklar iyi drenaja sahiptir. II. sınıf tarım arazileri de kolayca işlenebilen iyi bir arazidir. I. sınıf araziden farklı olarak meyilli, orta derecede kalın toprağa sahiptir. III. sınıf tarım arazisi üzerinde iyi bir bitki münavebesi (aynı araziye farklı bitkilerin peş peşe ekilmesini ifade eden tarım yöntemi) kullanılmak ve çapa bitkileri için orta derecede iyi bir arazidir. Orta meyilli, fazla kumlu, az verimlilik bu araziye ait özelliklerdir. IV. sınıf tarım arazisi ise devamlı olarak çayıra tahsis edilir. İklim bu toprakların sınırlayıcı faktördür. V. sınıf arazi ise çayır ve orman gibi uzun ömürlü bitkilere bırakılmaktadır.

Diğer taraftan, Havsa yerleşmesindeki toprakların büyük bir kısmını kireçsiz kahverengi topraklar (%48) ile tarıma oldukça elverişli olan vertisoller (%27) oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 1.12). Bu toprakların yanı sıra alüvyon, hidroformik, kahverengi orman, kireçsiz kahverengi orman topraklar da bulunmaktadır.

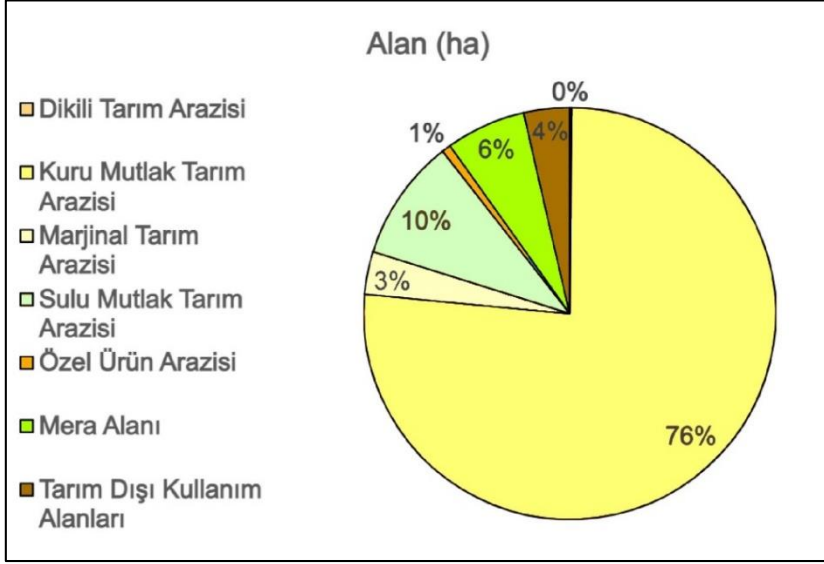
Tablo 1.12: Havsa İlçesi Toprak Nitelikleri

Toprak Nitelikleri	Alan (Ha)	%
Yerleşim Yerleri	10,21	5
Alüvyon Topraklar	42,38	20
Kireçsiz Kahverengi Topraklar	98,42	48
Vertisoller	56,15	27

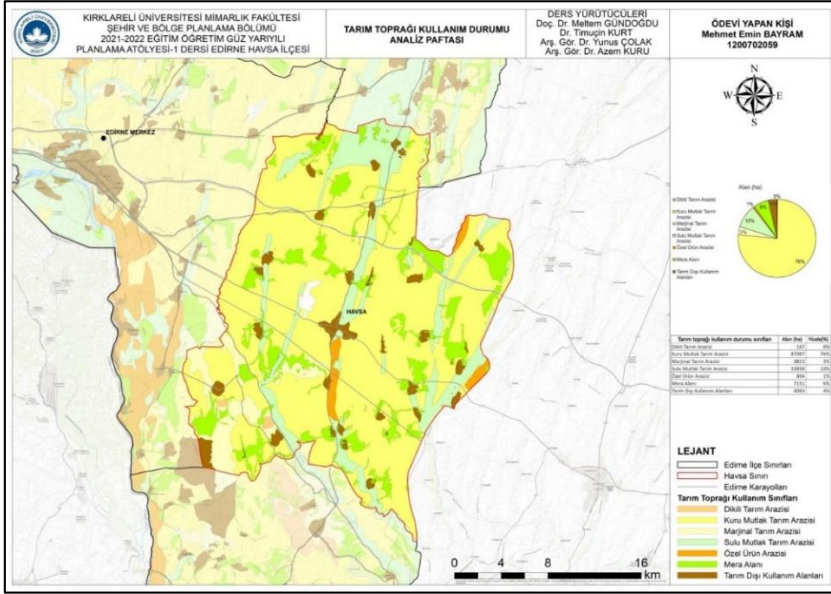
Toprak kabiliyet sınıfları, yürürlükteki mevzuat açısından ele alındığında, Havsa'daki tarım topraklarının 167 hektarı dikili tarım arazisi, 87.097 hektarı kuru mutlak tarım alanı, 3.815 hektarı marjinal tarım arazisi, 10.938 hektarı sulu mutlak tarım arazisi ve 804 hektarı özel ürün arazisidir. Bunun dışında il genelinde 7.151 hektar mera alanı bulunmaktadır. (Bkz. Tablo 1.13, Grafik 1.8 ve Harita 1.25).

Tablo 1.13: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları-2

Toprak Kabiliyet Sınıfı	Alan (ha)	Yüzde (%)
Dikili Tarım Arazisi	167	0
Kuru Mutlak Tarım Arazisi	87.097	76
Marjinal Tarım Arazisi	3.815	3
Sulu Mutlak Tarım Arazisi	10.938	10
Özel Ürün Arazisi	804	1
Mera Alanı	7.151	6
Tarım Dışı Kullanım Alanları	4.093	4

Grafik 1.8: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları

Harita 1. 25: Havsa İlçesi Toprak Kabiliyeti Sınıfları

Sonuç olarak, Havsa ilçesindeki tarım arazilerinin geneli 1. ve 2. sınıf topraklardan oluşan tarıma oldukça elverişli olan mutlak tarım alanlarıdır.

1.4.3.5. İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları

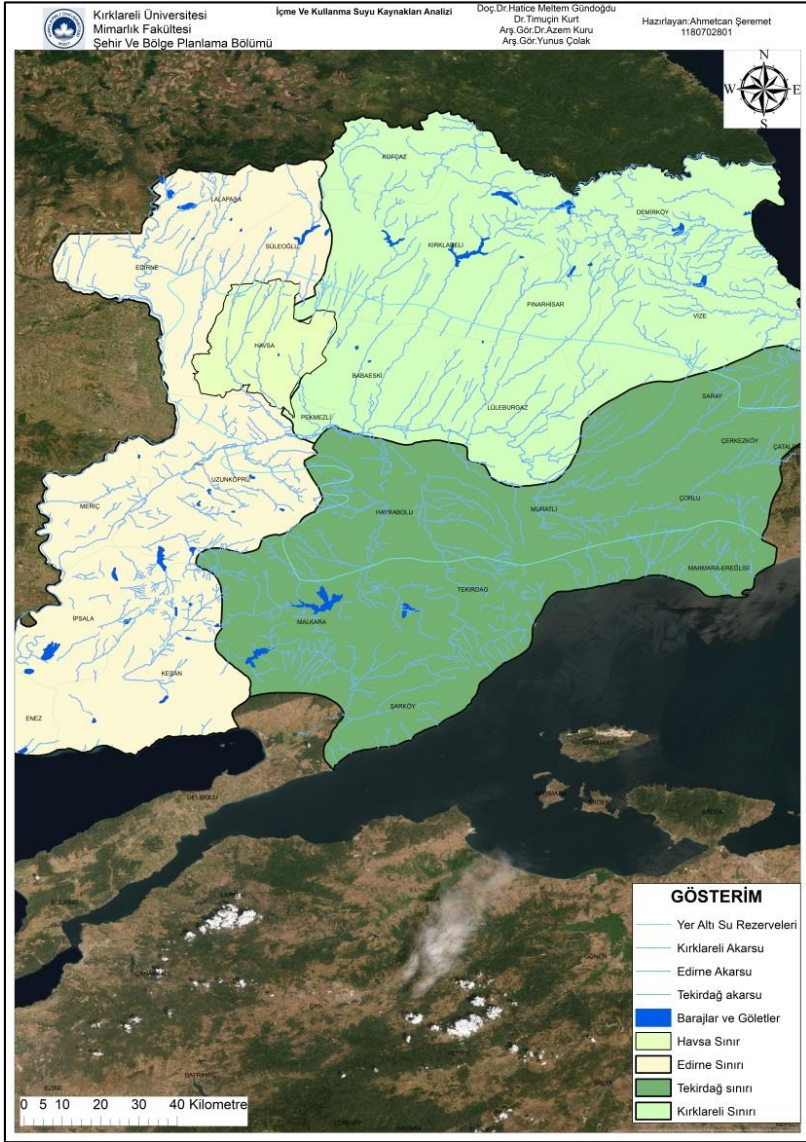
a. Su Kaynakları

Türkiye'nin kullanılabilir su miktarı yaklaşık 110 km³'tür. Bu miktar Trakya Bölgesi için 4.0 km³ olup bunun 2.9 km³'ü yerüstü, 0.4 km³'ü yeraltı ve 0.7 km³'ü ise dış kaynaklı sudur. Türkiye'de kişi başına düşen su miktarı 1600 m³, Trakya Bölgesi'nde ise 500 m³'tür. Bu değer, Dünya'da ise 8000 m³'tür. Dünya Su Konseyi'ne göre, kişi başına düşen yıllık su miktarı 1000-2000 m³ arasında olan ülkeler su sıkıntısıyla karşı karşıya olan ülkelerdir.

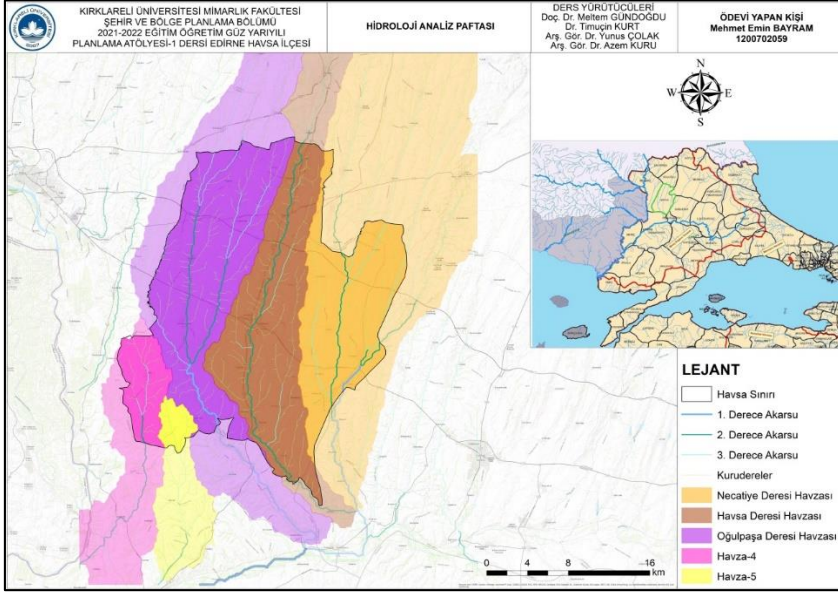
Havsa İlçesi'nde Ergene Nehri'nin kollarından oluşan akarsular bulunmakta olup; Oğulpaşa, Necatiye, Kuleli Dere, Darı Dere ve Aşırı Dere bu akarsuların başlıcalarıdır. Ergene Nehri'nin kollarından oluşan bu akarsular, Havsa'daki su toplama havzasını oluşturmaktadır ve Havsa'nın tamamı Ergene Havzası'nın içinde yer almaktadır (Bkz. Harita 1.26, 1.27 ve 1.28).

Harita 1.26: Havsa'nın Ergene Havzası'ndaki Konumu ve Ergene Nehri ile İlişkisi

Harita 1.27: Trakya Bölgesi'nin Hidrolojik Yapısı

Harita 1.28: Havsa İlçesi Hidrolojik Yapısı

Havsa'da yüksekliğin az olmasından dolayı, bu akarsularda fazla yağış aldığı zamanlarda zaman zaman taşmalar meydana gelmektedir. Bunun haricinde derelere bağlı kuru dereler-derecikler de vardır.

Edirne İlinde içme suyu yer altı su kaynaklarından ve barajlardan karşılanmaktadır. Edirne merkez ve ilçelerine içme suyu sağlayan su kuyuları Edirne İl Özel İdaresi tarafından açılmaktadır.

Süloğlu Barajı: Süloğlu Barajı'ndan merkez ilçeye içme suyu verilmekte olup, Süloğlu İlçesi'ne 2,5 km uzaklıkta Süloğlu Deresi üzerinde yer almaktadır. Havzanın ortalama yağışı 548 mm'dir. Süloğlu Baraj yeri ve göl sahası, gnays formasyonları ile kaplıdır. Yer altı suyu bakımından oldukça fakir olan sahada barajın başlıca akarsuyu Süloğlu Deresi ve onun yan kollarıdır. Süloğlu Deresi'nin baraj yerinden itibaren ortalama uzunluğu 30,8 km'dir. Diğer önemlere ise 12,9 km uzunluktaki Sazlıdere'dir.

Kadıköy Barajı: Edirne'ye bağlı Keşan İlçesi'nin 13 km güneydoğusundadır. 1973 yılında işletmeye açılmış olan baraj, taşkın koruma, sulama amaçlarının yanında Keşan İlçesi'nin içme ve kullanma suyu amacını da taşımaktadır. Kadıköy Barajı Keşan'a Keşan-Gelibolu Devlet karayolunun 12. km'sinden ayrılan 7 km'lik toprak bir yolla bağlıdır. Baraj aksı Derbent Boğazı Deresinin ovaya açıldığı dar bir boğaza yerleştirilmiştir. Barajın başlıca akarsuyu Derbent Deresi ve onun yan kolları olan Çayırlar Deresi, Mesut Çiftliği Deresi ve Çiftlik Dere'dir. Derbent Boğazı Deresi, Koru Dağının 650 m yüksekliğindeki tepesinden çıkmakta olup, birçok ufak sel yataklarından beslenerek Kuzeye doğru akmaktadır. Genişçe bir kıvrım yaparak Derbent Boğazı Deresi yağmur ve kar sularıyla beslenmekte olup, bu özelliğinden dolayı azalıp çoğalmaktadır. Yıllık ortalama yağış 709,6 mm'dir.

b. Sulama

Edirne'deki sulamaya elverişli tarım arazisi 446.115 ha olup, hâlihazırda 99.184 hektarında sulu tarım yapılmaktadır. İl dâhilinde DSİ'ye ait işlemeye açılan sulama tesislerinden (baraj, gölet vs.) 2013 yılında şebeke içi ve şebeke dışı alanlarda çeltik sulaması, 16.440 ha olarak gerçekleşmiştir. Çeltik sulaması, salma sulama sisteminde yapılmaktadır. Çeltik bitkisi ekim sahası sulamalarında kullanılan suların, %30 kadarı sulamadan dönmekte olup, bunlar tekrar sulamalarda kullanılmaktadır. Sulamadan dönen suların Meriç ve Ergene Nehirlerine dreneji sağlanmaktadır.

Damla sulama sistemlerinde sulanan (basınçlı) arazilerde yaklaşık yıllık bitki su ihtiyacı $3.500 \text{ m}^3 / \text{ha/yıl}$, yağmurlama sulama sisteminde sulanan (basınçlı) arazilerde yaklaşık bitki su ihtiyacı $4.500 \text{ m}^3 / \text{ha/yıl}$ olmaktadır. 2013 yılında Edirne'de DSİ ye ait sulama tesislerinden sulanan alanlarda 2.245 ha yağmurlama ve 214 ha damla sulama yapılmıştır.

Edirne'de bulunan sanayi kuruluşlarının kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır.

Sanayi kuruluşları DSİ tarafından izni verilen kuyu, belediye şebeke suyu ile su ihtiyacını karşılamaktadır. Geri dönüşüm suyu kullanılmamaktadır. Büyük çaplı atık su geri kazanımı yoktur. Bazı ham yağ üretiminde, beton santralleri ve kum yıkama eleme tesislerinde devir daim yapılarak yeniden kullanılmaktadır.

Sonuç olarak, Tekirdağ'da içme kullanım suyu kaynaklarının en önemli kaynağı derin sondaj kuyularından temin edilmekte olup; 350 derin sondaj kuyusu bulunmaktadır. Kırklareli'de gölet olarak sadece Üsküp Göleti kullanılmakta; diğer göletler ise tarım sulama için kullanılmakta ve içme suyu tesisleri barajlardan oluşmaktadır. Kırklareli Barajı, Kayalı Köy barajı içme suyu için kullanılmaktadır. Edirne içme ve kullanım suyu kaynaklarını barajlar, göletler, göller ve yer altı su kaynaklarından temin etmektedir.

1.4.3.6. Maden Kaynakları ve Enerji Üretim Alanları

a. Maden Kaynakları

Edirne İli Maden Kaynakları

Edirne ilinin büyük bir bölümü Neojen yaşlı genç çökel kayalardan oluşmuştur. Bu nedenle maden kaynakları açısından sınırlı çeşitliliğe sahiptir.

Bölgede Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü tarafından 1960-1996'lı yıllar arasında yapılan arama çalışmalarıyla Enez ilçesi Doğusunda Çavuşköy, Yenice ve Hisarlı yörelerinde bentonit (ağartma toprağı) yatakları belirlenmiştir. Halen işletilmekte olan bu yatakların toplam rezervi 50 milyon ton civarındadır.

Lalapaşa ilçesinin güneyinde ise 1990'lı yıllarda yapılan çalışmalarla çimento hammaddesi olarak kullanılabilir kalitede 20,7 milyon ton kireç taşı ile 6,8 milyon ton kil rezervi ortaya çıkarılmıştır. Yine Lalapaşa ilçesinde Veysel köyü civarında kurşun cevherleşmeleri ile beraber florit (renkli veya renksiz olabilen mineral taşı) oluşumları ile Lalapaşa Mezarlık Sırtı ve Domurcalı

yörelerinde 0.81-12 P2 O5 içerikli 40-100 cm kalınlıklarında ekonomik boyutlu olmayan fosfat zuhurları saptanmıştır.

Bunların dışında İpsala İlçesi kuzeyinde Sultan Köyü sahasında %8.87 MnO tenörlü 2000 ton görünür rezerve sahip mangan zuhuru saptanmıştır.

Sözü edilen endüstriyel ve metalik madenler dışında Demirhanlı, Küçükdoğanca, Karayusuflu, Uzunköprü-Harmanlı sahalarında kaliteleri 2000-3500 Kilocalori/kg arasında değişen toplam 97 milyon ton dolayında linyit rezervi belirlenmiştir.

Kırklareli İli Maden Kaynakları

Kırklareli İlinin kuzeyinde batı kuzeybatı, doğu ve güneydoğu doğrultusu boyunca uzanan Istranca masifine ait metamorfik kayalar yüzeyleyen, güneyinde ise Ergene havzasına ait Tersiyer-Kuvaterner yaş aralığında çökelmiş kırıntılı birimler bulunmaktadır.

Istranca masifi içerisinde metamorfik serileri kesen plütonik kayaların varlığı, bölgede metalik ve endüstriyel hammadde açısından maden çeşitliği yaratmıştır. Ergene Tersiyer havzasında ise daha çok hammadde ve enerji kaynakları potansiyeli mevcuttur.

Metalik maden yatakları olarak potansiyelleri ortaya konmuş ve bazıları da geçmişte işletilmiş, başta bakır-molibden-wolfram olmak üzere demir, mangan ve altın cevherleşmeleri bilinmektedir. Başlıca bakır-molibden-wolfram cevherleşmeleri; Merkez-Dereköy sahası, Demirköy-Şükrüpaşa sahası, Demirköy-İkiztepe sahasıdır. Merkez-Dereköy sahası; %0,25-0,4 Cu, %0,003 Mo, %0,01 W tenörlü 220.000.000 ton mümkün + muhtemel rezerve sahiptir. Demirköy-Şükrüpaşa sahası; %0,3-0,4 Cu, %0,01-0,02 Mo, %0,01 WO₃ tenörlü 8.000.000 ton görünür + muhtemel rezerve sahiptir. Demirköy-İkiztepe sahası ise; %0,5 Cu tenörlü 2.000.000 ton muhtemel rezervlidir. Diğer sahalarda herhangi bir üretim faaliyetinde bulunulmamışken, bu saha özel sektör tarafından geçmişte işletilmiştir.

Bölgedeki metalik cevherleşmelerden bir diğeri demir cevherleşmeleridir. Dereköy-Çataktepe demir zuhurunda yüksek tenörlü (% 55,16 Fe) ve düşük tenörlü (%38.26) ceherin toplam rezervi 300.000 ton, Domuzbayırı zuhurundaki yüksek tenörlü (58,15 Fe) ve düşük tenörlü (33,95 Fe) cevherin toplam rezervi ise 110.000 ton olarak belirlenmiştir. Balaban zuhuru ise %30 Fe tenörlü 2.800.000 ton görünür rezerve sahiptir. Her iki cevherleşme de granit-kireçtaşı dokanaklarında oluşmuş skarn tip manyetitlerden ibarettir. Cevher tenörünün düşük olması nedeniyle sahalar işletilmemektedir.

Metalik cevherleşmelerden bir diğeri altındır. Demirköy/İğneada'daki Mertgölü sahasında %0,5 gr/ton tenörlü 112.500 ton görünür rezerve sahip altın sahası tespit edilmiştir. Bilinen manganез sahası ise %32 Mn tenörlü, 54.000 ton mümkün rezervli Çakıllı sahasıdır.

Kırklareli İli endüstriyel hammaddeler bakımından daha zengindir. Büyük çoğunluğu yine Istranca masifi içerisinde yer alan dolomit, feldispat, kuvars, mermer ve tuğla-kiremit hammaddeleri bilinmektedir.

Kırklareli'ndeki mermer sahaları zaman zaman işletilmekte ve piyasada kendi isimleriyle bilinmektedir Dereköy-Trakya Graniti pembemsi zonlu plajioklaslar nedeniyle pembe renk vermektedir. Diğer mineraller kuvars, biyotit, hornblend, piroksen, sfen ve apatittir. Sertliği 7-8, yoğunluğu 2,68 gr/cm³, porozitesi %0.5 tir. Saha 400.000 m³ jeolojik rezerve sahiptir, yatak zaman zaman işletilmektedir. Vize-Sergen Köyü-Vize Pembesi; ince kristalli ve pembe renklidir. Basınç ikizlenmesi gösteren kalsit kristallerinden oluşmuştur. Sertliği 3, yoğunluğu 2.72 gr/cm³, porozitesi %0,2 dir. Saha 2.500.000 m³ jeolojik rezerve sahiptir. Üsküp-Sazara Köyü-Sazara Sedef Mermeri; beyaz, yer yer de açık yeşil renkli olan ince kristalli mermerdir. Sertliği 3, yoğunluğu 2,73g/cm³, porozitesi % 0,361 olan mermerlerin sahada 250.000 m³ jeolojik rezervi saptanmıştır.

Bir diğer endüstriyel hammadde zenginliği feldispattır. Üsküp-Ahmetçe, Yündalan sahasında %4,65 K₂O, %0,9 F₂O₃ tenörlü 10.800 ton mümkün feldispat rezervi bilinmektedir. 2008-2009 yıllarında Trakya endüstriyel hammaddeler aramaları projesi kapsamında da Merkez ilçesi Koruköy ve Yörükbayırı sahalarında da feldispat oluşumları tespit edilmiş olup, Koruköy sahasında toplam alkali oranları (% Na₂O+K₂O) % 5,36-6,67 arasında değişen 88.332.187 ton görünür rezerv, Yörükbayırı sahasında ise toplam alkali oranları %5,05-5,73 arasında değişen 432.602.844 ton görünür rezerv belirlenmiştir. Düşük kaliteli olan yatak işletilmemektedir.

Dereköy-Kapaklı Köyü sahası ise bilinen kuvars sahasıdır. Sahada %97,76 SiO₂, % 0,72 Fe₂O₃ tenör, 58.080 ton görünür rezerv tespit edilmiştir.

Ergene Tersiyer havzası içerisinde yer alan endüstriyel hammadde kaynağı ise Merkez-Pehlivan Köyü Mercan Dere-Koca Tepe tuğla-kiremit sahalarıdır. Sahalar orta-iyi kaliteli toplam 20.000.000 ton muhtemel rezerve sahiptir.

Sözü edilen madenler dışında İlde bilinen linyit oluşumları ise Vize-Topçuköy sahasında yer almaktadır. 2300 Kcal/Kg kalitesinde olan linyitlerin toplam rezervi 34.200.000 ton olarak tespit edilmiştir. Ancak gevşek taban ve tavan kayaçları nedeniyle işletme güçlükleri bulunmaktadır. Bu sorunlar aşıldığında sahanın tam rezervi ortaya çıkarılabilir.

Tekirdağ İli Maden Kaynakları

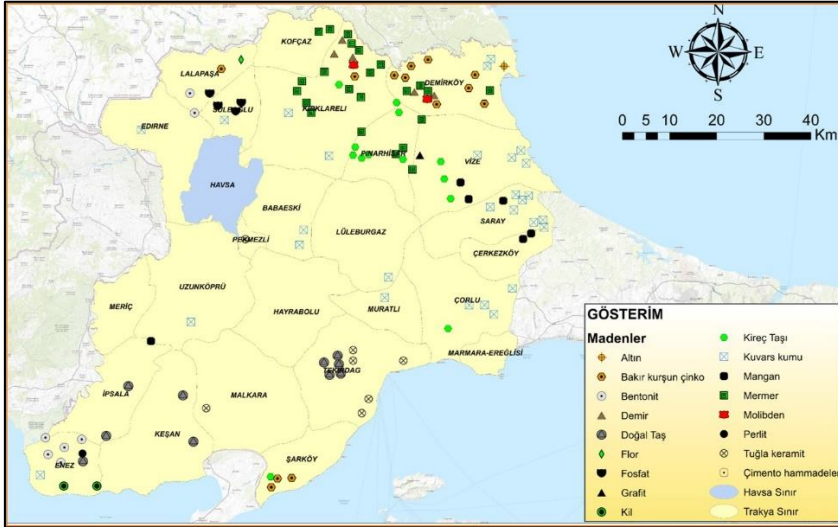
Tekirdağ İli ve çevresinde çok önemli bir maden yatağı bulunmamaktadır. Bölge genelinde olduğu gibi başlıca yer altı zenginliği linyittir. Oligosen yaşlı çökel birimler içerisinde gözlenen bu linyit oluşumları Saray ve Malkara ilçelerinde bulunmaktadır. Saray ilçesindeki Küçükyoncalı, Safaalan ve Edirköy linyit sahalarında termik santral ve teshin amaçlı kullanılmaya elverişli linyitlerin alt ısıl değerleri 1.677 Kcal/kg ile 1.947 Kcal/kg arasındadır. İlçede toplam 81.360.000 ton görünür rezerv tespit edilmiştir. Sahaların bazılarında dönem dönem üretim

gerçekleştirilmiştir. Malkara ilçesinde de Ahmetpaşa, Evrenbey-Karamurat, Hasköy-İbrice linyit sahalarında teshin amaçlı kullanılmaya elverişli alt ısı değerleri 2.277 Kcal/kg ile 2.359 Kcal/kg arasında değişen toplam 11.600.000 ton muhtemel rezerv belirlenmiştir.

Bunun dışında geçmiş yıllarda manganezle ilgili çalışmalar yapılmış olup, Saray Safaalan'da %29 Mn tenörlü 18.000 ton mümkün rezerv tespit edilmiştir. Bu yatak geçmiş yıllarda işletilmiştir.

Ayrıca ilçedeki bir diğer maden oluşum ise yine Safaalan sahasında yer alan %88-93 SiO₂ tenörlü kuvars kumu olup, toplam görünür+muhtemel rezervi 6.338.770 tondur.

Tuğla kiremitle ilgili olarak yapılan çalışmalar sonucunda Keşan-İnceik sahasında 10 milyon ton jeolojik rezerv tespit edilmiştir.

Harita 1.29: Trakya Bölgesi Maden Alanları

b. Enerji Üretim ve Depolama Alanları

Ergene (Trakya) Havzası kömür ve hidro-karbon potansiyeli nedeniyle, ekonomik bakımdan, ülkemizin önemli enerji havzalarından birisidir. Bölgede çeşitli madenlerin de yer alması, havzada birçok jeolojik çalışma yapılmasına neden olmuştur. Havzada kömür amaçlı çalışmalar ağırlıklı olarak MTA tarafından, petrol ve doğalgaz amaçlı çalışmalar ise daha çok TPAO ve kısmen de yerli ve yabancı özel şirketler tarafından gerçekleştirilmiştir.

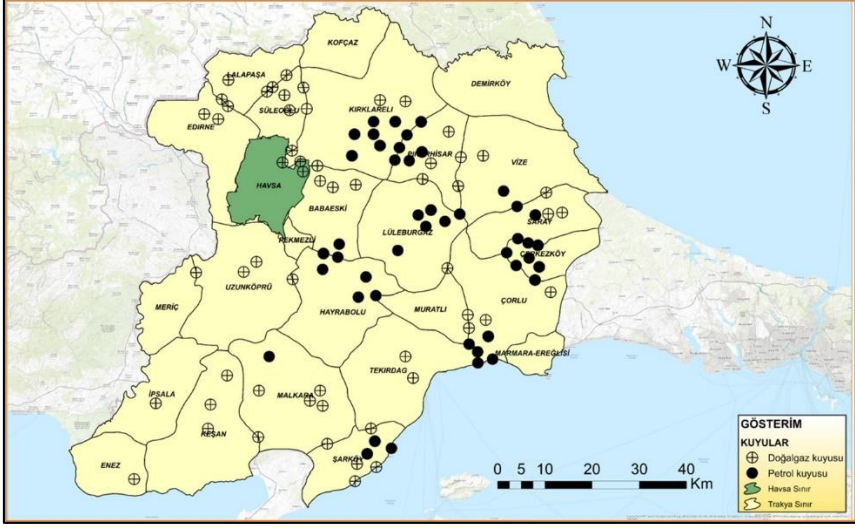
Yapılan araştırmalara göre, Trakya Bölgesi'ndeki linyit yataklarının değerlendirilmesiyle 2000 MW üstünde kömür santrali yapılabilmesi mümkündür. Bu kömür rezervlerinin ülkemiz ekonomisine kazandırılmasının özellikle elektrik arzına önemli katkısı olacaktır. Ayrıca, ithal edilen doğal gaz miktarında azalmaya yol açacak ve cari açığa da olumlu yönde etki yapacaktır.

Fakat bölgedeki kömürlerin değerlendirilmesi için seçilecek olan model büyük önem taşımaktadır. Birim elektrik üretim maliyetini doğrudan etkileyecek olan rodövans giderleri santrali yapılabilir olmaktan çıkarabilir.

Diğer taraftan sosyal tepkilerden kaynaklı gecikme riskleri, çevre için ek yatırımların yapılması, en uygun belirlenen santral yerinde doğabilecek yeniden yerleşim ve kamulaştırma sorunları ve maden sahasına has diğer risklerin hepsi ilk yatırım maliyetine ve santralin ekonomisine olumsuz yönde etki yapabilecektir.

almak suretiyle arama çalışmasına devam eden birçok yerli ve yabancı şirket bulunmaktadır.

Trakya Bölgesi'nin yerli doğal gaz üretimine önemli katkısı bulunmaktadır. 2010 yılında TPAO tarafından yapılan 260,7 milyon Sm^3 doğal gaz üretiminin %94,7'lik kısmı Trakya Bölgesi'nde gerçekleşmiştir.

Harita 1.31: Trakya Bölgesi Petrol ve Doğalgaz Kuyuları

Ülkemizdeki birincil enerji tüketiminin önemli bir kısmı doğal gazdan sağlanmaktadır. Türkiye'nin doğal gaz tedarikinde %98 oranında dışa bağımlı yapısı göz önüne alındığında doğal gaz depolamasının ülke için önemi ortaya çıkmaktadır.

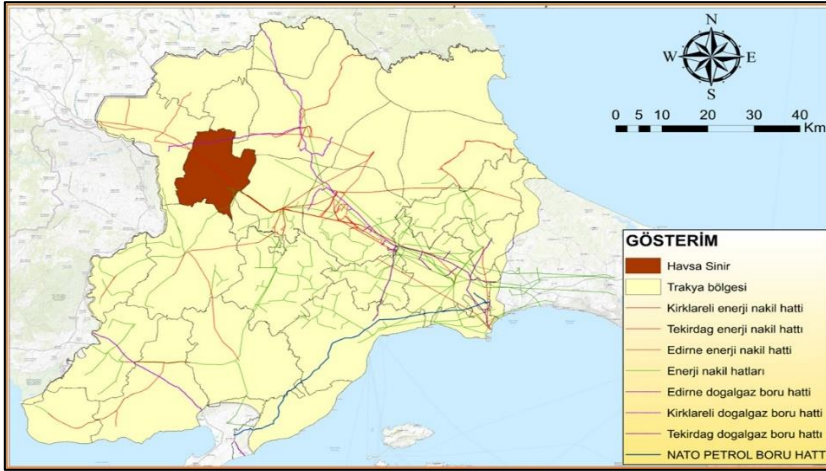
Geçtiğimiz yıllarda birçok defa ağır kış koşulları nedeni ile gerek İran gerekse Rusya tarafından ülkemize olan gaz arzı belirli süreliğine durdurulmuştur. Önümüzdeki yıllarda da yine benzer koşullar oluştuğunda gaz arzının kesilmesi riski mevcuttur.

Böylesi kriz durumlarında ülke içerisindeki depoların önemi büyüktür. Doğal gaz depolanması için en uygun alanlar rezervi tükenmiş doğal gaz kuyularıdır. TPAO tarafından 2007 yılında

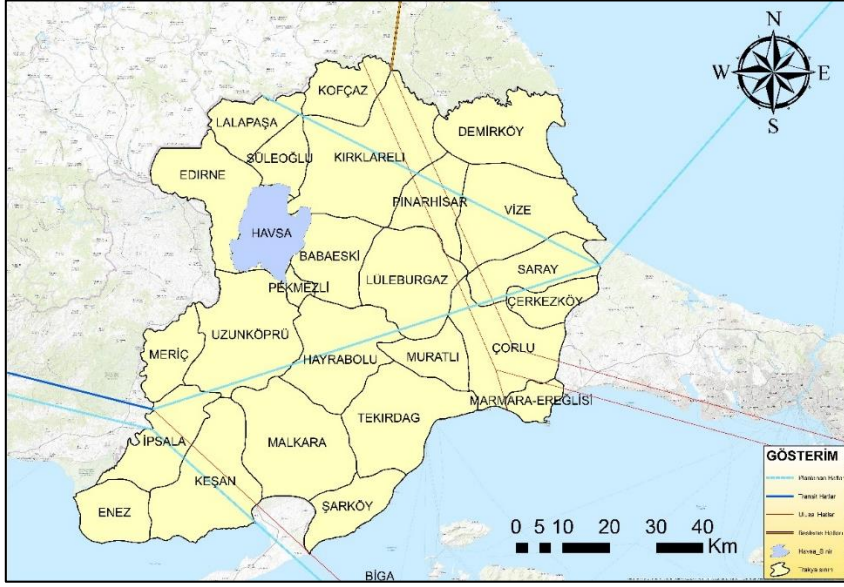
Silivri bölgesinde devreye alınan doğal gaz deposu; 2,6 milyar Sm^3 depolama ve günlük 20 milyon Sm^3 geri üretim kapasitesine sahiptir. Trakya Bölgesi'ndeki mevcut doğal gaz kuyuları içerisindeki gaz rezervinin tükenmesi sonrasında yeni depolar kurulması için uygun olacaktır.

Doğal gaz tedarikini çeşitlendirmek amacı ile ülkemizde ilk olarak 1994 yılında Marmara Ereğlisi'nde LNG terminali kurulmuştur. Terminalin görevi baz yük ve ihtiyaç duyulduğunda pik düşürücü olarak ülkeye doğal gaz tedariki sağlamaktır. Cezayir ve Nijerya ile yapılan al ya da öde sözleşmeleri kapsamında ve spot piyasadan tedarik edilen LNG, sıvı halde Marmara Ereğlisi terminaline ulaşmakta ve burada gaz hale çevrilerek ulusal doğal gaz iletim şebekesine verilmektedir. Marmara Ereğlisi terminali BOTAŞ tarafından işletilmektedir.

Doğal gazın önümüzdeki dönemlerde de Türkiye için önemli bir enerji kaynağı olmaya devam etmesi ve boru hatları ile ülkemize gelen doğal gazın birkaç yıl içerisinde yetersiz hale gelmesinden dolayı LNG terminali yatırımları cazip hale gelmeye başlamıştır. Trakya bölgesi de LNG terminali için yatırımcılar tarafından değerlendirilmektedir.

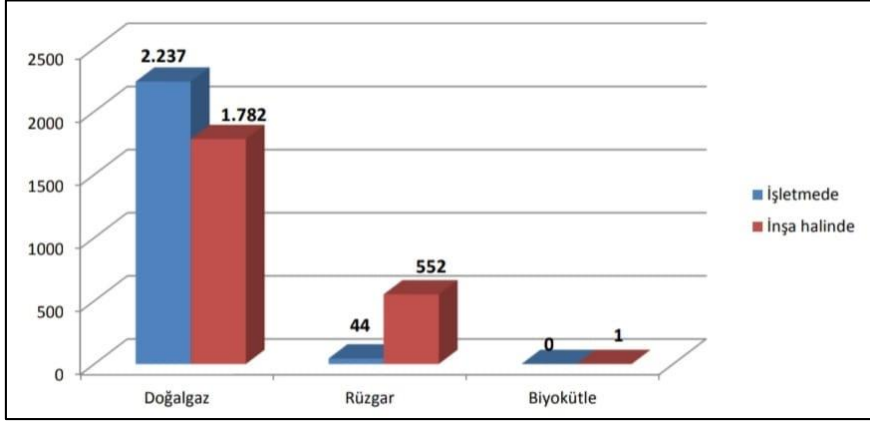
Harita 1.32: Trakya Bölgesi Enerji ve Doğalgaz Nakil Hatları

Harita 1.33: Trakya Bölgesi Petrol Boru Hatları

Trakya Bölgesi'nin enerji arzı talebinden çok daha fazladır ve önümüzdeki dönemlerde de bu durumun böyle devam etmesi beklenmektedir.

Trakya Bölgesi'nde mevcut durumda 2155 MW yerli kömür, 338 MW biyokütle olmak üzere toplamda 2493 MW değerlendirilebilir yerli kaynaktan elektrik üretim kapasitesi bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede rüzgâr kapasitesi yönünden lisanssız olarak üretim yapacak işletmeciler için oldukça uygun durumdadır.

Grafik 1.9: Trakya Bölgesi Lisanslı Elektrik Üretim Santralleri

Trakya Bölgesi'nde bulunan yerli kömür ve yenilenebilir potansiyelinin değerlendirilmesinin ETKB tarafından belirlenen güvenli, yerli, düşük maliyetliye çevreye duyarlı enerjinin tedarik edilmesi hedefleri ile son derece uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Havsa İlçesi maden kaynakları ve enerji üretim alanları açısından değerlendirildiğinde; TPAO verilerine göre, Naipyusuf Köyü'nde 1 adet petrol kuyusu bulunmakta olup; 2.Dünya Savaşı'ndan sonra Almanlar tarafından belirsiz sebeple gömülmüştür. Hacıgazi Mahallesi'nde ise enerji üretim santralini bağlanabileceği 1 adet ana trafo merkezi bulunmaktadır. Bunların dışında, Havsa'da herhangi bir maden veya enerji üretim alanı bulunmamaktadır.

1.4.4. Jeolojik Yapı

1.4.4.1. Jeolojik Formasyonlar

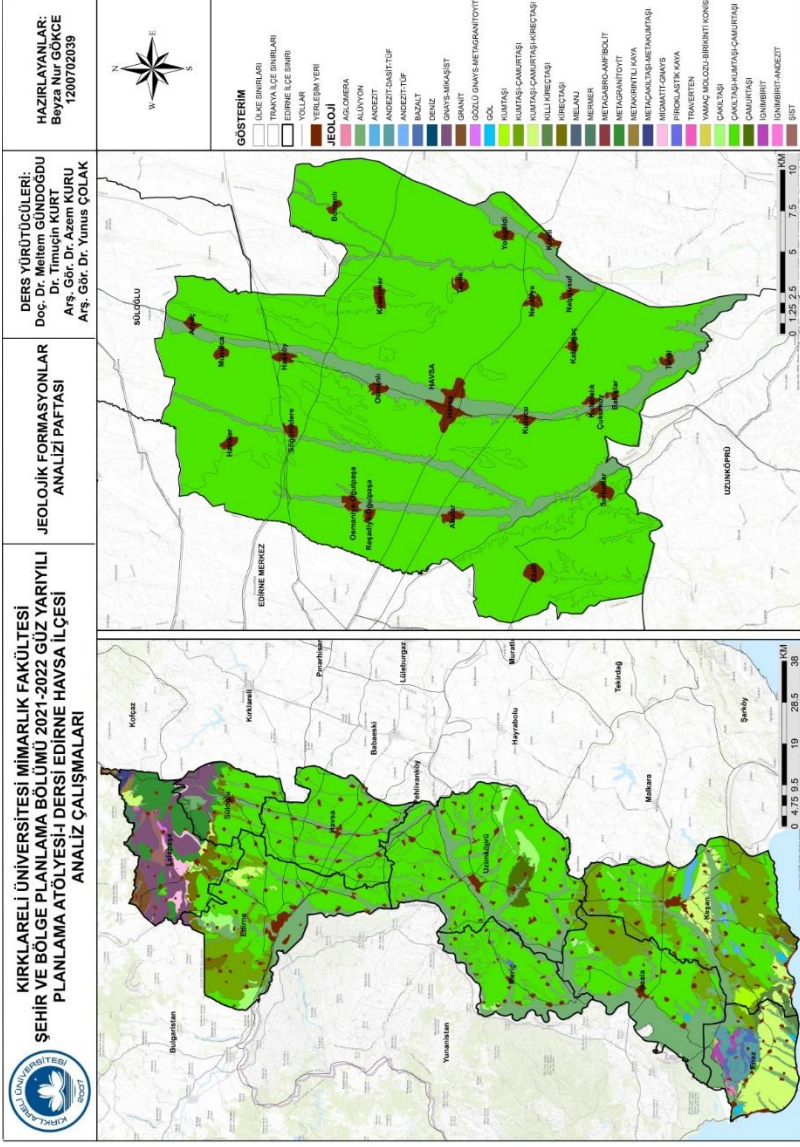
Jeoloji ya da yer bilimi (yerbilim), temel inceleme konusu dünya ve özellikle de yer kürenin üzerinde yaşadığımız dış kabuğu oluşturan katı maddesi "taş küre"nin içeriğinin, yapısının fiziksel özelliklerinin, tarihinin ve yer kabuğunu şekillendiren süreçlerin

incelendiği bilim dalıdır. Jeolojik yapı ya da jeolojik formasyon doğal yollarla oluşan yeryüzü şekilleri ve yapılarıdır.

Edirne İlinin geneline çakıltası-kumtaşı-çamurtaşı ve alüvyon farmasyon hâkimdir. Edirne'nin kuzeyine doğru Enez ilçesine gidildikçe ignimbirit, andezit-dasit-tüf, killi kireçtaşı zemin görülmektedir. Edirne'nin güneyine, Lalapaşa ilçesine bakıldığında da gnays-mikaşist, metogranitoyit, şist ve granit zemin görülmektedir. Edirne ilinde ki yerleşim yerlerine bakıldığında genellikle çakıltası-kumtaşı-çamurtaşı ve alüvyon zemin üzerinde olduğu görülmektedir.

Havsa İlçesinin arazisi 3 ve 4. Jeolojik devre aittir. Kütle ve oluşuklar genç bir yaşa sahiptir. Alüvyonlar kuzey-güney doğrultuda derelere bağlı olarak şekillenmiştir. Arazisi bir ova görünümündedir. Havsa İlçesi geneline bakıldığında çakıltası-kumtaşı-çamurtaşı ve alüvyon zeminin hâkim olduğu görülmektedir. Yerleşim yerlerinin çoğunlukla alüvyon zemin üstünde olduğu görülmektedir.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.34: Trakya Bölgesi ve Havsa İlçesi'ndeki Jeolojik Formasyonlar

1.4.4.2. Jeolojik Açıdan Yerleşime Uygunluk

Alanın yerleşime uygunluk değerlendirmesi 4 ana başlık altında toplanmakta olup, bunlar da kendi içlerinde arazi özelliklerine göre alt gruplara ayrılmaktadır. Ana sınıflar aşağıdaki gibidir²:

- Yerleşime Uygun Alanlar (UA)
- Önlem Alınmadan Yapılaşmaya İzin Verilmeyecek Alanlar (OA)
- Ayrıntılı Jeoteknik Etüd Gerektiren Alanlar (AJE)
- Yerleşime Uygun Olmayan Alanlar (UOA)

Yerleşime Uygun Alanlar (UA): İnceleme alanında sert kaya birimlerinin yüzeylenmiş olduğu, eğimin %30'un altındaki, yerleşim açısından önemli bir sorunun beklenmediği alanları temsil etmektedir.

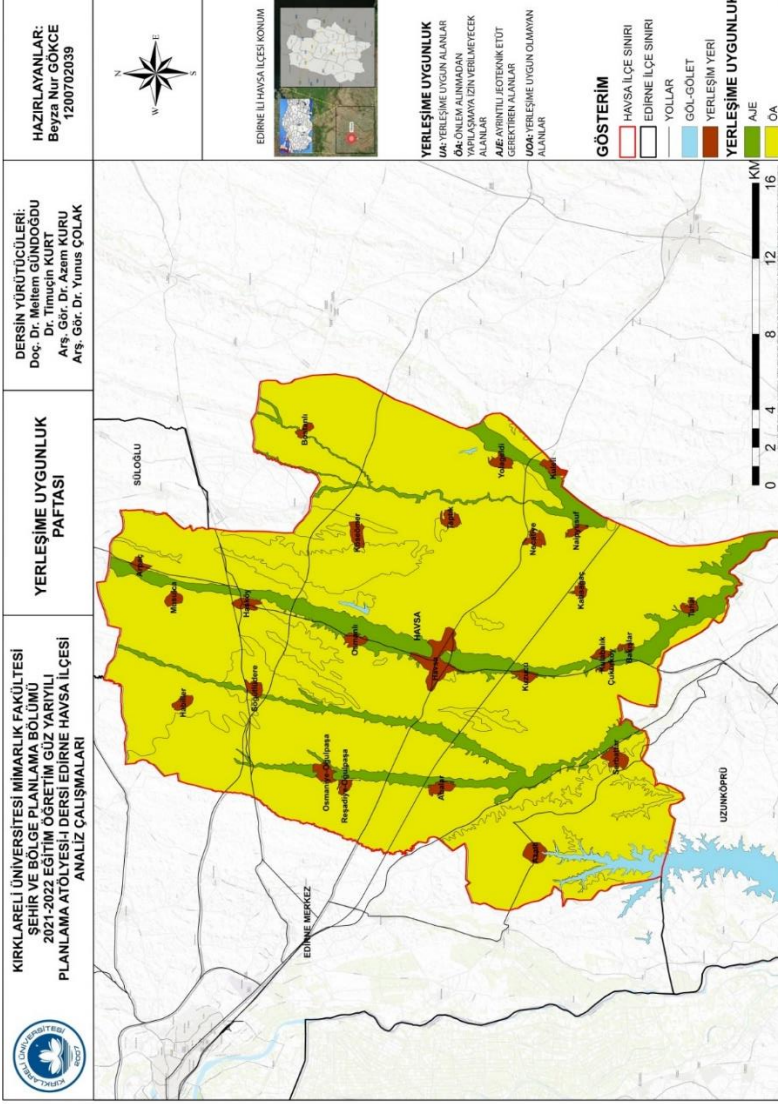
Önlem Alınmadan Yapılaşmaya İzin Verilmeyecek Alanlar (ÖA): Haritalarda önlemlenilen alan olarak belirtilen alanlar; aşırı kırıklı veya ayrılmış birimlerin yer aldığı alanların, yer yer küçük duyarsızlıklar gösteren kesimleri, genel özellikleri ve ayrışma derecesine bağlı olarak %20 - %30'dan büyük eğimli kaya ortamları, kimi zemin ortamları ile hafredilebilir yapay dolgu alanlarıdır. Zemin ortamlarda %10 eğimden az, ayrılmış kaya ortamlarda %20 eğimden çok, ayrılmamış ya da az ayrılmış kaya ortamlarda ise %30 eğimden çok olan alanlar 'Önlem Alınmadan Yapılaşmaya İzin Verilmeyecek Alanlar' şeklinde ifade edilmektedir.

Ayrıntılı Jeoteknik Etüd Gerektiren Alanlar (AJE): Genel olarak çok kalın yapay dolgu ve çöp döküm alanları, yamaç molozları, seki birikintileri, alüvyon alanları, kriş türü kütle hareketlerinin görüldüğü alanlar ile zemin ortamlarının %10'dan büyük eğimli kesimlerini kapsamaktadır.

² İstanbul Büyükşehir Belediyesi, **Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü Jeoloji ve Yerleşime Uygunluk Etüd Raporu**, 2010.

Yerleşime Uygun Olmayan Alanlar (UOA): Yapılaşmaya müsait olmayan alanlar; büyük taş ocakları, bataklık, gölet, çeltik işletme alanları, kıyı dolgu alanları, plaj birikintileri ve büyük heyelanlı alanları kapsamaktadır.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.35: Havsa İlçesi Jeolojik Açıdan Yerleşime Uygunluk Durumu

Havsa İlçesi'ne genel olarak bakıldığında, yerleşim yerlerinin çoğunun alüvyon zemin üzerinde bulunduğu görülmektedir. Alüvyon zeminlerin kalınlıkları deprem hasarlarını artırıcı yönde rol oynamakta ve bu yüzden ince kalınlıktaki alanlar, yerleşime uygun nitelik taşımamaktadır.

Havsa İlçesi'nde alüvyonlar kuzey-güney doğrultuda derelere bağlı olarak şekillenmiştir. Alüvyon zeminler sulu mutlak tarım alanı olarak kullanılmakta ve yerleşim yerleri derelere yakın şekilde yerleşmiştir.

“Ayrıntılı Jeoteknik Etüt Gerektiren Alanlar” sınıfında yer alan çakıltası-kumtaşı-çamurtaşı zeminler ise Havsa'da genel olarak kuru mutlak tarım arazisi olarak kullanılmaktadır.

Bu bağlamda, alüvyonun kalınlığının incelenmesi önem arz etmedir ki bu yüzden bu alanlar genel olarak “ayrıntılı jeoteknik etüt gerektiren alanlar” sınıfına girmektedir. Çakıltası, kumtaşı, çamurtaşı zemine bakıldığında ise zeminin yumuşaklığına ve sertliğine incelenmelidir. Bu durumda önlem alınmadan yapılaşmanın izin verilmeyeceği alanlar sınıfına girmektedir.

1.4.4.3. Hidrojeolojik Yapı

Havsa İlçesi'nin içinde yer aldığı Ergene Havzası'nın en önemli ana akarsuyu Ergene Nehri'dir. Toplam uzunluğu 283,25 km olan Ergene Nehri'nin yağış alanı 10.993 km²'dir. Arazi tabiatına bağlı olarak yükselti ve eğimin fazla olmamasından dolayı akış hızı oldukça yavaştır.

Ergene Nehri'nin ve Havsa İlçesi'nin en önemli ve tek olan kolu Süloğlu Deresi'dir. Süloğlu Deresi (Havsa Deresi), 85 km uzunluğa ve 206,9 km² yağış alanına sahiptir.

Havsa İlçesi'nde eğim şartları, jeomorfolojik özellikler, yağış miktarı ve dağılışına bağlı olarak taşkınlıklar görülmekte, özellikle karların eridiği ve yağışların arttığı ilkbahar mevsiminde kısa

zamanda yataklarda toplanan sular akım değerlerinin artmasına ve taşkınların meydana gelmesine neden olmaktadır.

Havsa İlçesi'nin yeraltı suyu durumu litolojik özellikler yanında topoğrafik durumu, iklim, bitki örtüsü, toprak ve jeomorfoloji gibi faktörlere bağlı olarak da değişiklik göstermektedir.

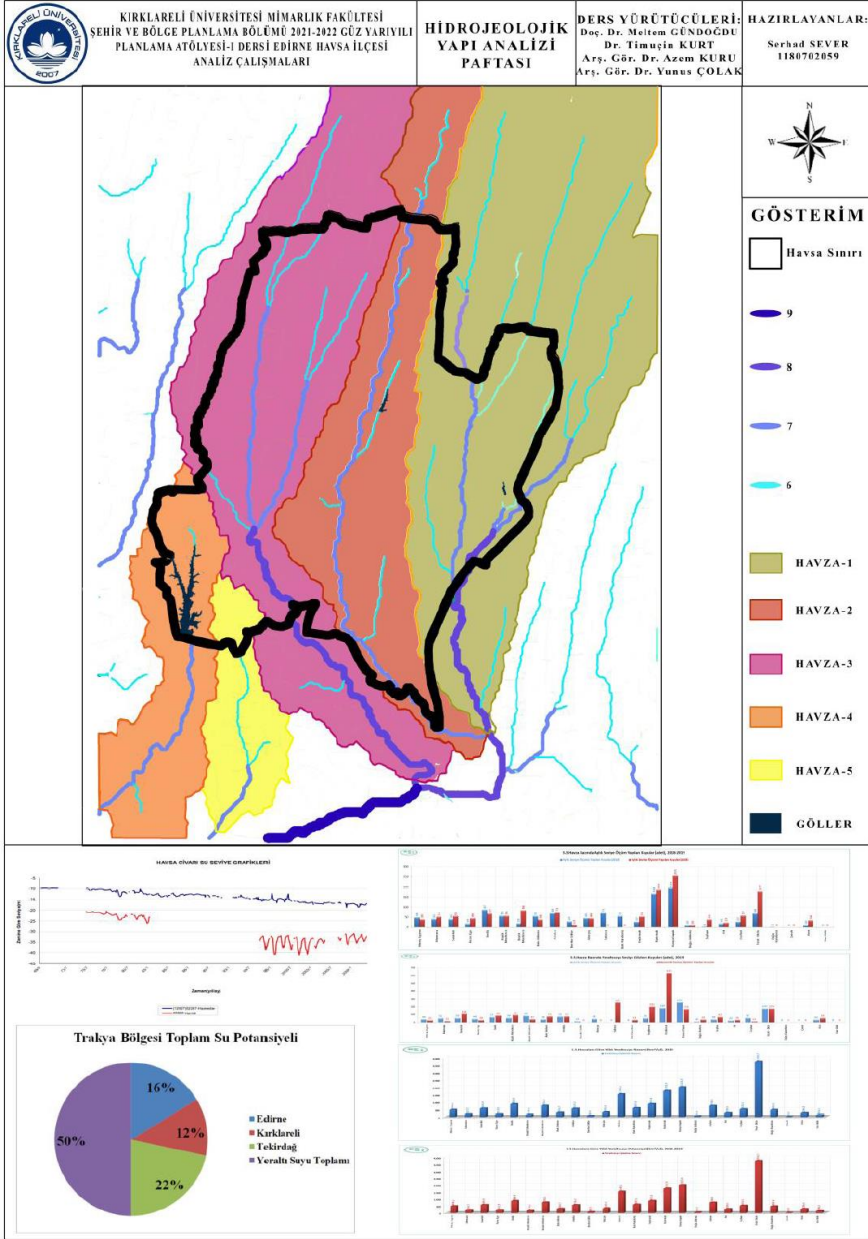
Ergene Havzası'nda belli başlı üç yeraltı suyu rezerv sahası vardır. Havsa İlçesi için önemli olan Havsa-Pehlivanköy kısmıdır. Havsa-Pehlivanköy Sahası; Havsa ile Dombay arasında 447 km²'lik bir yer kaplamakta ve Alpulu'ya kadar uzanmaktadır. Bu saha içerisinde takriben 150 kadar kuyu bulunmaktadır. Bu kuyuların 64 tanesi Meriç-Ergene Havzası'na dâhildir. Havza kapsamında hala içme ve kullanma suyu olarak mevcut kaynak sularından başka çeşme, kuyu ve artezyenler bulunmakta ve bunlardan önemli ölçüde yararlanılmaktadır (Bkz. Harita 1.36).

Bölgede iklim ile akarsuların akıttığı su miktarları arasında bir paralellik vardır. Süloğlu Deresi'nin (Havsa Deresi) hidrolojik karakteri büyük ölçüde iklim ve jeomorfolojik birimlerinin denetimi altında olup düzensiz bir rejim görülmektedir.

Havsa Deresi'nin düzensiz bir rejimde olduğundan dolayı bazı yıllar su taşkınları görülmüştür.

Havsa etrafında taneli ortamların bulunduğu yeraltı suyu besleme alanlarında ise akiferlerin kirlenmesini engelleyecek önlemler öncelikli olarak ele alınacaktır. Mevcut yapıların bu doğrultuda rehabilite edilmesi ve alt ölçekli planlarda gelişme alanlarında yapılaşma koşullarının bu doğrultuda belirlenmesi esastır. Alt ölçekli planlarda, bu alanlara yönelik yapılaşma koşullarının belirlenmesinde ilgili idarelerin görüşlerinin alınması zorunludur.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

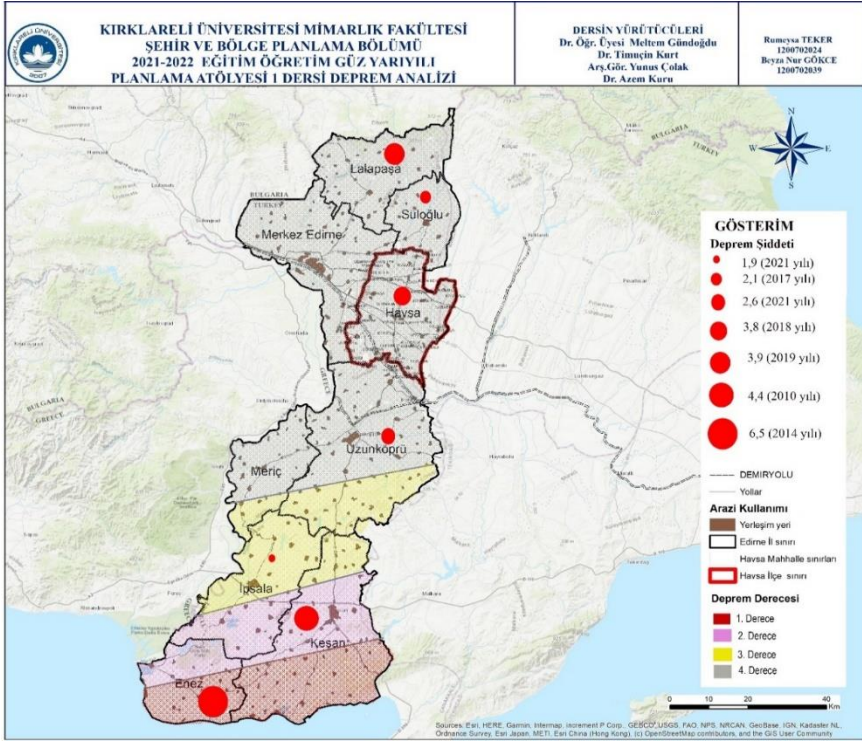

Harita 1.36: Havsa İlçesi Hidrojeolojik Yapı

1.4.5.2. Deprem Riskli Alanlar

Havsa İlçesi 4.derece risk kuşağında olup; deprem riski düşüktür. Edirne’de deprem riski kuzeyden güneye doğru artmaktadır (Bkz. Harita 1.38).

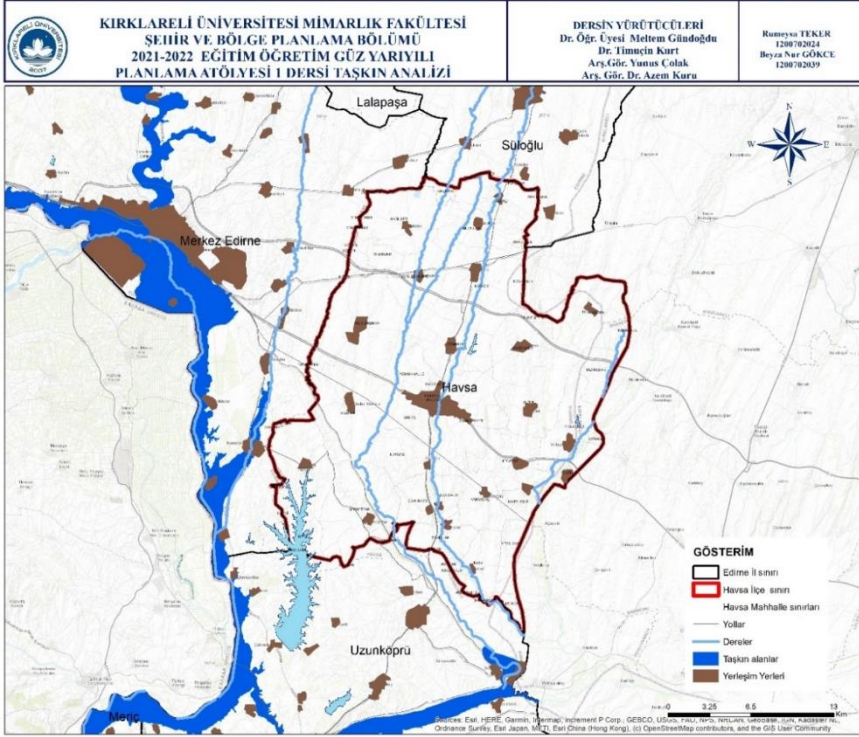
Havsa’da 1752’de yaşanan büyük depremden sonra, ilçe olduğu 1954’ten günümüze kadar ciddi anlamda tahribat yapan deprem yaşanmamıştır. Bazı yıllar yaşanmış olan yer sarsıntılarını 2 – 3 şiddetindedir. Havsa’da en son 25 Mart 2018 tarihinde gerçekleşen 3.8 şiddetindeki depremde herhangi bir can ve mal kaybı yaşanmamıştır.

Harita 1. 38: Edirne İli Deprem Riskli Alanlar

1.4.5.3. Taşkın Riskli Alanlar

Havsa İlçesi'nde yerleşim yerleri derelerin yakınında olduğundan herhangi bir şiddetli yağışta derelerin debisi yükselmekte ve bu durum taşkın riskini arttırmaktadır. En son kaydedilen taşkın, 28 Kasım 2018 yılında sağanak yağıştan dolayı yaşanmıştır (Bkz. Harita 1.39).

Harita 1.39: Havsa İlçesi Taşkın Riskli Alanlar

1.4.5.4. Heyelan Riskli Alanlar

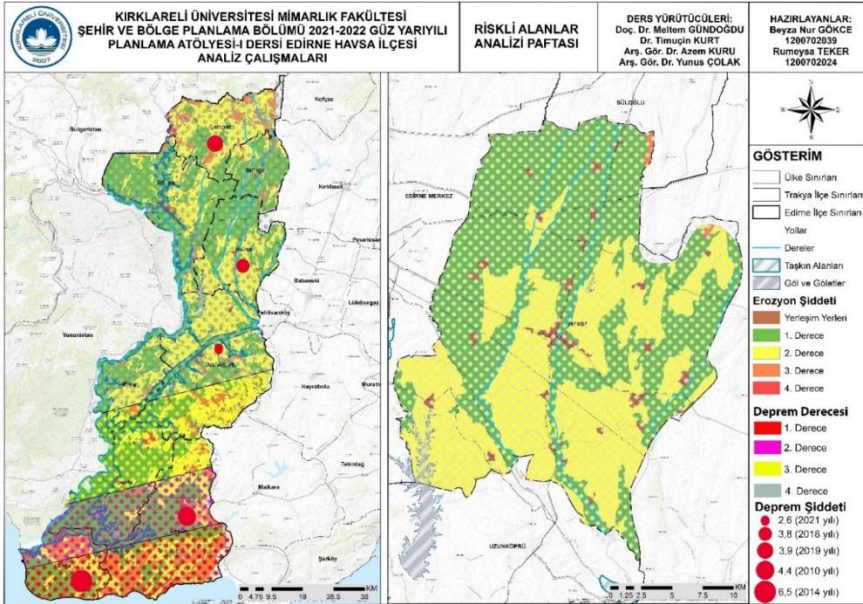
Heyelan ya da toprak kayması, zemini kaya veya yapay dolgu malzemesinden oluşan bir yamacın yer çekimi, eğim, su ve benzeri diğer kuvvetlerin etkisiyle aşağı ve dışa doğru hareketidir. Havsa'da yükselti ve eğim değerleri düşük olduğu için heyelan riski de bulunmamaktadır.

1.4.5.5. Yangın Riskli Alanlar

Havsa İlçesi'nde orman alanlarının az olmasından dolayı yangın riski de düşüktür. İlçede hala kömürle ısındığından; bu durum hava kirliliğine yol açarken, aynı zamanda yangın riskini de arttırmaktadır.

Sonuç olarak, Havsa İlçesi'nde eğim ve yükselti oranları az olduğu için erozyon ve heyelan riski azdır. Havsa, 4. derece deprem bölgesinde yer almakta olup; deprem şiddetinin az hissedildiği bir bölgededir. Bu da yerleşim yerleri açısından risk teşkil etmemektedir.

Buna karşılık, yerleşim yerleri derelere yakın olduğundan, sağanak ve şiddetli yağışta sel ve taşkın riski taşımaktadır. Havsa'da ormanlar az olduğundan yangın riski düşük olsa da ilçe hala kömürle ısındığından, bu durum hava kirliliğinin yanı sıra yangın riskine neden olmaktadır (Bkz. Harita 1.40).

Harita 1.40: Havsa İlçesi Bütünleşik Riskli Alanlar

1.4.6. Çevre Sorunları

Günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmeler, insanların yaşama şekilleriyle birlikte toplumları ve çevreyi de etkilemektedir. Birçok bilimsel ve teknolojik gelişme, gündelik hayatta karşılaştığımız sorunlara yönelik çözüm yolları oluşturmanın yanı sıra, karmaşık toplumsal ve çevresel sorunların da kaynağını oluşturmaktadır.

Sanayileşme hareketleri, bireylerin bilinçsiz davranışları ve eğitimsizliğiyle birlikte hızla gelişen teknoloji, çevre sorunlarına neden olmakta ve bu sorunlar günümüzde tüm dünya ülkelerini tehdit etmektedir.

Havsa İlçesi'nin çevre sorunları analizi yapılırken 3 başlık altında incelenmiştir. En önemli çevre sorunları sırasıyla su kirliliği ve çarpık kentleşmedir. Bunların yanında var olan hava ve toprak kirliliği mevcuttur.

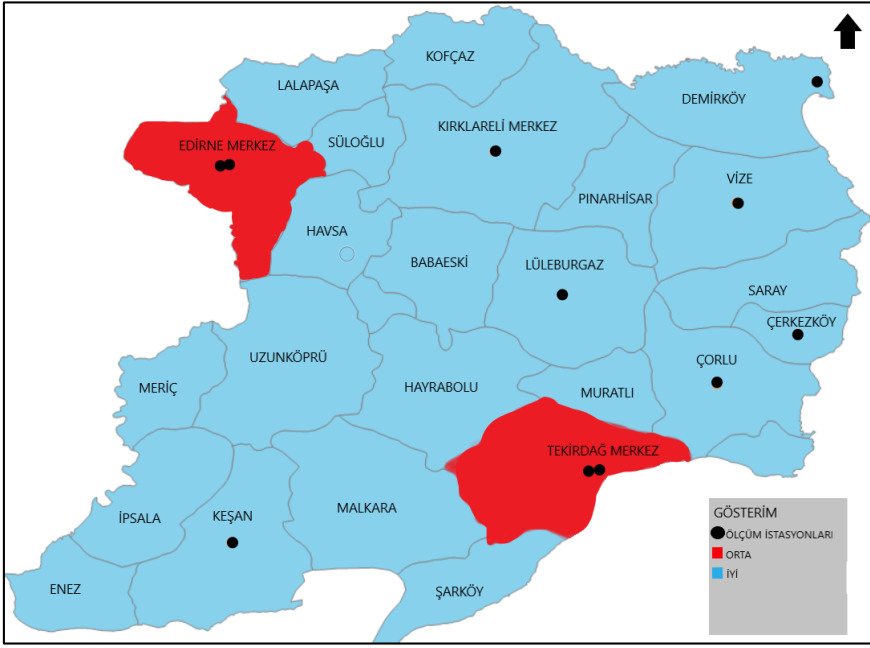
1.4.6.1. Hava Kirliliği

Havada katı, sıvı ve gaz şeklindeki yabancı maddelerin insan sağlığına, canlı hayatına ve ekolojik dengeye zarar verecek miktar, yoğunluk ve uzun sürede atmosferde bulunmasıdır. İnsanların çeşitli faaliyetleri sonucu meydana gelen üretim ve tüketim aktiviteleri sırasında ortaya çıkan atıklarla hava tabakası kirlenerek, yeryüzündeki canlı hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülkemizde hava kirliliğinin kaynakları sırasıyla evsel ısınma, imalat sanayi, karayolu trafiği, termik santraller, maden işletmeleri, diğer sanayi faaliyetleri ve diğer kaynaklar olarak sınıflandırılmaktadır³.

Türkiye'de özellikle kış aylarında havadaki kükürtdioksit konsantrasyon değerleri artmaktadır. Bununla birlikte, ısınmada

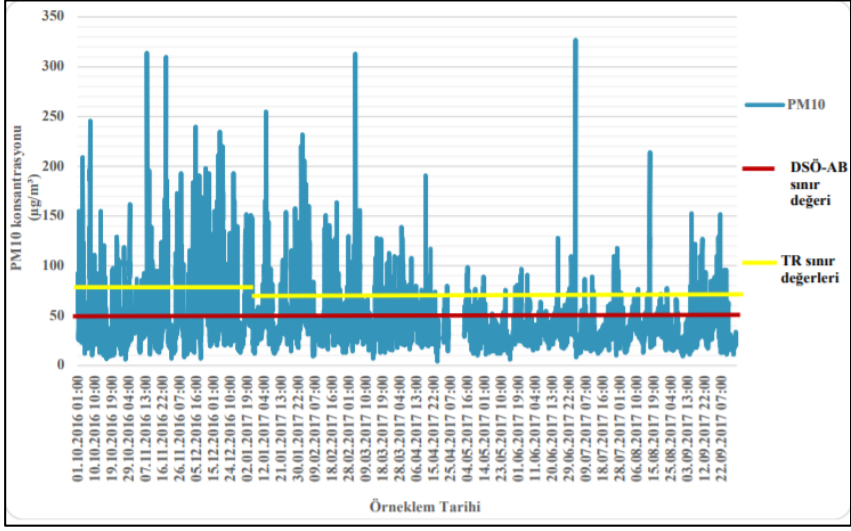
³ Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu, 2008.

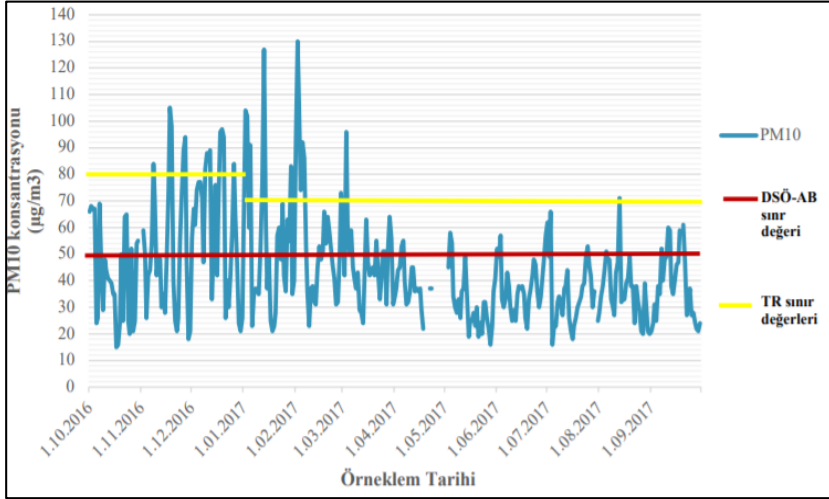
Harita 1.42: Trakya Bölgesi'ndeki Ölçüm İstasyonları ve Hava Kalitesi

Edirne İlinde hava kalitesi ile ilgili yapılan değerlendirmelerde ise hava kirliliğine neden olan en önemli kaynaklar %70 ile ısınmadan, %20 ile trafikten ve %10 ile sanayi kaynaklı emisyonlardır. Hava kirliliği en çok kış aylarında gözlenmektedir⁴.

⁴ Edirne Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, **Edirne İli 2019 Yılı Çevre Durum Raporu**, 2020.

Grafik 1.10: Edirne Merkez İlçede Ölçülen Saatlik PM10 Değerleri
(Ekim 2016-30 Eylül 2017)

Grafik 1.11: Edirne Merkez İlçede Ölçülen 24 Saatlik Ortalama PM10 Değerleri
(Ekim 2016-30 Eylül 2017)

yerleşmelerde atıklar; tarımda ise kimyasal gübre ve ilaç kullanımı su kaynaklarını kirletmektedir. Bunların dışındaki kirlilik kaynak ve nedenleri ise aşağıdaki gibidir:

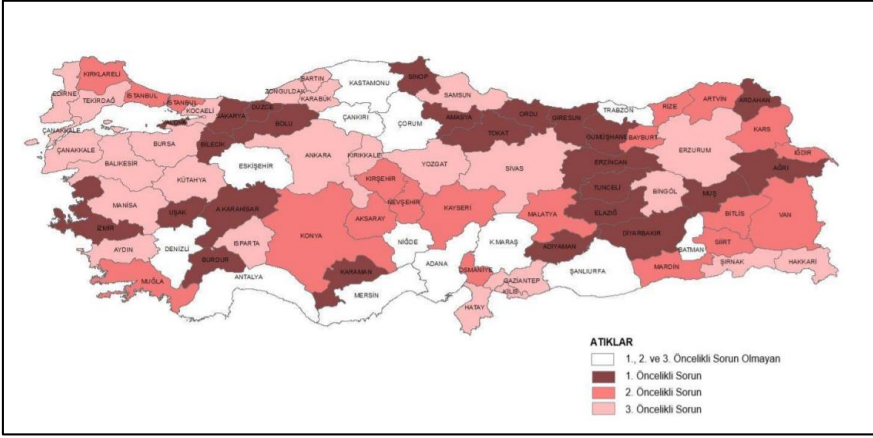
- Kanalizasyon şebekelerindeki yetersizlikler
- Evsel ve endüstriyel nitelikli atık suların arıtılmadan doğrudan deşarj edilmesi
- Dağınıklık gösteren sanayi işletmelerinin atıklarını arıtmaması veya yetersiz arıtması
- Küçük sanayilerde bazı organize sanayi bölgelerinde toplu arıtmanın bulunmaması
- Yerel idarelerin atık su arıtma tesislerine sahip olmaması
- Kontrolsüz zirai ilaç ve kimyasal gübre kullanımı

Meriç Nehri Bulgaristan'dan, Ergene Nehri de Tekirdağ ve Kırklareli İllerinden kirlilik taşıyarak İl sınırlarına girmektedir. Meriç Nehri Bulgaristan'ın demir çelik sektöründen kaynaklanan atık sular ile kirlenmektedir ve İl özellikle sanayi ve yerleşim bölgelerinden kaynaklanan evsel atık sulardan dolayı kirlilik taşımaktadır.

Fotoğraf 1.1: Ergene Nehri'nde Yaşanan Kirlilik (Kaynak: AA, 2018)

Trakya Bölgesi'nde dağınık yerleşim gösteren sanayi tesislerinin atık su yönetimi konusunda plansız ve kontrolsüzdürler. Bununla birlikte, yerel idarelerin atık su yönetimi yok denecek kadar azdır. Sanayi alanlarının büyük bir bölümünde olduğu gibi belediye alanlarının büyük bir kısmında da atık sular arıtılmadan yerüstü sularına, göl veya denizlere boşaltılmaktadır. Bu kirliliğin başlıca nedeni bölgenin sanayiye bağlı olarak aldığı nüfus yükünden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, kıyı kesimlerinin mevsimsel olarak önemli bir nüfus yoğunluğuna maruz kalması da, altyapısal yetersizlikleri beraberinde getirmektedir⁶.

Harita 1.44: Türkiye Atık Kirliliği Öncelikleri

Osmanlı Göleti, Çakmak Baraj Gölü ve Sinid Gölü genel olarak tarım alanlarını sulamak için kullanılmaktadır. Bu nedenle kontrolsüz zirai ilaç ve kimyasal gübre kullanımı nedeni ile bu su kaynakları kirlenmektedir.

⁶ Edirne Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, a.g.e.

Harita 1.46: Türkiye Toprak Kirliliği Öncelikleri

Trakya Bölgesi'nde de toprak kirliliğine neden olan faktörler hayvancılık atıkları, sanayiden kaynaklı atık boşaltımı, vahşi depolanan evsel atıklardır.

Trakya, ülke yüzölçümünün %2,3'ü kadar olup bu toprakların %82'si tarım yapılabilir durumdadır. Tarım arazileri amaç dışında kullanarak sanayileştirilmektedir. Bu nedenle sanayi atıklarına maruz kalmaktadır.

Edirne İli özelinde ise toprak kirliliğine neden olan kaynaklar sırasıyla aşırı tarım ilacı kullanımı ve hayvancılık atıklarıdır.

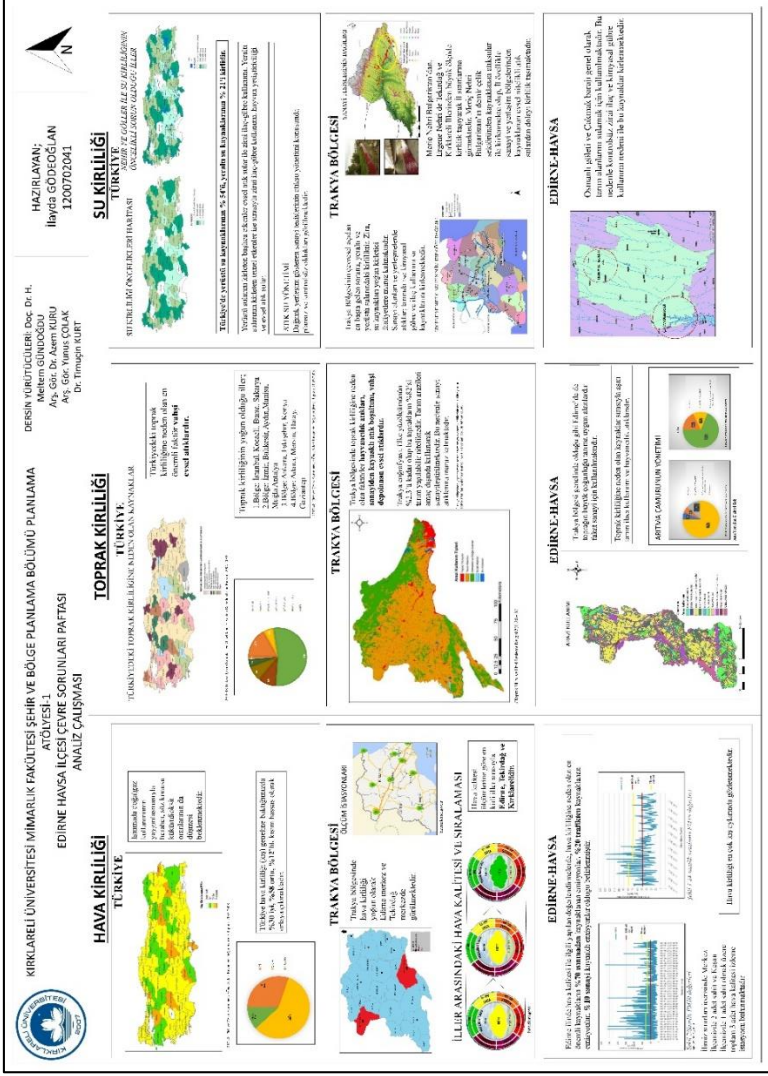
Sonuç olarak, Türkiye genelindeki hava, su, toprak kirliliğini Havsa İlçesiyle karşılaştırıldığında; her üç kirlilik durumunda Türkiye geneline göre daha fazla kirlilik gözlenmektedir. Özellikle su kirliliği (yerüstü ve yeraltı) Türkiye ortalamasına göre daha fazla görülmektedir.

Havsa İlçesi'ni mevcut kirlilik durumuna baktığımızda ilk olarak su kirliliği gözlenmektedir. Osmanlı Göleti ve Çakmak Barajı Gölü de önemli derece de kirlilik arz etmektedir.

Sanayi atıkları Ergene Nehri'ni dünyanın en kirli akarsularından biri haline gelmiştir. Bu atıklar Marmara denizine

taşınmaktadır. Toprak kirliliği bakımından sanayi atıkları ve fazla tarım ilacı kullanımından dolayı toprak kirliliği de mevcuttur. Hava kirliliği orta derecedir fakat solunum sıkıntısı olan veya hassas olan insanları rahatsız edecek düzeydedir (Bkz. Harita 1.47).

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.47: Havsa İlçesi'ndeki Çevre Sorunları

1.5. DEMOGRAFİK VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPI

1.5.1. Demografik Yapı

Demografi kelimesi dilimize Fransızcadan geçmiş bir sözcüktür. Kelimenin daha eski kökenlerinin ise Latince'den geldiği söylenmektedir. Türk Dil Kurumu'na göre demografi kelimesi nüfus bilimi anlamına gelmektedir. Kelime ayrıca, bir popülasyonda organizmaların sayılarını ve bu sayıların zamanla değişmelerinin incelenmesi bilimine verilen addır. Nüfus bilgisi de demografinin anlamlarından biridir.

Demografi, nüfusun yapısına ilişkin, nüfus yapısı ile alakalı anlamlarını da taşımaktadır. Demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler politikalarını derinden etkilemektedir. Demografi, bölgenin yaş ve cinsiyet dağılımı, yaş bağımlılığı, kent ve kırsal nüfus oranları gibi alanlarda bilgi sunarak sosyal gelişim politikalarına yön vermektedir. Bunun yanında uzun veya orta vadeli nüfus projeksiyonları ile eğitim ve sağlık yatırım planlarının oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

Bölgesel nüfus projeksiyonları gelecek yıllarda karşılaşılabilecek riskler ve fırsatların tespit edilebilmesine ve böylelikle kapsamlı planlama politikalarının geliştirilmesine yardımcı olabilecektir. Bölge istatistiklerine bakıldığında, Trakya Bölgesi'nin nüfus artış hızının 2020 verilerine göre Türkiye ortalamasının altında seyretmektedir. Bölgeyi il bazında incelediğimizde ise Tekirdağ, Edirne Kırklareli illerinin nüfuslarının bir önceki yıla göre Edirne ve Kırklareli'nde bir düşüş varken Tekirdağ'da nüfusta artış söz konusudur.

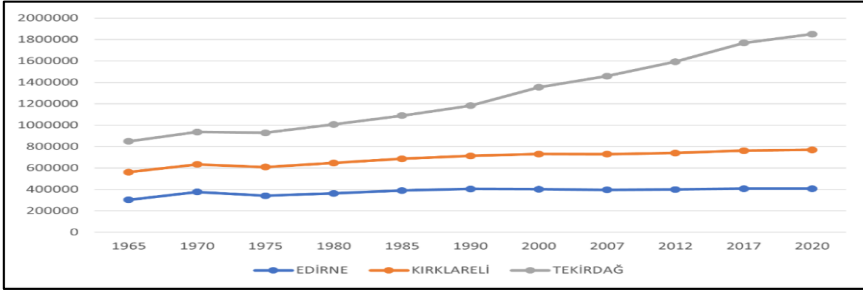
1.5.1.1. Genel Nüfus Yapısı Ve Nüfusun Değişimi

Yıllık nüfus artış hızı, bir yıl içinde doğum ve ölüm sayısına bağlı nüfus artışına verilen isimdir. Yıllık nüfus artışının yüksek seviyede olması nüfusun yoksullaşmasına ve hizmetlere erişiminin kısıtlanmasına sebep olabilmektedir. Nüfus artış hızının azalması ise

doğurganlık oranının düşmesi, ölüm oranlarının artması ve dışa göç gibi çeşitli etkenlere bağlıdır. Nüfus artış hızının eksi olması ise nüfusun yaşlandığına veya hızla dışa göç verdiğine işaret etmektedir.

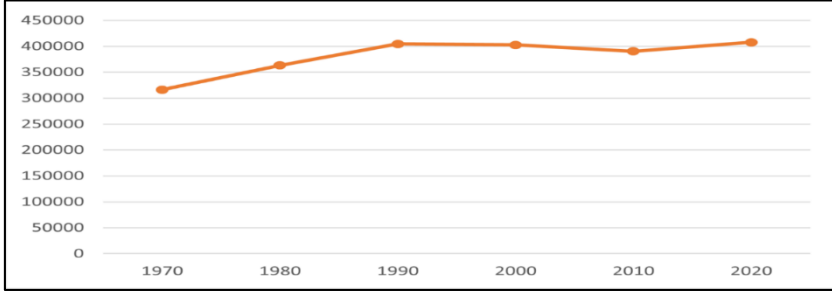
Bu çerçevede, Havsa'nın yer aldığı TR21 Bölgesi'ne bakıldığında Edirne ve Kırklareli illerinde 2007-2020 yılları arasında nüfuslarında hafif bir artış söz konusu iken; Tekirdağ'da gözle görülür büyük bir artış vardır (Bkz. Grafik 1.12). Tekirdağ'ın büyükşehir belediyesi olması, nüfusun artışını olumlu yönde etkilemiştir.

2020 TÜİK verilerine göre, kilometrekareye düşen kişi sayısı Tekirdağ'da 162, Edirne'de 65.6 ve Kırklareli'nde 55.6 şeklindedir. Bu değerlerle Tekirdağ, Türkiye sıralamasında ilk 13'te yer almaktadır.

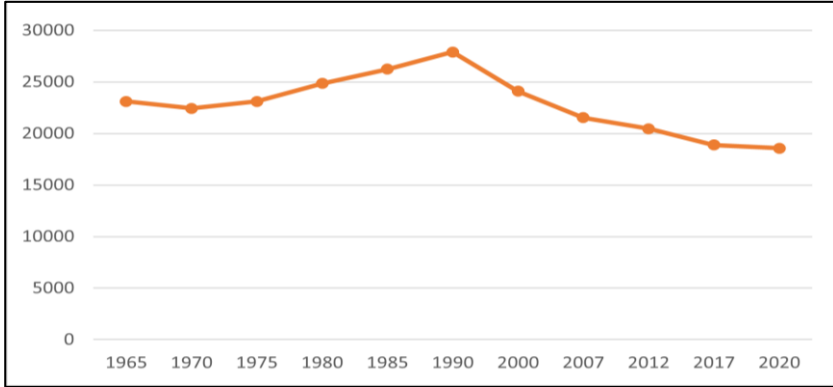
Grafik 1.12: TR21 Bölgesi'nde 1965-2020 Dönemi Nüfus Değişimi

Edirne'de ise gözle görülür büyük bir artış yoktur. 2019 yılında 413.903 ile en yüksek nüfusa sahip iken; 2020 yılında 407.763'e gerilemiştir (Bkz. Grafik 1.13).

Grafik 1. 13: Edirne İl'inde 1970-2020 Dönemi Nüfus Değişimi

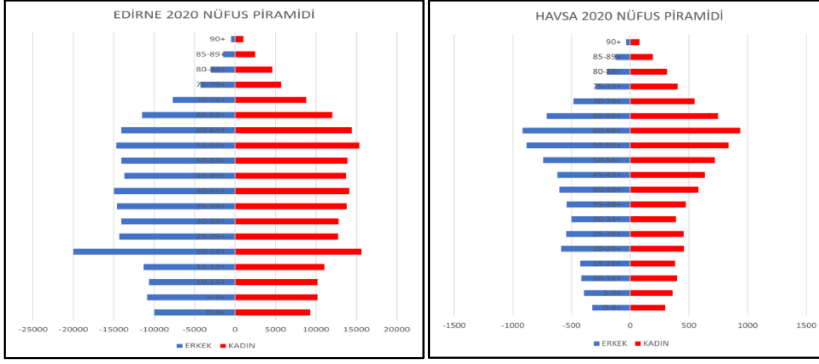
Havsa'da ise 1990 yılına geldiğinde nüfusta büyük bir artış meydana geldiği görülmektedir. Bunun sebebi, 1989 yılında sınır kapılarının açılmasıyla Bulgaristan'dan gelen Türklerin göç etmesidir. Bulgaristan'a en yakın Edirne ili olduğu için 1990 yılında artış olup; daha sonra diğer illere göç edildiği ve nüfusta azalışın olduğu dikkat çekmektedir (Bkz. Grafik 1.14).

Grafik 1. 14: Havsa İlçesi'nde 1965-2020 Dönemi Nüfus Değişimi

1.5.1.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

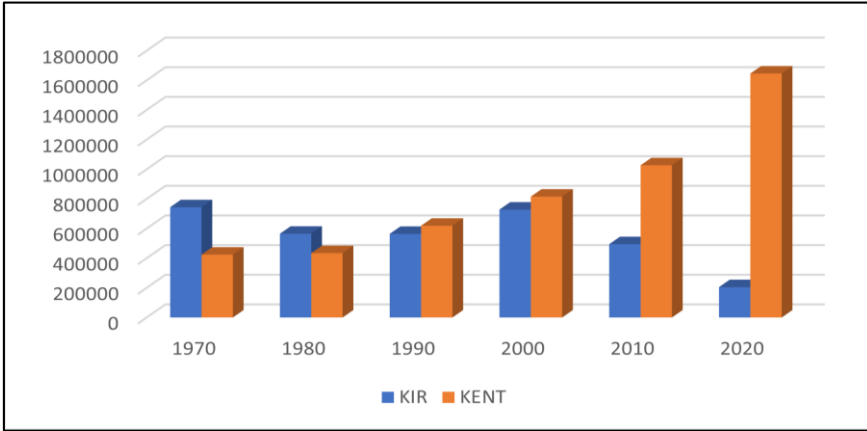
2020 yılı nüfus verilerine göre, Havsa'da kadın oranı %49.06 iken, erkek oranı %50.94'tür (Grafik 1.15).

Grafik 1.15: Edirne İli ve Havsa İlçesi'nin Nüfus Piramidi

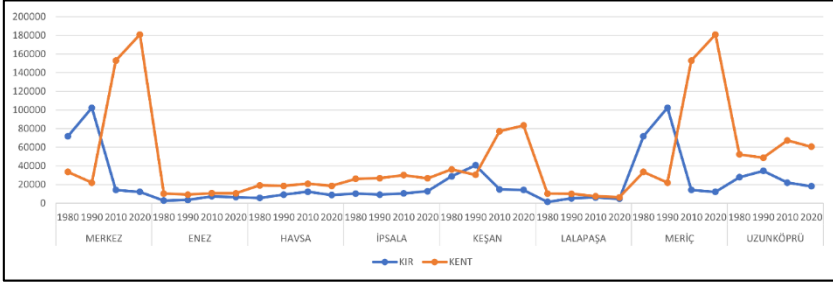
1.5.1.3. Kır-Kent Nüfusu

TR21 Bölgesi'nin 1970-2020 kır-kent nüfus grafiği incelendiğinde; 1970 – 1980 döneminde kır nüfusu kent nüfusundan fazla iken, 1990 – 2020 döneminde kent nüfusu kır nüfusuna göre artış gösterdiği görülmektedir (Bkz. Grafik 1.16).

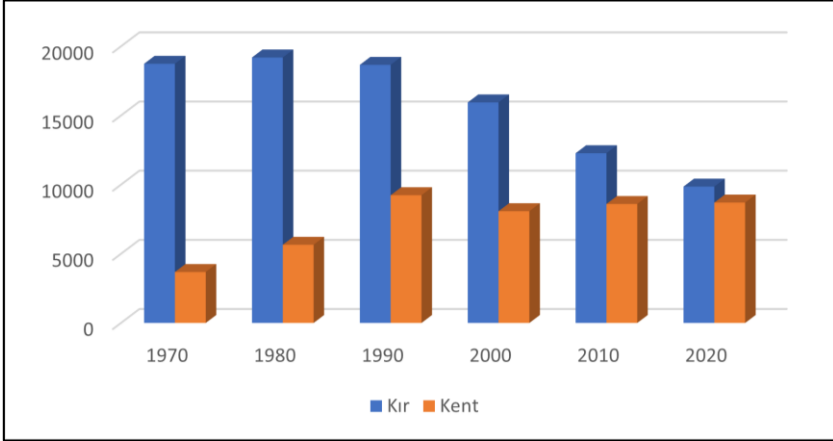
Grafik 1.16: TR21 Bölgesi'nde 1970-2020 Dönemi Kır-Kent Nüfusu

Edirne ilçelerinde kır – kent nüfus grafiği incelendiğinde, kent nüfusu en çok Merkez, Meriç ve Keşan'da fazladır. Diğer ilçelerde ise kır – kent nüfusları 1980 – 2020 döneminde önemli bir fark görülmemektedir (Bkz. Grafik 1.17).

Grafik 1. 17: Edirne İl'inde 1980-2020 Dönemi Kır-Kent Nüfusu

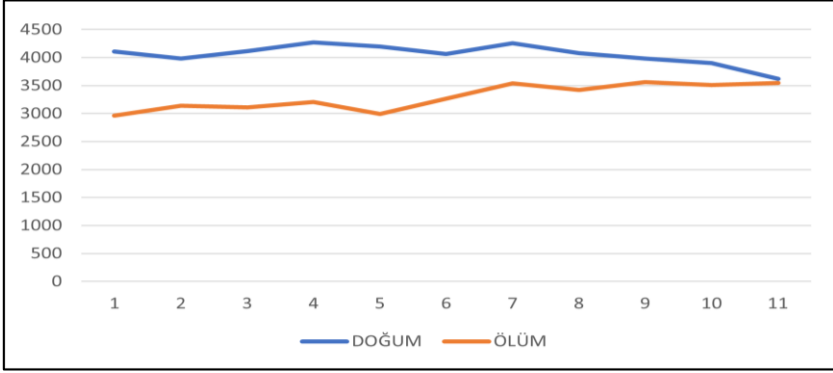
Havsa'da 1970 – 2020 yılları arasında kır nüfusu kent nüfusundan fazladır. Edirne'nin diğer ilçeleriyle Havsa kıyaslandığında, kent nüfusunun kır nüfusuna göre fazla olduğu ilçelerde sanayi ve iş gücü olanağı fazla olduğu görülmektedir. Havsa'nın kır nüfusunun kent nüfusundan sürekli fazla olmasının sebebi ise Havsa'da yaşayanların imkân elde ettikçe Edirne merkeze göç etmeleridir (Bkz. Grafik 1.18).

Grafik 1.18: Havsa İlçesi'nde 1970-2020 Dönemi Kır-Kent Nüfusu

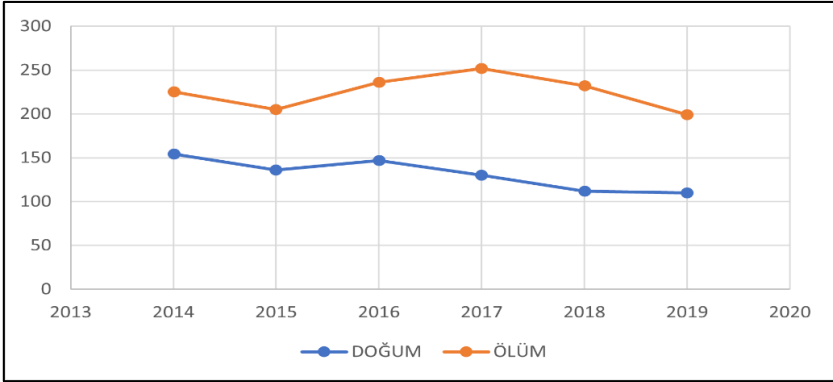
1.5.1.4. Doğum ve Ölümler

Edirne'de doğum sayıları ölüm sayılarından daha fazladır. Fakat son yıllara doğru doğum sayılarının da azaldığı ve neredeyse ölüm sayıları ile yaklaştığı görülmektedir (Grafik 1.19).

Grafik 1. 19: Edirne İl'inde 2009-2019 Dönemi Doğum-Ölüm Oranları

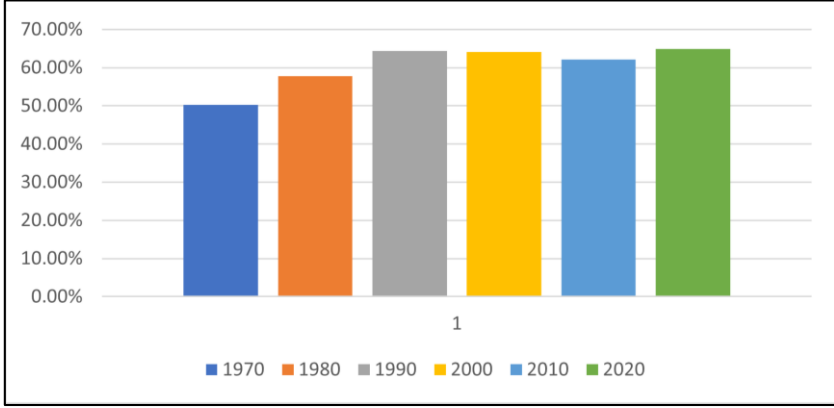
2017 yılında ölümlerin doğumlardan fazla olduğu dikkat çektiği Havsa'da son yıllarda hem doğum hem de ölüm oranlarında azalış dikkat çekmektedir (Bkz. Grafik 1.20).

Grafik 1.20: Havsa İlçesi'nde 2014-2019 Dönemi Doğum-Ölüm Oranları

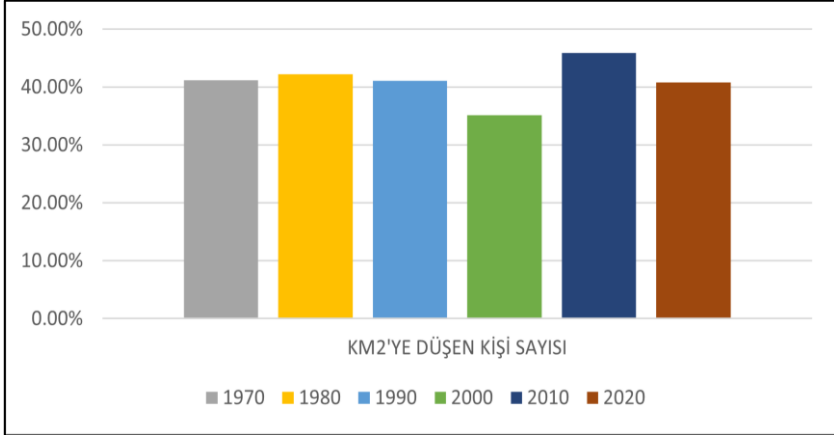
1.5.1.5. Nüfus Yoğunluğu

Edirne'de kilometrekareye düşen kişi sayısı verileri incelendiğinde 1970 ve 1990 yıllarında dikkate değer bir değişim söz konusu olsa da; Edirne'nin il nüfusunda stabil bir artış olduğu için kilometrekareye düşen insan sayısında da stabil bir artış söz konusudur (Bkz. Grafik 1.21).

Grafik 1.21: Edirne İl'inde 1970-2020 Dönemi Nüfus Yoğunluğu

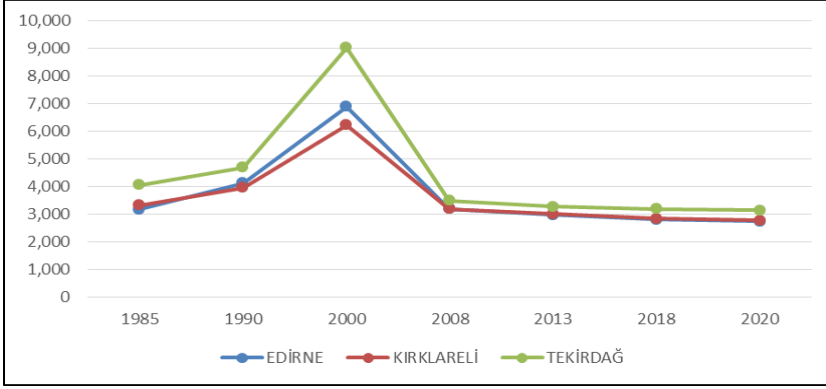
Havsa'da ise kilometrekareye düşen kişi sayısı, Havsa azalan bir nüfusa sahip olduğu için azalmaktadır (Bkz. Grafik 1.22).

Grafik 1.22: Havsa İlçesi'nde 1970-2020 Dönemi Nüfus Yoğunluğu

1.5.1.6. Hane Halkı Büyüklüğü

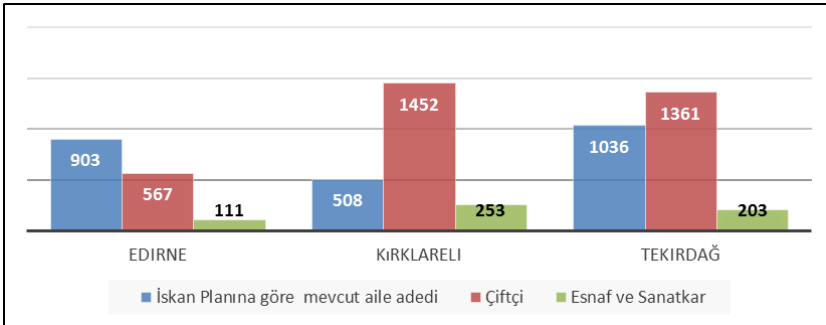
TR21 bölgesinde en yüksek hane halkı büyüklüğü olan il, 2020 yılında 3.15 değeri ile sanayi şehri olan Tekirdağ olmuştur. Tekirdağ, sanayi şehri olduğu için çevre illerden gelen nüfus oranı artış göstermektedir (Bkz. Grafik 1.23).

Grafik 1.23: TR21 Bölgesi'nde Hane Halkı Büyüklüğü

1.5.1.7. Göç Durumu

II. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girmiş olan Bulgaristan, savaş esnasında Sovyetler Birliği'nin işgaline uğramış ve bu esnada rejim değişikliği yaşanmıştır. İdareyi ele geçiren “Vatan Cephesi” adındaki komünist yönetimin uygulamış olduğu politikalar ise başta Türkler olmak üzere ülkedeki etnik azınlıkların gelecek kaygısı yaşamasına neden olmuştur. Bunun üzerine Bulgaristan'daki Türkler, ülkemize göç etmeye başlamıştır. 1950 – 1951 yıllarında gelen göçmenler ilk olarak aralarında Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ'ın da olduğu illerdeki misafirhanelere geçici olarak yerleştirilmişlerdir. Bu kapsamda Edirne İl'inde 903 adet aile iskân ettirilmiştir (Bkz. Grafik 1.24).

Grafik 1.24: TR21 Bölgesi'ne Mübadele Kapsamında Gelen Aileler

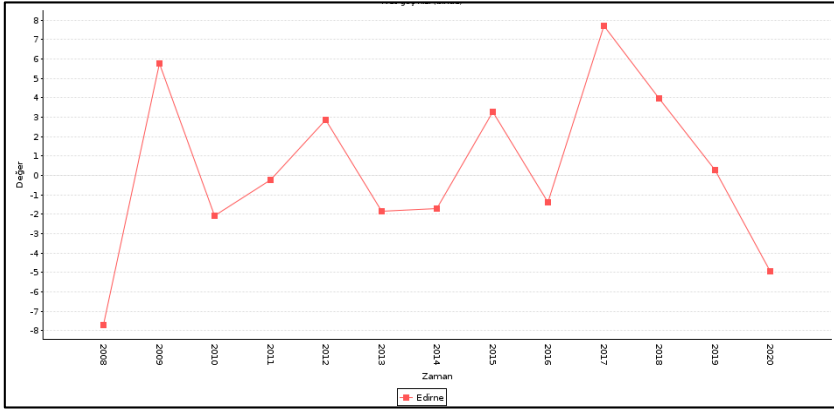
Mübadele dışında Edirne İli 1960'lı yıllardan sonra göç almaya başlamıştır. Bu durum iki nedene dayanmaktadır. Birincisi, İl tarımındaki gelişimin mevsimlik işçi gereksinimine yol açmasıdır. Geçici olarak ile gelen ve tarımda mevsimlik işçi olarak çalışan nüfus, nüfus sayımı hasat aylarına rastladığından İl nüfusu içinde görülmektedir. İkinci neden ise, İl'in 1960'ların sonlarından özellikle 1973'ten sonra hızlı bir sanayileşme sürecine girmesidir. İl'in 1960'lı yıllarda en fazla göç aldığı iller, Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul ve Çanakkale'dir. Başka bir ifadeyle Edirne İli, komşu ya da yakın çevre illerden göç almaktadır. Edirne İl'inin diğer illerden aldığı göçün hızı özellikle 1975'lerden sonra düşmeye başlamıştır.

1975-1980 döneminde Edirne'den ayrılan nüfusun önemli bir bölümü İstanbul'u ikametgâh yeri olarak seçmiştir. Dış göç, yeterli iş imkânının sunulamamasından dolayı 1980-2000 döneminde daha fazla artmış ve İstanbul Tekirdağ Ankara gibi iş imkânının gelişmiş olduğu kentlere doğru olmuştur (Bkz. Tablo 1.14).

Tablo 1.14: Edirne İl'inde Göç Hareketleri

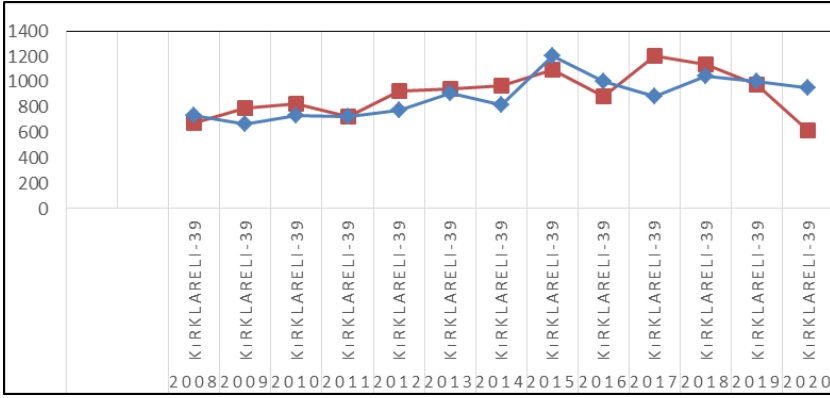
Dönem	Aldığı Göç (kişi)	Verdiği Göç (kişi)	Net Göç (kişi)	Net Göç Hızı (%)
1965-1970	54.554	30.779	23.775	76,7
1975-1980	21.364	24.063	-2.699	-7,9
1980-1985	23.754	29.269	-5.515	-15
1985-1990	24.462	31.955	-7.493	-21
1990-2000	35.973	41.079	-5.106	-14

Havsa İlçesi'nin yer aldığı Edirne İl'inin net göç hızındaki eğilim ise aşağıdaki Grafik 1.25'te verilmektedir.

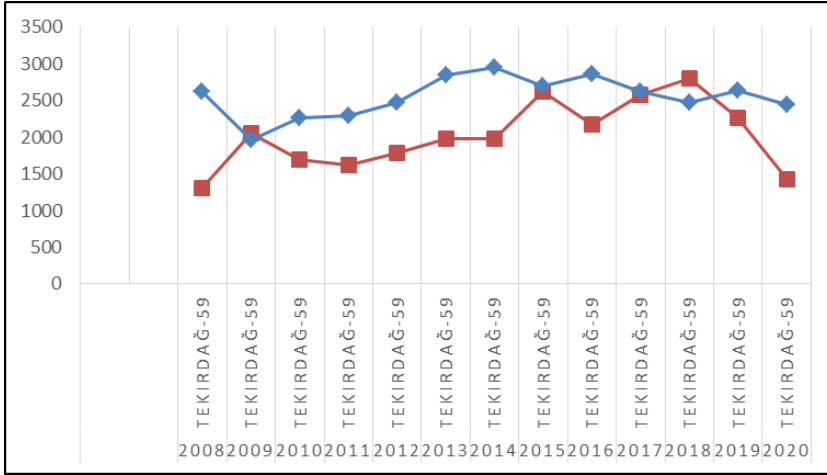

Grafik 1.25: Edirne İl'inde Net Göç Hızı

Edirne'ye gelen ve giden göçler, TR21 Bölgesi'ndeki illerle kıyaslandığında; Edirne'den göçün daha fazla olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 1.26 ve 1.27).

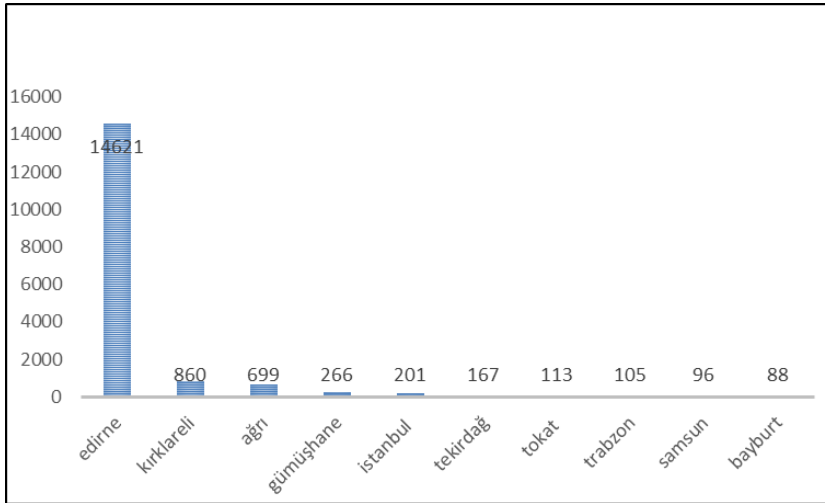

Grafik 1.26: Edirne'ye Kırklareli'nden Gelen ve Giden Göçler (2008-2020)

Grafik 1.27: Edirne'ye Tekirdağ'dan Gelen ve Giden Göçler (2008-2020)

Havsa'ya göç eden az sayıdaki kişinin geldikleri yerler ise Grafik 1.28'de verilmektedir.

Grafik 1.28: Havsa'ya Göçle Gelenlerin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler

1.5.2. Sosyal Yapı

Sosyal yapı, içinde sosyal ilişkilerin, sosyal olayların meydana geldiği, ses yol grupların, kurumların yer aldığı, nüfus ile yerleşim

tarzının şekillendirdiği, toplumun şekil ve çerçevesi ile ilgili dış görünüme sahip olan bir sosyal varlıktır. Bu kapsamda, Havsa'nın ekonomisi, eğitim ve sağlık ile yaşam kalitesi açısından durumu incelenmiştir.

1.5.2.1. Ekonomik Yapı

Ekonomi ile ilgili en önemli göstergelerden birisi yoksulluktur. Bu kavram; bireyin geçimini sağlayabilmek için ihtiyaç duyduğu kaynaklardan yoksun kaldığı bir durumu ifade etmektedir. Söz konusu bu standart; asgari tüketim, refah ve gıda gereksinimine bağlı olarak tanımlanır ve bu tanımlanan seviye değişmez kabul edilir.

TÜİK Yoksulluk İstatistikleri Araştırması'nın 2015 ve 2020 yılı verilerine göre, Havsa İlçesi'nin yer aldığı TR21 Bölgesi yıllık eşdeğer hane halkı kişi başı kullanılabilir geliri medyan değerinin %50'si esas alınarak hesaplanan gelire dayalı yoksulluk sınırı 14.876 TL'dir. Gelire dayalı yoksulluğun ölçüsü olarak medyan gelirinin %50'si esas alındığında yoksulluğun oranı 2015 yılında %9,9 iken bu oran 2020 yılında 10,5 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, TR21 Bölgesi'nde 2015 yılında yoksul sayısı 159 iken, 2020 yılında 282'ye yükseldiği görülmektedir (Bkz. Tablo 1.15).

Tablo 1.15: TR21 Bölgesi'nde Yoksulluk Durumu

Yoksulluk Riski	Yoksulluk Sınırı (TL)		Yoksul Sayısı (bin kişi)		Yoksulluk Oranı (%)	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
%50	7.371	14.876,4	159	183	9,9	10,5
%60	8.845	17.851	282	356	17,6	19,8

Kaynak: TÜİK, Yoksulluk İstatistikleri (2015-2020).

Ekonomik yapıya ilişkin göz önünde bulundurulacak bir diğer gösterge ise hane halkı geliridir. Bu konuda yapılan anket çalışması, Havsa İlçesi'nin ekonomik durumuna ilişkin önemli bir veri sunmaktadır.

Söz konusu anket çalışmasına göre, ankete katılanların 61'inin ne kendi geliri ne de beraber yaşadıkları hane bireylerinin geliri vardır. Diğer bir ifadeyle, Havsa'da yaşayanların yaklaşık %8,1'inin hanesine herhangi bir gelir girmemektedir. Havsa'da yaşayanların yaklaşık %39'unun hanesine ise yalnızca bir kişi gelir getirmektedir. Başka bir ifadeyle; hanesini tek başına geçindirdiğini ifade edenler, toplam nüfusun üçte biri kadardır. Geri kalan %61'lik bir oranda ise, haneye gelir getiren kişi sayısı birden çoktur.

Bu hanelere, yani birden daha fazla kişinin gelir getirdiği hanelere giren gelir düzeyine bakıldığında ise İlçe toplamının yaklaşık %16'sının hanesine 2.000 TL'den az bir gelir girdiği görülmektedir. Hanesine 1.000 TL'den daha az bir gelirin girdiğini ifade edenlerin, yani Havsa' da 1.000 TL'den az bir gelire geçinen haneler İlçenin tamamının %35'idir. Geriye kalan %65'lik oranın gelir düzeyi ise, dağınıktır (Bkz. Tablo 1.16).

Tablo 1.16: Havsa İlçesi Hane Halkı Gelir Durumu

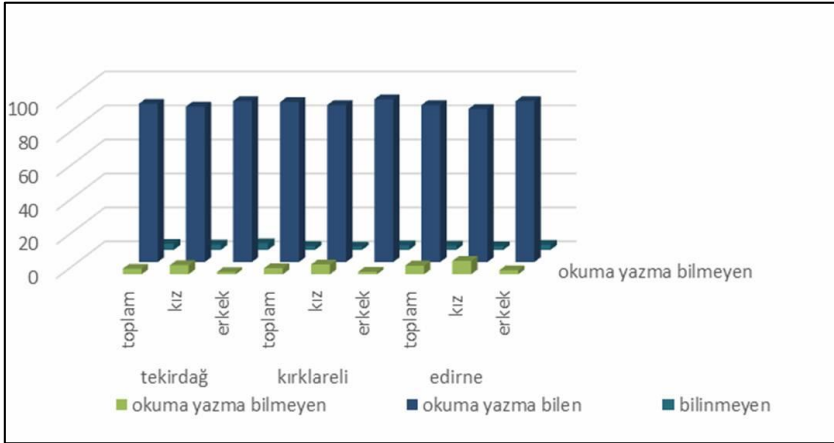
			GELİRİ YOK	1-1000	1001-2000	2001-3000	3001+		
GELİR DÜZEYİ	GELİRİ YOK	Kişi sayısı	61	172	72	25	25	355	
		Kendisi hariç hanenin toplam aylık geliri içerisindeki payı	8,1%	30,4%	29,3%	21,4%	24,3%	19,9%	
	1-1000	Kişi sayısı	490	285	95	40	39	949	
		Kendisi hariç hanenin toplam aylık geliri içerisindeki payı	65,3%	50,4%	38,6%	34,2%	37,9%	53,3%	
	1001-2000	Kişi sayısı	148	85	61	24	25	343	
		Kendisi hariç hanenin toplam aylık geliri içerisindeki payı	19,7%	15,0%	24,8%	20,5%	24,3%	19,3%	
	2001-3000	Kişi sayısı	36	14	8	19	7	84	
		Kendisi hariç hanenin toplam aylık geliri içerisindeki payı	4,8%	2,5%	3,3%	16,2%	6,8%	4,7%	
	3001+	Kişi sayısı	15	9	10	9	7	50	
		Kendisi hariç hanenin toplam aylık geliri içerisindeki payı	2,0%	1,6%	4,1%	7,7%	6,8%	2,8%	
	Toplam		Kişi sayısı	750	565	246	117	103	1781
			Kendisi hariç hanenin toplam aylık geliri içerisindeki payı	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

1.5.2.2. Eğitim ve Okuryazarlık

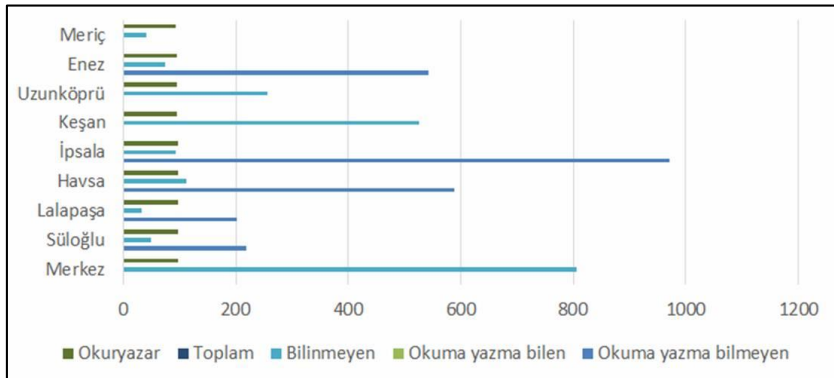
Okuma yazma oranları ve okullaşma oranları bir bölgenin veya ülkenin beşeri sermayesine dair önemli veriler sunmaktadır. Türkiye'de 2010 yılı ADNKS sonuçlarına göre +15 yetişkin nüfusun %6,7'si okuma yazma bilmemektedir. Okuryazar olmayan nüfusun ise yaklaşık %80'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Trakya Bölgesi'nde ise okuma yazma bilmeyenlerin toplam nüfusa oranı %4 dolaylarındadır. Türkiye dinamiklerine paralel olarak bu bölgede de okuma yazma bilmeyenlerin %78'sini kadınlar oluşturmaktadır (Bkz. Grafik 1.29).

Edirne'deki okuryazar oranlarına bakıldığı zaman grafikten görüldüğü üzere; okuryazarlık oranının okuryazar oranı %96.59 olan Edirne'de okuma yazma bilen kişi sayısı Merkez ilçesi birinci sırada olmak üzere Keşan, Uzunköprü, İpsala şeklinde devam etmektedir. Havsa İlçesi'nin ise okuryazar oranı Edirne'de 5.sıradadır (Bkz. Grafik 1.30 ve Tablo 1.17).

Grafik 1.29: TR21 Bölgesi'nde Okuryazarlık Durumu

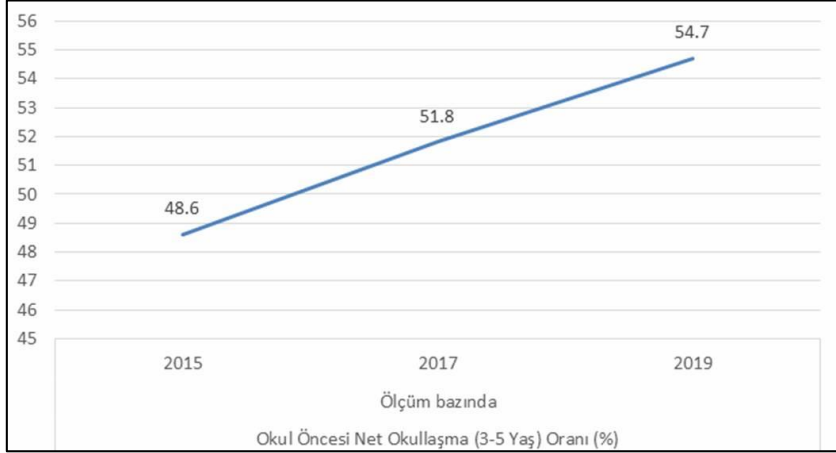

Grafik 1.30: Edirne İl'inde Okuryazarlık Durumu

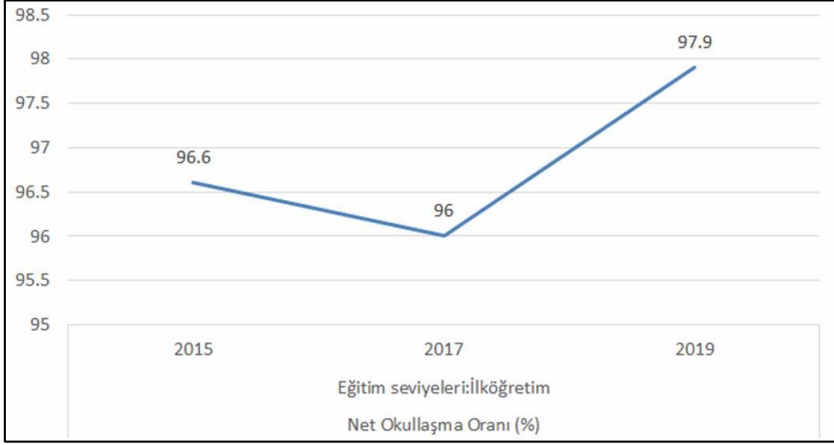
Edirne’de ilçe bazında okuryazarlık durumuna ilişkin sayısal detaylar ise Tablo 1.17’de verilmiştir.

Tablo 1.17: Edirne İl’inde Okuryazarlık Durumu

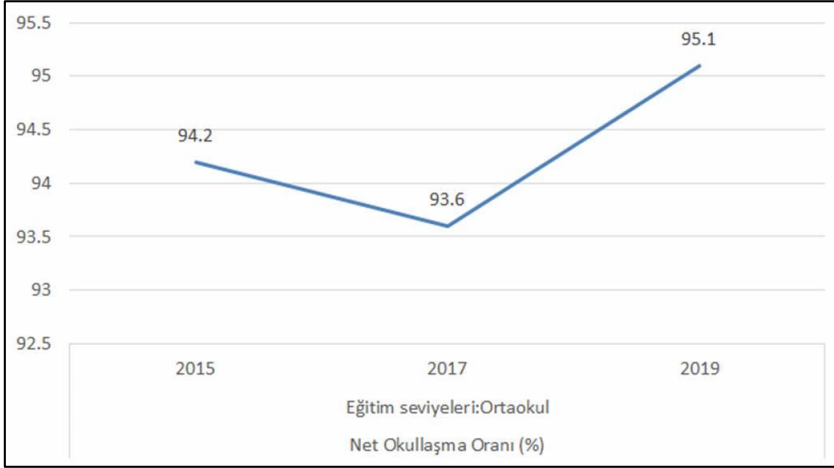
İlçeler	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen	Bilinmeyen	Toplam	Okuryazar (%)
Merkez	3.289	149.493	806	153.588	97,85
Süloğlu	218	7.105	50	7.373	97,02
Lalapaşa	202	6.443	33	6.678	96,96
Havsa	588	18.376	111	19.075	96,90
İpsala	971	26.043	93	27.107	96,41
Keşan	3.098	71.135	525	74.758	95,83
Uzunköprü	2.679	57.859	256	60.794	95,57
Enez	542	9.969	74	10.585	94,84
Meriç	1.086	12.808	40	13.934	92,18

Grafik 1. 31: Edirne İl’inde Okul Öncesi Okullaşma Oranı

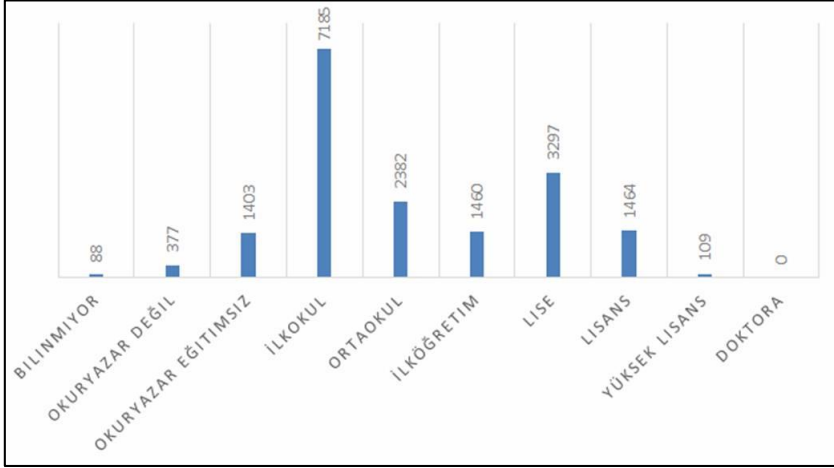

Grafik 1.32: Edirne İl'inde İlköğretim Okullaşma Oranı

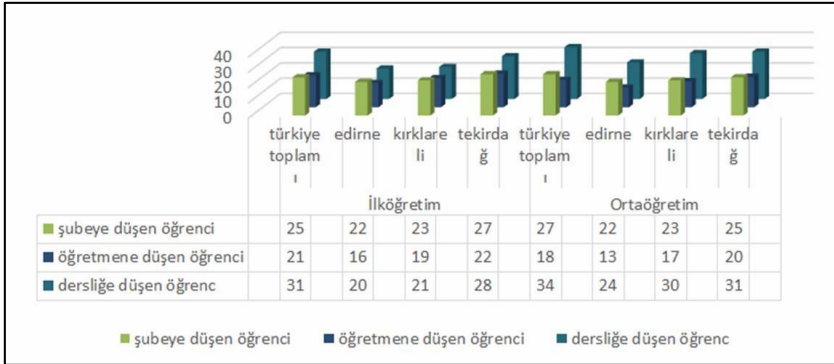
Grafik 1.33: Edirne İl'inde Ortaöğretim Okullaşma Oranı

Edirne'de eğitim düzeyi açısından ilkokul mezunları ilk sıradadır. Bunu lise ve ortaokul mezunları takip etmektedir (Bkz. Grafik 1.34).

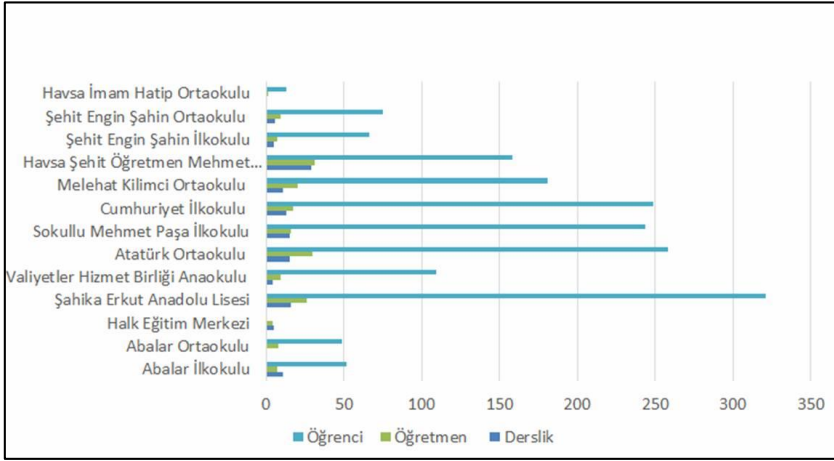
Grafik 1.34: Edirne İl'inde Eğitim Düzeyi

TR21 Bölgesi'nde derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde de ortaöğretimde de Tekirdağ'da en fazladır. Bunun nedeni ise Tekirdağ'ın Kırklareli ve Edirne'ye göre daha fazla öğrenci nüfusuna sahip olmasıdır. Edirne'de derslik başına düşen öğrenci sayısı her iki düzeyde de en azdır (Bkz. Grafik 1.35).

Grafik 1.35: TR21 Bölgesi'nde Eğitim Göstergeleri

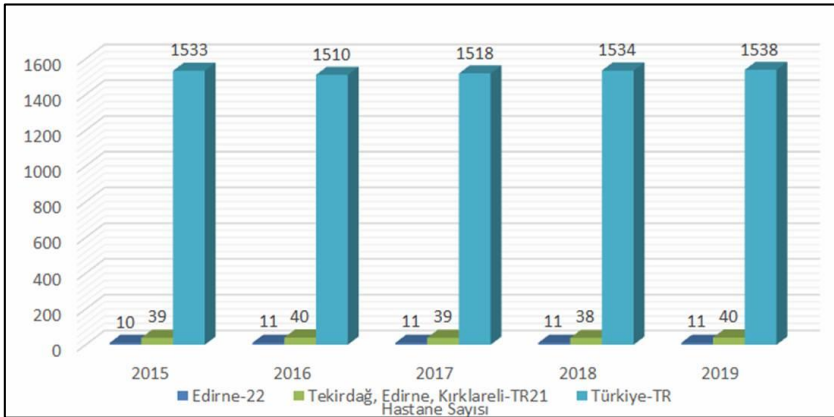
Havsa İlçesi'ndeki okullara ilişkin eğitim göstergeleri ise Grafik 1.36'da verilmektedir.

Grafik 1.36: Havsa İlçesi'nde Eğitim Göstergeleri

1.5.2.3. Sağlık

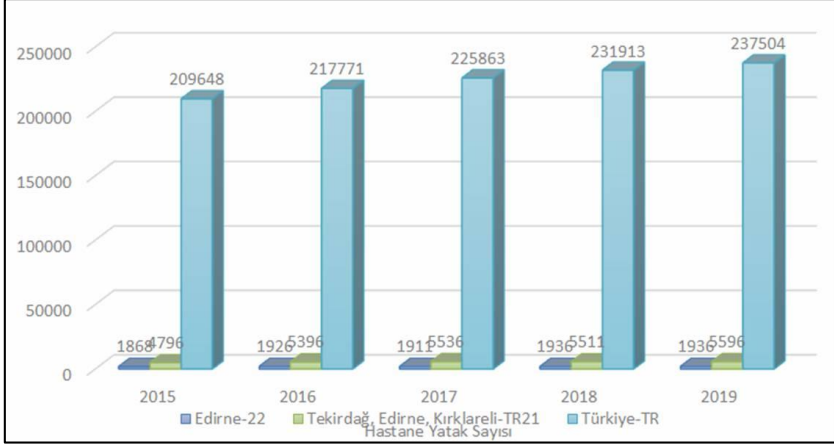
Aşağıdaki grafikte Edirne, TR21 Bölgesi ve Türkiye'nin toplam hastane sayıları verilmiştir. Havsa köylerinden Abalar ve Necatiye köylerinde sağlık ocağı bulunmaktadır. Merkezde ise bir adet hastane ve iki adet sağlık ocağı bulunmaktadır. Havsa'da sağlık için köyleri belirli tarihlerde doktor gelip rahatsızlığı olanları muayene etmektedir.

Grafik 1.37: Hastane Sayıları

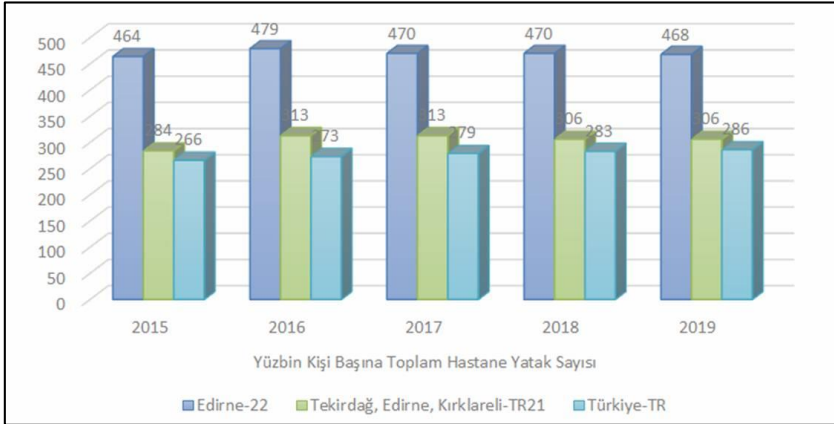
Edirne'de 2015-2016 yılları arasında hastane yatak sayısı 58 adet artmış fakat 2016-2017 yılları arasında 15 adet azalmıştır. 2017-

2019 yılları arasında hiç azalma görülmemiş ve toplamda 25 adet yatak artmıştır (Bkz. Grafik 1.38).

Grafik 1.38: Hastane Yatak Sayıları

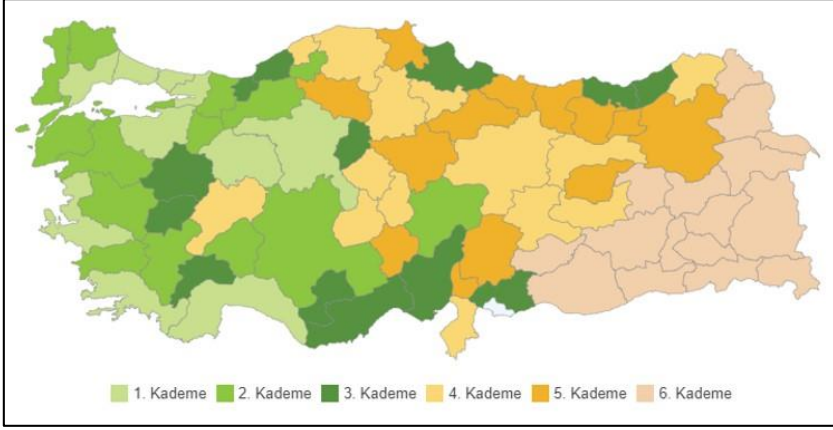
Edirne’de 2015 yılında 100 bin kişi başına 464 yatak düşmektedir. 2016 yılında bu sayı 479’a yükselmiştir. 2017 yılında 9 yatak azalarak 470’e gerilemiştir. 2018 yılında hastane yatak sayısında bir değişme yaşanmamış 2019 yılında ise 2 adet azalmıştır (Bkz. Grafik 1.39).

Grafik 1.39: 100 Bin Kişiyeye Düşen Hastane Yatak Sayıları

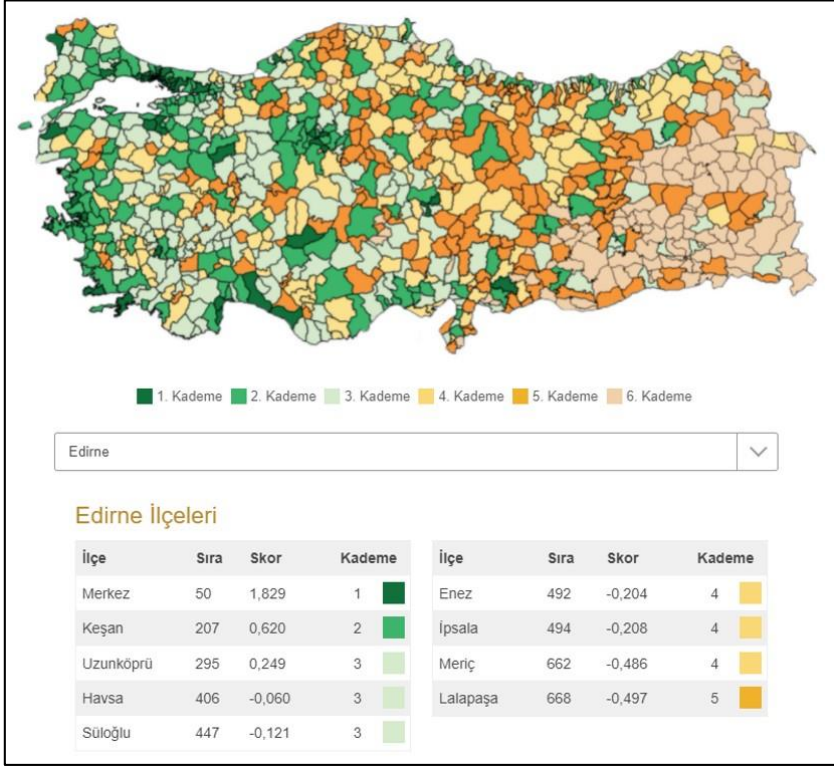
1.5.2.4. Yaşam Kalitesi

İllerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerinin ölçüldüğü 2017 tarihli çalışmaya göre Edirne, “2.Kademe Gelişmiş İller” kategorisinde yer almakta olup 81 il arasında 21. sırada yer almıştır (Bkz. Harita 1.48).

Harita 1.48: İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri (2017)

İlçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerinin ölçüldüğü 2017 tarihli çalışmaya göre ise Havsa, “3.Kademe Gelişmiş İlçeler” kategorisinde yer almakta olup 973 ilçe arasında 406. sırada yer almıştır (Bkz. Harita 1.49).

Harita 1.49: İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri (2017)

1.5.3. Kültürel Yapı

Kültür; toplumların kendilerine özgü olan ve gelecek nesillere aktardıkları maddi veya manevi her şeydir. Bu kapsamda Havsa'nın tarihi, kültürel özellikleri ile somut olmayan kültür varlıkları ve arkeolojisi incelenmiştir.

“1.2.1. Tarihsel Gelişim Süreci” bölümünde detaylı olarak açıklandığı üzere; bir geçiş bölgesi olan Havsa, tarih boyunca birçok medeniyetin geçiş noktası olmuştur. Halkının büyük bir kısmının göçmen olduğu Havsa'da Bulgaristan, Yunanistan ve Yugoslavya'dan göçenlerin yanı sıra Pomaklar ve Romanlar da yaşamaktadır.

Havsa sınırları içinde yapılan çalışmalar bu bölgede Neolitik Kültür ve Neolitik Dönem yerleşmelerinin mevcut olduğunu

göstermektedir. Çok net bir biçimde izlenemese de bölgede özellikle Balkanlar ile yakın ilişkileri bulunan bir Neolitik oluşumun mevcudiyeti belirgindir.

Bu ilişkilerin çok daha ötelere gittiği ve özellikle Orta Avrupa'nın Neolitik kültürler sürecinde önemli roller oynayan ve Tuna Nehri çevresinde etkin olan bazı kültürler ile temasta olduğunu gösteren bazı buluntulara da çok yakın çevrede rastlanmış olması ilginç bir durum arz etmektedir.

Havsa'da geçmişten günümüze kalan en önemli kültürel miras öğeleri Sokollu Mehmet Paşa Cami, Sokollu Mehmet Paşa Hamamı, Dua Kubbesi ve Kurt Bey Anıtı'dır (Bkz. Fotoğraf 1.2)

Fotoğraf 1.2: Sokollu Mehmet Paşa Cami

Somut olmayan kültür varlıkları; sözlü anlatımlar, sözlü gelenekler, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüel ve festivaller, halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar, el sanatları geleneği gibi kültürel ürünleri ve üretim süreçlerini ifade eden kavramdır.

İpsala Çeltik Festivali ve Tarım Fuarı Hıdırellez-Kakava Şenlikleri, Enez Av ve Balık Festivali, Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Meriç Nasuh Bey Şenlikleri, Keşan Kültür ve Turizm Festivali, Uzunköprü Kültür, Sanat ve Tarım Festivali, Havsa Tarım Aletleri ve

Hayvancılık Festivali ile Lalapaşa Bahar Şenlikleri Edirne'nin en önemli kültürel etkinlikleridir.

Havsa İlçesi özelinde de çeşitli kültürel etkinlikler gerçekleştirilmekte olup aşağıda maddeler halinde verilmektedir:

- Necatiye köyü dondurmasıyla meşhurdur.
- Musulca köyünde şükür yemek etkinlikleri yapılır ve 43 adet kurban kesilir.
- Halk oyunları branşında her yıl 500 öğrenciye eğitim vererek yaz sezonunda 5 ülkede ülkemizi temsil etmektedirler.
- Her yıl eylül ayında Tarım Aletleri ve Hayvancılık festivali yapılmaktadır.
- Sinit Gölü, yöre halkının özel günlerde ve bayramlarda vakit geçirdiği alandır.
- Edirne Kırkpınar güreşlerine bağlı olarak, Havsa'da da haziran ayında yağlı güreşler yapılmaktadır.
- Köyün en meşhur geleneksel yemeği odun ateşinde "peçka"da pişirilerek hazırlanan "kapama" aşısıdır
- Milli Egemenlik Parkı, Havsa için önemli bir mesire alanıdır.

Sonuç olarak, Havsa'nın kültürel etkinlik ve yapıları daha çok merkezde iken; kuzey bölgesi arkeolojik kültür alanı, merkez bölgesi kentsel kültür alanı ve güney bölgesi ise kırsal kültür alanı niteliğindedir.

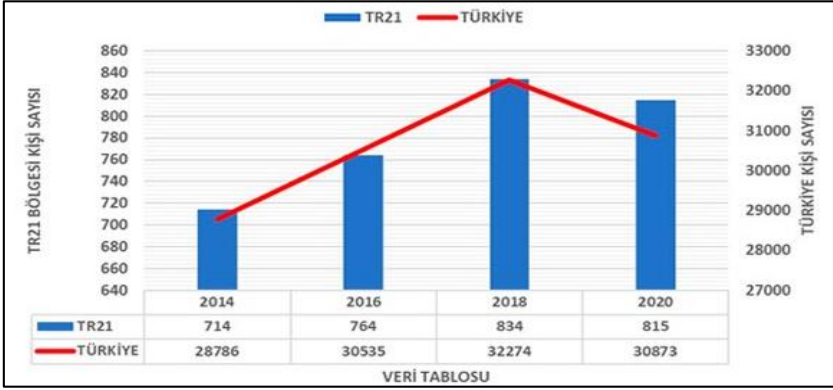
1.6. EKONOMİK YAPI

Bu bölümde Havsa'daki ekonomik yapı gerçek kişi ve girişimci ekonomisi temelinde ve resmi istatistik ve verilerden yola çıkılarak analiz edilmiştir.

1.6.1. Genel Ekonomik Yapı

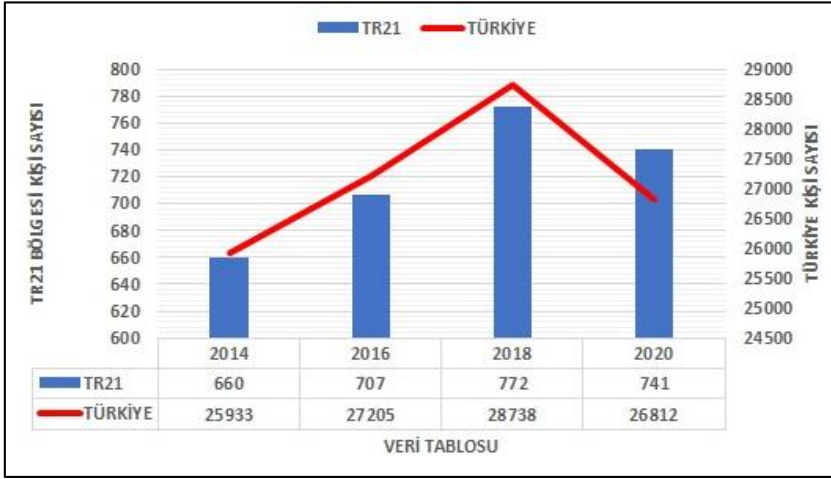
1.6.1.1. İşgücü ve İstihdam

Bu kapsamda Türkiye geneli ve TR21 Bölgesi 2014, 2016, 2018 ve 2020 işgücü verileri incelenmiştir. Türkiye genelinde 2014 ve 2018 yılları arasında artış yaşanırken, 2018 ve 2020 yıllarında işgücünde azalış yaşanmaktadır. Türkiye geneliyle doğru orantılı olarak 2014 ve 2018 yıllarında işgücünde artış yaşanırken; TR21 Bölgesi'nde 2018 ve 2020 yılları arasında azalış olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 1.40).

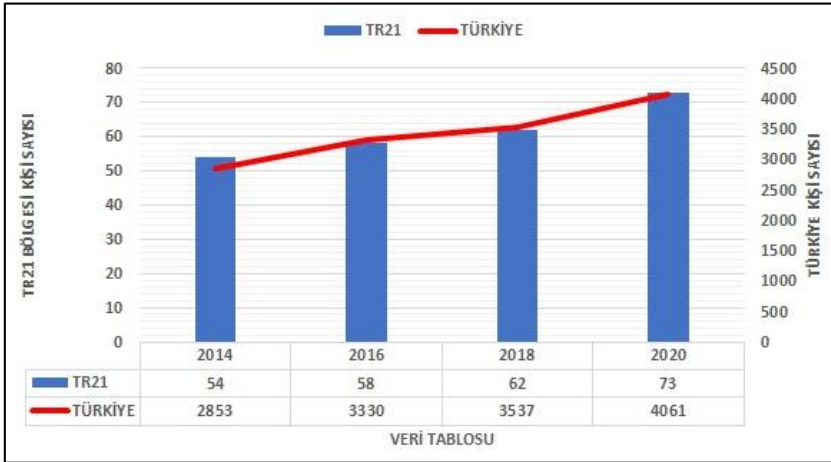
Grafik 1.40: Türkiye ve TR21 Bölgesi'nde İşgücü (1.000)

TÜİK verilerinden elde edilen istihdam verilerine göre Türkiye ve TR21 Bölgesi 2014, 2016, 2018 ve 2020 istihdam verileri incelenmiştir. Türkiye geneli verilerinde 2014 ve 2018 yılları arasında istihdam oranlarında artış yaşanırken; 2018 ve 2020 yılları arasında azalma olmuştur. Türkiye geneliyle doğru orantılı olarak 2014 ve 2018 yıllarında artış yaşanırken 2018 ve 2020 yılları arasında azalış olduğu TR21 Bölgesi'nde görülmektedir (Bkz. Grafik 1.41).

Grafik 1.41: Türkiye ve TR21 Bölgesi'nde İstihdam (1.000)

TÜİK verilerine göre Türkiye geneli ve TR21 Bölgesi 2014, 2016, 2018 ve 2020 yılları işsizlik verileri incelendiğinde; işsizliğin sürekli olarak bir artış içinde olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 1.42).

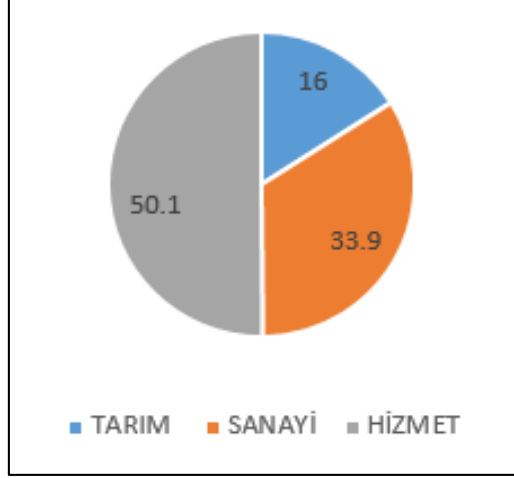

Grafik 1.42: Türkiye ve TR21 Bölgesi'nde İşsizlik (1.000)

1.6.1.2. İşgücünün Sektörel Dağılımı

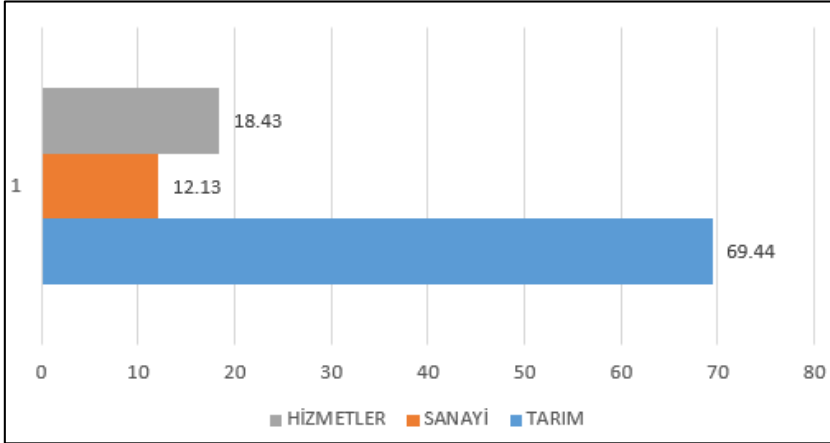
TR21 Bölgesi'nde ekonomik faaliyete göre istihdam edilenlerin sektörel dağılımında %50,1 oranıyla hizmet sektörü ön

plandadır. Bunu %33,9 ile sanayi sektörü takip etmektedir. Bölgede tarım sektörü ise %16 oranıyla, en düşük sektör grubunu oluşturmaktadır (Bkz. Grafik 1.43).

Grafik 1.43: TR21 Bölgesi'nde İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı

Havsa İlçesi'nde tarım sektörü %69,44 ile ilçedeki hâkim sektör durumundadır. İlçedeki sektör dağılımına göre tarım sektörünü, %18,43 ile hizmetler sektörü ve %12,13 ile sanayi sektörü takip etmektedir (Bkz. Grafik 1.44).

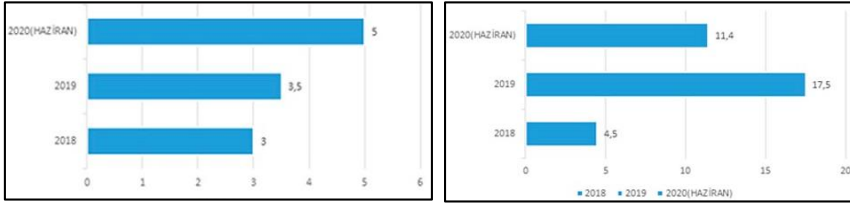

Grafik 1.44: Havsa İlçesi'nde İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı

1.6.1.3. Ekonomik Gelişme Dinamikleri

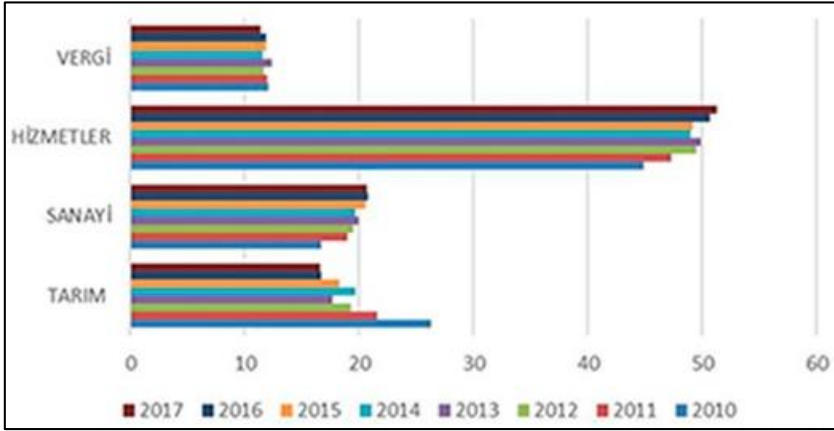
Dış ticaret istatistiklerinin üretilmesi için iki sistem bulunmaktadır. Bu sistemlerden birincisi genel ticaret sistemi, diğeri ise özel ticaret sistemidir. Genel ticaret sisteminde bir ülkenin ekonomik alanına giren ve bu alandan çıkan mallar kapsamaktadır. Özel ticaret sisteminde ise, gümrük antrepoları ve serbest bölgeler istatistiklerde kapsamamakta, sadece ülkenin serbest dolaşım alanına giren ve bu alandan çıkan mallar dâhil olmaktadır.

Edirne'nin 2018, 2019 ve 2020 (Haziran) yılları dış ticaret istatistiklerine göre, Edirne'nin en çok ihracat yaptığı yıl 2020 (Haziran) iken; en çok ithalat yaptığı yıl 2020 yılıdır (Bkz. Grafik 1.45).

Grafik 1. 45: Edirne İl'inin İhracat (Sol) ve İthalatı (Sağ)

2015-2019 döneminde TR21 Bölgesi'nde istihdam ve işsizlik oranlarının artmasına rağmen, aynı dönemde Edirne'de 2015 yılında 25.272 TL olan kişi başı GSYH (TL), 2019 yılında 44.088 TL'ye yükselmiştir. Bu durum, söz konusu dönemde Edirne ekonomisinin büyüdüğünü göstermektedir. Diğer taraftan, GSYH'da hizmetler sektörü ağırlıkta olup; Edirne İl'indeki sektörlerin GSYH içindeki payları Grafik 1.46'da verilmektedir.

Grafik 1.46: Edirne İl'inde Sektörlerin GSYH İçindeki Payı

1.6.2. Sektörel Yapı

1.6.2.1. Tarım Sektörü

Tarım Sektörü; beslenme, istihdam, dış ticaret, milli gelir açısından ülke ekonomisine anlamlı katkılar yapar. Türkiye’de üretilen arpanın %2.05’i, üzümün %2.59’u ve şeker pancarının ise %1.45’i bölgede üretilmektedir.

Edirne’de tarım, öncelikle sulu tarım olanağına bağlı olarak şekillenmektedir. Sulu tarım yapılamayan bölgelerde seçilen ürünler; buğday, ayçiçeği, kanola ve diğer tahıllardır. Toprağın bu ürünlere uygun olmadığı bölgelerde ise daha çok hayvancılığa yönelik üretim vardır.

Ergene, Meriç ve Tunca havzalarında, dere kenarlarında ya da yeraltı sularının yeterli olduğu, sondajla su çıkarılabilen yerlerde sulu tarım yapılabilmektedir. Edirne İli sınırları içinde kalan topraklar ise sulu tarım açısından en şanslı olanlardır; hem Ergene Havzası’nda kalmaktadır, hem de Tuna ve Meriç nehirleri bu topraklardan geçmektedir. Bu nedenle başta çeltik üretimi olmak üzere çok daha geniş bir ürün seçeneğiyle üretim yapılabilen ve ikinci ürün alınabilmektedir.

Çalışanlar bakımından da, 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, çalışan nüfusun yarısı tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Edirne ekonomisindeki tarımsal ağırlık, geniş ve verimli tarım alanlarına sahip olmasının bir sonucudur. Edirne’de, İl Tarım Müdürlüğü verilerine göre 370.015 hektar olan tarım alanlarının % 96’sını (355.947 hektar) tarla alanları, % 3’ünü (10.643 hektar) sebzelikler oluşturmaktadır. Meyvelik ve bağlıkların kapladığı alan ise 3.417 hektar ile % 1’in altındadır.

Hâlihazırda tarım arazilerimizin 91.875 hektarı kamu sulama tesisleri ve halk sulamalarıyla sulanmakta olup; bu, İl Tarım Müdürlüğü verilerine göre mevcut olan 370.015 hektarlık tarım arazisinin yaklaşık % 25’ini oluşturmaktadır. Edirne’de, tarımsal

üretim tarla ürünleri ağırlıklıdır. Geniş ve verimli arazilerin büyük bölümünde buğday, ayçiçeği ve çeltik ekilmektedir. Ayrıca silajlık mısır, tritikale, süpürge otu ve karpuz üretimi de önem taşımaktadır.

TR21 Bölgesi illerine bitkisel tarım ürünleri bazında bakıldığında; tahıllarda 2010,2015 ve 2020 yıllarında Edirne üretim miktarı olarak ilk sıradadır. Baklagillerde, 2010 yılında Tekirdağ ön planda iken, 2015 ve 2020 yıllarında Edirne ön plana geçmiştir. Tohumlar ve tarla bitkilerine bakıldığında ise 2020 yılında Edirne büyük oranda fark ile ilk sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo 1.18).

Tablo 1.18: TR21 Bölgesi'nde Bitkisel Tarım Ürünleri Üretimi

Ürün	2010			2015			2020		
	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ
Tahıllar	2769	1868	2060	2312	2243	2231	2460	2350	2224
Baklagiller	708	374	794	674	411	611	888	514	604
Tohumlar	604	421	603	1259	1281	354	1217	354	248
Tarla Bitkileri	14497	16011	13826	10011	13324	16130	224221	19932	16711

Havsa İlçesi'nde; tohumlar ve tarla bitkilerinde 2010 yılında 2015 yıllana artış gözlemlenirken, 2020 yılında azalış gözlemlenmektedir. Tahıllarda 2010 yılından 2015 yılına azalışın ardından 2020 yılına tekrar bir artış görülmektedir. 2010 yılında hiç baklagil üretimi olmamasıyla birlikte; 2015 ve 2020 yıllarında artış görülmektedir (Bkz. Tablo 1.19 ve 1.20).

Tablo 1.19: Havsa İlçesi'nde Bitkisel Tarım Ürünleri Üretimi (Genel)

Havsa İlçesi Bitkisel Tarım			
Ürünler	2010	2015	2020
Tahıllar	2200	1476	1969
Baklagiller	0	363	327
Tohumlar	227	476	224
Tarla Bitkileri	5972	9847	4309

Tablo 1.20: Havsa İlçesi'nde Bitkisel Tarım Ürünleri Üretimi (Detay)

Havsa Yıllara Göre Bitkisel Tarım Ürünleri			
Ürün	2010	2015	2020
Buğday alanı (daa)	290000	172475	198770
Üretim (ton)	116000	64632	68253
Verim (kg/daa)	400	375	343
Ayçiçeği Tohumu alanı (daa)	165798	165798	110340
Üretim (ton)	28871	41601	24706
Verim (kg/daa)	227	251	224
Çeltik alanı (daa)	7316	12604	9928
Üretim (ton)	8277	10083	7932
Verim (kg/daa)	1131	800	799
Mısır alanı (daa)	2700	4897	3214
Üretim (ton)	3510	3359	3586
Verim (kg/daa)	1300	686	1116
Arpa alanı (daa)	2000	4341	7425
Üretim (ton)	1000	1801	2372
Verim (kg/daa)	500	415	319
Kanola alanı (daa)	20000	700	7000
Üretim (ton)	7000	233	2100
Verim (kg/daa)	350	333	300

Havsa, Edirne'ye bitkisel tarım olarak büyük katkılar sağlamaktadır. Bunların başında mısır gelmektedir. %43 üretim miktarı ile Edirne'ye diğer ilçelerine oranla 1.sırada katkı sağlamaktadır (Bkz. Tablo 1.21).

Tablo 1.21: Havsa İlçesi'nin Bitkisel Tarım Üretiminde Edirne'deki Payı

HAVSA'NIN BİTKİSEL TARIMDA EDİRNE'DEKİ PAYI		
ÜRÜN	ÜRETİM MİKTARI (%)	ÜRETİM MİKTARI SIRALAMASI
Buğday	14%	4. Sıra
Ayçiçeği	10%	5. Sıra
Çeltik	2%	7. Sıra
Mısır	43%	1. Sıra
Arpa	12%	3. Sıra
Kanola	9%	5. Sıra

Havsa'da meyve verimlerine bakıldığında, yıllara göre en çok üzüm ve elmadan verim alındığı görülmekte olup; TR21 Bölgesi ile

Havsa İlçesi'ne ait veriler aşağıda yer almaktadır (Bkz. Tablo 1.22 ve 1.23).

Tablo 1.22: TR21 Bölgesi'nde Meyve Ürünleri Üretimi

Ürün	2010			2015			2020		
	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ
Üzüm	1324	1520	1962	1539	933	1872	2470	2472	2172
İncir	17	16	28	17	16	32	16	17	28
Elma	163	92	100	164	92	107	148	89	108
Armut	27	31	20	26	29	25	27	24	26
Ayva	32	26	31	20	20	31	36	22	30
Kayısı	19	24	24	20	18	28	18	20	27
Kiraz	19	20	19	21	19	24	20	19	24
Vişne	21	10	14	23	12	18	23	14	17
Şeftali	26	27	18	30	24	22	31	21	22
Nektarin	28	17	20	33	20	25	29	23	24
Erik	26	20	23	25	21	32	25	21	32
Çilek	600	1868	667	1300	1541	667	1946	2188	1516
Badem	11	16	15	13	7	16	13	13	16
Ceviz	20	22	17	16	12	18	12	13	18
Nar	0	30	11	11	20	12	30	14	19

Tablo 1. 23: Havsa İlçesi'nde Meyve Ürünleri Üretimi

Ürün	2010	2015	2020
Üzüm	1108	940	1450
Elma	155	170	140
Armut	20	20	20
Ayva	50	50	35
Kayısı	30	25	17
Kiraz	20	18	18
Şeftali	35	35	35
Nektarin	38	38	35
Erik	35	35	35
Badem	14	15	19
Ceviz	70	46	23

TR21 Bölgesi Havsa İlçesi'ndeki sebze üretimine ilişkin veriler ise aşağıda yer almaktadır (Bkz. Tablo 1.24 ve 1.25).

Tablo 1. 24: TR21 Bölgesi'nde Sebze Ürünleri Üretimi

Ürün	2010			2015			2020		
	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ
Taze Fasulye	749	748	792	648	930	1170	694	897	1368
Lahana	2148	3128	2362	1927	2527	3084	1964	3072	3092
Marul	760	1622	1798	708	1722	2320	805	2349	2772
Ispanak	1054	958	1081	1173	1094	919	1270	1043	1056
Karpuz	3636	3536	2755	3959	3946	3197	4476	4423	4447
Kavun	2478	2138	2095	2455	2293	2418	2924	2373	2380
Biber	1166	1919	1041	1445	1622	1122	1363	1771	1493
Salatalık	2136	3129	2214	2172	2855	2932	2532	3759	4640
Patlıcan	1687	1765	2034	1510	1805	1813	1523	1863	1964
Domates	3373	2914	3297	3369	3098	3430	3775	3444	4955
Kabak	191	2051	724	184	2096	756	518	2665	2206
Sarımsak	857	567	534	824	587	547	788	791	576
Soğan	1708	2014	1978	1621	1952	897	1639	1821	1670
Pırasa	2203	3658	1992	2143	3759	1503	2273	3826	1643
Barbunya	558	432	520	510	642	650	503	361	928
Bezelye	386	1180	930	340	1000	958	296	1015	1172
Bakla	302	1065	674	172	950	771	472	1153	1019
Kuşkonmaz	0	0	0	0	0	0	300	0	0
Karnabahar	908	2590	1475	876	1987	1951	1210	2239	1983
Bamya	408	514	518	405	505	493	473	682	784
Havuç	1152	1259	1020	974	1439	1000	1381	1725	2500
Turp	906	1900	1000	876	1914	1030	752	2100	1320

Tablo 1 25: Havsa İlçesi'nde Sebze Ürünleri Üretimi

Ürün	2010	2015	2020
Taze Fasulye	15000	1520	1520
Lahana	3000	3000	3000
Marul	2250	2000	0
Ispanak	1000	1000	0
Karpuz	5500	5808	5750
Kavun	2500	2502	2500
Biber	900	1083	1142
Salatalık	3000	3000	3000
Patlıcan	900	900	1000
Domates	1500	1488	1572
Kabak	34	174	300
Sarımsak	1000	1000	900
Soğan	2000	2000	1900
Pırasa	3000	3000	0

Sebze ve meyve üretimi genel olarak ele alındığında ise Havsa soğan üretiminde %59 ve armut üretiminde %36 payla Edirne'deki toplam üretimde ilk sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo 1.26).

Tablo 1.26: Havsa İlçesi'nin Sebze ve Meyve Üretiminde Edirne'deki Payı

HAVSA'NIN SEBZE VE MEYVE ÜRETİMİNDE EDİRNE'DEKİ PAYI		
ÜRÜN	ÜRETİM MİKTARI (%)	ÜRETİM MİKTARI SIRALAMASI
Elma	32%	2. Sıra
Armut	36%	1. Sıra
Üzüm	10%	2. Sıra
Karpuz	9%	4. Sıra
Soğan	59%	1. Sıra
Kavun	3%	5. Sıra

Havsa'da hayvancılık, tarımsal üretim kadar ön planda olmasa da ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır. Havsa'nın meraları küçükbaş hayvancılığa elverişli olduğu için genellikle küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır (Bkz. Tablo 1.27, 1.28 ve 1.29).

Tablo 1.27: TR21 Bölgesi'nde Yıllara Göre Hayvan Sayıları

TR21 BÖLGESİ İLLERİ HAYVAN SAYILARI									
	2010			2015			2020		
Hayvan Sayısı	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ
Büyükbaş	149048	119371	138793	155467	148537	139434	161666	156348	151011
Küçükbaş	446030	527232	652819	606942	681268	1092656	698149	925551	753195

Tablo 1.28: Havsa İlçesi'nde Yıllara Göre Hayvan Sayıları

HAVSA İLÇESİ HAYVAN SAYILARI			
	2010	2015	2020
Büyükbaş	18722	23374	19496
Küçükbaş	65906	97715	130335
Arı (kovan)	1752	1832	1793

Tablo 1.29: Havsa İlçesi'nde Yıllara Göre Öne Çıkan Hayvan Sayıları

Havsa Yıllara Göre Hayvan Sayıları			
Hayvan	2010	2015	2020
Et Tavuğu sayısı	0	58000	81073
Yumurta Tavuğu sayısı	47500	19000	24830
Koyun sayısı	17883	19990	24252
Siğir sayısı	11815	15971	15442

Edirne'nin ilçeleri arasında et tavuğu üretimi sadece Havsa'da bulunmaktadır. (Bkz. Tablo 1.30).

Tablo 1.30: Havsa İlçesi'nin Hayvan Sayıları Açısından Edirne'deki Payı

HAVSA'NIN HAYVAN SAYISI OLARAK EDİRNE'DEKİ PAYI		
HAYVAN	HAYVAN SAYISI (%)	HAYVAN SAYISI SIRALAMASI
Et Tavuğu	100%	1. Sıra
Yumurta Tavuğu	10%	3. Sıra
Koyun	8%	7. Sıra
Siğir	13%	7. Sıra

Havsa Canlı Hayvan Pazarı; Trakya Bölgesi'nin en büyük canlı hayvan pazarı konumundadır. Arazi yaklaşık olarak 2.04 ha olup; boğa ve inek ağırlıklı büyükbaş ve koyun ağırlıklı küçükbaş hayvanlar bulunmaktadır. Bu pazara hem Edirne'nin diğer ilçelerinden hem de çevre illerden yoğun akış sağlanmaktadır (Bkz. Fotoğraf 1.3).

Fotoğraf 1.3: Havsa Canlı Hayvan Pazarı (Kaynak: Görünüm Gazetesi, 2018)

Edirne'nin tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörlerinin yıllara göre GSYİH içindeki payına bakıldığında ise 2010 yılında %24.8, 2015 yılında %18.3 ve 2020 yılında ise %19'dur. Edirne'de 2020 yılı TL bazında üretim değerleri olarak en çok sırasıyla; bitkisel üretim, canlı hayvanlar değeri ve hayvansal ürünler yer almaktadır (Bkz. Tablo 1.31).

Tablo 1.31: Edirne İli 2020 Yılı TL Bazında Üretim Değerleri

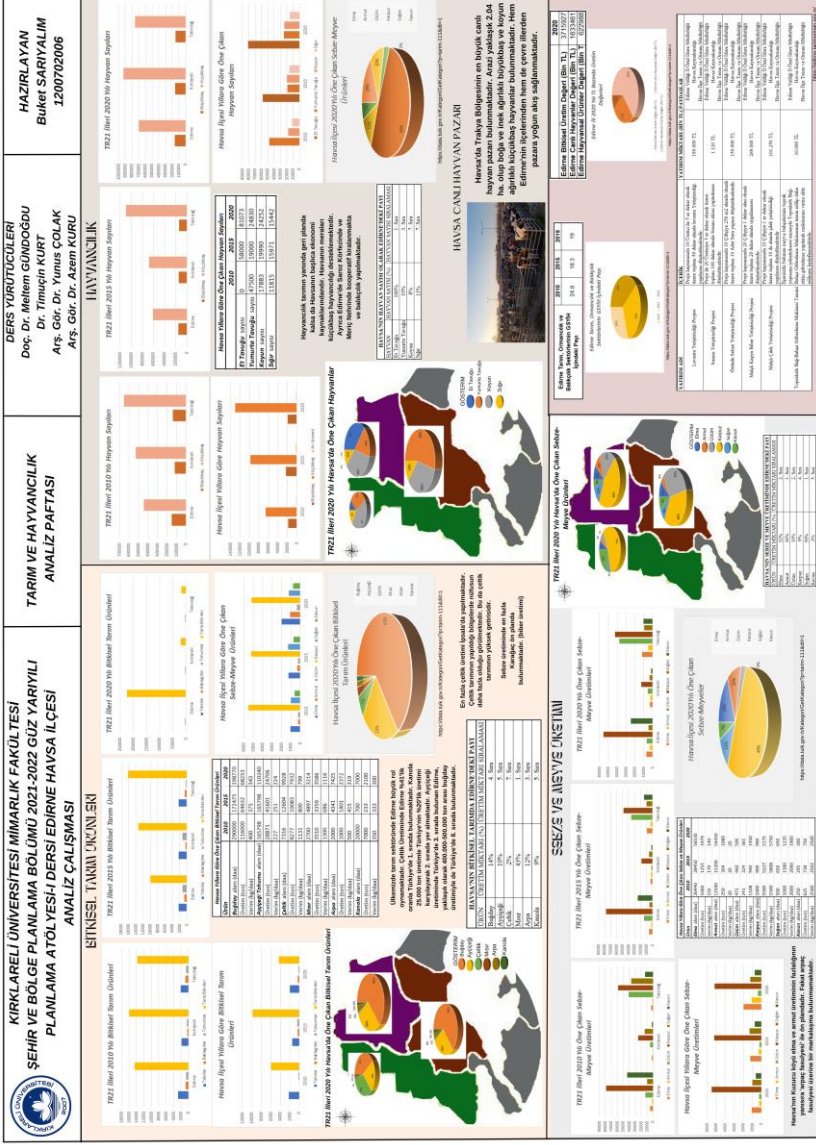
	2020
Edirne Bitkisel Üretim Değeri (Bin TL)	3715927
Edirne Canlı Hayvanlar Değeri (Bin TL)	1633461
Edirne Hayvansal Ürünler Değeri (Bin TL)	622988

Havsa'da tarımsal anlamda daha iyi verim alınabilmesi adına Edirne İl Özel İdare Müdürlüğü, Havsa Kaymakamlığı ve Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından çeşitli yatırımlar yapılmaktadır (Bkz. Tablo 1.32).

Tablo 1.32: Havsa İlçesi'nde Tarımsal Yatırımlar

YATIRIM ADI	İÇERİK	YATIRIM MİKTARI (BİN TL)	PAYDAŞLAR
Lavanta Yetiştiriciliği Projesi	Proje kapsamında 10 Üretici ile 5 er dekar olmak üzere toplam 50 dekar alanda lavanta Yetiştiriciliği yapılması düşünülmektedir.	180.000 TL	Edirne Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Havsa Kaymakamlığı Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Susam Yetiştiriciliği Projesi	Proje ile 20 Üreticiye 5 er dekar olmak üzere toplam 100 dekar alanda Susam ekimi yaptırılması düşünülmektedir.	1.120 TL	Edirne Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Havsa Kaymakamlığı Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Örtüaltı Sebze Yetiştiriciliği Projesi	Proje kapsamında 10 Çiftçiye 256 m2 alanda olmak üzere toplam 10 Adet Sera yapımı düşünülmektedir.	150.000 TL	Edirne Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Havsa Kaymakamlığı Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Malçlı Karpuz Biber Yetiştiriciliği Projesi	Proje kapsamında 20 Çiftçiye 1 dekar alan olmak üzere toplam 20 dekar alanda uygulanması düşünülmektedir.	269.000 TL	Edirne Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Havsa Kaymakamlığı Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Malçlı Çilek Yetiştiriciliği Projesi	Proje kapsamında 10 Çiftçiye 1 er dekar olmak üzere toplam 10 da alanda çilek yetiştiriciliği yapılması düşünülmektedir.	101.250 TL	Edirne Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Havsa Kaymakamlığı Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
Toprakaltı Bağ-Bahçe Gübreleme Makinesi Temini	İlçemizde bulunan meyve bahçelerinin toprak yapısının iyileştirilmesi amacıyla Toprakaltı Bağ-Bahçe Gübreleme Makinasının temin edilip daha etkin gübreleme yapılarak maksimum verim elde edilmesi hedeflenmektedir.	10.000 TL	Edirne Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Havsa Kaymakamlığı Havsa İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

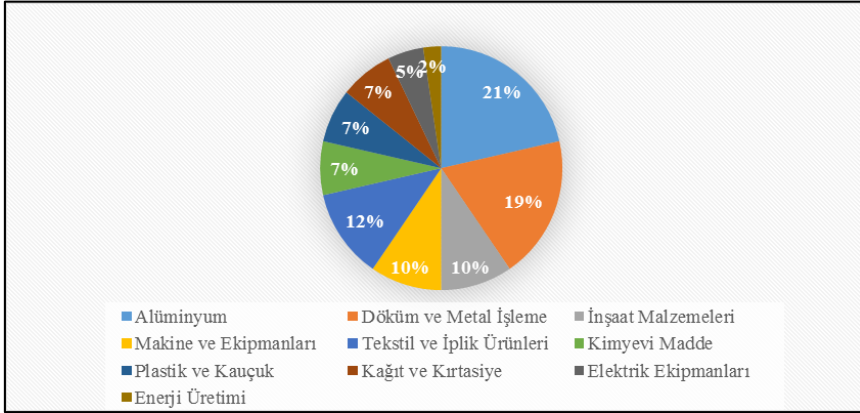

Harita 1.51: TR21 Bölgesi'nin Tarım ve Hayvancılık Göstergeleri

1.6.2.2. Sanayi Sektörü

Sanayi sektörü, temin ettikleri ham maddeleri, fabrika ve atölye gibi tesislerde işler ve kullanıma hazır hale getirmektedir.

Edirne İl’inde sanayi sektörü için büyük bir öneme sahip olan Edirne Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Edirne Organize Sanayi Bölgesi kurma çalışmaları 1994 yılında Müteşebbis Heyet kurulması ile başlamıştı. 107 hektarlık imarlı kısmında Edirne Organize Sanayi Bölgesinde 664.550,93 m² alana sahip 42 adet çeşitli büyüklükte sanayi parseli bulunmaktadır. Bölge Karma OSB olup Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na belirlenen çeşitli konularda üretime izin verilmektedir. Bulunun 42 adet firmanın meslek grupları dağılımında alüminyum üretimi, döküm ve metal işleme ile tekstil ve iplik ürünleri firmaları yer almaktadır (Bkz. Grafik 1.47).

Grafik 1.47: Edirne OSB’de Yer Alan Sektörler

Edirne OSB, konumu açısından da büyük bir öneme sahiptir. Edirne OSB; Hamzabeyli Sınır Kapısı’na (Bulgaristan) 30 km, Pazarkule Sınır Kapısı’na (Yunanistan) 43 km, Kapıkule Sınır Kapısı’na uzaklığı 54 km, İpsala Sınır Kapısı’na (Yunanistan) 148 km, Tekirdağ Limanı’na 150 km, İstanbul Hava Limanı’na 217 km, Çanakale Limanı’na 239 km ve İstanbul Haydarpaşa Limanı’na 258 km uzaklıktadır.

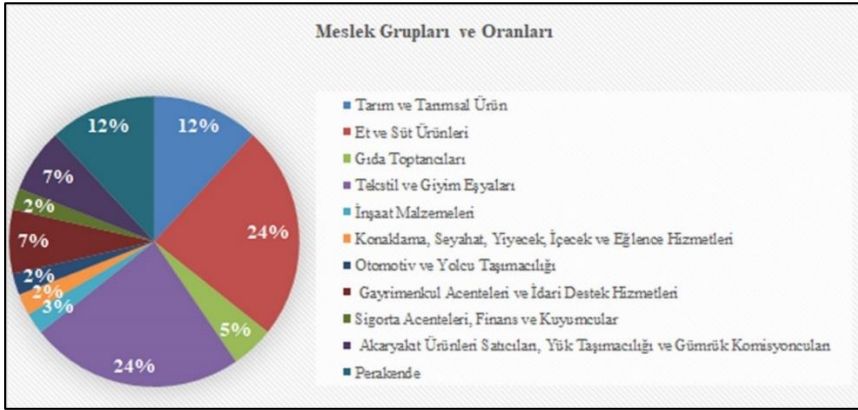
Havsa İlçesi'nde ise 4'ü tarım ve tarımsal ürün, 2'si tekstil, 4'ü gıda ve 1'i inşaat olmak üzere 11 adet üretim tesisi yer almaktadır (Bkz. Harita 1.52).

1.6.2.3. Hizmetler Sektörü

Ekonominin fiziki varlığı olmayan, tüketiciler / sanayi tarafından üretildiği anda tüketilen iktisadi malların meydana getirildiği sektöre “hizmet sektörü” denir. Özellikle istihdam, gelir, uluslararası ticaret ve üretim maliyetleri açısından hizmet sektörleri önemli bir yere sahiptir. Çünkü günümüzde küresel ekonomi, değer yaratıcı faaliyetlerini esas itibariyle hizmet sektörlerinde gerçekleştirmektedir.

a. Ticaret

Edirne'nin ticari yapısı tarım ağırlıklı olarak görünse de tekstil sektörünün de önemli bir payı vardır. Edirne Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO)'ndan alınan verilere göre, Havsa'daki ticari işyerlerinin sektörel dağılımında ilk 3 sırada %24 ile tekstil ve giyim eşyaları, yine %24 ile et ve süt ürünleri ve %12 ile tarım ve tarımsal ürün işletmeleri yer almaktadır (Bkz. Grafik 1.48).

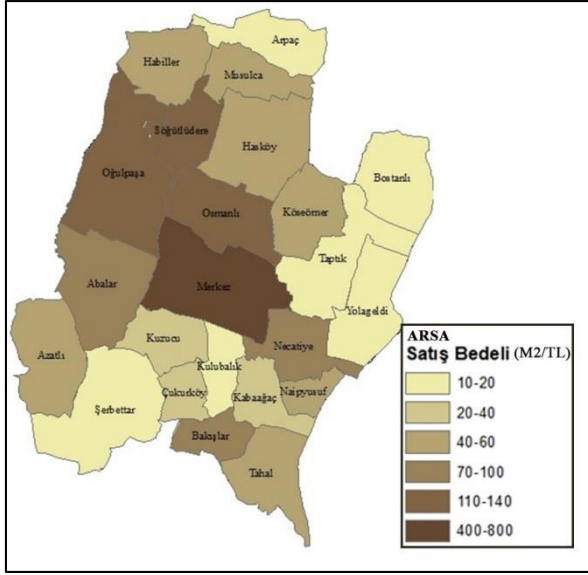
Grafik 1. 48: Havsa’da Faaliyet Gösteren Ticari Sektörler

Havsa'nın ticari yapısında büyük bir önem taşıyan bir diğer etmen ise Havsa'da bulunan Hayvan Pazarı'dır. 2,04 ha alana sahip olan hayvan pazarında büyükbaş hayvan giriş-çıkış ücretleri (ayrı olarak) 10 TL, küçükbaş hayvan giriş-çıkış ücretleri (ayrı olarak) 4 TL, Araç giriş-çıkış ücreti ise araç başına 15 TL'dir. Hayvan

Pazarı'nda 2021 yılı büyükbaş hayvan fiyatları 5500-11250 TL arası değişim gösterirken küçükbaş hayvan fiyatları ise 1160-2000 TL arası değişiklik göstermektedir.

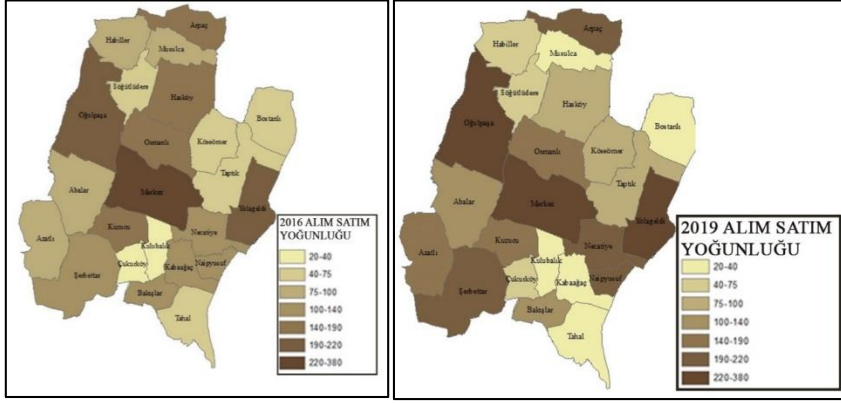
b. Gayrimenkul

2021 yılında internet üzerinde satışa sunulan 270 adet arsa ilanından elde edilen verilere göre; Havsa'da arsa satış bedelleri m²/TL olarak en yüksek olan bölge Havsa merkez ile Edirne'ye yakın konumunda bulunan köyleridir (Bkz. Harita 1.53).

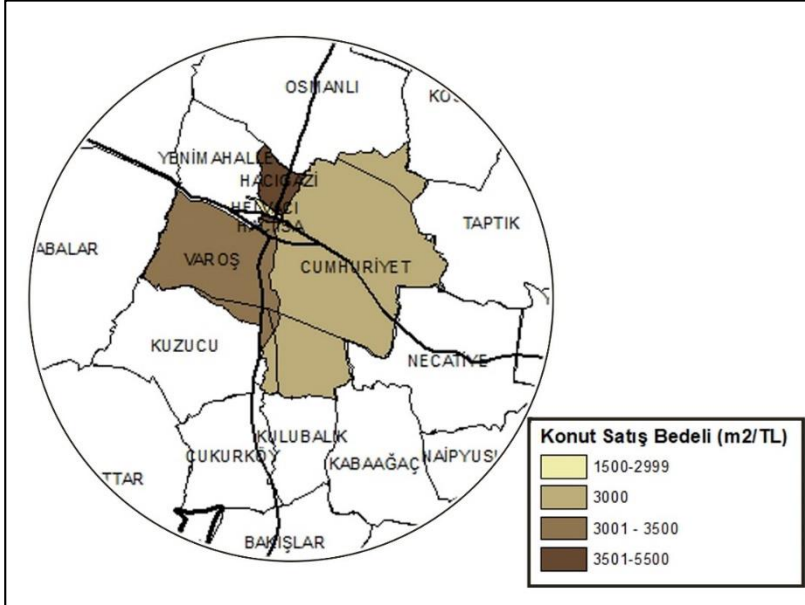
Harita 1. 53: Havsa İlçesi'nde 2021 Yılı Arsa Satış Bedelleri (m²/TL)

Havsa'da 2016 yılı arsa alım satım yoğunlukları incelendiğinde ise özellikle merkezde sonrasında da merkezin çevresinde fazla olduğu görülmektedir. 2019 yılında ise arsa alım satım yoğunluğunun fazla olduğu yerler 2016 yılıyla aynı olmak kaydıyla, ilave olarak merkezin yakın çevresinde de alım satımlar artmıştır (Bkz. Harita 1.54).

Harita 1. 54: Havsa İlçesi'nde Arsa Alım Satım Yoğunlukları

Havsa'da mahalle ölçeğinde m^2/TL bazında konut satış bedelleri için 2021 yılındaki 30 konut satış ilanı incelendiğinde; en çok satışın sırasıyla Hacıgazi, Varoş ve Cumhuriyet, en az satışın ise Helvacı mahallesinde olduğu görülmektedir (Bkz. Harita 1.55).

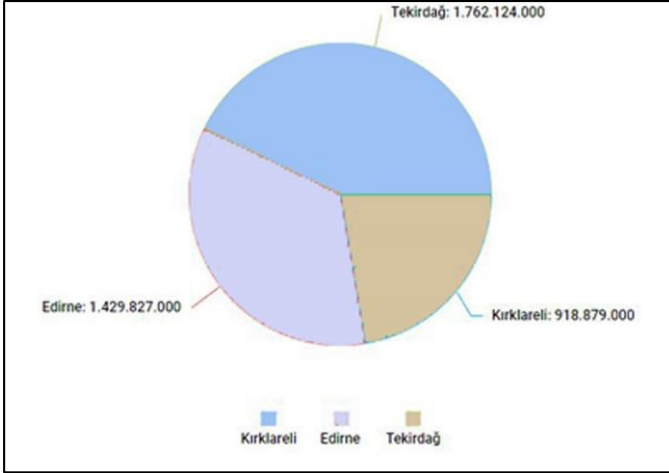

Harita 1.55: Havsa İlçe Merkezinde Konut Satış Bedelleri (TL/m^2)

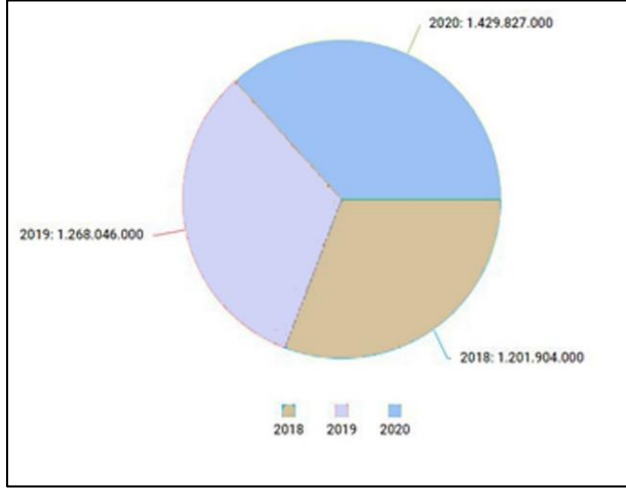
c. Bankacılık

Trakya Bölgesi ve özellikle de Edirne İli, Tarım Sektörü açısından önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, Trakya Bölgesi olarak 2020 yılında çekilen tarım kredileri incelenmiş olup; elde edilen verilere göre başta Tekirdağ, ardından ise Edirne ve Kırklareli illeri yer almaktadır (Bkz. Grafik 1.49).

Edirne'nin tarımda öne çıktığı halde tarım kredisinin çekilme oranında Trakya Bölgesi'ndeki diğer illerden az olmasını Tarım Müdürlüğü'nün gerekli yatırımları ve desteği yapması şeklinde yorumlanabilir. Edirne İli bazında son 3 yılda (2018-2019-2020) çekilen tarım kredisi sayısı incelendiğinde ise 2018-2019 yılları arasında ufak bir artış, 2019-2020 yılları arasında ise geçen yıllara nazaran daha açık ara farkla arttığını görülmektedir (Bkz. Grafik 1.50).

Grafik 1.49: TR21 Bölgesi'nde İllere Göre Çekilen Tarım Kredisi

Grafik 1.50: Edirne’de Son 3 Yılda Çekilen Tarım Kredisi Tutarı
ç. Lojistik

Yunanistan ve Bulgaristan’a açılan 6 sınır kapısından 5’i Edirne sınırları içerisinde yer almaktadır. Bunlar sırasıyla İpsala, Uzunköprü, Pazarkule, Kapıkule ve Hamzabeyli sınır kapılarıdır.

İl içerisinde Trakya Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü’ne bağlı 7 gümrük müdürlüğü bulunmaktadır. İpsala Gümrük Müdürlüğü yolcu taşımacılığında en önemli yükü çekmektedir. Zira Trakya’daki toplam yolcu giriş ve çıkışının yarısından fazlası bu Gümrük’te gerçekleşmektedir.

Avrupa’ya giden tırların ise neredeyse %60’ı Kapıkule Tır Gümrük Müdürlüğü’nden geçmektedir. Sadece Kapıkule Gar Gümrük Müdürlüğü’nün orman ürünleri, canlı hayvan, alkol ürünleri, ayçiçeği tohumu, torf ithalat işlemleri konularında ihtisas alanı bulunmaktadır.

Toplam turist çıkış bilgileri baz alındığında 2011 yılında toplam çıkış yapan ziyaretçilerin yaklaşık %10’u Edirne’de yer alan bu sınır kapılarını kullanmıştır. Dolayısıyla, buradaki gümrük faaliyetleri önem kazanmaktadır.

Trakya Bölgesi'ndeki mevcut karayolu şebekeleri doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda oluşan ana akslar ve bunları birbirine bağlayan tali yollardan oluşmaktadır. Bölgedeki ulaşım alt yapısının ana aksını oluşturan karayolu ile uluslararası öneme de sahip olan, İstanbul –Edirne otoyoludur. İstanbul ile bağlantıyı sağlayan doğu-batı yönündeki diğer önemli karayolları ise İstanbul-Kapıkule bağlantısı, D100 Karayolu ile Kınalı-Tekirdağ-İpsala bağlantı yoludur

d. Turizm

Edirne, önemli bir tarihi geçmişe ev sahipliği yapmasından dolayı yoğun ilgi görürken; Havsa için aynı durum söz konusu değildir. Havsa'da turizm potansiyeli açısından önem arz eden başlıca tarihi eserler Sokullu Mehmet Paşa Cami, Kurtbey Anıtı, Çeşme, Sokullu Mehmet Paşa hamamıdır.

Bunların dışında ilçeye yerli ve yabancı turistlerin gelmesine etki edebilecek agro, gastro, av ve kültür turizm potansiyelleri de bulunmaktadır.

Havsa'da 6 adet konaklama tesisi mevcut olup; bunlar arasında Vinum Otel, en fazla talep gören konaklama tesisidir.

1.6.2.4. Enerji ve Madencilik Sektörü

Türkiye'de madencilik gelişmiş sanayi kollarından biridir. Türkiye madenler bakımından zengin bir ülkedir. Ayrıca bazı madenler bakımından dünyanın önemli ülkeleri arasındadır. Türkiye'nin madenlerinin tamamı henüz belirlenmemiştir. Maden arama çalışmaları hızla devam etmekte ve yeni maden yatakları bulunmaktadır. Ülkemizin madenciliğinin şu andaki üretimi, tümüyle kendi endüstri kuruluşlarımızın gereksinimine yönelik değildir. Bir kısmı ham olarak ya da yarı işlenmiş halde yurt dışına satılmaktadır.

Türkiye, geçtiğimiz 20 yılda İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkeleri arasında enerji talebinin en hızlı arttığı ülkedir. Bu dönemde, elektrik ve doğalgaz talep artışında Çin'den sonra dünyada ikinci sırada Türkiye gelmektedir. Dünyadaki ispatlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerinin yaklaşık %60'ına komşu bir bölgede yer alan Türkiye, bölgesindeki en büyük doğal gaz ve elektrik pazarlarından biri haline gelmiştir. Türkiye enerji talebini karşılamakta yaklaşık %74 oranında dışa bağımlıdır. Türkiye'nin enerji stratejisinin çok yönlü yapısı ve enerjide dışa bağımlılığı bu alanda uluslararası ilişkilerin önemini artırmaktadır. Enerji arz güvenliğini güçlendirmek için güzergâh ve kaynak çeşitlendirmesini sağlamak Türkiye'nin enerji stratejisinin ana hedeflerinden biridir (Bkz. Tablo 1.33).

Tablo 1. 33: Türkiye Enerji Yatırımları (MW)

Yıllar	DG	RES	GES	Biyokütle
2003	1813.886	-	-	-
2004	1126.195	-	-	-
2005	977.065	1.200	-	-
2006	460.843	38.850	-	6.022
2007	228.760	76.400	-	1.413
2008	388.924	217.100	-	16.960
2009	1390.806	439.100	-	21.673
2010	1760.084	528.600	-	17.092
2011	998.971	408.550	-	18.532
2012	895.181	531.850	-	166.721
2013	3585.598	498.100	-	227.698

2014	16.676	882.290	-	154.169
2015	230.836	830.750	-	268.923
2016	1691.439	1245.678	12.900	319.661
2017	2621.536	746.315	5.000	332.823
2018	185.218	480.325	63.760	344.495
2019	917.406	578.020	88.037	375.003
2020	18.200	1242.340	240.107	404.458
2021	46.918	1181.470	343.303	335.824

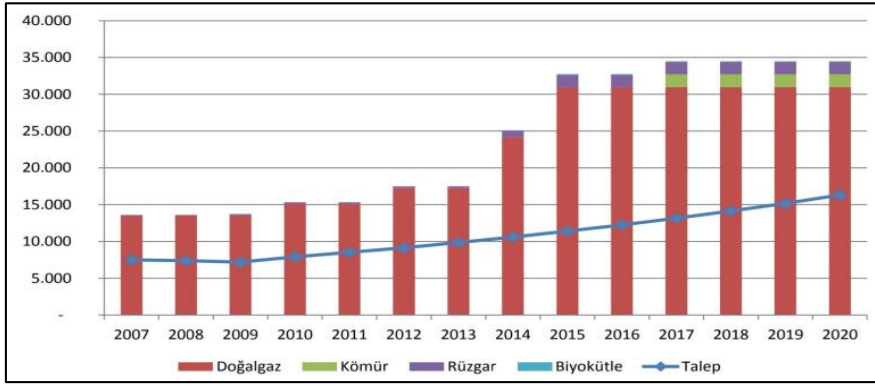
Türkiye, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması, yerel kaynakların kullanımının azami seviyeye yükseltilmesi ve iklim değişikliğiyle mücadele hedefleri doğrultusunda, ulusal enerji bileşiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payını yükseltme ve enerji sepetine nükleer enerjiyi ekleme yolunda çalışmalarını sürdürmektedir.

TR21 Bölgesi'nde enerji üretimi yeterli düzeyde yapıldığı takdirde, kendine yetebilecek miktarda enerji potansiyeli mevcuttur. Yapılan üretimin çoğunluğunun fabrikalar tarafından ve doğalgaz dönüşümü ile yapıldığı görülmektedir. Buna karşın doğalgaz hattı Edirne il sınırına yakın bir noktadan geçmesine rağmen il sınırları içerisinde doğalgaz hattı inşası 2020 yılında başlamıştır. Dolayısıyla doğalgaz ile enerji üretimi yalnızca Kırklareli ve Tekirdağ'ın sınırları içerisindeki ilçelerde yapılmaktadır. Doğalgaz ile yapılan üretimin büyük kısmının Rusya'dan ithal edilen gaz hattı yakınlarında olduğu ve en çok üretimin sanayi bölgelerinin olduğu ilçelerde görülmektedir. Bu da bize enerji potansiyelinin ve üretim talebinin hattın geçtiği bölgelerde daha yoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Üretimin bir diğer kolu da rüzgâr enerji santralleri yani kısaca RES'lerdir. Trakya'da bulunan lisanssız enerji üretimi yapan şahıs ve firmaların bağlanabileceği trafo merkezleri 3 ayrı aks üzerinde bütün bölgeye etki edecek şekilde kurulmuştur. Rüzgâr gücü skalasına bakıldığında bölgenin orta seviyede rüzgâr gücü olduğu görülmektedir. Bu da santral kurulmasında yeterli bir güçtür. Santraller potansiyelin en yüksek olduğu kıyı kesimlerine

konumlandırılmıştır. En önemli santral Kırklareli'nin Vize İlçesi'nde bulunan santraldir ve 120 MW kurulu güce sahiptir.

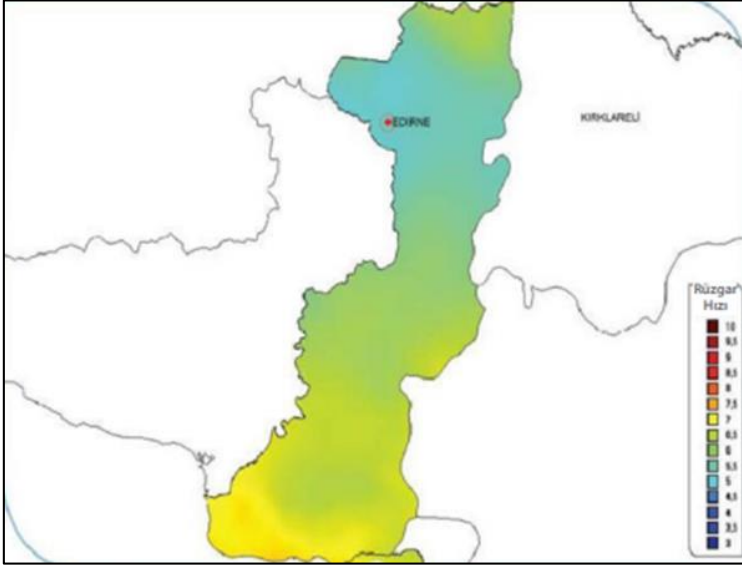
Bir diğer enerji kaynağı da son zamanlarda artan biyokütledir. Edirne'de bu konuda önde gelen iki adet birlik bulunmaktadır; EDİKAB ve OREKAB. EDİKAB il-ilçe belediyeleri ile anlaşmalı olarak Havsa, Süloğlu, Lalapaşa ve Uzunköprü'de bulunan atıkları atık toplama araçları ile toplayıp dönüşüm veya bertaraf için Edirne Katı Atık Tesisine iletmektedir. Trakya Bölgesi'nde üretilen enerjiler bölgedeki sanayi ve konutlarda kullanılmaktadır.

Grafik 1.51: TR21 Bölgesi Enerji Arz Talep Grafiği

a. Rüzgâr Enerji Santralleri (RES)

TR21 Bölgesi'ne konulan rüzgâr türbinleri, rüzgâr sayesinde dönmeye başlar ve pervanelere monte edilmiş olan çarklar da pervanenin devir sayısına bağlı olarak, pervaneden daha yüksek bir devirde dönmeye başlarlar. Çarkların dönüşüyle doğru olarak da belirli miktar elektrik enerjisi elde edilmiş olmaktadır. Bölge rüzgâr gücü bakımından Türkiye geneline bakıldığında orta segmenttedir. Bu da bölgenin en çok rüzgâr alan noktalarında santral kurulmasına elverişli olduğunu göstermektedir. Edirne'nin Enez ilçesi, Tekirdağ'ın Marmara Ereğlisi ilçesi ve Kırklareli'nin Vize ilçesi ve bu ilçelerin çevreleri en yüksek potansiyelli alanlardır. Bu alanlarda çeşitli firmaların kurduğu santraller bulunmaktadır. Üretilen elektrik sanayi ve konutlarda kullanılmaktadır.

Şekil 1. 3: Edirne İli Rüzgar Gücü

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

b. Doğalgaz

Hava ile karıştırılan doğalgaz, gaz türbinlerinde yakılmaktadır. Bu şekilde elde edilen mekanik enerji gaz motoru ile aynı shaft üzerindeki bir jeneratöre iletilmekte ve bu sayede birincil elektrik üretilmektedir.

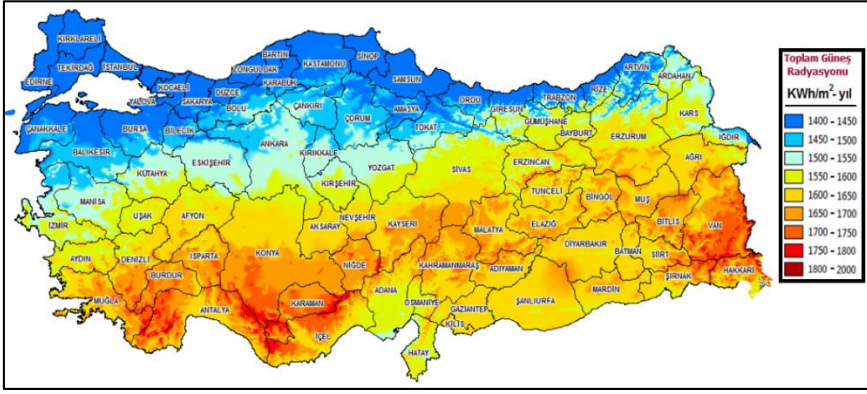
Trakya bölgesinde doğalgazdan enerji üretimi Rusya'dan ithal edilen doğalgaz hattı çevresinde konumlandırılan Tekirdağ ve Kırklareli illerindeki sanayi bölgelerinde yapılmaktadır. Üretilen enerjiler sanayide kullanılmaktadır. Edirne ilinde doğalgaz ile enerji üretimi yapılmamaktadır.

c. Güneş Enerji Santralleri (GES)

Fotovoltaik paneller, fotovoltaik etkiyle güneşin enerjisini doğrudan enerjiye çevirmektedir. Doğrudan güneş ışınlarına ne kadar maruz kalırlarsa, o kadar elektrik üretmektedirler.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2020 tarihli Güneş Enerjisi Potansiyel Atlasına göre Trakya Bölgesi, ülkenin birçok bölgesine göre güneş enerjisi potansiyeli açısından dezavantajlı konumdadır (Bkz. Harita 1.57).

Bunun sonucu olarak da Trakya Bölgesi'nde güneş enerjisinden üretim yapılan santraller bulunmamakta ve lisanslı üretim yapılmamaktadır. Enerjiden konut, tarla vb. yerlerde ısınma ve sulama amacıyla faydalanılmaktadır.

Harita 1.57: Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli

ç. Biyokütle

Tarım atıkları, orman sektörü organik atıkları, hayvansal atıklar(mezbaha atıkları, dışkı vb.) veya şehir atık sularının oksijensiz ortamda çürütülerek; çeşitli su bitkileri gibi canlı (biyolojik) kaynaklar yolu ile elde edilen yakıta biyogaz, bu enerji türüne biyokütle enerjisi (biomass) denilmektedir. Üretilen enerji konut, sanayi vb. yerlerin enerji ihtiyaçlarında kullanılabilir. Üretilen enerji konut, sanayi vb. yerlerin enerji ihtiyaçlarında kullanılabilir.

Trakya Bölgesi tarım ve hayvancılık ile uğraşan bölge olmasına rağmen biyokütleden enerji üretimi geçmiş dönemlerde yapılmamış olsa da son yıllarda yaygınlaşmıştır (Bkz. Tablo 1.34, 1.35 ve 1.36).

Tablo 1. 34: TR21 Bölgesi Hayvansal Atık Biyogaz Potansiyeli

Toplam Gübre (ton/yıl)	1.117.949
Toplam Biyogaz Miktarı (m ³ /yıl)	29.261.332
Biyogaz AID (kcal/m ³)	5.000
Toplam Enerji Değeri (MWh/yıl)	170.124
Yanma Verimi	%60
Santral Yıllık Çalışma Saati	7.000
Kurulu Güç (MW)	15
Yıllık Elektrik Üretimi(GWs)	102

Tablo 1.35: TR21 Bölgesi Tarımsal Atık Elektrik Üretim Potansiyeli

Enerji Üretimi İçin Kullanılacak Çeltik Sapı (ton/yıl)	341.264
Enerji Üretimi İçin Kullanılacak Çeltik Kabuğu (ton/yıl)	45.502
Enerji Üretimi İçin Kullanılacak Buğday Sapı (ton/yıl)	271.046
Enerji Üretimi İçin Kullanılacak Ayçiçeği Sapı (ton/yıl)	72.125
Yıllık Toplam Biyokütle Enerji Miktarı (Gcal)	1.944.900
Yaklaşık Çevrim Verimi	%40
Yıllık Toplam Çalışma Saati	6.500
Yaklaşık Teorik Kurulu Güç (MW)	139
Yıllık Elektrik Üretim Miktarı (GWs)	905

Tablo 1.36: TR21 Bölgesi Kentsel Atık Elektrik Üretim Potansiyeli

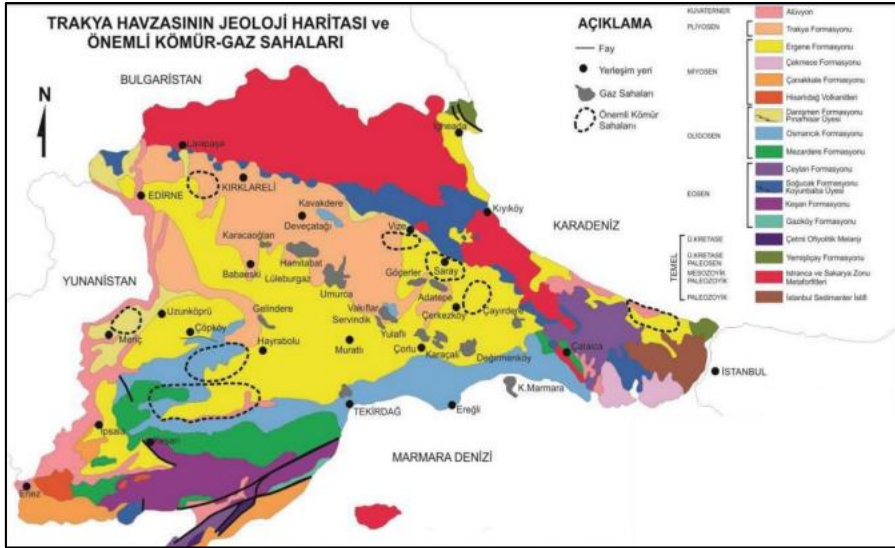
Toplanan Atık (ton/yıl)	194.076
Kurulu Güç (MW)	3
Yıllık Tahmini Üretim Miktarı (GWs)	23

Tablo 1.37: Trakya Bölgesi'nde Bulunan Biyokütle Enerji Üretim Bilgileri

Yüklenici Firma	İl	Kurulu Güç (Mw)	Onay Tarihi
Modern Biyokütle Enerjisi Elektrik Üretim A.Ş.	Tekirdağ	6.000	30.09.2014
Işıt Biyokütle Enerji A.Ş.	Kırklareli	4.800	28.10.2015
Zeus Enerji San. Tic. Ltd. Şti.	Kırklareli	12.00	22.10.2016
Seleda Biyogaz Enerji Sanayi Ticaret A.Ş.	Kırklareli	4.268	05.10.2017
Vesmec Makine San. Mümes. Dan. ve Tic. Ltd. Şti.	Kırklareli	1.200	31.10.2017
Ekolojik Enerji A.Ş.	Tekirdağ	1.131	14.10.2018
Karteks Geri Dönüşüm Enerji San. Ltd. Şti.	Edirne	6.000	31.10.2018
Ekolojik Enerji A.Ş.	Tekirdağ	1.131	10.11.2018
Edirne Katı Atık Birliği	Edirne	-	-

d. Maden Kaynakları

TR21 Bölgesi maden yatağı çeşitliliği ve çokluğu ile göze çarpmaktadır. Bu madenlerin çıkarılan kısımları olduğu gibi bir kısmını olası ve görünür rezervler oluşturmaktadır. Bölgedeki maden şirketleri çeşitliliği buradaki maden kaynağının en önemli göstergelerindedir. Ağırlıklı olarak linyit rezervi bulunmakta olup; linyit rezervi bölgenin ısınma ve enerji üretiminde kullanılmaktadır (Bkz. Harita 1.58).

Harita 1.58: TR21 Bölgesi'ndeki Kömür ve Gaz Sahaları

1.6.3. Bölgesel ve Yerel Ekonomik Aktörler

1.6.3.1. Aktör Ağı

Çalışma kapsamında Havsa İlçesi'nde faaliyet gösteren bölgesel ve yerel ekonomik aktörlerin tespiti yapılarak, aralarındaki ilişki tarif edilmiştir⁷.

a. Kamu Sektörü

Havsa İlçesi'nde kamu sektörü temsilcileri ele alındığında 1 adet merkez Belediyesi, merkezin 6 adet mahallesi ve ilçeye bağlı 22 köy bulunmaktadır. Köyler ve mahallelerde kamu sektörü temsilcisi olarak muhtarlıklar; ilçe merkezi olarak ele alındığında, belediye başkanlığı, bakanlıkların taşra temsilcilikleri ve kaymakamlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu, ekonomik yapı olarak ele alındığında; Havsa Vergi Dairesi Müdürlüğü, Havsa Mal Müdürlüğü ile Havsa Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü öne çıkmaktadır.

b. Özel Sektör – Bankacılık ve Sigortacılık

Havsa İlçesi'nde bankacılık ve sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren 6 adet firma yer almaktadır:

- Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi Havsa Şubesi
- Denizbank Anonim Şirketi Havsa Şubesi
- Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi Havsa Şubesi
- Zer Sigorta Aracılık Hizmetleri Limited Şirketi Edirne Havsa Şubesi
- Merve Kuzu Arda Sigorta Acenteliği
- Şapolyo Sigorta Aracılık Hizmetleri Limited Şirketi Havsa Şubesi

⁷ Edirne Ticaret ve Sanayi Odası, “Üyelerimiz”, <https://etso.org.tr/site/docs/uye-listeleri/tum-uyeler.xlsx>, Erişim: 1 Kasım 2021.

c. Özel Sektör – Depolama

Havsa İlçesi'nde depolama sektöründe faaliyet gösteren 2 adet firma yer almaktadır:

- Eslidaş Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi Ve Ticaret A.Ş.
- Cemil Demir Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.

ç. Özel Sektör – Hayvancılık

Havsa İlçesi'nde hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren 7 adet firma yer almaktadır:

- Al Rayyan Et ve Süt Ürünleri Hayvancılık İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti. Edirne Şubesi
- Avrasya İthalat İhracat Hayvancılık Taşımacılık Sanayi Ticaret ve Pazarlama A.Ş.
- Nural Mobilya Gıda Tarım ve Hayvancılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti. Edirne Şubesi
- Pak Tavuk Gıda Sanayii ve Ticareti Anonim Şirketi Hasköy Şubesi
- Astürk Et Ürünleri Tarım ve Hayvancılık Ticaret Otomotiv San. Ltd. Şti.
- Erçay Tarım Hayvancılık Nakliye İthalat İhracat San. ve Ticaret Ltd. Şti.
- Havsa Mezbahası Hayvancılık Sanayi Ve Ticaret Ltd. Şti.

d. Özel Sektör – İnşaat

Havsa İlçesi'nde inşaat sektöründe faaliyet gösteren 17 adet firma yer almaktadır:

- Murat Polat Havsa İnşaat

- Ekip İnşaat Taahhüt Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti. Edirne Şubesi
- Nail Yeşilyurt İnşaat Taahhüt İşleri
- Mücahit Akpınar İnşaat ve İnşaat Malzemeleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
- İbrahim Birgül
- Akpınar İnşaat Faruk Akpınar
- Arda İnşaat Yavuz Arda
- Muhammet Ali Küpeliolu Küpeliolu İnşaat
- Bülent Taştan Yapı
- Fettah Pelit İnşaat Taahhüt
- Sınırlı Sorumlu Havsa Yüzüncüyıl Konut Yapı Kooperatifi
- Sedat Şentürk İnşaat Taahhüt
- Barış Uğuz Bozbeyi İnşaat
- Taştan Beton Kum Çakıl Hafriyat Nakliyat İnş. Tic. Ve San. Ltd. Şti.
- Taştanlar Nakliyat Hazır Beton Hafriyat İnşaat Ticaret Sanayi Ltd. Şti.
- Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Edirne Şubesi
- Taştan İnşaat Hafriyat Nakliyat Madencilik Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

e. Özel Sektör – Süt Ürünleri

Havsa İlçesi'nde süt ürünleri sektöründe faaliyet gösteren 5 adet firma yer almaktadır:

- Yardımcı Tarım Ürünleri Gıda Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. Havsa Şubesi
- Mamsan Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Havsa Şubesi
- Ali Aydın Necatiye Dondurması
- Hanedan İçecek Gıda Üretim Paketleme İnş. San. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
- Sel Sanayi Ürünleri Ticaret ve Pazarlama Anonim Şirketi Edirne Şubesi

f. Özel Sektör – Şarap Üretimi

Havsa İlçesi'nde şarap üretimi sektöründe 3 adet firma yer almaktadır:

- Edrine Şarapları Pazarlama Limited Şirketi
- Penduline Gıda İçecek Ve Tarım Sanayi Ticaret Anonim Şirketi
- Öktem Bağcılık Ve Şarapçılık Şinasi Öktem Havsa Edirne Şubesi

g. Özel Sektör – Tarım

Havsa İlçesi'nde süt ürünleri sektöründe faaliyet gösteren 9 adet firma yer almaktadır:

- Hasan Demir Osmanlı Zahirce Ticaret
- Cemil Demir Zahircecilik ve Ticaret
- Hayrettin Güngör
- Odrin Tarım Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Es Tarım Ürünleri Zahircecilik Hayvancılık ve Enerji Üretimi Ticaret İthalat İhracat Ltd. Şti.

- Domurcuk Zahire ve Dâhili Ticaret Kazım Domurcuk
- Gülbeyaz Tarım Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
- Girgin Ziraat Ticaret Ltd. Şti.
- Emine Öztürk Meldo Meyvecilik Tarım Ürünleri ve Ekipmanları Ticaret

ğ. Özel Sektör – Taşımacılık

Havsa İlçesi'nde süt ürünleri sektöründe faaliyet gösteren 6 adet firma yer almaktadır:

- S.S. Trakya Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri Birliği
- S.S. 1 Nolu Edirne Havsa Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi Havsa Şubesi
- S.S. Trakya Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifleri Birliği Havsa Şubesi
- S.S. 1 Nolu Edirne Havsa Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi
- S.S.13 Nolu Edirne İli Havsa İlçesi Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi
- MRT Transport Uluslararası Nakliyat Tarım Ürünleri Hayvancılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

h. Özel Sektör – Tekstil

Havsa İlçesi'nde süt ürünleri sektöründe faaliyet gösteren 8 adet firma yer almaktadır:

- Kilim Grubu Kartaltepe Mensucat Fabrikası Türk A.Ş. Havsa Şubesi
- Hamle Tekstil Sanayii ve Ticaret A.Ş. Edirne Havsa Şubesi
- Emi Tekstil Sanayi Dış Ticaret A.Ş. Edirne Şubesi
- Havsa Tekstil Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

- Satürn Giyim Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
- Adaş Trakya Giyim Sanayi Ticaret Ltd. Şti. Edirne Şubesi
- Kilim Mensucat Sanayi ve Ticaret A.Ş.
- Muteks Tekstil Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

i. Özel Sektör – Un Sanayi

Havsa İlçesi'nde un sanayi sektöründe faaliyet gösteren 3 adet firma yer almaktadır:

- Yeditepe Medya Sanayi Ticaret Ltd. Şti. Edirne Şubesi
- Es Ticaret İthalat İhracat ve Sanayi Ltd. Şti.
- Kalyoncu Ticaret ve İnşaat Sanayi Ltd. Şti. Edirne Havsa Şubesi

i. Özel Sektör – Zirai Ürün Satış

Havsa İlçesi'nde zirai ürün satış sektöründe faaliyet gösteren 8 adet firma yer almaktadır:

- Aydoğdu Tarım - İftadi Aydoğdu
- Meldo Tarım Hayvancılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
- Demircan Gübre ve Tarım Ürünleri Ticaret Ltd. Şti.
- Arda Tohumculuk Tarım ve Zahirçilik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
- Havsa Tarım Ürünleri ve Ticaret Ltd. Şti.
- Tarım Marketim Hayvansal ve Zirai Ekipman Ltd. Şti. Havsa Şubesi
- Havsa Ziraat Odası Ticari İşletmesi
- Orgatek Organik Gübre Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Edirne Şubesi

j. Özel Sektör – Diğer (Sınıflanmamış)

Havsa İlçesi'nde sınıflanmamış diğer sektörlerde faaliyet gösteren 3 adet firma yer almaktadır:

- Trakya Bölgesi Doğal Gaz Dağıtım A.Ş. Havsa Şubesi
- Hankel İlaç Kozmetik Gıda Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
- Bersan Ahşap Sanayi A.Ş.

k. Sivil Toplum Kuruluşları - Dernekler

Havsa İlçesi'nde faaliyet gösteren 23 adet dernek yer almaktadır:

- Hasköy Avcılık ve Atıcılık Derneği
- Havsa Abalar Köyü Avcılar ve Atıcılar Derneği
- Havsa Avcılar ve Atıcılar İhtisas Kulübü Derneği
- Havsa Osmanlı Köyü Avcılık ve Atıcılık Derneği
- Kuzucu Köyü Avcılık ve Atıcılık İhtisas Derneği
- Abalar Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Havsa İlçesi Romanları Yardımlaşma ve Kültür Derneği
- Havsa Köy ve Mahalle Muhtarları Derneği
- Yaban Hayatı Araştırma Derneği
- Defterdar Abdusselam-Hacı Süleyman Efendi Cami-i İhya Derneği
- Havsa Kazım Dirik Paşa Camii Yaptırma Yaşatma Derneği
- Osmanlı Köyü Yeni Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği
- Sokullu Mehmet Paşa Cami Koruma ve Yaşatma Derneği
- Taptık Köyü Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneği

- Havsa Güvenlik Hizmetlerini Destekleme Derneği
- Havsa Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
- Havsa Tarih Kültür ve Eğitime Hizmet Derneği
- Havsa Belediyesi Gençlik ve Spor Kulübü Derneği
- Havsa Birlik Spor Kulübü Derneği
- Yenimahalle Spor Kulübü Derneği
- Havsa Romanları Derneği
- Musulça Köyü Kültür ve Doğa Derneği
- Türk Hava Kurumu Havsa Şubesi

1. Sivil Toplum Kuruluşları - Kooperatifler

Havsa İlçesi'nde faaliyet gösteren 16 adet kooperatif yer almaktadır:

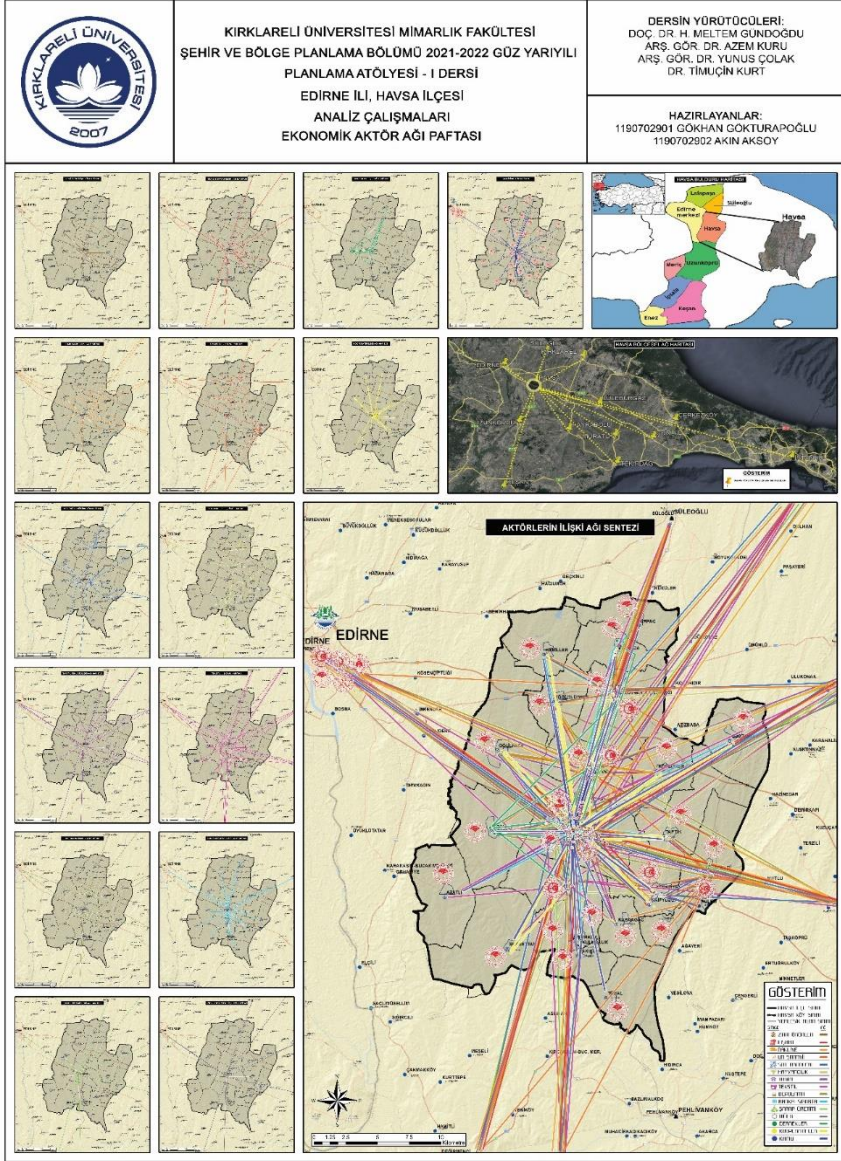
- S.S. Bostanlı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- S.S. Havsa İlçe Merkezi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- S.S. Hasköy Sulama Kooperatifi
- S.S. Köseömer Köyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Kuzucu Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- S.S. Musulça Köyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Naipyusuf Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- S.S. Necatiye Köyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Şerbettarköyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Habiller Köyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Oğulpaşa Köyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Söğütlüdere Köyü Sulama Kooperatifi

- S.S. Taptık Köyü Sulama Kooperatifi
- S.S. Havsa Kadın Girişimcileri Üretim ve İşletme Kooperatifi
- S.S. Oğulpaşa Köyü Reşadiye Mahallesi Tüketim Kooperatifi
- S.S. Alpullu Pancar Ekicileri Kooperatifi Havsa Şubesi

m. Sivil Toplum Kuruluşları - Kooperatifler

Havsa İlçesi'nde faaliyet gösteren tek vakıf, Havsa İlçesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'dır.

Aktör ağı çalışması kapsamında 3'ü kamu, 77'si özel sektör ve 40'ı sivil toplum kuruluş temsilcisi olmak üzere toplam 120 adet ekonomik aktörün bulunduğu, etkin olduğu ve ilişki kurabileceği alanlar Harita 1.61'de gösterilmiştir.

Harita 1.61: Havsa İlçesi Ekonomik Aktör Ağı

1.6.3.2. Aktörlerin Talep ve Beklentileri

Çalışma kapsamında, Havsa İlçesi'nde faaliyet gösteren kamu ve özel sektör ile sivil toplum kuruluşlarından meydana gelen toplam 120 adet aktörün talep ve beklentileri de incelenmiştir.

a. Kamu Sektörü Aktörlerinin Talep ve Beklentileri

- İlçedeki dernek, vakıf ve diğer sivil toplum örgütlerinin kamu yatırımları, kamu hizmetlerinin sunumu, ilçeye sağlanacak altyapı hizmetleri ve benzeri konularda aktif olarak katılımcı olmalarını ve ortaya konulacak ortak akıl ile işlerin yürütülmesi konusunda takipçi olmalarını
- Sivil toplum örgütlerinin daha aktif olmaları ve ilçenin cazip bir yaşam merkezine dönüşmesi konusunda sosyal aktivitelerin sürekli olarak düzenlenmesi ve diğer kamu kurum/kuruluşları ile yerel yönetimlerin bu konuda sivil toplum örgütleri tarafından yönlendirilmesi
- İlçede yeni iş imkânlarının yaratılması ile ilgili ortak bir çalışmanın başlatılması
- Edirne'ye yakınlığı avantaja dönüştürecek yatırımların ilk adımlarının atılması
- Kamu kurumları ve yerel yönetimlerle işbirliği halinde özel sektörün bir ortak akıl konulmasına katkıda bulunması
- Tarımsal üreticilerin ilgili kamu kurumları ile iletişimlerini güçlendirmeleri ve kamunun özel sektöre yardımcı olabileceği alanların geliştirilmesi ve yeni alanların açılmasının sağlanması

b. Özel Sektör Aktörlerinin Talep ve Beklentileri

- İlçenin cazibesini arttırmak üzere yapılacak çalışmalara halkın katılım göstermesi

- Halkın ve sivil toplum örgütlerinin ilçenin altyapı sorunları çözümü, kırsal alandaki altyapı ve diğer sorunların çözümü gibi konularda kamu kurum ve kuruluşlarından birlikte talep etme alışkanlığını geliştirmesi
- Sivil toplum örgütlerinin ilçede ekonomik yaşamın canlandırılması ile ilgili çalışmalarda öncülük etmeleri
- Yeni işlerin geliştirilmesine imkân verecek insan kaynaklarının oluşturulabilmesi için halkın ve sivil toplum örgütlerinin işbirliği halinde eğitim faaliyetlerine verile önemin artırılması
- Yatırımların yapılabilmesi için gerekli fiziksel, yasal ve sosyal altyapıların geliştirilmesi ya da yapılması
- Kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin özel sektörü karar alma mekanizmalarına dâhil etmeleri ve özel sektörün etkinliğinin artırılması
- Meyvecilik gibi alternatif olabilecek sektörlerdeki yatırımların kamu tarafından desteklenmesi ve bu konuda güzel örneklerin tanıtımının kamu tarafından yapılması

c. STK Aktörlerinin Talep ve Beklentileri

- Havsa ilçe merkezi ve bağlı belde ve kırsal alanlarda dere ıslahı, katı atıkların toplanması ve değerlendirilmesi gibi altyapı eksikliklerinin giderilmesi
- Çocuk parkları, yüzme havuzu, mesire alanları gibi sosyal alanların yaratılması
- Havsa'yı Edirnelilere çekici hale getirecek yiyecek/içecek/eğlence mekânlarının gelişimi için uygun altyapıların sağlanması

- Lojistik avantajın iyi değerlendirilmesi için kamu ve yerel yönetim önderliğinde ticaret ve hizmet sektörlerini geliştirecek adımların atılması
- Havsa'da lojistik alan olarak ayrılmış yerin çevreyi kirletmeyen sanayilerin yer aldığı bir merkeze dönüştürülmesi
- Tarımsal üreticilerin örgütlerinin geliştirilmesi ve eksik olan örgütlenmelerin tamamlanması için kamunun ve üniversitenin gerekli fiziki ve sosyal altyapının oluşturulması ve uygun model araştırmalar yapması
- Meyve, sebze, tahıl ve diğer tarımsal ürünlerin üretilmesi ve üretim sürecinde ilaç ve gübre kullanımı ile ilgili kamu kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin üreticiye eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunması
- Havsa'nın yol üstünde ve Edirne'ye yakın olması avantajlarını ilçenin ticaret potansiyelini artıracak girişimlerin ortaya konulması
- Kalabalık bir şehrin yanında olan ilçenin restoranları ve diğer eğlence merkezleri ile sosyal bir cazibe merkezi haline getirecek girişimlerin yapılması
- Hayvancılık ve ona dayalı et ve süt sanayilerinin ilçede geliştirilmeleri ve bu sektörde iyi birlikteliğin üreticiler arasında kurulması
- Üretici örgütleri etkinleştirilerek Havsa'da yeni iş imkânlarının geliştirilmesi ve gençlerin, kadınların, engellilerin ve Romanların istihdamını sağlayacak iş projelerinin hayata geçirilmesi

Yukarıda yer verilen aktörlerin Havsa İlçesi'ne yönelik talep ve beklentilerinin konumlandırılması Harita 1.62'de yer almaktadır.

1.7. MEVCUT ALAN KULLANIMI

Bu bölümde Havsa'nın arazi kullanımı, donatı alanları ve işlevsel bağlantıları incelenmiştir.

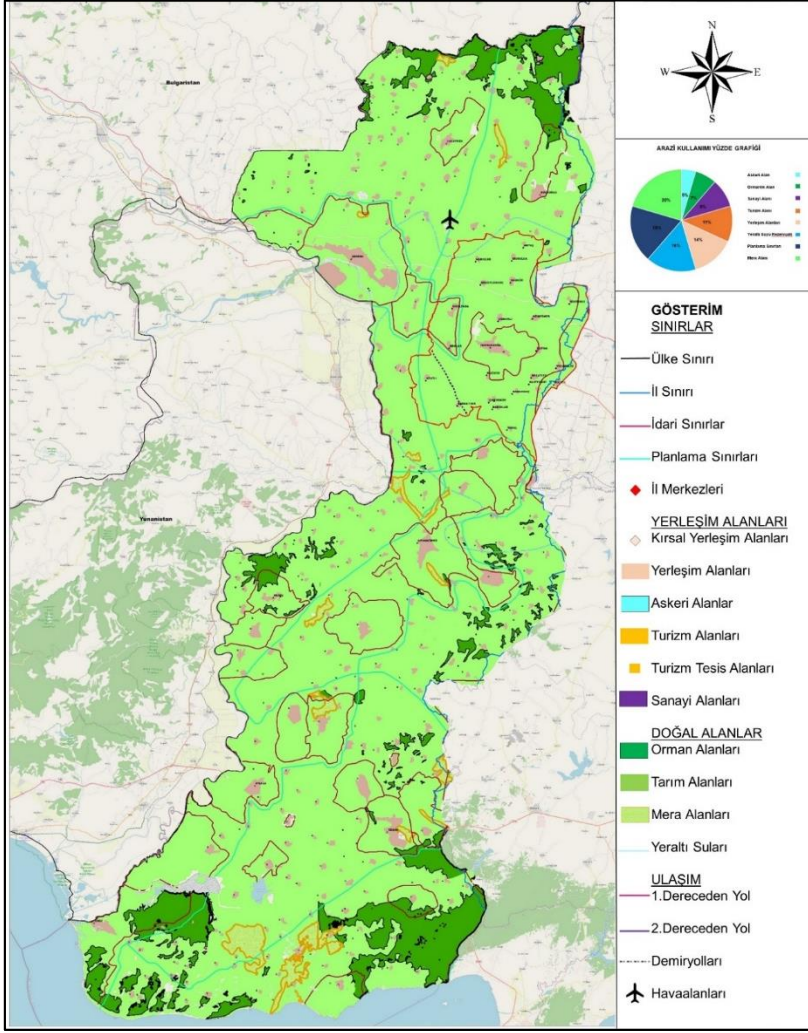
1.7.1. Arazi Kullanım

Arazi kullanım; doğal ortamla insan arasındaki etkileşime bağlı olarak insanların yeryüzünden yararlanma şeklidir. Diğer bir bakış açısı olarak, doğal koşulların insana sunduğu alanlarda, hayatın sürdürülebilmesi için ekonomik faaliyetler doğrultusunda ortaya çıkan alanlardır. Bu alanlar ekonomik faaliyetlerin beraberinde ortaya çıktığı için hammadde, sanayi ve hizmet sektörüne ait alanların arazi örtüsü üzerindeki dağılışını da ifade etmektedir.

Havsa İlçesi'nin yer aldığı Edirne İl'inin %4,79'u yerleşim, turizm ve askeri alan iken, %95,21'i tarım, orman ve mera gibi doğal alanlardan oluşmaktadır. İl'in arazi kullanımında mutlak ve marjinal alanlardan oluşan tarım alanları %93,29 ile ilk sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo 1.38 ve Harita 1.63).

Tablo 1.38: Edirne İl'inin Arazi Kullanımı

Arazi Kullanımları	Alan (ha)	Oran (%)
Yerleşim Alanı	25.952	4.50
Turizm Alanı	88	0.02
Sanayi Alanı	386	0.07
Askeri Alan	1.238	0.21
Mutlak Tarım Alanı	217.494	37.70
Marjinal Tarım Alanı	320.740	55.59
Mera Alanları	10.883	1.89
Ormanlık Alan	159	0.03
Toplam	576.940	100.00

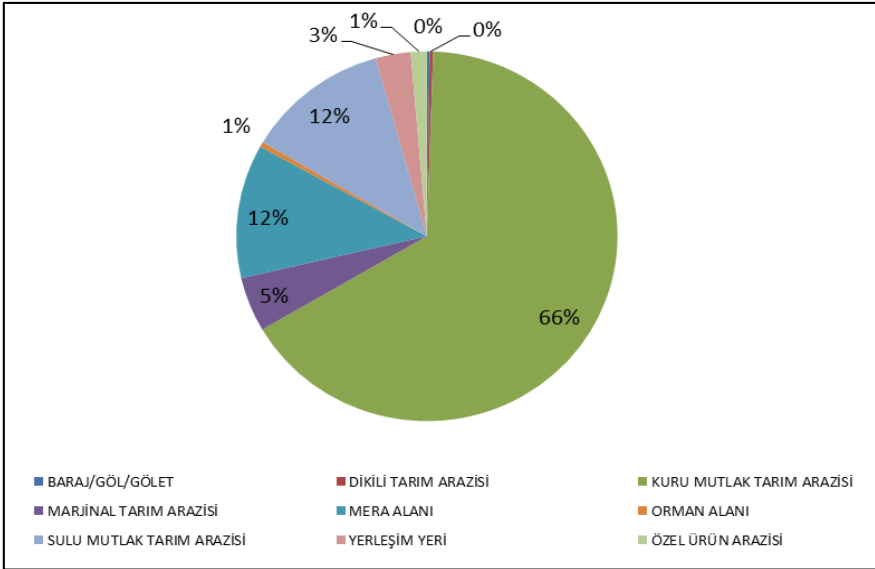

Harita 1.63: Edirne İl'inin Arazi Kullanımı

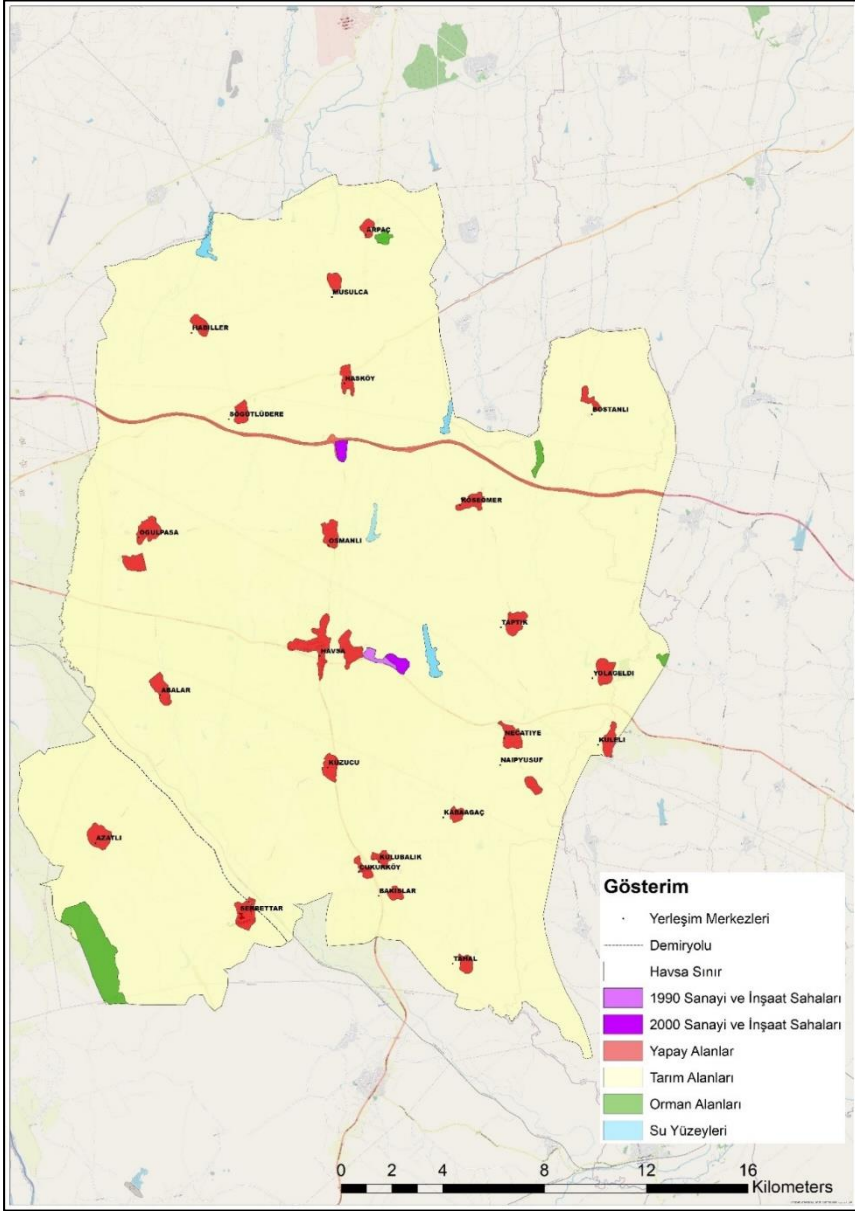
Havsa İlçesi özelinde ise alanın %84,63'ü tarım alanı, %11,70'i mera alanı, %2,97'si yerleşim alanı, %0,46'sı orman alanı ve %0,24'ü baraj, göl ve gölet alanıdır (Bkz. Tablo 1.39 ve Grafik 1.52).

Tablo 1.39: Havsa İlçesi'nin Arazi Kullanımı

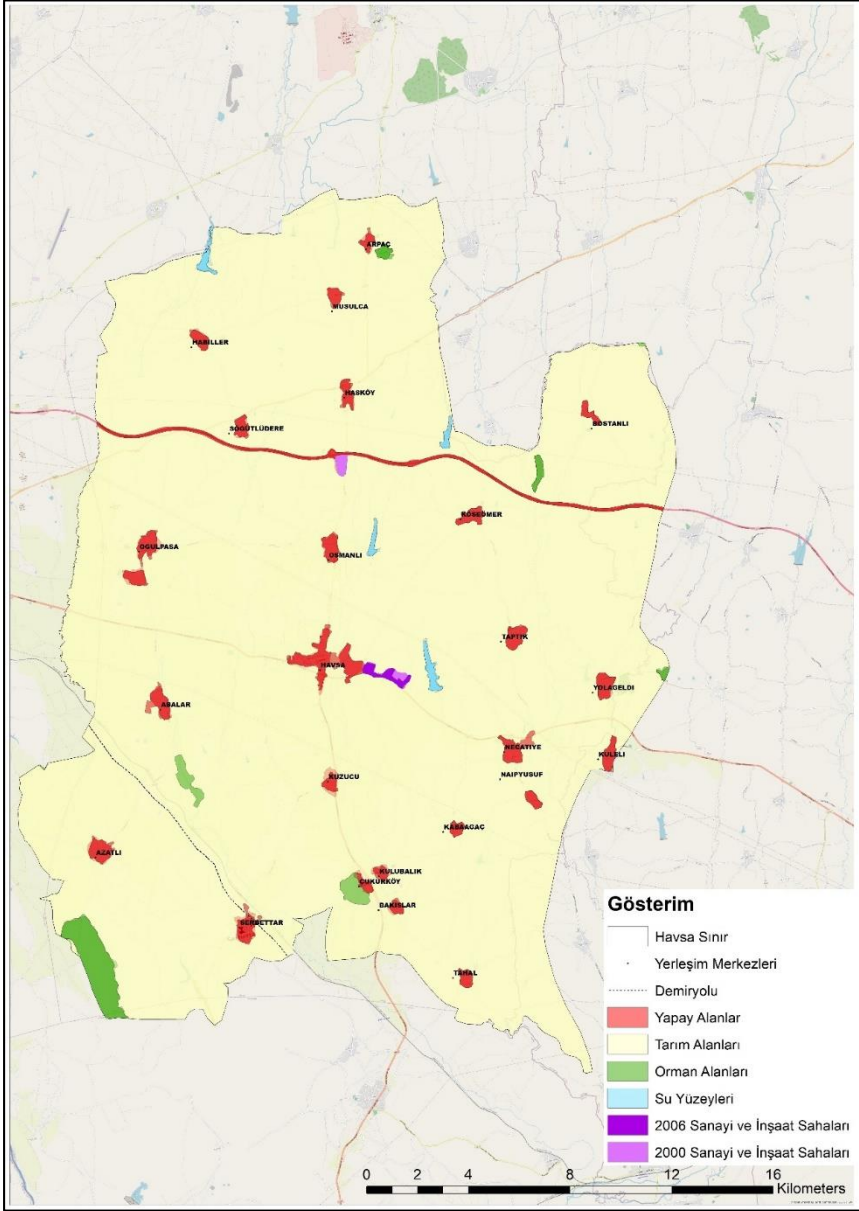
Arazi Kullanımları	Alan (ha)	Oran (%)
Yerleşim Alanları	1,764	2.97
Kuru Mutlak Tarım Alanı	39,172	66.06
Sulu Mutlak Tarım Alanı	7,212	12.16
Dikili Tarım Alanı	168	0.28
Özel Ürün Alanı	804	1.36
Marjinal Tarım Alanı	2,829	4.77
Mera Alanı	6,937	11.70
Ormanlık Alan	270	0.46
Baraj, Göl, Gölet Alanı	144	0.24
Toplam	59.300	100

Grafik 1.52: Havsa İlçesi'nin Arazi Kullanımı

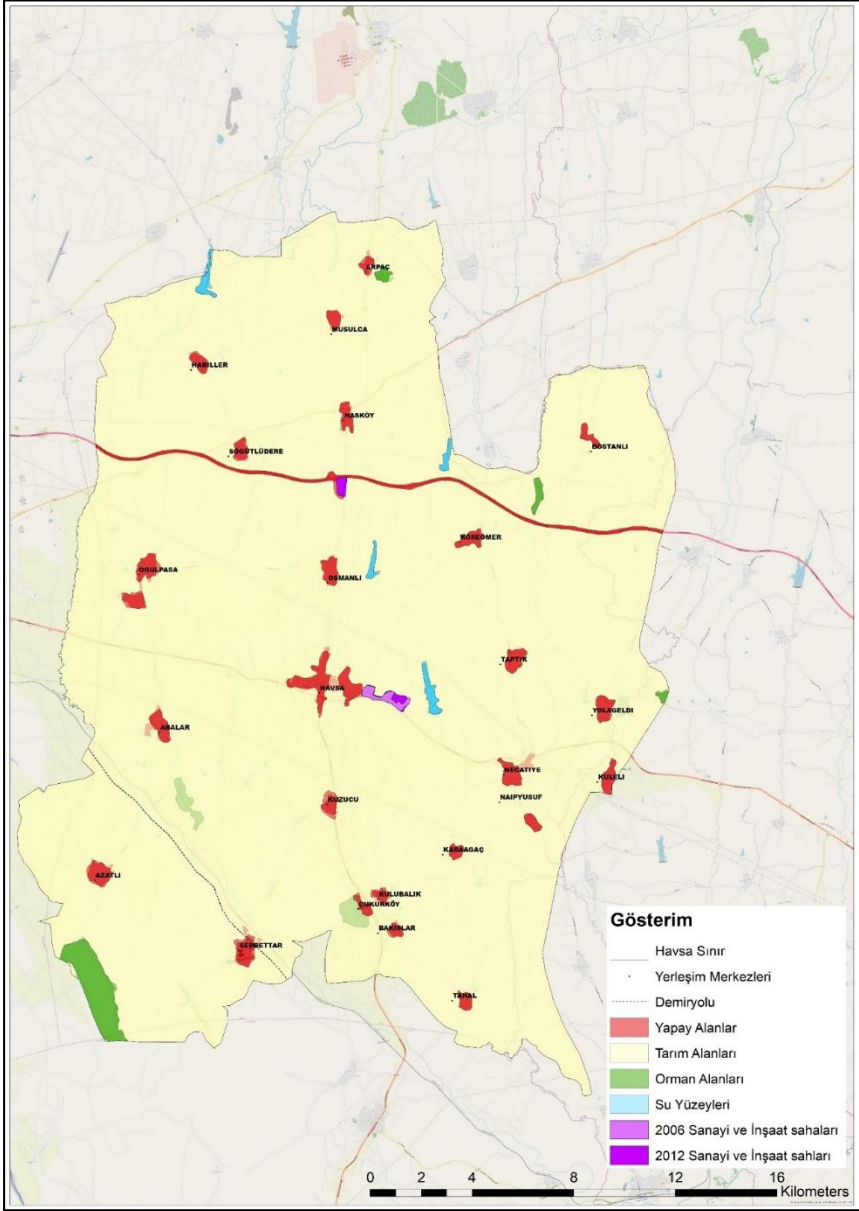
Arazi kullanım çalışması kapsamında, Corine Land Cover verileri esas alınarak Havsa'nın 1990 yılından 2020 yılına kadarki arazi kullanım değişimleri 1990-2000, 2000-2006, 2006-2012, 2012-2018 ve 2018-2020 dönemlerine göre tespit edilmiş olup; elde edilen bulgular aşağıdaki haritalarda ve Tablo 1.40 ile 1.41'de verilmiştir.

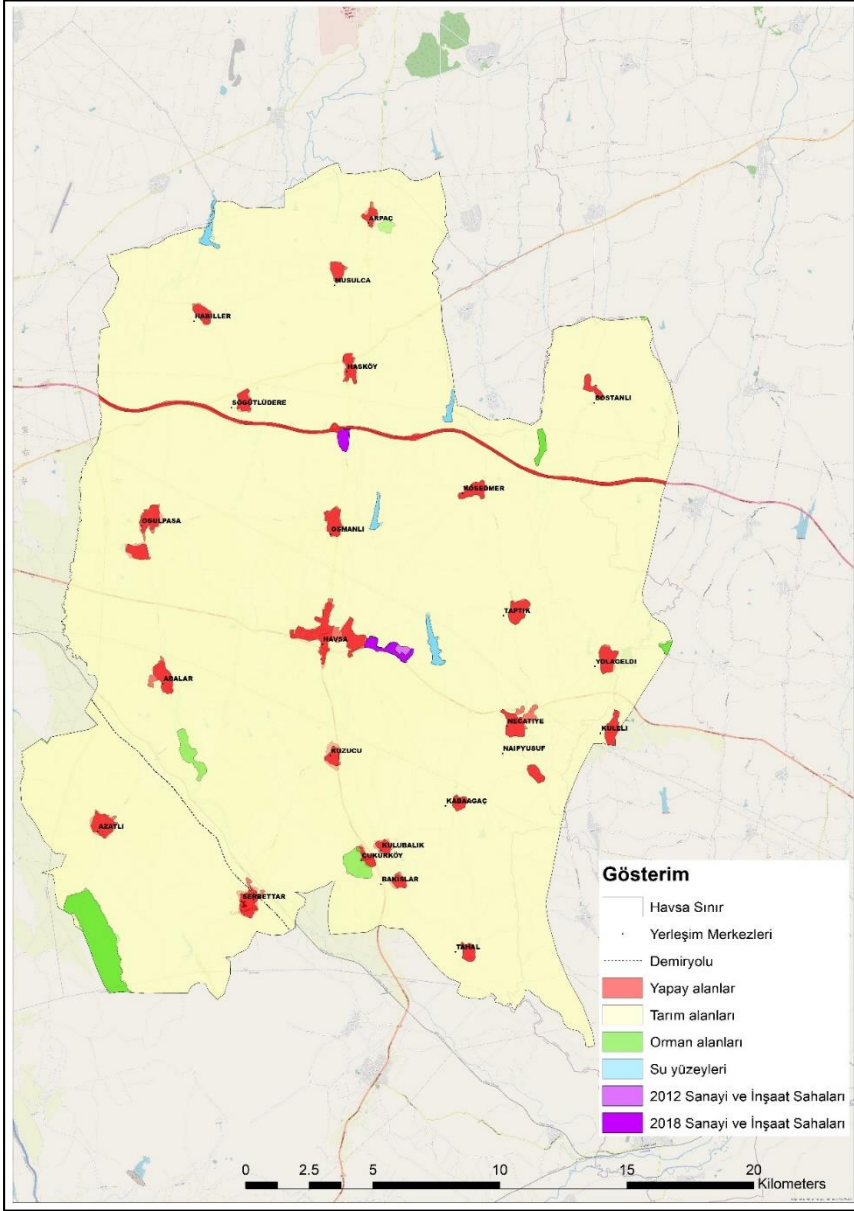
Harita 1.64: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (1990-2000)

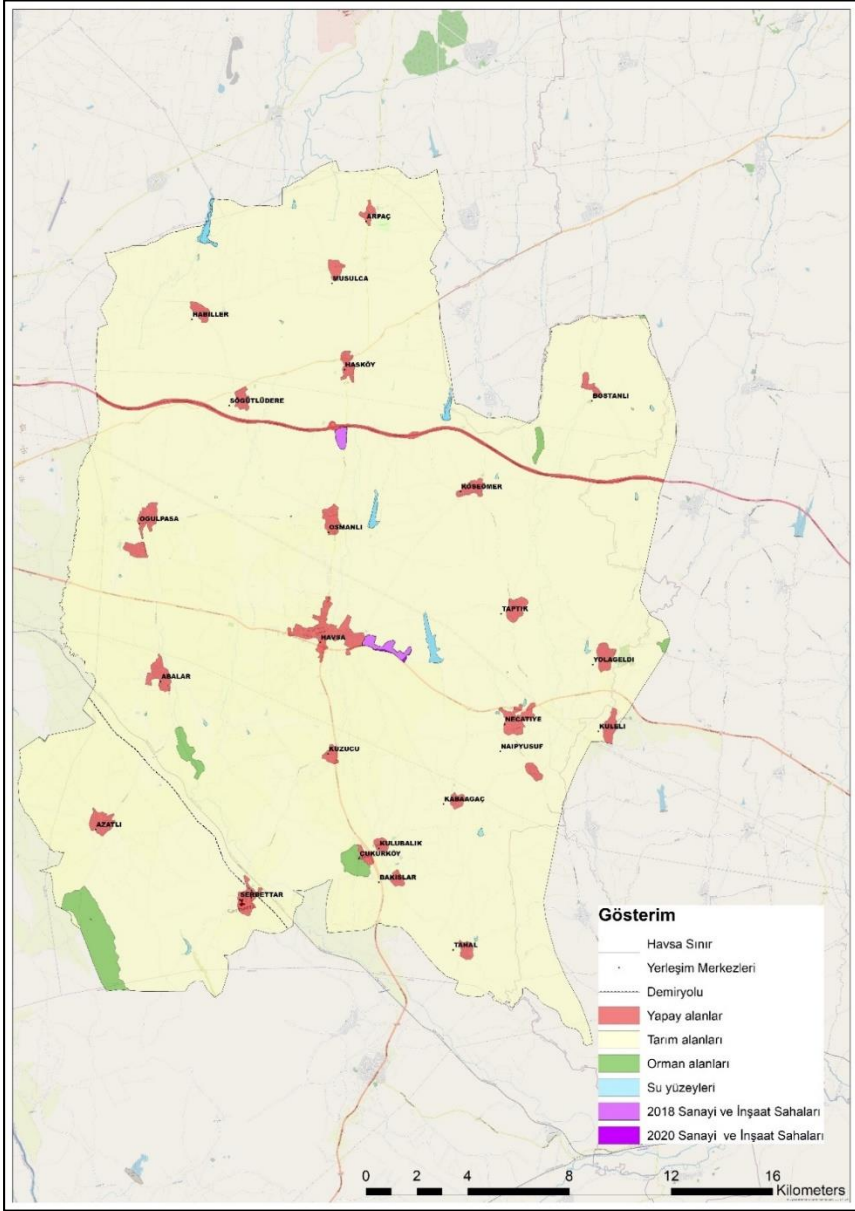
Harita 1.65: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2000-2006)

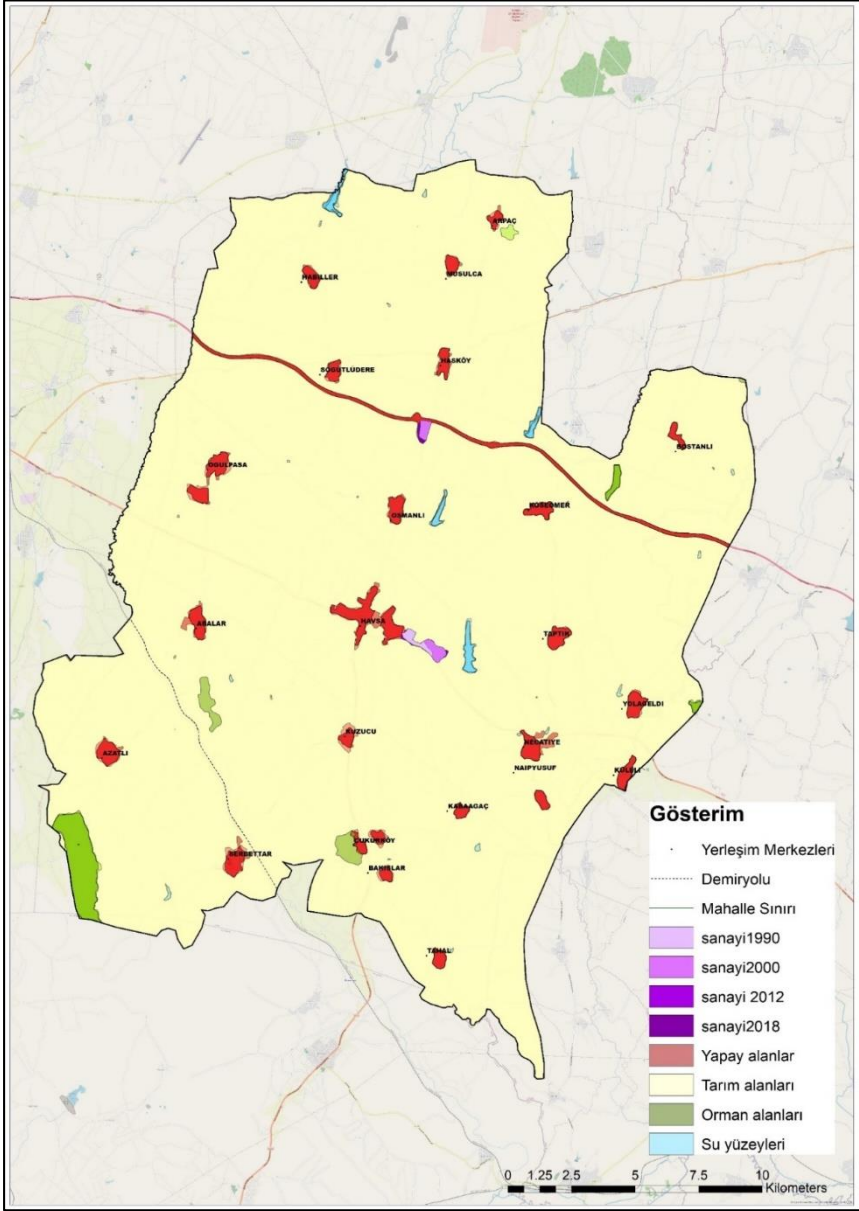
Harita 1.66: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2006-2012)

Harita 1. 67: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2012-2018)

Harita 1. 68: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (2018-2020)

Harita 1. 69: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim (1990-2020)

Tablo 1.40: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim-1 (1990-2020)

Arazi Kullanımlar	1990 Yılı (Ha)	2000 Yılı (Ha)	2006 Yılı (Ha)	2012 Yılı (Ha)	2018 Yılı (Ha)	2020 Yılı (Ha)
Yapay Alanlar	1.279,54 %2,35	1.600,68 %2,94	4.044,15 %2,89	1.622,21 %2,97	1.622,21 %2,97	1.058,69 %
Sanayi Alanları	34,14	257,6	268,42	268,42	268,42	285
Demir Yolları	-	97,69	56,94	56,94	56,94	56,94
Tarım Alanları	52.632,17 %96,52	52.281,92 %95,78	52.169,1 %95,67	52.153,6 %95,64	52.153,6 %95,64	430,667
Ormanlık, Doğal Alanlar	480 %0,88	480 %0,88	650,83 %1,19	622,21 %1,14	622,21 %1,14	1.645,92 %
Sulak Alanlar	-	-	-	-	-	-
Su Kütleleri	139,91 %0,26	169,02 %0,31	133,62 %0,25	133,62 %0,25	133,62 %0,25	414,99 %
TOPLAM	54.565,76	54.886,91	57.323,06	54.856,97	54.856,97	-

Tablo 1.41: Havsa'nın Arazi Kullanımındaki Değişim-2 (1990-2020)

(+) 324.65	(-) 353.76	0	0	0
2000-2006 Yılları Arasındaki Arazi Kullanımında Görülen Değişim				
Yapay Bölgeler (Ha)	Tarım Alanları (Ha)	Ormanlık Alanlar (Ha)	Sulak Alanlar (Ha)	Su Kütleleri (Ha)
(+) 6.94	(-) 6.94	0	0	0
2006-2012 Yılları Arasındaki Arazi Kullanımında Görülen Değişim				
Yapay Bölgeler (Ha)	Tarım Alanları (Ha)	Ormanlık Alanlar (Ha)	Sulak Alanlar (Ha)	Su Kütleleri (Ha)
(+) 15.67	(-) 2.50	(+) 13.17	0	0

1.7.2. Donatı Alanları

1.7.2.1. Sosyal ve Teknik Altyapı Alanları

Sosyal ve teknik altyapı alanları; birey ve toplumun sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir çevre ile yaşam

kalitelerinin arttırılmasına yönelik kamu veya özel sektör tarafından yapılan eğitim, sağlık, dini ve idari tesisler, açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan gibi alanlara verilen genel isimdir.

Havsa'da donatı alanları başlığı altında eğitim, sağlık, açık ve yeşil alanlar, sosyal tesis alanları, dini tesis alanları, resmi kurum alanları ve ayrı olarak pazar alanı ve hayvan pazar alanı incelenmiştir. Havsa'da eğitim alanları kapsamında anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite alanları; sağlık alanları kapsamında sağlık ocağı, aile sağlık merkezi ve hastaneler; açık ve yeşil alanlar kapsamında park, spor ve mezarlık alanları; sosyal tesis alanları kapsamında düğün salonları ile kıraathaneler (köylerde); dini tesis alanları kapsamında camiler ve resmi kurum alanları kapsamında ise kaymakamlık, belediye ve muhtarlıklar incelenmiştir. Ayrıca bu temel donatı alanlarının dışında pazar alanı ile Hayvan Pazarı da incelenmiştir.

a. Eğitim Tesisleri

Havsa'da 13 tane okul bulunmaktadır. Bunların 4 tanesi köylerde bulunmakta iken geriye kalan 9 tanesi Havsa merkezde bulunmaktadır. 13 okuldan 1'i anaokulu, 4'ü ilkokul, 5'i ortaokul 2'si lise ve 1'i de üniversitedir. Havsa'da bulunan okulların toplam alanı 63003,805m²'dir (Bkz. Tablo 1.42)

Havsa'da bulunan Havsa Meslek Yüksekokulu, Trakya Üniversitesi'nin Havsa'da bulunan yerleşkesidir. Üniversite' de 5 adet bölüm bulunmaktadır. Bu bölümler; Bankacılık ve Sigortacılık, İşletme Yönetimi, Lojistik, Maliye ve Muhasebe ve Vergi Uygulamalarıdır. 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında bu beş bölümde toplamda 48 öğrenci eğitim görmektedir.

Tablo 1.42: Havsa İlçesi'ndeki Eğitim Tesisleri

	Türü	Eğitim Tesisinin Adı	Alan (m²)
1	Anaokulu	Havsa Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu	2.619,00
2	İlkokul	Cumhuriyet İlkokulu	1.470,00
3	İlkokul	Sokollu Mehmet Paşa İlköğretim Okulu	1.868,00
4	İlkokul	Abalar İlköğretim Okulu	7.307,36
5	Ortaokul	Şehit Engin Şahin İlkokulu	4.237,00
6	Ortaokul	Abalar Ortaokulu	7.307,36
7	Ortaokul	Atatürk Ortaokulu	6.128,00
8	Ortaokul	Melahat Kilimci Ortaokulu	49,635
9	Ortaokul	Havsa İmam Hatip Ortaokulu	5.741,00
10	Ortaokul	Şehit Engin Şahin Ortaokulu	4.237,00
11	Lise	Şahika Erkurt Anadolu Lisesi	5.852,00
12	Lise	Havsa Şehit Öğretmen Mehmet Birol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	6.128,00
13	Üniversite	Havsa Meslek Yüksekokulu	10.059,45
Toplam			63.003,805

Havsa'da Abalar ve Necatiye köyleri dışında geri kalan 20 köyde okul bulunmamaktadır. Havsa ilçe merkezine 8 km uzaklıkta olan Necatiye Köyü'nde bulunan Şehit Engin Şahin İlkokulu ve Ortaokulu, Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan Melahat Kilimci Ortaokulu ve Helvacı Mahallesi'nde bulunan Havsa Şehit Öğretmen Mehmet Birol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne servis ile ulaşım sağlanabilmektedir. Bu bağlamda bakıldığı zaman okul olmayan köylerden bu okullara servis ile ulaşım sağlanabilmektedir.

Fotoğraf 1.4: Havsa Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu (Kaynak: MEB, 2023)

Havsa’da bulunan 13 okulda öğretmen, öğrenci ve derslik sayılarına bakıldığında zaman en az öğretmen ve öğrencinin bulunduğu okul Havsa İmam Hatip Ortaokulu’dur. Bu ortaokulda öğretmen ve öğrenci sayıları bilinirken, derslik sayısına ilişkin veriye ulaşılamamıştır (Bkz. Tablo 1.43).

Tablo 1.43: Havsa İlçesi’ndeki Eğitim Tesislerinin Kapasite Durumu

Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Havsa Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu	9	109	4
Cumhuriyet İlkokulu	17	249	13
Sokollu Mehmet Paşa İlköğretim Okulu	16	244	15
Abalar İlköğretim Okulu	7	52	11
Şehit Engin Şahin İlkokulu	7	66	5
Abalar Ortaokulu	8	49	?
Atatürk Ortaokulu	30	258	15
Melahat Kilimci Ortaokulu	20	181	11
Havsa İmam Hatip Ortaokulu	1	13	?
Şehit Engin Şahin Ortaokulu	9	75	6

b. Sağlık Tesisleri

Havsa İlçesi'nde 6 adet sağlık tesisi hizmet vermektedir. Bunların 3 tanesi Havsa merkezde iken, geri kalan 3 sağlık donatısı Bakışlar, Abalar ve Osmanlı köylerindedir. Havsa merkezde bulunan sağlık donatılarından 1 tanesi devlet hastanesi ve 2 tanesi aile sağlık merkezidir. Köylerde bulunan sağlık donatıları Abalar ve Bakışlar köyünde sağlık ocağı iken Osmanlı köyünde sağlık evi niteliğindedir. Havsa'da bulunan sağlık donatıları toplamda 10.365,92m²'dir (Bkz. Tablo 1.44).

Tablo 1. 44: Havsa İlçesi'ndeki Havsa İlçesi'ndeki Sağlık Tesisleri

	Sağlık Tesisinin Adı	Alan (m ²)
1	Havsa Devlet Hastanesi	8.925,24
2	Havsa 1 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	162,14
3	Havsa 2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	207,42
4	Abalar Sağlık Ocağı	306,25
5	Bakışlar Sağlık Ocağı	225,51
6	Osmanlı Sağlık Evi	539,36
Toplam		10.365,92

Abalar Sağlık Ocağı'nın Havsa merkeze uzaklığı 7 km'dir. Bakışlar Sağlık Ocağı merkeze 10km uzaklıktadır ve son olarak Osmanlı Sağlık Evi Havsa merkeze 5km uzaklıktadır. Sağlık donatısı bulunmayan 19 köye belirli günlerde gezici sağlık hizmeti verilmektedir.

Havsa Devlet Hastanesi 15 yataklı bir hastanedir ve İç Hastalıkları bölümü, Ağız ve Diş bölümü bulunmaktadır. Hastanede 8 doktor bulunmaktadır. Bu doktorların 3'ü iç hastalıkları uzmanı, 1'i diş hekimi ve 4'ü pratisyen hekimdir. Havsa 1 Nolu Aile Sağlığı Merkezi kadrosunda 1 adet acil tıp uzmanı, 3 adet aile hekimliği uzmanı bulunmaktadır. Havsa 2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi kadrosunda 3 adet aile hekimliği uzmanı bulunmaktadır. Abalar ve Osmanlı köyündeki personel sayı verilerine ulaşılamamıştır. Bakışlar

köyünde ise Sağlık Ocağı bulunmakta fakat personel çalıştırılmamaktadır (Bkz. Tablo 1.45).

Tablo 1.45: Havsa İlçesi'ndeki Sağlık Tesislerinin Kapasite Durumu

	Sağlık Tesisinin Adı	Personel Sayısı
1	Havsa Devlet Hastanesi	8
2	Havsa 1 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	4
3	Havsa 2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi	3
4	Abalar Sağlık Ocağı	Veri Yok
5	Bakışlar Sağlık Ocağı	0
6	Osmanlı Sağlık Evi	Veri Yok
Toplam		15

Havsa İlçesi sağlık hizmetleri için kolaylıkla Edirne merkeze gidebilmektedir. Bunun temel sebeplerinden biri Havsa İlçesi'nin Edirne merkeze yakın olmasından kaynaklanmaktadır.

Fotoğraf 1.5: Havsa Devlet Hastanesi (Kaynak: Haberturk, 2017)

Fotoğraf 1.6: Abalar Köyü Sağlık Ocağı (Kaynak: Havsa Belediyesi)

c. Park ve Açık Alanlar

Havsa İlçesi'nde 11 adet çocuk oyun park alanı bulunmaktadır. Bu alanlardan 4'ü Cumhuriyet Mahallesi'nde, 2'si Hacıgazi Mahallesi'nde, 2'si Varoş Mahallesi'nde, 2'si Yeni Mahallesi'nde ve 1 tanesi de Hacıisa Mahallesi'nde bulunmaktadır. 22 köyde çocuk oyun parkı bulunmamaktadır. Havsa merkezde ise her mahalle de çocuk oyun parkı alanı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 1.46).

Tablo 1.46: Havsa İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Parkları

	Adres
1	Cumhuriyet Mahallesi, Tacettin Serdaroğlu Caddesi, Erenler Sokak
2	Varoş Mahallesi Ovayolu Sokak
3	Varoş Mahallesi Yörük Sokak
4	Cumhuriyet Mahallesi
5	Cumhuriyet Mahallesi
6	Cumhuriyet Mahallesi
7	Yeni Mahallesi
8	Yeni Mahallesi
9	Hacıgazi Mahallesi
10	Hacıgazi Mahallesi
11	Hacıisa Mahallesi

Havsa'daki park ve açık alanların toplam büyüklüğü 408.893,48 m² iken; park alanlarının toplam büyüklüğü 45.007,97m²'dir.

Fotoğraf 1.7: Havsa İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Parklarından Örnek (Kaynak: Havsa Belediyesi)

Havsa İlçesi'nde çocuk oyun parkları hariç 4 adet park alanı bulunmaktadır. Bu alanlardan 3'ü Havsa merkezde (Şehit Okyay Deveci Parkı, Üçgen Park ve Milli Egemenlik Parkı), 1'i ise Taptık köyünde bulunmaktadır. Havsa geneline bakıldığında 21 köyde park bulunmamaktadır. Milli Egemenlik Parkı'nın, Osmanlı Dönemi'nde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında mezarlık alanı olarak kullanıldığı bilinmektedir (Bkz. Fotoğraf 1.8).

Fotoğraf 1.8: Havsa Milli Egemenlik Parkı (Kaynak: Havsa Belediyesi)

Havsa İlçesi'nde 4 adet stadyum bulunmaktadır. Bunların 2'si Havsa merkezde iken, 2'si Bakışlar ve Osmanlı köyündedir. 20 köyde stadyum alanı bulunmamaktadır. Stadyumların toplam alanı 25.475,53 m²'dir (Bkz. Tablo 1.47 ve Fotoğraf 1.9).

Tablo 1.47: Havsa İlçesi'ndeki Spor Alanları

	Spor Alanları	Alan (m²)
1	Havsa Stadyumu	5.732,71
2	Cumhuriyet Mahallesi Stadyumu	1.885,18
3	Bakışlar Köyü Stadyumu	8.250,23
4	Osmanlı Köyü Stadyumu	9.607,41
	Toplam	25.475,53

Fotoğraf 1.9: Havsa Stadyumu (Kaynak: Havsa Belediyesi)

Havsa İlçesi'nde Dorukgöl Mesire Alanı, Sinit Gölü Mesire Alanı ve Oluklu Mesire Alanı olmak üzere 3 adet mesire alanı bulunmaktadır (Bkz. Fotoğraf 1.10).

Fotoğraf 1.10: Sinit Gölü Mesire Alanı (Kaynak: Havsa Belediyesi)

Havsa'da 3'ü merkezde olmak üzere toplam alanı 338.409,98 m² olan 27 adet mezarlık olduğu görülmektedir. Oğulpaşa ve Kuzucu

köylerinde 2'şer adet, diğer köylerde ise 1'er adet mezarlık bulunmaktadır (Bkz. Tablo 1.48).

Tablo 1.48: Havsa İlçesi'ndeki Mezarlık Alanları

	Mezarlık Alanları	Alan (m²)
1	Cumhuriyet Mahallesi Mezarlığı	8.907,67
2	Cumhuriyet Mahallesi Mezarlığı	39.184,76
3	Varoş Mahallesi Mezarlığı	16.030,06
4	Abalar Köyü Mezarlığı	5.942,58
5	Arpaç Köyü Mezarlığı	20.511,04
6	Azatlı Köyü Mezarlığı	18.452,27
7	Bostanlı Köyü Mezarlığı	18.940,20
8	Bakışlar Köyü Mezarlığı	11.131,18
9	Çukurköy Köyü Mezarlığı	4.001,22
10	Hasköy Köyü Mezarlığı	12.596,76
11	Habiller Köyü Mezarlığı	13.291,03
12	Kabağaç Köyü Mezarlığı	8.117,86
13	Köseömer Köyü Mezarlığı	15.092,06
14	Kulubalık Köyü Mezarlığı	15.672,28
15	Kuzucu Köyü Mezarlığı	7.067,77
16	Kuzucu Köyü Mezarlığı	5.914,42
17	Musulca Köyü Mezarlığı	8.568,52
18	Naipyusuf Köyü Mezarlığı	13.112,92
19	Necatiye Köyü Mezarlığı	7.789,52
20	Oğulpaşa Köyü Mezarlığı	21.119,68
21	Oğulpaşa Köyü Mezarlığı	29.906,84
22	Osmanlı Köyü Mezarlığı	2.306,44
23	Söğütlüdere Köyü Mezarlığı	10.575,72
24	Şerbettar Köyü Mezarlığı	10.702,05
25	Tahal Köyü Mezarlığı	10.652,87
26	Taptık Köyü Mezarlığı	7.157,02
27	Yolageldi Köyü Mezarlığı	22.665,24
Toplam		338.409,98

Habiller ve Köseömer Köyleri Mezarlıklarında yer alan çok büyük dikili taşlar özellikle dikkat çekerken, Kabağaç Köyü'nde iyi

korunmuş durumdaki Eski Mezarlık da bu tip mezarlıklar için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu taşlar ve içinde yer aldıkları mezarlıklar bu tip taşların Trak Dönemi'nden kalma "menhirler" olmadığına da en güzel örneği olarak karşımızda durmaktadır. Bu tip kara taşların yer aldığı bu gibi mezarlıklarda rastlanan Osmanlıca yazılı mezar taşları üzerinde yer alan yazılar ve en erken 18. Yüzyıl başlarına işaret eden tarihler bu taşların da Osmanlı kimliği için önemli birer kanıt teşkil etmektedir.

ç. Sosyal Tesisler

Havsa'da toplam büyüklüğü 6.653,7m² olan 7 adet sosyal tesis bulunmaktadır. Bu tesislerden 2'si Havsa merkezde iken, 5'i Havsa köylerindedir. Havsa merkezde Halk Eğitim Merkezi ve Havsa Belediyesi Yazlık Düğün Salonu bulunmaktadır. Köyler özelinde ise kıraathane ve düğün salonu yer almaktadır. Havsa'da toplam sosyal tesis alanı (Bkz. Tablo 1.49 ve Fotoğraf 1.11).

Tablo 1.49: Havsa İlçesi'ndeki Sosyal Tesisler

	Sosyal Tesisler	Alan (m²)
1	Halk Eğitim Merkezi	326,92
2	Havsa Belediyesi Yazlık Düğün Salonu	2.499,30
3	Musulca Düğün Salonu	114,23
4	Yolageldi Düğün Salonu	2.942,69
5	Çelik Kıraathanesi	135,25
6	Yolageldi Kıraathanesi	447,08
7	Habiller Kıraathanesi	188,23
	Toplam	6.653,7

Havsa merkezde Hacısa Mahallesi'nde Halk Eğitim Merkezi ve Havsa Belediyesi Yazlık Düğün Salonu bulunmaktadır. Diğer 5 mahallede sosyal tesis alanı bulunmamaktadır. Havsa köylerinde ise Musulca, Yolageldi, Azatlı ve Habiller köyünde sosyal tesis bulunmakta iken diğer 18 köyde sosyal tesis bulunmamaktadır.

Fotoğraf 1.11: Havsa Halk Eğitim Merkezi (Kaynak: Havsa Belediyesi)

d. Dini Tesisler

Havsa İlçesi'nde toplam alanı 9.243,58m² olan 35 adet dini tesis hizmet vermektedir. Bu dini tesislerden 6 tanesi Havsa merkezde, diğer 29'u ise köylerde bulunmaktadır. Havsa İlçesi'nin Varoş Mahallesi haricinde, mahalleleri ve köylerinde dini tesis bulunmaktadır (Bkz. Tablo 1.50).

Tablo 1. 50: Havsa İlçesi'ndeki Dini Tesisler

	Dini Tesisler	Alan (m ²)
1	Abalar Köyü Cami	169,6
2	Abdulkadir Geylani Cami	Veri Yok
3	Arpaç Köyü Cami	59,43
4	Azatlı Köyü Cami	118,09
5	Azatlı Köyü Yeni Cami	610,59
6	Bakışlar Köyü Cami	490,57
7	Bostanlı Köyü Cami	262,98
8	Cumhuriyet Mah. Cami	268,66
9	Çukur Köyü Cami	139,65
10	Habiller Köyü Cami	210,32

11	Hacı Süleyman Cami	119,31
12	Hasköy Köyü Eski Cami	142,26
13	Hasköy Köyü Yeni Cami	197,53
14	Kabaağaç Köyü Cami	498,48
15	Kazım Dirik Paşa Cami	347,01
16	Köseömer Köyü Cami	114,27
17	Kulubalık Köyü Cami	214,73
18	Kuzucu Köyü Cami	104,04
19	Musulca Köyü Cami	122,31
20	Naipyusuf Köyü Cami	113,00
21	Necatiye Köyü Cami	225,35
22	Necatiye Köyü Yeni Cami	364,90
23	Oğulpaşa Köyü Merkez Cami	179,46
24	Oğulpaşa Köyü Osmaniye Mahallesi Cami	207,90
25	Oğulpaşa Köyü Reşadiye Mahallesi Cami	373,69
26	Osmanlı Köyü Merkez Cami	708,16
27	Osmanlı Köyü Yeni Cami	691,20
28	Sokullu Cami	1.953,41
29	Söğütlüdere Köyü Cami	69,3
30	Şerbettar Köyü Cami	44,04
31	Tahal Köyü Cami	170,85
32	Taptık Köyü Cami	194,46
33	Yeni Mah. Cami	250,93
34	Yolageldi Köyü Cami	195,66
35	Yolageldi Köyü Yeni Cami	191,64
Toplam		9.243,58

Mimar Sinan'ın önemli eserlerinden biri olan Sokullu Mehmet Paşa Cami, 1577 yılında Mehmet Paşa tarafından oğlu Kazım Paşa adına Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Cami 1752 yılında bir depremde büyük hasar görmüştür.

Sinan'ın tezkire ve kayıtlarına göre; iki kervansaray, bir medrese, bir imaret, çifte hamam, tekke, köprü ve arastadan meydana gelen külliyyeden günümüzde sadece cami, hamam, cami avlusuna dayalı ve durumu tam olarak anlaşılmayan ocaklı-nişli bir duvar,

arastanın ortasında cami kervansaray bloklarını bağlayan dua kubbesi ile külliyeye sonradan ilave edilen çeşme kalmıştır.

Arastanın ortasında cami ve kervansarayı ayırıp birbirine bağlayan bir dua kubbesi bulunmaktadır. Bu kubbe Esnaf ve Fütüvvet tarikatı ile ilgili bir motif olarak görülmektedir ve sosyal açıdan büyük bir öneme sahiptir (Bkz. Fotoğraf 1.12).

Fotoğraf 1.12: Havsa Sokullu Mehmet Paşa Cami (Kaynak: Havsa Belediyesi)

e. İdari Tesisler

Havsa İlçesi'nde toplam 5.152,06 m² büyüklüğünde 25 adet idari tesis hizmet vermektedir. Havsa merkezde 3 adet, köylerde ise 22 adet resmi kurum alanı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 1.51).

Tablo 1.51: Havsa İlçesi'ndeki İdari Tesisler

	İdari Tesisler	Alan (m²)
1	Havsa Belediyesi	356,46
2	Havsa Kaymakamlığı	519,96
3	Havsa İtfaiye Binası	-
4	Abalar Köyü Muhtarlığı	190,84
5	Arpaç Köyü Muhtarlığı	108,64
6	Azatlı Köyü Muhtarlığı	151,34
7	Bakışlar Köyü Muhtarlığı	142,08
8	Habiller Köyü Muhtarlığı	325,91
9	Hasköy Köyü Muhtarlığı	116,85
10	Bostanlı Köyü Muhtarlığı	246,92
11	Çukurköy Köyü Muhtarlığı	151,24
12	Kabağaç Köyü Muhtarlığı	215,23
13	Köseömer Köyü Muhtarlığı	339,81
14	Kulubalık Köyü Muhtarlığı	180,75
15	Musulca Köyü Muhtarlığı	195,66
16	Kuzucu Köyü Muhtarlığı	126,55
17	Naipyusuf Köyü Muhtarlığı	149,02
18	Necatiye Köyü Muhtarlığı	162,83
19	Oğulpaşa Köyü Muhtarlığı	145,26
20	Söğütlüdere Köyü Muhtarlığı	337,57
21	Osmanlı Köyü Muhtarlığı	232,90
22	Şerbettar Köyü Muhtarlığı	180,83
23	Tahal Köyü Muhtarlığı	176,01
24	Taptık Köyü Muhtarlığı	195,84
25	Yolağeldi Köyü Muhtarlığı	176,56
	Toplam	5.152,06

Havsa merkezde bulunan 3 resmi kurum Havsa Belediyesi, Havsa Kaymakamlığı ve Havsa İtfaiyesi'dir. Havsa köylerinde bulunan resmi kurum alanları ise sadece köy muhtarlıklarıdır. Havsa merkezinde bulunan Havsa İtfaiye Binası, Havsa Belediyesi Ek Hizmet Binası'nda faaliyet göstermektedir.

Havsa Belediyesi, merkez olarak alınıp, köylerin Havsa Belediyesi'ne uzaklıkları hesaplanarak Havsa Belediyesi'nin ortalama hizmet götürme mesafeleri ortaya çıkmıştır. Buna göre en yakın köy Osmanlı iken, en uzak köy Habiller'dir (Bkz. Tablo 1.52).

Tablo 1.52: Köylerin Havsa Belediye Binasına Uzaklıkları

	Köyler	Havsa Belediye Binasına Uzaklık
1	Abalar Köyü	6 km
2	Arpaç Köyü	17 km
3	Azatlı Köyü	12 km
4	Bakışlar Köyü	10 km
5	Bostanlı Köyü	18 km
6	Çukurköy Köyü	9 km
7	Habiller Köyü	19 km
8	Hasköy Köyü	11 km
9	Kabağaç Köyü	11 km
10	Köseömer Köyü	9 km
11	Kulubalık Köyü	11 km
12	Kuzucu Köyü	5 km
13	Musulca Köyü	14 km
14	Naipyusuf Köyü	11 km
15	Necatiye Köyü	10 km
16	Oğulpaşa Köyü	8 km
17	Osmanlı Köyü	4 km
18	Söğütlüdere Köyü	10 km
19	Şerbettar Köyü	11 km
20	Tahal Köyü	14 km
21	Taptık Köyü	7 km
22	Yolageldi Köyü	11 km

Fotoğraf 1.13: Havsa Hükümet Konağı (Kaymakamlık) (Kaynak: Havsa Belediyesi)

Fotoğraf 1.14: Havsa Belediye Binası (Kaynak: Havsa Belediyesi)

f. Pazar Alanları

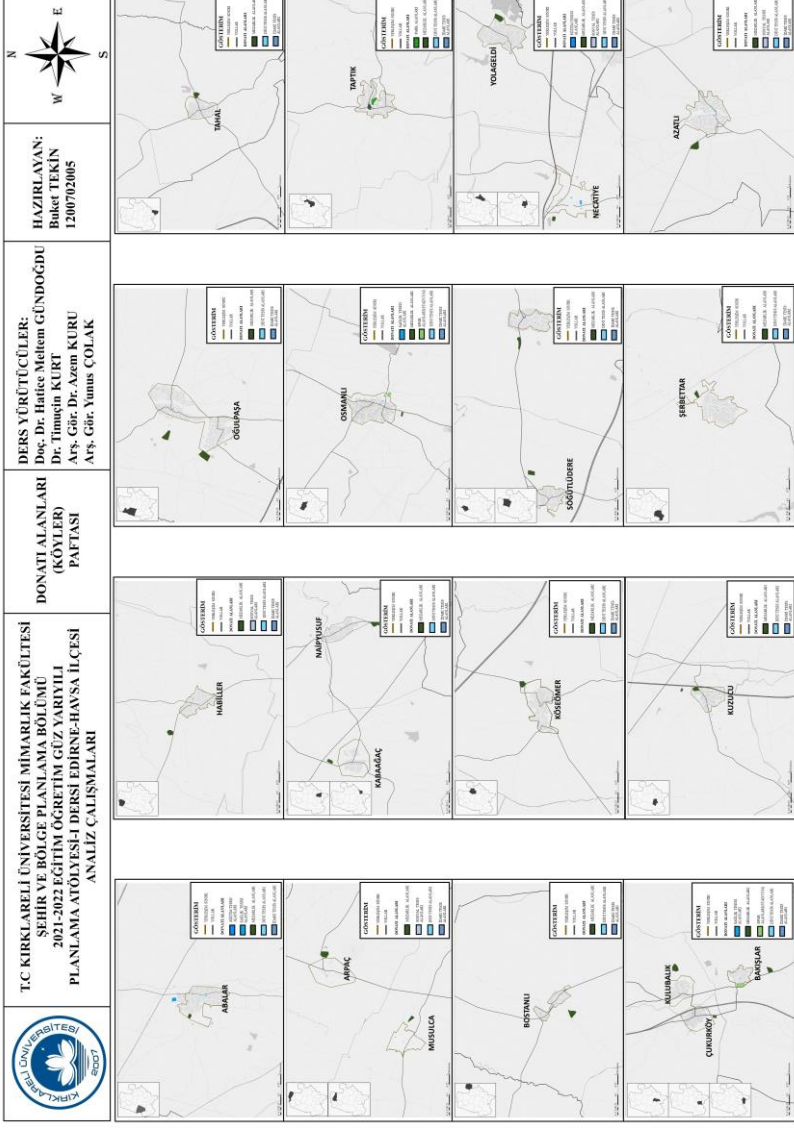
Havsa İlçesi'nde ilçe ölçeğinde hizmet veren Pazar alanı (Havsa Modern Pazar Alanı) ile Trakya ölçeğinde hizmet veren

Havsa Canlı Hayvan Pazar Alanı bulunmaktadır. Bu iki Pazar alanının toplam alanı 26.580 m²'dir (Bkz. Tablo 2)

Havsa Canlı Hayvan Pazar alanı Trakya'nın en büyük canlı hayvan pazar alanıdır. Bu hayvan pazar alanı 20.380,00 m²'dir. Havsa İlçesi'nde bulunan Modern Pazar alanı ise 6.200,00m²'dir. Bu pazar alanında 280 adet tezgâh, 20 adet kapalı dükkân, zabıta noktası, dinlenme yerleri, otopark ve tuvalet bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Havsa İlçesi'nde toplam da 137 adet donatı tesisi bulunmaktadır. Bulunan donatı alanlarından 47 tanesi Havsa merkezde iken, 90 tanesi Havsa'nın köylerinde yer almaktadır (Bkz. Harita 1.70 ve 1.71).

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1. 71: Havsa'nın Köylerindeki Donatılar

1.7.2.2. Yeterlilik ve Erişilebilirlik

a. Donatı Alanlarının Yeterliliği

Donatı alanlarının yeterliliği, imar mevzuatında tanımlanmış olan donatı yeterlilik oranları (kişi başına düşen metrekare değeri) karşılaştırılarak hesaplanmakta olup; bu kapsamda, Havsa İlçesi'ndeki donatı alanlarının yeterlilikleri hesaplanmıştır.

Eğitim, sağlık, açık ve yeşil alan, sosyal tesis alanı, dini tesis alanı ve resmi kurum alanlarının donatı yeterlilikleri için Havsa ilçesinde yer alan 6 mahalle ve 22 köy incelenmiştir. 0-75.000 nüfuslu yerleşimlerde; eğitim, sağlık, açık ve yeşil alan, sosyal tesis alanı, dini tesis alanı ve resmi kurum alanlarında standartlar sırasıyla 2 m²/kişi, 1,5 m²/kişi, 10 m²/kişi, 0,75 m²/kişi, 0,50 m²/kişi ve 3 m²/kişi olarak belirlenmiştir⁸.

Havsa'da bulunan 6 mahallede eğitim, sağlık, açık ve yeşil alan, sosyal tesis alanı, dini tesis alanı ve resmi kurum alanları özelinde bakıldığı zaman Helvacı Mahallesi'nde bulunan resmi kurum alanları ile Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan açık ve yeşil alanlar belirlenen kişi/m² değerlerinin üzerindedir (Bkz. Tablo 1.53).

Tablo 1.53: Havsa İlçe Merkezinde Donatıların Alansal Yeterliliği-1

Mahalleler	Nüfus	Eğitim (Anaokulu hariç) 2 m ² /Kişi	Sağlık 1,5 m ² /Kişi	Yeşil 10 m ² /Kişi	Sosyal 0,75 m ² /Kişi	Resmi 3 m ² / Kişi	Dini 0,5 m ² /Kişi
Cumhuriyet	3,895	0.13	0.05	12,34	0.09	0.00	0.24
Yeni	1,409	0.06	1.45	0.00	0.00	0.00	0.10
Hacıgazi	1,313	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Varoş	1,188	0.00	0.00	0.07	0.00	0.38	0.00
Hacısa	595	0.00	0.00	0.00	0.00	1.45	0.00
Helvacı	304	0.40	0.00	0.00	0.00	0.31	0.99

⁸ <https://webdosya.csb.gov.tr/db/mpgm/icerikler/ek-2-tablo-17-mayis-20180214143000.pdf>

Donatı alanlarının yeterliliğine bakıldığı zaman standart değere eşit ve üzerinde ise yeterli, %50 fazla ise yetersiz, %50-75 fazla az ise düşük, %75'ten fazla az ise çok düşük, donatı bulunmuyor ise yok olarak değerlendirilir.

Bu bağlamda incelendiği zaman, Cumhuriyet Mahallesi'nde açık ve yeşil alanların ve Helvacı Mahallesi'nde dini donatılar yeterlidir.

Cumhuriyet Mahallesi'nde eğitim, sağlık, sosyal alanların; Yeni Mahallesi'nde eğitim ve dini alanların, Varoş Mahallesi'nde açık ve yeşil alan ve resmi alanların, Hacıisa Mahallesi'nde resmi alanların, Helvacı Mahallesi'nde eğitim ve resmi alanların donatıl yeterliliği çok düşük, Cumhuriyet Mahallesi'nde dini alanların donatı yeterliliği düşük olmakla birlikte Cumhuriyet Mahallesi'nde resmi alanlar, Yeni Mahallesi'nde açık ve yeşil alanlar ve sosyal alan, Hacıgazi Mahallesi'nde eğitim, sağlık, açık ve yeşil alan, sosyal ve resmi alan, Varoş Mahallesi'nde eğitim, sağlık, sosyal ve dini alan, Hacıisa Mahallesi'nde eğitim, sağlık, açık ve yeşil alan, sosyal ve dini alan, Helvacı Mahallesi'nde, sağlık, açık ve yeşil alan ve sosyal alanda donatı bulunmamaktadır (Bkz. Tablo 1.54).

Tablo 1.54: Havsa İlçe Merkezinde Donatıların Alansal Yeterliliği-2

Mahalleler	Eğitim (Anaokulu hariç) 2 m ² /Kişi	Sağlık 1,5 m ² /Kişi	Yeşil 10 m ² /Kişi	Sosyal 0,75 m ² /Kişi	Resmi 3 m ² / Kişi	Dini 0,5 m ² /Kişi
Cumhuriyet	Çok düşük	Çok düşük	Yeterli	Çok düşük	Düşük	Yok
Yeni	Çok düşük	Yetersiz	Yok	Yok	Çok düşük	Yok
Hacıgazi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz	Yok
Varoş	Yok	Yok	Çok düşük	Yok	Yok	Çok düşük
Hacıisa	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Çok düşük
Helvacı	Çok düşük	Yok	Yok	Yok	Yeterli	Çok düşük

Havsa'da bulunan 22 köyde eğitim, sağlık, açık ve yeşil alanlar, sosyal, dini ve resmi donatıların standartları ele alındığında

ise en çok Bakışlar köyü, sağlık, spor ve dini donatı alanlarının standartların üzerinde olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 1.55).

Tablo 1.55: Havsa'nın Köylerinde Donatıların Alansal Yeterliliği-1

Köyler	Nüfus	Eğitim (Anaokulu hariç) 2 m ² /Kişi	Sağlık 1,5 m ² /Kişi	Yeşil 10 m ² /Kişi	Sosyal 0,75 m ² /Kişi	Dini 0,5 m ² /Kişi
Abalar	1.060	0.37	0.04	0.00	0.00	0.16
Osmanlı	974	0.00	0.17	6.8	0.00	0.98
Oğulpaşa	839	0.00	0.00	0.00	0.00	0.33
Şerbettar	734	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06
Azatlı	674	0.00	0.00	0.00	0.17	2.02
Yolageldi	662	0.00	0.00	0.00	2.38	0.24
Hasköy	603	5.15	0.00	0.00	0.00	0.58
Necatiye	572	0.59	0.00	0.00	0.00	1.21
Taptık	463	0.00	0.00	0.00	0.00	0.42
Naipyusuf	452	0.00	0.00	0.00	0.00	0.25
Kuzucu	301	0.00	0.00	0.00	0.00	0.25
Köseömer	293	0.00	0.00	0.00	0.00	0.39
Çukurköy	285	0.00	0.00	0.00	0.00	0.49
Arpaç	283	0.00	0.00	0.00	0.21	0.21
Musulca	280	0.00	0.00	0.00	0.00	1.28
Habiller	239	0.00	0.00	0.00	0.95	0.88
Tahal	201	0.00	0.00	0.00	0.00	0.85
Bakışlar	201	0.00	1.68	10.49	0.00	3.77
Kabağağaç	201	0.00	0.00	0.00	0.00	2.48
Söğütlüdere	198	0.00	0.00	0.00	0.00	0.35
Kulubalık	194	0.00	0.00	0.00	0.00	0.10
Bostanlı	151	0.00	0.00	0.00	0.00	0.27

Havsa ilçesinin 22 köyünde sosyal donatı alanı yeterliliğine bakıldığı zaman Osmanlı, Azatlı, Hasköy, Necatiye, Tahal ve Kabağağaç köylerinde dini, Yolageldi köyünde sosyal, Habiller köyünde sosyal ve dini ve Bakışlar köyünde, sağlık açık ve yeşil alanlar ve dini tesis alanlarının donatılar yeterlidir.

Abalar köyünde eğitim, sağlık; Osmanlı köyünde sağlık, spor, Oğulpaşa köyünde dini, Azatlı köyünde sosyal, Necatiye köyünde eğitim, Taptık köyünde dini, Naipyusuf köyünde dini, Kuzucu köyünde dini, Köseömer köyünde dini, Çukurköy köyünde dini, Arpaç köyünde sosyal ve Bostanlı köyünde dini alanların donatı yeterliliği yetersizdir.

Abalar, Arpaç ve Söğütlüdere köylerinde dini donatıların yeterliliği düşüktür. Şerbettar, Yolageldi ve Kulubalık köylerinde dini donatıların yeterliliği çok düşüktür (Bkz. Tablo 1.56).

Tablo 1.56: Havsa'nın Köylerinde Donatıların Alansal Yeterliliği-2

Köyler	Eğitim (Anaokulu hariç) 2 m ² /Kişi	Sağlık 1,5 m ² /Kişi	Yeşil 10 m ² /Kişi	Sosyal 0,75 m ² /Kişi	Dini 0,5 m ² /Kişi
Abalar	Yetersiz	Yetersiz	Yok	Yok	Düşük
Osmanlı	Yok	Yetersiz	Yetersiz	Yok	Yeterli
Oğulpaşa	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz
Şerbettar	Yok	Yok	Yok	Yok	Çok Düşük
Azatlı	Yok	Yok	Yok	Yetersiz	Yeterli
Yolageldi	Yok	Yok	Yok	Yeterli	Çok Düşük
Hasköy	Yok	Yok	Yok	Yok	Yeterli
Necatiye	Yetersiz	Yok	Yok	Yok	Yeterli
Taptık	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz
Naipyusuf	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz
Kuzucu	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz
Köseömer	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz
Çukurköy	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz
Arpaç	Yok	Yok	Yok	Yetersiz	Düşük
Musulca	Yok	Yok	Yok	Yok	Yeterli
Habiller	Yok	Yok	Yok	Yeterli	Yeterli
Tahal	Yok	Yok	Yok	Yok	Yeterli
Bakışlar	Yok	Yeterli	Yeterli	Yok	Yeterli
Kabaağaç	Yok	Yok	Yok	Yok	Yeterli
Söğütlüdere	Yok	Yok	Yok	Yok	Düşük
Kulubalık	Yok	Yok	Yok	Yok	Çok Düşük
Bostanlı	Yok	Yok	Yok	Yok	Yetersiz

Eğitimde derslik başına düşen öğrenci sayısı ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları kişi bazında standart olarak verilmektedir. Bu bağlamda Havsa’da bulunan 12 okulda (üniversite hariç), standartları ve mevcut durum karşılaştırıldığında; Türkiye’de ilkokul öğretmenine 2018 verilerine göre 17,2 öğrenci düşmektedir.

Havsa’da bulunan 4 ilköğretim okuluna bakıldığı zaman, 4 okulda da öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bu verinin altında kalarak; eğitim olanaklarına erişimin iyi olduğunu göstermektedir.

Ortaokullara bakıldığı zaman ise Türkiye bazında öğretmen başına 14,1 öğrenci düşmektedir. Bu öğrenci sayısını Havsa’ya indirgediğimizde; Havsa’da bulunan 5 ortaokulda bu verinin altında kalarak eğitim olanaklarına erişimin iyi olduğunu göstermektedir.

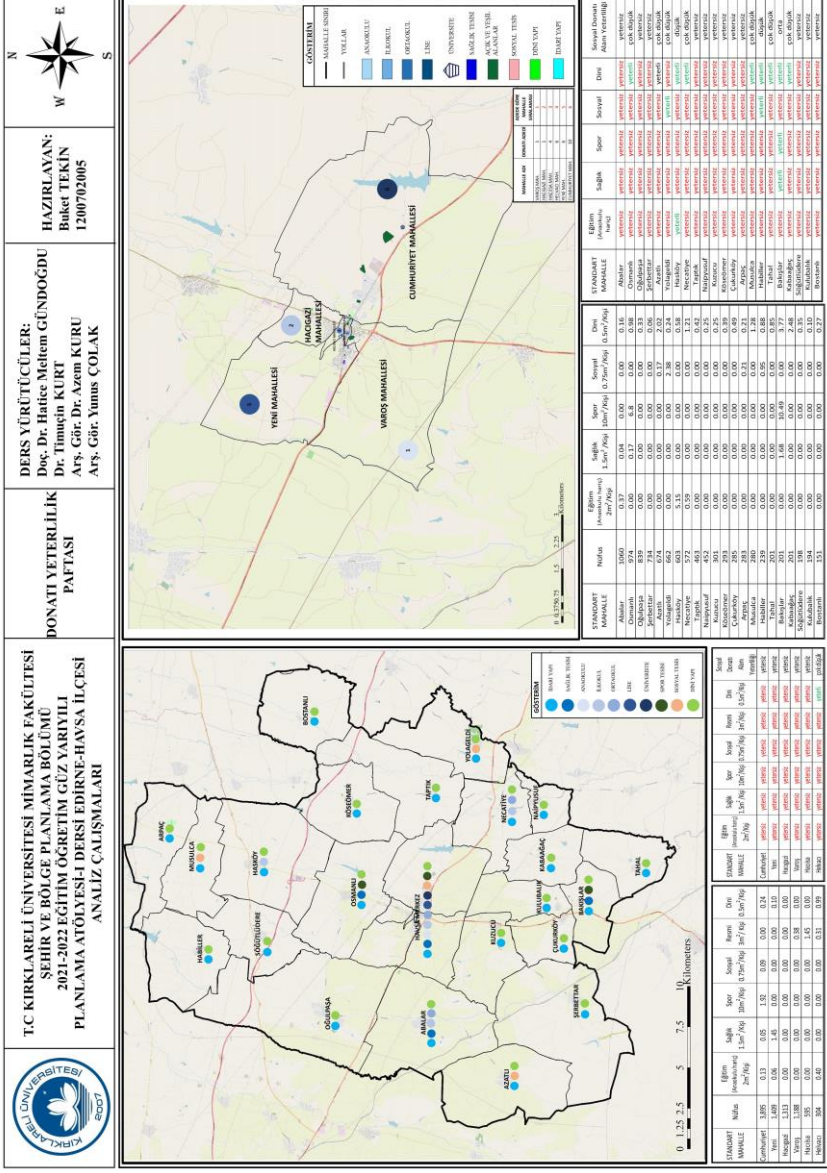
Liselerde bakıldığı zaman, Türkiye bazında öğretmen başına 14,1 öğrenci düşmektedir. Bu veriyi Havsa bazında değerlendirdiğimiz zaman ilçede bulunan 2 lise de bu verinin altında kalarak eğitim olanaklarına erişimin iyi olduğunu göstermektedir.

Derslik başına düşen öğrenci sayısına bakıldığı zaman Türkiye’de ilkokullarda 24 iken, bu değer ortaokullarda 20’dir. Bu istatistiksel veriyi Havsa bazında değerlendirdiğimiz zaman ise ilkokul ve ortaokulda bu sayının altında kalarak eğitim olanaklarına erişimin iyi olduğu saptanmıştır (Bkz. Tablo 1.57).

Tablo 1.57: Havsa İlçesi'ndeki Okulların Kapasite Yeterliliği

	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı
1	Havsa Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu	9	109	4	12,11	27,25
2	Cumhuriyet İlkokulu	17	249	13	14,64	19,15
3	Sokollu Mehmet Paşa İlköğretim Okulu	16	244	15	15,25	16,26
4	Abalar İlköğretim Okulu	7	52	11	7,42	4,72
5	Şehit Engin Şahin İlkokulu	7	66	5	9,42	13,2
6	Abalar Ortaokulu	8	49	Veri Yok	6,13	---
7	Atatürk Ortaokulu	30	258	15	8,6	17,2
8	Melahat Kilimci Ortaokulu	20	181	11	9,05	11
9	Havsa İmam Hatip Ortaokulu	1	13	?	13	---
10	Şehit Engin Şahin Ortaokulu	9	75	6	8,33	12,5
11	Şahika Erkurt Anadolu Lisesi	26	321	16	12,34	20,06
12	Havsa Şehit Öğretmen Mehmet Birol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	31	158	29	5,09	5,4

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.72: Havsa'daki Donatıların Yeterliliği

b. Donatı Alanlarının Erişilebilirliği

Erişilebilirlik; belli bir yere/varış noktasına ulaşabilme/erişebilme kolaylığı veya rahatlığı olarak tanımlanmakta ve yerler, nüfus, kullanılan tür ve başlangıç ve bitiş noktasındaki bağlantılar olmak üzere dört kritik unsurdan oluşmaktadır.

İmar planlarında; çocuk bahçesi, oyun alanı, açık semt spor alanı, aile sağlık merkezi, kreş, anaokulu ve ilkökul fonksiyonları takriben 500 metre, ortaokullar takriben 1.000 metre, liseler ise takriben 2.500 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşılması gereken hizmet etki alanında planlanabilir. Dini tesislerden küçük cami takriben 250 metre, orta (semt) cami takriben 400 metre mesafe dikkate alınarak yaya olarak ulaşabilmesi gereken hizmet etki alanında planlanabilir.

Havsa'da donatı alanlarının analizinde öncelikle donatı alanları belirlenmiştir. Daha sonra bu donatı alanlarının merkezi belirlenerek Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde belirtilen yürüme mesafeleri dikkate alınıp mesafeler yarıçap olarak belirlenip çizilmiştir.

Donatı alanlarının erişilebilirliği, Havsa İlçesi'nin 6 mahallesi özelinde ele alındığında; eğitim alanında anaokulu özelinde 500 metre yürüme mesafesi dikkate alınarak inceleme yapıldığı zaman Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan donatıya Cumhuriyet Mahallesi'nde yaşayan insanlar erişebiliyorken geri kalan 5 mahalle belirtilen yürüme mesafesinin dışında kalmaktadır.

İlkokul özelinde Havsa merkezi incelendiği zaman Havsa merkezde bulunan 2 ilkökul incelendiğinde 500 metre yürüme mesafesi dikkate alındığında Yeni Mahalle haricinde geri kalan 5 mahallede erişim sağlanabilmektedir. Yeni Mahallesi'nde ise 500 metre yürüme mesafesi dışında kalmaktadır.

Ortaokul özelinde 1000 metre yürüme mesafesi dikkate alındığı zaman Havsa'da bulunan 6 mahalle de yürüme mesafelerinin içinde kalmaktadır.

Lise özelinde 2500 metre yürüme mesafesi dikkate alınarak Havsa merkezde inceleme yapıldığı zaman bütün mahalleler yürüme mesafesinin içinde kalmaktadır (Bkz. Harita 1.73).

Sağlık özelinde 500 metre yürüme mesafesi dikkate alındığı zaman Hacıgazi Mahallesi yürüme mesafesinin dışında iken; geri kalan 5 mahallede yürüme mesafelerinin içinde kalmaktadır (Bkz. Harita 1.73).

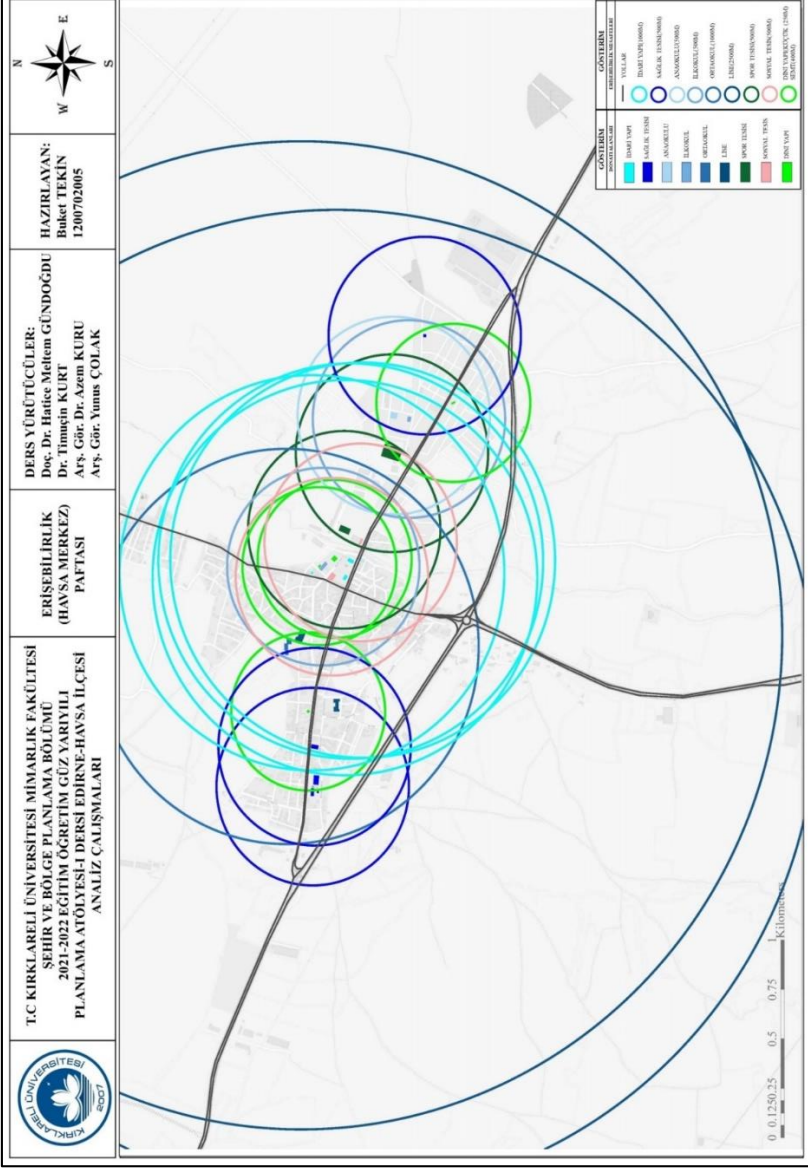
Açık ve yeşil alanlar özelinde 500 metre yürüme mesafesi dikkate alındığı zaman Hacıgazi, Helvacı ve Cumhuriyet Mahallesi yürüme mesafesinin içinde kalarak erişebilir. Geri kalan mahallelerde 500 metre yürüme mesafesinin dışındadır (Bkz. Harita 1.73).

Sosyal tesis özelinde 500 metre yürüme mesafesi dikkate alındığı zaman Hacıgazi, Helvacı ve Cumhuriyet Mahallesi yürüme mesafesinin içinde kalarak erişebilir. Geri kalan mahallelerde 500 metre yürüme mesafesinin dışındadır (Bkz. Harita 1.73).

Dini tesisler özelinde Havsa merkezde bulunan 7 camide 400 metre yürüme mesafesi uygulandığı zaman 6 mahalle bu yürüme mesafesinin içinde kalmaktadır (Bkz. Harita 1.73).

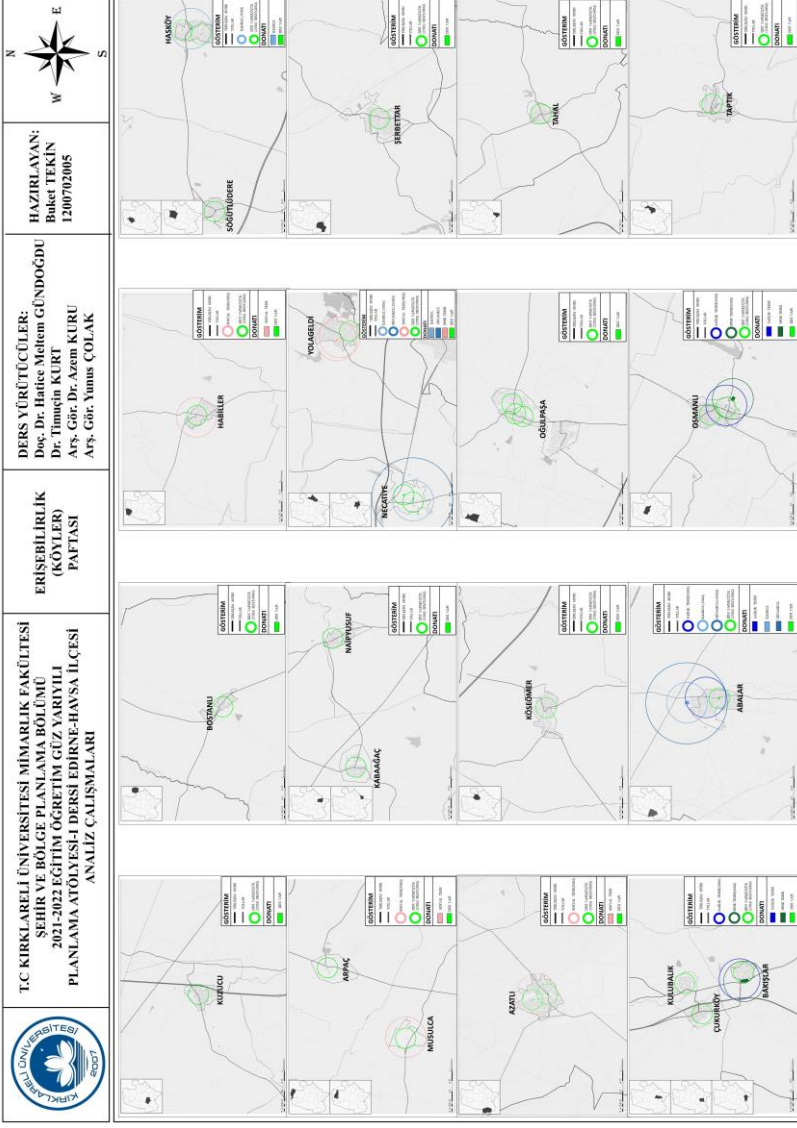
Resmi alanlar özelinde ise 1000 metre yürüme mesafesi dikkate alındığı zaman her mahalle de muhtarlık olması ve merkezde Havsa Belediyesi'nin de yürüme mesafesi dikkate alındığında 1000 metre yürüme mesafesinin dışında bir alan bulunmamaktadır (Bkz. Harita 1.73).

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.73: Havsa'daki Donatıların Erişilebilirliği (Merkez)

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.74: Havsa'daki Donatılar Erişilebilirliği (Köyler)

1.7.3. İşlevsel Bağlantılar

1.7.3.1. Ulaşım Sistemi

Ulaşım, yarar sağlamak amacı ile kişilerin veya eşyaların yer değiştirmesidir. Köyler, şehirler, ülkeler arasında bir yerden bir yere gidiş-geliş demektir. Karayolu ulaşımı, denizyolu ulaşımı, havayolu ulaşımı ve demiryolu ulaşımından oluşmaktadır. Çağdaş ve ideal bir ulaşım sistemi; ekonomik, emniyetli, hızlı, elverişli (taşıma kolaylığı sağlayacak), konforlu, çevreyi kirletmemeli, az enerji tüketen olmak zorundadır.

Ulaşımın amacı; insanları veya eşyayı en kısa sürede daha ucuz ve emniyetli bir şekilde taşımaktır. Devletin temel görevi ise ekonomik ve toplumsal gelişmelerin yarattığı ihtiyaçları karşılayabilecek şekilde ulaşım kapasitesi yaratan, ülke ve toplum çıkarlarına uygun ulaşım sistemi kurmak ve koordine etmektir.

a. TR21 Bölgesi'nde Ulaşım Sistemi

Coğrafi anlamda Avrupa'yı Asya'ya bağlayan bir köprü niteliğinde olan TR21 Trakya Bölgesi, güçlü karayolu altyapısı, limanları, demiryolu ve havayolu bağlantıları ile erişilebilirliği yüksek bir geçiş bölgesidir. Bulgaristan sınırından (Kapıkule) başlayan E-80 otoyolu Türkiye'nin Avrupa ile bağlantısını sağlamaktadır. Kara, deniz, hava ulaşımı bakımından kavşak noktası olan E-80 otoyolu önemli bir konumda bulunan Tekirdağ İl'inin kuzeyinden geçmektedir.

Bununla birlikte Yunanistan sınırından (İpsala) giren E-90 otoyolu da E-80 ile birlikte Anadolu üzerinden Türkiye'nin güney ve doğu sınırındaki Ortadoğu ve Asya uluslararası karayolu ağlarına bağlantı sağlamaktadır. Türkiye'nin güney ve doğu sınırındaki Ortadoğu ve Asya uluslararası karayolu ağlarına bağlantı sağlamaktadır. İstanbul-Edirne bağlantısı sağlayan D-100 karayolu ve Tekirdağ merkezinden geçen D110 (İstanbul-Keşan Yolu)

karayolu bölgenin diğer önemli karayolu bağlantıları oluşturmaktadır (Bkz. Harita 1.75).

TR21 Bölgesi'nde Yunanistan ve Bulgaristan'a açılan 5 adet kara sınır kapısı vardır. Dereköy, Hamzabeyli, Kapıkule sınır kapıları Bulgaristan'a; Pazarkule, İpsala sınır kapıları Yunanistan'a açılmaktadır.

TR21 Bölgesi'nin ulaşım altyapısının ana aksını İstanbul-Kapıkule Otoyolu oluşturmaktadır. Bölge trafiği İstanbul, sınır kapıları, limanlar ve sanayi bölgeleri gibi yoğun merkezlerin etkisi altındadır. Yapılan bölünmüş yollar, ulaşımı rahatlatmış olsa da henüz istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Özellikle, sanayi yoğun alanlar ve limanlar için yüksek kalitede yollar ile bağlantılar oluşturulması gerekmektedir (Bkz. Tablo 1.58).

Tablo 1. 58: Türlerine Göre Karayolları

İL	DEVLET YOLLARI	İL YOLLARI	OTOYOL	GENEL TOPLAM	OTOYOL(%)
Türkiye	31.271	30.948	2.036	64.255	3,17
TR21	993	891	169	2.053	8,23
Tekirdağ	383	269	48	700	6,86
Edirne	268	422	51	741	6,88
Kırklareli	342	200	70	612	11,44

Türkiye'nin uluslararası demiryolu ağı (8.699 km) içerisinde yer alan TR21 Bölgesi, 285 km'lik demiryolu hat uzunluğu ile Türkiye toplam demiryolu ağı uzunluğunun %3,3'üne karşılık gelmektedir. Bu hattın 110 kilometrelik kısmı Kırklareli, 96 kilometrelik kısmı Edirne ve 79 kilometrelik kısmı ise Tekirdağ il sınırları içerisinde yer almaktadır.

İstanbul'da Sirkeci Garı'ndan başlayıp Edirne'nin Uzunköprü ilçesine gitmektedir. Oradan da Yunanistan'a bağlanmaktadır. Bu demiryolu hattında 3 makas vardır. İlk makas, Alpulu'yu geçtikten sonra ayrılır, ayrılan hat Babaeski ve Kırklareli'ne uzanmaktadır. İkinci makas, Pehlivan köyü'nden sonra ayrılır, ayrılan hat Edirne il merkezine oradan da Kapıkule'ye gider orada Avrupa'nın demiryoluna bağlanmaktadır.

TR21 Bölgesi, iki adet önemli demiryolu projesi ile gündemdedir. Bunlardan ilki olan Tekirdağ – Muratlı – Büyük karıştırıcı Demiryolu Projesi, toplamda 49 kilometrelik bir güzergâhı kapsamaktadır. Tekirdağ– Muratlı arasında yapımı devam eden 31 kilometrelik 1.Etap tamamlanmak üzere olup bu hattın hayata geçirilmesi ile birlikte Akport Limanı'nın demiryolu ile buluşması sağlanmış olacaktır. Muratlı – Büyük karıştırıcı arasındaki 18 kilometrelik 2.Etap ise bölgeye ilişkin ikinci önemli demiryolu projesi olan “Halkalı – Kapıkule Hızlı Tren” hattını Sirkeci – Edirne demiryolu hattına bağlamak üzere tasarlanmıştır. Halkalı – Kapıkule Hızlı Tren Projesi şu anda planlama aşamasındadır.

Çorlu Havaalanı, TR21 Bölgesindeki tek havaalanı olma özelliğini taşımaktadır. Çorlu Havaalanı, İstanbul'un hava trafiğini hafifletmeye yönelik tedbirler içinde değerlendirilebilecek bir konuma sahiptir. Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde hizmet veren Çorlu Havaalanı, 7/24 saat ulusal ve uluslararası hava trafiğine açıktır. Yakın zamanda da ulusal ve uluslararası seviyede diğer bölgelerde uçuşların başlaması için çalışmalar devam etmektedir. Çorlu Havaalanı'ndaki uçak trafiğinin büyük kısmı ticari uçaklardan oluşmakta olup; yük taşımacılığı ve kargo trafiği her geçen gün artmaktadır. Çorlu Havaalanı'nın raylı sistem ile İstanbul Havalimanı'na entegre edilmesi halinde, bölgenin ulusal ve uluslararası havayolu ağına eklenmesi açısından önemli bir avantaj sunacaktır.

Trakya Bölgesi; üç denize olan kıyısı ile deniz yolu taşımacılığında sahip olduğu avantajını ekonomik katkıya dönüştürme açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgede işletilmekte olan Tekirdağ Limanı, Martaş Marmara Ereğlisi Limanı ve halen Tekirdağ-Barbaros mevkiinde yapımı süren Asyaport Derin Deniz Konteyner Limanı bölgenin deniz yolu/karayolu ara yüzünü sağlayan kapıları niteliğindedir.

b. Edirne İl'inde Ulaşım Sistemi

Edirne'de 50 kilometre otoyol, 254 kilometre devlet yolu, 422 kilometre il yolu olmak üzere toplam 726 kilometre yol ağı bulunmaktadır. Bu yol ağının üst yapısının 565 kilometresi bitümlü sıcak kaplamalı, 158 kilometresi ise sathi kaplamalıdır. 3 kilometresi diğer yollardır. 726 kilometre uzunluğundaki yol ağımızın 239 kilometresi bölünmüş yoldur. Edirne'nin komşusu olan Tekirdağ ile karayolu bağlantısı bölünmüş yollar ile sağlanmıştır. 47,5 kilometre uzunluğundaki Kırklareli karayolu bağlantısının 16 kilometresi bölünmüş yol olarak tamamlanmıştır. 200 km uzunluğundaki Çanakkale karayolu bağlantısının 179 kilometresi de bölünmüş yol olarak tamamlanmıştır (Bkz. Harita 1.76).

Edirne İl'inde, karayolu ağının fiziki ve geometrik standartlarının daha iyi duruma getirilmesi, bölünmüş yolların yapımı, kaza kara noktalarının iyileştirilmesi, yol üst yapısının standardının yükseltilmesi, trafik işaretlemelerinin ve sinyalizasyon sistemlerinde gelişmiş teknolojilerin kullanılmasıyla trafik güvenliğinde ve seyahat konforunda önemli iyileştirmeler sağlanmıştır. Yol kullanıcılarının seyahat sürelerinin ve taşıt işletme giderlerinin azalmasıyla ekonomide önemli katkılar elde edilmiştir.

Edirne'de havaalanı olmasına rağmen, ticari havayoluna dâhil değildir.

Projesi'nin devamı niteliğinde olan Halkalı- Kapıkule Hızlı Demiryolu Hattı'nın yapılması ile birlikte ülkemiz ile Balkan ülkeleri arasında kısa sürede yük ve yolcu taşınabilecek bir demiryolu güzergâhı elde edilebilecektir.

Balıkçı barınaklarının yapımı bakanlık denizcilik sektörü yatırımları arasında yer almaktadır. Ulaşım ve iletişim altyapılarının yanı sıra balıkçı barınakları ile Edirneli balıkçılara destek vermektedir.

- Edirne-Enez Sultanice Balıkçı Barınağı
- Keşan Yayla Köyü Balıkçı Barınağı

c. Havsa İlçesi'nde Ulaşım Sistemi

Havsa'ya ulaşım Trakya'nın çeşitli kesimlerinden kolaylıkla sağlanmaktadır. İstanbul yönünden gelecekler İstanbul-Edirne arasında uzanan ve eski E-5 yolu olarak bilinen D-100 devlet yolunu kullanabilmektedirler. Diğer taraftan, aynı güzergâhı kat eden TEM (E-80) otoyolu ilçenin yaklaşık 6 kilometre kuzeyinden geçmektedir. Havsa'ya Çanakkale yönünden gelecek olanlar Keşan-Uzunköprü-Havsa yolunu çizen D-550 devlet yolunu tercih etmelidirler.

Buna karşılık civardaki ilçe ve köyler ile ulaşım imkânları mevcuttur. İstanbul'dan Edirne'ye uzanan demiryolu ağı ilçenin merkezinden geçmemesine rağmen ilçe sınırları içerisinde ve bazı köylerinin yakınından geçerek İl merkezine uzanmaktadır. İstanbul ve Çanakkale yönüne, dolayısıyla bu güzergâhlardan Anadolu'nun diğer şehirlerine ulaşım mümkündür. Düzenli olarak Edirne'den kalkan seyahat firmalarının birçoğu ilçenin içinden ya da yakınlarından geçerek bu ulaşım imkânını sağlarlar. Trakya'nın diğer ilçeleri ve ilçenin köylerine ulaşım için ilçe otogarından seçenekler mevcuttur.

Havsa İlçesi'nin ulaşım sistemi otoyol, 1.derece yol, 2.derece yol, 3.derece yol ile demiryolundan oluşmaktadır. E-80, E-87, D-100 karayolları İlçe sınırları içerisinde geçmektedir. E-80 ve D-100

Havsa İlçesi'nde bulunan otogar, 1999 yılında faaliyete geçmiş olup; Hacıisa Mahallesi'ndeki Fatih Caddesi'nde yer almaktadır (Bkz. Fotoğraf 1.15).

Fotoğraf 1.15: Havsa Otobüs Terminali (Kaynak: Havsa Belediyesi)

Öncelikle düzenli olarak Edirne'den kalkan seyahat firmalarının birçoğu ve İstanbul gibi illerden de Havsa İlçesi'ne gelerek ulaşım imkânı sağlanmaktadır. Bütün köylerden Havsa merkeze genellikle gelinmekte olup özellikle nüfus sayısının en yüksek olan Abalar köyü, Oğulpaşa köylerine muhtarlar talepleri üzerine D-100 karayolu üzerindeki köy girişlerinden kavşaklara, alt betonu belediye tarafından atılan Edirne Belediye'si tarafından hazırlanan durakların montajı yapılmıştır.

İstanbul'dan Edirne'ye uzanan demiryolu ağı ilçenin merkezinden geçmemesine rağmen ilçe sınırları içerisinde ve bazı köylerin yakınından geçmektedir. Şerbettar Köyü'nde hızlı tren durağı mevcuttur. Havsa İlçesi ve Osmanlı Köyü yolunda 'Havsa Kavşağı' bulunmaktadır.

Havsa İlçesi'nde kurulan hayvan pazarı, Trakya'nın en büyük hayvan pazarı olma özelliğinde olup E-87 karayolunu da trafik hacim yoğunluğu bakımından etkilemektedir.

Sonuç olarak, Trakya gelişmiş karayolu ve demiryolu ağı, limanları, havaalanı ve stratejik konumu ile güçlü bir ulaşım altyapısına sahip, erişilebilirliği yüksek bir bölgedir. Bölge içindeki ana akslar, sanayi bölgeleri ve limanlar arasındaki bağlantılar otoyol ve bölünmüş yollar ile sağlanmaktadır. Tekirdağ'da bulunan Tekirdağ Limanı'nın demiryolu hattı ile bağlantısı tamamlanmıştır.

1.7.3.2. Lojistik Sistem

Lojistik, bir ürünün veya bir hizmetin; detaylı ve belirli planlamalar çerçevesinde çeşitli bölgelere ulaştırılabilmesi için yapılan organizasyon ve uygulamalar bütünüdür. Kelime anlamı olarak geri hizmet ve modern mantık gösterilir.

Bu doğrultuda, lojistik analizi kapsamında; lojistik bölgeler, depolama alanları ve üretim bölgeleri gibi lojistik sistemin yük odak ve taşıma güzergâhları hem mevcut durum hem de yatırımlar açısından analiz edilmiştir.

a. TR21 Bölgesi'nde Lojistik Sistem

Trakya Bölgesi, tarihte de önemli bir lojistik önemine sahip olmuştur. Roma Dönemi'nde olsun, Osmanlı Dönemi'nde olsun, askeri ve lojistik işlevlere sahip olmuştur. Aynı zamanda İpek Yolu gibi önemli ticari yollar da buradan geçmektedir (Bkz. Harita 1.78)

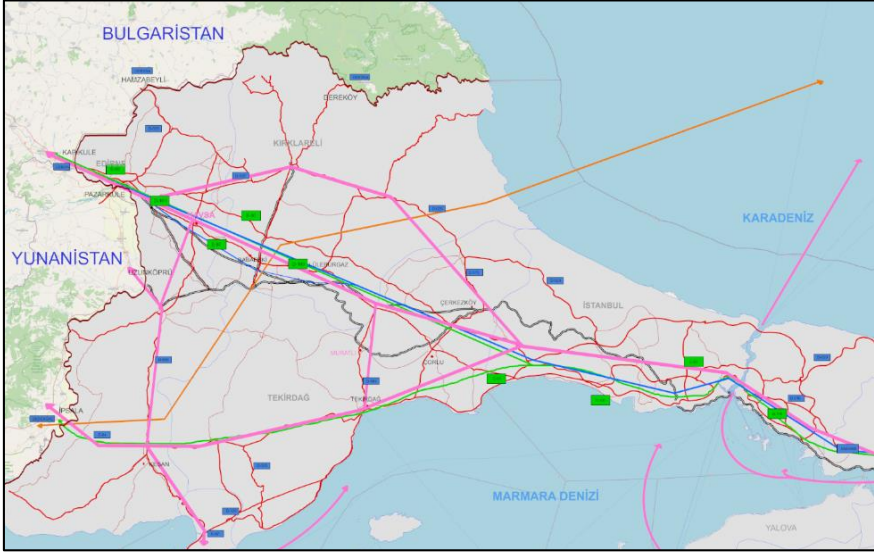
TRACECA; Kafkasya ülkelerini, Türkiye üzerinden Orta Asya ülkeleri arasında ulaşımın kolaylaşmasını sağlamayı amaçlamayan bir ulaşım projesidir. Üye ülkeler: Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Ukrayna, Türkiye, Tacikistan, Özbekistan, Türkmenistan, Moldova, Romanya, Ermenistan, Kazakistan, İran.

Bir Yol Bir Kuşak; Çin'in modern İpek Yolu projesidir. Kuşak kavramı projedeki kara yolları, demir yolları, petrol ve doğal gaz boru hatları ve diğer altyapı yatırımlarını ifade etmek için kullanılmıştır. Proje ile Çin'den başlayarak Orta Asya ve Moskova üzerinden Venedik'e kadar uzanan bir ulaştırma ağı kastedilmiştir. Projede tek bir rota yerine Asya-Avrupa yönünde koridorlar planlanmıştır.

Türk Akımı; Rusya ve Türkiye arasında Karadeniz üzerinden kurulan bir boru hattı projesidir. Ekim 2016'da başlanmış, Ocak 2020'de kullanıma başlamıştır. Rusya Anapa'dan başlayıp, Türkiye'ye Kırıkköy üzerinden geçmektedir. Lüleburgaz'dan geçip, İpsala üzerinden Yunanistan'a geçmektedir.

Mega projeler dâhilinde, Trakya Bölgesi çeşitli amaçlarda karayolları ve demiryoluna sahip olmaktadır. Bunlar sayesinde bölgenin ulaşım, hizmet, yük hareketi gibi ögelerde değer kazanmaya ve bölgenin gelişmesine yol açıyor.

Altyapı ve projeler haricinde Trakya Bölgesi incelemeye alındığı zaman, Balkan Lojistik Merkezi, Trakya'da önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Tüm Balkan ülkelerine ve Avrupa yönelen bir lojistik koridorunun oluşmasını sağlamıştır. Avrupa'da ve Avrupa'ya yönelen bölgelerde kara yük hareketinin gelişmesini sağlamıştır. Böylelikle uluslararası bir ağ oluşumunu sağlamıştır ve bu ağ üzerinde organizatörlük rolünü kazanmıştır. Böylelikle Türkiye üzerinden Avrupa'ya yönelen hareketin uluslararası bir değere sahip olmasını sağlamıştır (Bkz. Harita 1.80).

Harita 1.80: TR21 Bölgesi'ndeki Lojistik Altyapı Yatırımları

b. Edirne İl'inde Lojistik Sistem

Trakya'nın sınır illerinden biri olan Edirne, Türkiye'nin Bulgaristan ve Yunanistan'a açılan kapısı olarak görev görmektedir. Yunanistan-Türkiye sınırında İpsala, Uzunköprü ve Pazarkule kapıları varken; Bulgaristan-Türkiye sınırında ise, Kapıkule, Hamzabeyli ve Demirköy sınır kapıları bulunmaktadır. Bu sınır kapılarının beşi Edirne üzerinde bulunmaktadır. Edirne tarihte de askeri üs, başkent, ticari merkez gibi önemli görevlere sahip olmuştur.

Edirne üzerinde bulunan Kapıkule ve İpsala sınır kapıları, yıllık araç geçiş konusunda en önemli sınır kapılarıdır. Böyle olmasının sebebi önemli ulaşım ve yük güzergâhlarının üstünde bulunmaları gösterilmektedir. Bunlarla beraber Uzunköprü sınır kapısı ise diğer sınır kapılarının aksine tren yolu sınır kapısı olarak kullanılmaktadır. Bunların dışında Pazarkule sınır kapısı sınır ticaretine kapalıdır; fakat günü birlik geçişlere, yani sivillerin ve beraberlerinde getirdikleri onaylanmış eşyaların geçişine izin verilmektedir (Bkz. Tablo 1.59).

Tablo 1.59: Sınır Kapılarının Yıllık Araç Trafığı

Sınır Kapıları	Otomobil	Otobüs	Kamyon Kamyonet	TIR	Diğer	Toplam
Dereköy	120,482	5,384	3,218	289	839	130,212
Hamzabeyli	174,938	1,849	10,405	240,803	926	428,921
Ipsala	89,819	2,980	4,444	138,787	618	236,648
Pazarkule	30,436	121	809	286	81	31,733
Kapikule	839,918	27,273	24,524	669,716	4,537	1,574,968

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü, 2020 Trafik ve Ulaşım Bilgileri.

Edirne ili, diğer Trakya illeri gibi, kendi sanayi bölgelerine ve sanayi sitelerine sahiptir. Bunların dolayısıyla, Edirne'nin idari sınırlarının da şekillenmesinden dolayı, bir kuzey-güney yük hareketine sahiptir. Çanakkale/Tekirdağ illeri üzerinden Edirne'ye giren Keşan-Uzunköprü-Havsa-Edirne veya Keşan-İpsala güzergâhlarının oluşumu böylelikle sağlanmıştır. Bu oluşan güzergâhların ve Edirne ilinin Trakya üzerinde bulunmasından sağlanan güzergâhtan beraber faydalanabilmesi, kurulması planlanan Havsa Uluslararası Endüstri ve Lojistik Merkezi ile sağlamak ön görülmüştür.

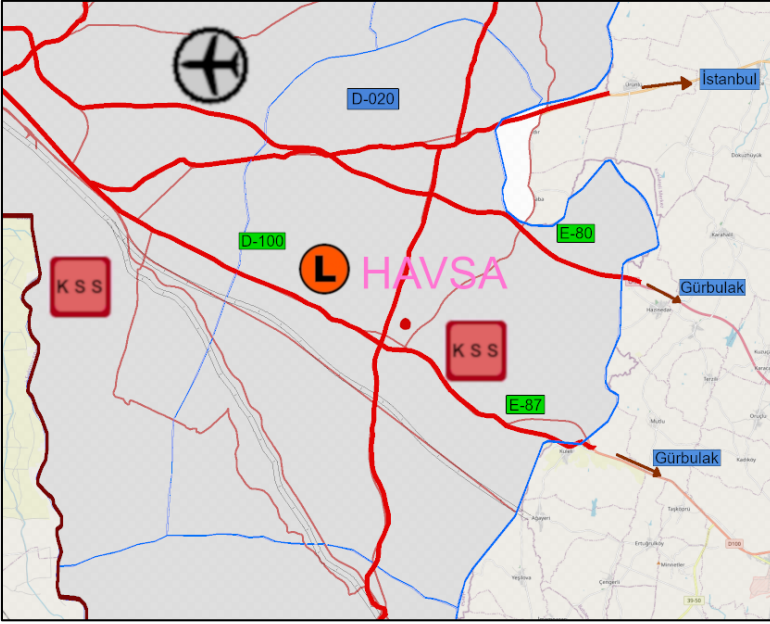
c. Havsa İlçesi'nde Lojistik Sistem

Edirne'nin Havsa ilçesi, Edirne'nin tarihte üstlendiği rollerden etkisini almış, önemli ticari ve askeri üs olarak işlev görmüştür. Havsa, günümüzde de benzer durumda olmaktadır. Edirne'nin içinde bulunduğu önemli güney-batı ve kuzey-güney güzergâhlarının kilit noktasında yer almaktadır; fakat çevre illerinin de gelişmişliğinden kaynaklanan bir gelişememe sorunu, İlçe'nin potansiyelinin kullanılmamasına yol açmaktadır. Havsa'da kurulması planlanan Havsa Uluslararası Endüstri ve Lojistik Merkezi, hala faaliyete geçememiştir.

2009 yılında yapılması kararlaştırılmış olan Havsa Uluslararası Endüstri ve Lojistik Merkezi, Havsa'nın içinde bulunduğu kilit noktasını kullanıp, Türkiye'nin en büyük lojistik köyü noktasına gelmesi planlanmıştır. Bölgedeki kara yük hareketinin ortak geçtiği

bir bölgede bulunması, sınır kapılarıyla ilişkisi, konumu gibi önemli faktörler, bu önemi desteklemektedir.

Bununla birlikte, 25 Aralık 2013 tarihinde, lojistik merkezin üzerinde yapılması önerilen Zabun Çiftliği'nin bulunduğu bölge mutlak tarım alanı olduğu ve bu bölgenin koruma alanı olarak kabul edildiği için projeye dayanak teşkil eden imar planı mahkeme kararı ile iptal edilmiştir (Bkz. Harita 1.81).

Harita 1. 81: Havsa İlçesi'nde İptal Edilen Lojistik Alan

Havsa İlçesi, bu bölge için önemli olan bir hayvan pazarına sahiptir. Böylelikle yılın belli zamanlarında bu bölgeye doğru insan ve hayvan hareketi oluşmaktadır. Sadece Havsa ve Edirne'yi ilgilendirmemektedir. Çevre il ve ilçelerden de ilgi görmesi, bu pazarın önemini ortaya çıkartmaktadır.

Havsa İlçesi, Edirne üzerinde bulunan 85 adet sanayi kuruluşunun 17 tanesine ev sahipliği yapmaktadır. Bu sanayi

kuruluşlarının çoğunluğu gıda ve tekstil odaklıdır. Çoğunlukla Varoş Mahallesi ve Yeni Mahalle bölgelerinde bulunmaktadır⁹.

Havsa'daki sanayi kuruluşları, genel olarak D-100, E-80 veya E-87 otoyolları üzerinde bulunmaktadır. Böylelikle bölgedeki yük akışına fayda sağlanmaktadır. Havsa, çevre il ve ilçelere kıyasla daha yoğun bir araç trafiğine sahiptir; fakat bu araç trafiği İstanbul-Edirne üzerinde, Edirne'ye yaklaşıldıkça etkisini büyük oranda kaybetmeye başlamaktadır.

Tablo 1.60: Çorlu-Edirne Aksı Günlük Araç Geçişi

Trafik Aksları	Uzunluk (km)	Hafif Taşıt / Gün	Ağır Taşıt / Gün
Edirne – Havsa	19,9	3,906	2,329
Havsa – Babaeski	27,2	4,262	2,588
Babaeski – Lüleburgaz	24,4	5,851	3,125
Lüleburgaz - Saray	28,8	7,140	3,556
Saray – Çorlu	20,2	7,887	4,508

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü, 2020 Trafik ve Ulaşım Bilgileri.

Mega projeler ele alındığında, Edirne ve dolayısıyla Havsa'yı doğrudan etkileyecek projeler için: TEM Otoyol Projesi, Avrupa Hızlı Tren Hattı Projesi, TRACECA Otoyol Projesi, Bir Yol Bir Kuşak Projesi, 1915 Çanakkale Köprü ve Otoyol Projesi gösterilebilir.

Havsa İlçesi, önemli ulaşım ve gelişim güzergâhları üzerinde yer almaktadır. Bölgedeki kara yük hareketinin önemli bir kısmı buradan geçmektedir ve çevre il ve ilçelere göre daha ön plandadır.

Trakya Bölgesi'ndeki sanayileşme hareketine uyum sağlamış olan Havsa, kendi sanayi kuruluşlarına sahiptir ve bu kuruluşlar kuzey-güney ve doğu-batı güzergâhlarının üzerinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bölgedeki kara yük hareketine de katkıda bulunmaktadır.

Trakya Bölgesi, İstanbul'un desentralizasyonu ile önemli bir gelişme sürecinde olmasından dolayı, bölgenin çeşitli yerlerinde

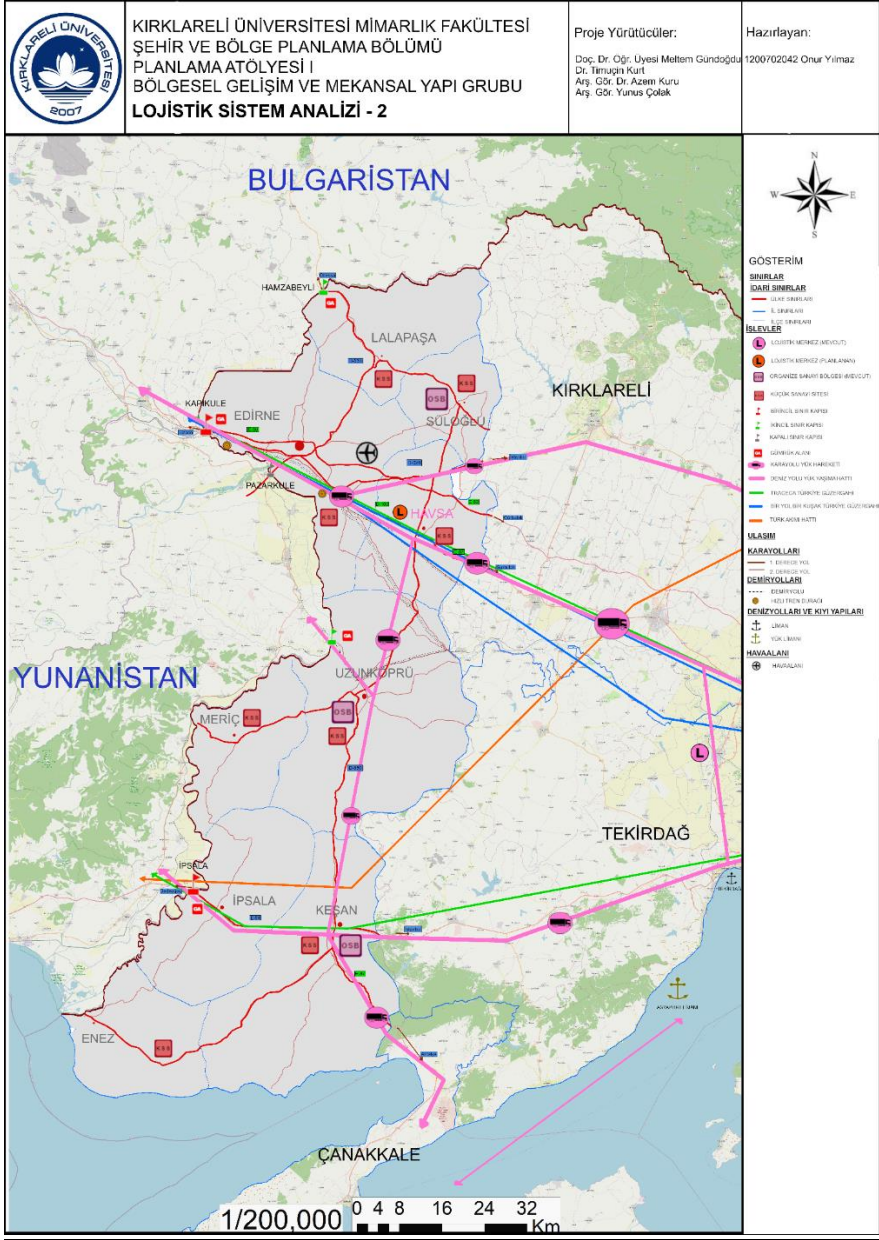
⁹ ETSO, **Sanayi ve ARGE Yetenek Envanteri**, Edirne, 2021.

sanayi, liman, ulaşım altyapısı gibi planlar ve çalışmalar devam etmektedir ve bunlara yenilere eklenmeye devam etmektedir. Aynı zamanda konumu gereği çeşitli mega projelerden de faydalanmaktadır. Dolayısıyla bölgenin önemi sürekli olarak artmaktadır.

Havsa İlçesi ve buraya komşu olan Kırklareli İl'inin Babaeski İlçesi, aynı önemli güzergâhta bulunmalarına karşın, Edirne ve Lüleburgaz ilçelerinin gelişmişliğinden dolayı gelişmemişlerdir.

Havsa İlçesi, önemli kilit noktalarında bulunmasına rağmen, bu büyük potansiyelini kullanamamaktadır. Her ne kadar önemli bir bölgede olsa da, ya da planlanmış bir lojistik merkezine sahip olsa da, belirli il ve ilçelerin gelişmiş olmaları Havsa'nın gelişimini olumsuz etkilemektedir. Havsa'nın gelişebilmesi için lojistik sistemlerinin önemi çok büyük olmaktadır.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1 83: Edirne İl'indeki Mevcut ve Planlanan Lojistik Altyapı

1.8. KORUMA ALANLARI

Kentlerin doğal ve kültürel miras değerlerinin korunması planlama ve tasarım süreçlerinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda kentin arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanlarından oluşan koruma alanlarının planlama süreçlerinin içeriğini tanımlaması ve belirlemesi açısından önemi büyüktür.

Trakya Bölgesi genelinde toplam 959 adet sit alanı bulunmaktadır. Kırklareli, 467 adet sit alanı ile bölgede en fazla sit alanına sahip ildir. Havsa'nın yer aldığı Edirne'de ise 259 adet sit alanı bulunmaktadır. Edirne'de ki sit alanlarının 253'ü arkeolojik sit alanı, 2'si kentsel sit alanı, 2'si tarihi ve kentsel sit alanı, 1'i arkeolojik ve tarihi sit alanı ve 1'i de arkeolojik ve kentsel sit alanıdır (Bkz. Tablo 1.61 ve Harita 1.84).

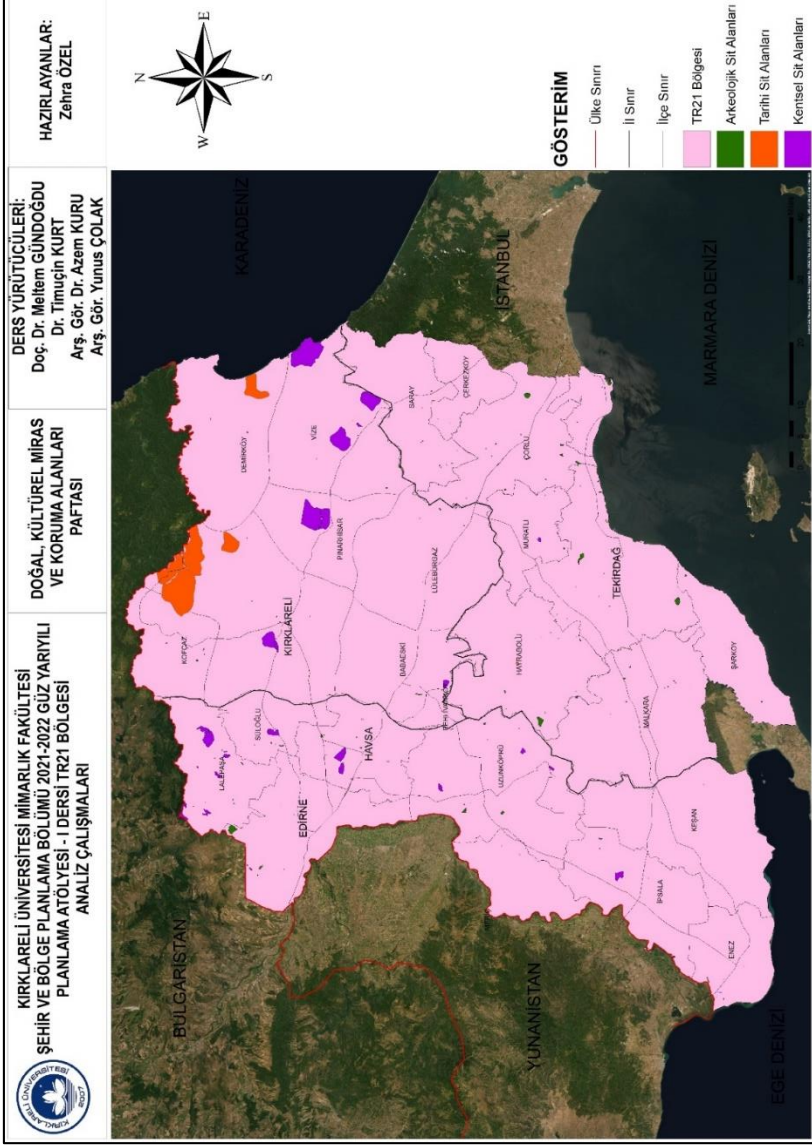
Tablo 1.61: TR21 Bölgesi'ndeki Sit Alanları

Edirne Sit Alanları	Sayısı
Arkeolojik Sit Alanı	253
Kentsel Sit Alanı	2
Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı	1
Arkeolojik ve Tarihi Sit Alanı	1
Tarihi ve Kentsel Sit Alanı	2
Kırklareli Sit Alanları	Sayısı
Arkeolojik Sit Alanı	461
Kentsel Sit Alanı	2
Tarihi Sit Alanı	2
Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı	1
Tarihi ve Kentsel Sit Alanı	1
Tekirdağ Sit Alanları	Sayısı
Arkeolojik Sit Alanı	227
Kentsel Sit Alanı	2
Tarihi Sit Alanı	3
Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı	3
TOPLAM	959

Kaynak: "İllere Göre Sit Alanları İstatistiği", www.kvgm.ktb.gov.tr

Sit alanları kapsamında ilk olarak doğal sit ve koruma alanları, ardından ise kültürel miras ve koruma alanları incelenmiştir.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.84: TR21 Bölgesi'ndeki Doğal, Kültürel Miras ve Koruma Alanları

1.8.1. Doğal Sit ve Koruma Alanları

Doğal sit; jeolojik devirlere ait olup ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında veya su altındaki korunması gereken alanlardır. Nitelikli doğal koruma alanları, sürdürülebilir ve kontrollü kullanım alanı olmak üzere alt başlıklara ayrılmaktadır.

Nitelikli Doğal Koruma Alanları; doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hâkim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynakları kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu kara, su, deniz olarak tanımlanmaktadır.

Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları; barındırdığı siluet, jeolojik ve ekolojik değerlerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla alanın potansiyeli ve kullanım özellikleri göz önünde bulundurularak doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetlere, turizm ve yerleşimlerine izin veren alanlar, sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı olarak belirlenmiştir.

Trakya Bölgesi'nde en fazla doğal sit alanına sahip il Edirne'dir. İl'de 29 adet doğal sit alanı bulunmaktadır. Havsa İlçesinde ise doğal sit ve koruma alanı bulunmamaktadır. Tekirdağ'da 7, Kırklareli'nde ise 2 adet doğal sit alanı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 1.62, 1.63 ve 1.64).

Tablo 1.62: Edirne’deki Doğal Sit Alanları

Edirne Doğal Sit Alanları	Bulunduğu İl-İlçe-Mahalle Bölgesi
Meriç Nehri Doğal Sit Alanı	Edirne
Çandır Köyü Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Mecidiye Köyü Doğal Sit Alanı	Edirne-Keşan
Vakıf Köyü 1 Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Vakıf Köyü 4 Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Büyükevren Köyü Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Vakıf Köyü 2 Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Gülçavuş ve Sultanıçe Köyleri	Edirne-Enez
Vakıf Köyü 3 Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Dalyan,Taşaltı Gölleri,Enez Balıkçı Barınağı ve Tropez Mevkii	Edirne-Enez
Pazarkule Devlet Ormanı Doğal Sit Alanı	Edirne
Gala Gölü Milli Parkı Doğal Sit Alanı	Edirne-Enez
Karaağaç Antik Yolu Doğal Sit Alanı	Edirne
Sarayıcı Tavuk Ormanı Doğal Sit Alanı	Edirne
Erikli Köyü Doğal Sit Alanı	Edirne-Keşan
Topsöğüt Devlet Ormanı Doğal Sit Alanı	Edirne
Yayla Köyü Sahili Doğal Sit Alanı	Edirne-Keşan
Nasuhbey Tekke Bayırı Doğal Sit Alanı	Edirne-Meriç
Danışment Köyü Sahili Doğal Sit Alanı	Edirne-Keşan

Kaynak: “İllere Göre Doğal Sit Alanları”, www.csb.gov.tr

Tablo 1.63: Kırklareli’ndeki Doğal Sit Alanları

Kırklareli Doğal Sit Alanları	Bulunduğu İl-İlçe-Mahalle Bölgesi
Dereköy Doğal Sit Alanı	Kırklareli
Alpullu Şeker Fabrikası Doğal Sit Alanı	Kırklareli-Babaeski

Kaynak: “İllere Göre Doğal Sit Alanları”, www.csb.gov.tr

Tablo 1. 64: Tekirdağ’daki Doğal Sit Alanları

Tekirdağ Doğal Sit Alanları	Bulunduğu İl-İlçe-Mahalle Bölgesi
İsmail Yazıcı Mesire Yeri Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Süleymanpaşa
Kızılcaerzi Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Şarköy
Dut Limanı ve Sütluçe Manastırı Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Süleymanpaşa
Veliköy Antik Su Yolu Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Şarköy
Güneşkaya Vadisi Mağaraları Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Saray
Uçmakdere Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Şarköy
Galata Deresi Güngörmez Mağarası Doğal Sit Alanı	Tekirdağ-Saray

Kaynak: “İllere Göre Doğal Sit Alanları”, www.csb.gov.tr

Edirne İl’indeki önemli doğal sit alanları incelendiğinde, aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Edirne Merkez- Eğribük Havzası Nitelikli Doğal Koruma Alanı: 1.503 hektar büyüklüğündedir. 01.11.2018 tarih ve 718 sayılı Komisyon Kararı ve 08.04.2019 tarih, 82937 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile tescil edilmiştir. Değirmenyeni – Avarız – Yolüstü (İğnesi) köylerinin bulunduğu havzayı kaplamaktadır.

Edirne Merkez Sarayıcı Tavuk Ormanı Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı: Alanın 9,7 hektarı sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı ve 48,9 hektarı ise nitelikli doğal koruma alanıdır. 21.11.2018 tarih ve 724 sayılı Komisyon Kararı ile 08.04.2019 tarih, 246728 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile tescil edilmiştir. Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri ve Tavuk Ormanı'nı içine almaktadır. Endemik Edirne sümbülünün yoğun olarak bulunduğu alandır.

Edirne Merkez Askersöğütlüğü Nitelikli Doğal Koruma Alanı: 24 hektar büyüklüğündedir. 31.10.2018 tarih ve 715 sayılı Komisyon Kararı ile 08.04.2019 tarih ve 82936 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile tescil edilmiştir. Askeri Yasak Bölgededir.

Edirne Merkez Pazarkule 2.Derece Doğal Sit Alanı: 16,6 hektar büyüklüğündedir. 08.11.1990 tarih ve 796 sayılı Koruma Kurulu Kararı ile tescil edilmiştir. Askeri Yasak Bölge içerisindedir.

Edirne Merkez Karaağaç Kent Ormanı Nitelikli Doğal Koruma Alanı: 65,6 hektar büyüklüğündedir. 21.11.2018 tarih ve 723 sayılı Komisyon Kararı ile 26.06.2019 tarih ve 147615 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile tescil edilmiştir. Mesire Yeri olarak kullanılmaktadır.

Edirne Enez-İpsala Gala Gölü Milli Parkı Nitelikli Doğal Koruma Alanı: 3982.227 hektar büyüklüğündedir. 26.12.2018 tarih ve 742 sayılı Komisyon Kararı ile 26.06.2019 tarih ve 147644 sayılı Bakanlık Makamı Olur'u ile tescil edilmiştir.

Edirne Enez Dalyan Taşaltı Gölleri 1 ve 2.Derece Trapez 3. Derece Doğal Sit Alanı: 1.441,50 hektar büyüklüğündedir. 1.

Derece Doğal Sit Alanı 8.252.108,59 m², 2. Derece Doğal Sit Alanı 4.717.445,05 m² ve 3. Derece Doğal Sit Alanı da 1.445.532,73 m²'dir. Askeri Yasak Bölge içerisindedir.

Edirne Enez Sultaniçe-Gülçavuş Köyleri 3. Derece Doğal Sit Alanı: 216,8 hektar büyüklüğündedir.

Edirne Enez Gülçavuş-Büyükevren Köyleri 3. Derece Doğal Sit Alanı: 30,7 hektar büyüklüğündedir.

Edirne Enez Büyükevren Köyü 3. Derece Doğal Sit Alanı: 32.591 hektardır.

Edirne Enez Vakıf Köyü 3. Derece Doğal Sit Alanı (Vakıf-1, Vakıf-2, Vakıf-3, Vakıf-4): Vakıf-1 alanı 12.036, Vakıf-2 alanı 20.283, Vakıf-3 alanı 27.394 ve Vakıf-4 alanı 15.187 hektar büyüklüğündedir.

Edirne Enez Karaincirli Köyü 3. Derece Doğal Sit Alanı: 15,3 hektar büyüklüğündedir.

Edirne Keşan Mecidiye Köyü 1. Derece Doğal Sit Alanı (Uzunkum-İtalyan Koyu): 305 hektar büyüklüğünde olup; 279,8 hektarı kesin korunacak hassas alan, 17,9 hektarı nitelikli doğa koruma alanı ve 7,4 hektarı da sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanıdır.

Edirne Keşan Mecidiye Köyü 3. Derece Doğal Sit Alanı (Babadere-Babadeğirmeni): 0,234 hektar büyüklüğündedir. 05.05.1993 tarih ve 1391 sayılı Komisyon Kararı ile tescil edilmiştir.

Saros Körfezi 1. Derece Doğal Sit Alanı: 9.071 hektar büyüklüğündedir.

Gala Gölü Milli Parkı: Küçük Gala Gölü ve Pamuklu Gölleri ile çevresindeki 2369 hektar alan 1991 yılında "Tabiatı Koruma Alanı" ilan edilmiştir 1992 yılında ise Gala Gölü ve Pamuklu Gölleri ile Taşaltı, Bücürmene ve Dalyan lagün göllerini de kapsayacak biçimde alana "Sit Alanı" statüsü verilmiştir. Alan, RAMSAR

Sözleşmesi kriterlerine göre "Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alan" olarak değerlendirilmektedir. 05.03.2005 tarihinde ise 6.090 hektar büyüklüğündeki alan "Milli Park" statüsüne alınmıştır. Gala Gölü, Meriç-Ergene Havzası'nda Meriç Nehrinin deniz çıkışına yakın Enez İlçesi'nin 10 km kadar kuzeydoğusunda yer almaktadır. Göl, Meriç Nehri ve Ege Denizi'ne göl ayağı ile bağlantısı olan alüvyon ve set karakterindedir (Bkz. Fotoğraf 1.16).

Fotoğraf 1.16: Gala Gölü Milli Parkı (Kaynak: kulturportali.gov.tr,2023)

1.8.2. Kültürel Miras ve Koruma Alanları

Edirne, 8.300 yıllık geçmişinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir kent olarak her bir medeniyetin farklı inanç, kültür ve tarihi unsurlarını bir arada taşımaktadır. Yaklaşık 90 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmış bir şehrimizdir. Osmanlı mimarisini doruk noktasına taşıyan görkemli dini yapıları ve sivil mimarlık örnekleri ile ön plana çıkmıştır. Türkiye'nin

Avrupa'ya açılan sınır kapısı olması ve tarihi, kültürel, doğal güzellik ve çekicilikleriyle önemli bir uğrak noktası olmasını sağlamaktadır.

Edirne Osmanlı himayesine geçtikten sonra pek çok eserle donatılıyor. Osmanlı İmparatorluğu da halkın ihtiyaçlarına oldukça önem vermekteydi bu yüzden Edirne'de toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için cami, medrese, arasta, kervansaray, hamam köprü, çeşme gibi yapılar üretiliyordu. Bunun yanında bünyesinde olan gayrimüslimlerin ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmuş; kilise, sinagog gibi ibadet yapıları; medrese, saray, kervansaray, köprü, anıt eser ve sivil mimari örnekleri kentin kimliğini oluşturan kültürel varlıklardandır.

Yani Edirne kültürel miras bakımından farklı değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Tarihin önemli uygarlıklarına ev sahipliği yapan; ancak tarihî ve kültürel zenginliğini kısmen koruyabilen şehir, hızlı kentleşme ve teknik gelişmeler sonucu, bu niteliğini belli ölçüde kaybetmiş durumdadır.

Edirne'nin en önemli değerleri ise; tarihi ve kültürel kent kimliği, Kırkpınar Yağlı Güreşleri, Edirne Tava Ciğer, Sınır Kent Konumu, Osmanlı Devleti'ne başkentlik yapmış olması, Şükrü Paşa Anıtı ve Balkan Savaşı Müzesi, Edirne Köftesi, Sultan 2. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi, İnanç Turizmi, Karaağaç Mahallesi, Tarihi Köprüler, Sakin Şehir ve Sınır Şehir olmasıdır.

Edirne kültür envanteri açısından oldukça zengin bir ildir. 303 adet kültür envanterine sahiptir. Edirne'nin zengin kültürel mirasa sahip olduğunun bir göstergesi olarak Tablo 1.65'te sivil mimarlık örnekleri haricinde günümüze ulaşan tarihi yapılarının sayısı verilmiştir.

Tablo 1. 65: Edirne'deki Kültürel Miras Varlıkları

Yapı Türü	Yapı Sayısı
Külliye	2
Cami+ Külliye	48
Azınlık Yapısı	5
İmaret	2
Türbe	13
Medrese	4
Han	4
Hamam	11
Çarşı	3
Köprü	8
Su Sebili	4
Çeşme	48

Kaynak: www.arkitera.com

Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi:

Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'dan önce başkentliğini yapmış Edirne şehrindeki Selimiye Camii ve Külliyesi Edirne'nin her yerinden tüm ihtişamı ile görülebilen, dört zarif minaresi, muhteşem kubbesi ile oldukça eşsiz bir yapıdadır dünya tarihinin ünlü mimarlarından birisi olan Mimar Sinan'ın eseridir. Yapımına II. Selim'in emri ile 1568 yılında başlanan caminin inşası binlerce kişinin yoğun çalışması ile yedi yıl sürmüş ve 1575 yılında tamamlanmıştır.

Osmanlı mimarisinin en önemli eseri olarak kabul edilen camiyi Mimar Sinan da "ustalık eserim" olarak tanımlamıştır. Ayrıca Selimiye Camii'nin konumu da ustalıkla seçilmiştir. Camii kent merkezindeki Yeni Mahalle semtinde bulunmaktadır. Bu konumun en önemli özelliği ise Edirne'nin her yerinden görülebiliyor olmasıdır.

Yapı olarak zaten anıtsal olan camiinin yüksek bir yere yerleştirilmesi etkileyiciliğini arttırmakta, imparatorluğun ihtişamlı gücünü göstermektedir. Selimiye Camii'nin taş duvarlarla çevrili dış avlusunda Dar-ül Sübyan, Dar-ül Kurra ve Dar-ül Hadis yapıları yer almaktadır. Dar-ül Hadis bölümü Türk İslam Eserleri müzesi olarak kullanılmaktadır. Dar-ül Kurra bölümü ise Vakıf Eserleri müzesi olarak kullanılmaktadır. Arasta Çarşısı ise III. Murat'a Selimiye'ye gelir sağlaması için yaptırılmıştır (Bkz. Fotoğraf 1.17)¹⁰.

Fotoğraf 1.17: Selimiye Cami

¹⁰ Sav, M, "Topografik Etmenlerin İzinde: Edirne Selimiye Külliyesi", **Vakıflar Dergisi**, (52), 2019, ss. 205-229.

Uzunköprü ve II. Bayezid Külliyesi:

Ergene Nehri üzerinde Anadolu ile Balkanlar'ı birbirine bağlayan, 1426-1443 yıllarında II. Murat tarafından dönemin baş mimarına yaptırılan 1392 metre uzunluğunda ve 6,80 metre genişliğindeki Uzunköprü, kentin önemli tarihi miraslarından birisidir. Dünyanın en uzun taş köprüsü olma özelliğini taşıyan tarihi köprüdür.

Eski adı Ergene Köprüsüdür. Köprü, Edirne'nin Uzunköprü ilçesine ismini vermiştir. Köprü, Osmanlı'nın Balkanlar'a yapacağı fetihlerde doğal bir engel olarak karşılarına çıkan Ergene Nehri'ni aşmak için kurulmuştur. Daha önce yapılan tahta köprülerin nehrin suları ile yıkılması üzerine yapılan taş köprü, Türk ordusunun akınlarını kışın da sürdürebilmesini sağlamıştır. Uzun Köprü inşa edildiğinde köprünün başına cami ile imaret yapılmıştır ve Ergene Şehri adıyla bir ilçe inşa edilmiştir.

II. Bayezid Külliyesi ikinci başkent konumundaki Edirne'yi darüşşifaya kavuşturmak amacıyla Sultan II. Bayezid tarafından 1484-1488 yıllarında Mimar Hayreddin'e yaptırılmıştır. Sultan II. Bayezid tarafından külliye, dönemin hastane, tıbbiye ve imarethanesini içinde barındıran bir kompleks olarak inşa edilmiştir. Külliye'nin konumundan bahsedilecek olursa Edirne Sarayı'na yaklaşık 1 km mesafede ve Tunca Nehrinin kıyısında kurulduğu görülmektedir.

II. Bayezid Külliyesi'nin mimarı konusunda da iki farklı görüş bulunmaktadır. İlk ve en çok kabul gören görüşe göre yapının mimarı dönemin en önemli mimarlarından olan Mimar Hayrettin'dir. İkinci görüş ise 'Edirne'nin tarihi ve Mimari eserleri hakkında: Şehrin İsmi' isimli kitabın yazarı araştırmacı Rıfkı Meriç'in savunageldiği isim olan Yakup Şah Bin Sultan Şahtır. Sultan II. Bayezid'in Bağdan Seferine çıkmadan önce temellerini attığı külliye'nin yapımına 1484

yılında başlanmıştır ve 4 yıl içinde külliye'nin yapımı tamamlanmıştır (Bkz. Fotoğraf 1.18)¹¹.

Sultan II. Bayezid Külliyesi'nin günümüze ulaşan bölümleri ise şunlardır:

- Sultan II. Bayezid Cami
- Misafirhane
- İmarethane

Külliye'nin diğer yapıları arasında bulunan fakat günümüze ulaşamayan yapılar ise şunlardır:

- Hamam
- Değirmen Su Deposu
- Sıbyan Mektebi
- Muvakkithane (Zaman, takvim, mekân, namaz vakitleri bildiren kurum.)

Fotoğraf 1.18: II. Bayezid Külliyesi

Kaynak: www.kulturportali.gov.tr

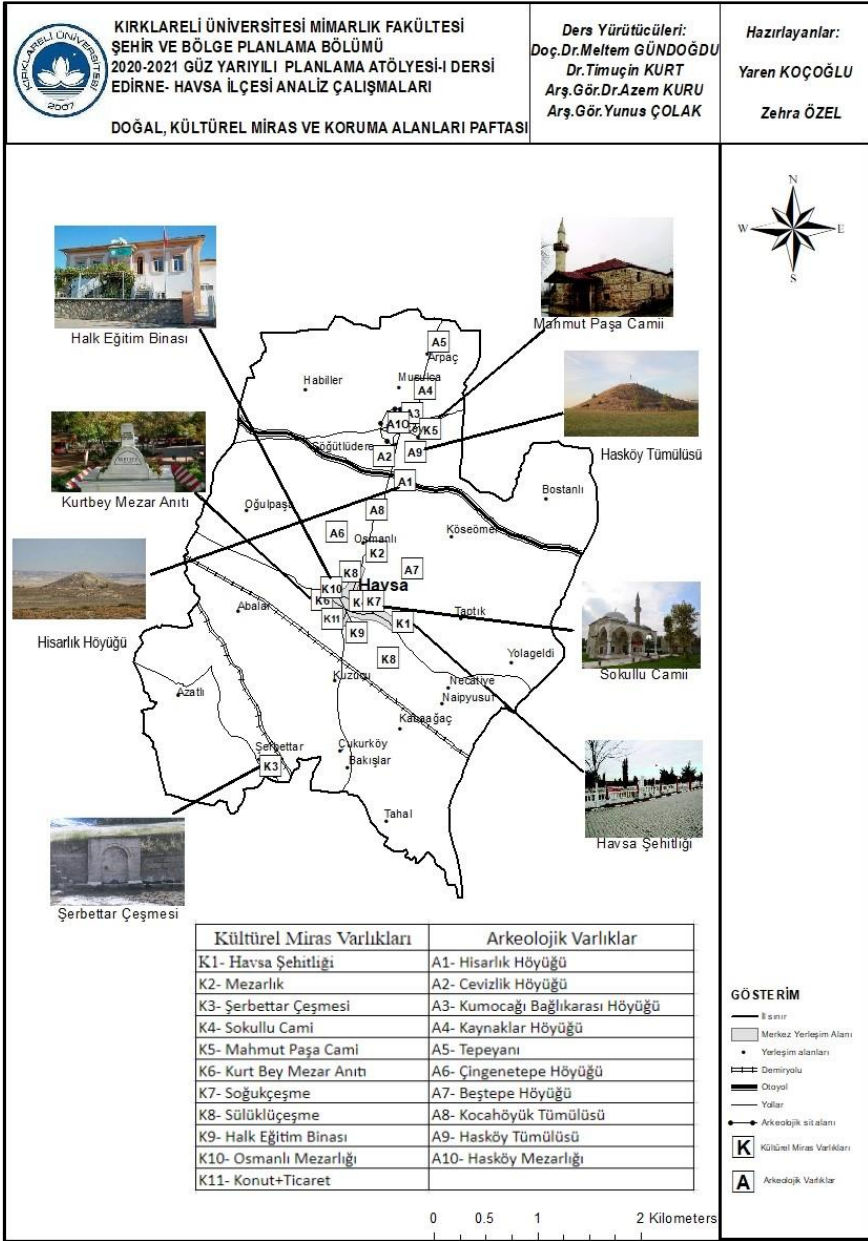
¹¹ <https://edirne.ktb.gov.tr/TR-90111/sultan-ii-bayezid-kulliyesi-saglik-muzesi.html>

Havsa İlçesi'nde 4 adet arkeolojik sit alanı ve 2 adet kentsel sit alanı bulunmaktadır. Sit alanlarının yanı sıra 11 adet kültürel miras ve 10 adet de arkeolojik varlık yer almaktadır (Bkz. Harita 1.84).

Havsa'daki Anıtsal Mimarlık Örnekleri; Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi Cami ve Haziresi, Dua Kubbesi, Hamam, Çeşme, Medrese, Hacı Süleyman Efendi Mescidi, Soğuk Çeşme ve Sülüklü Çeşme'dir.

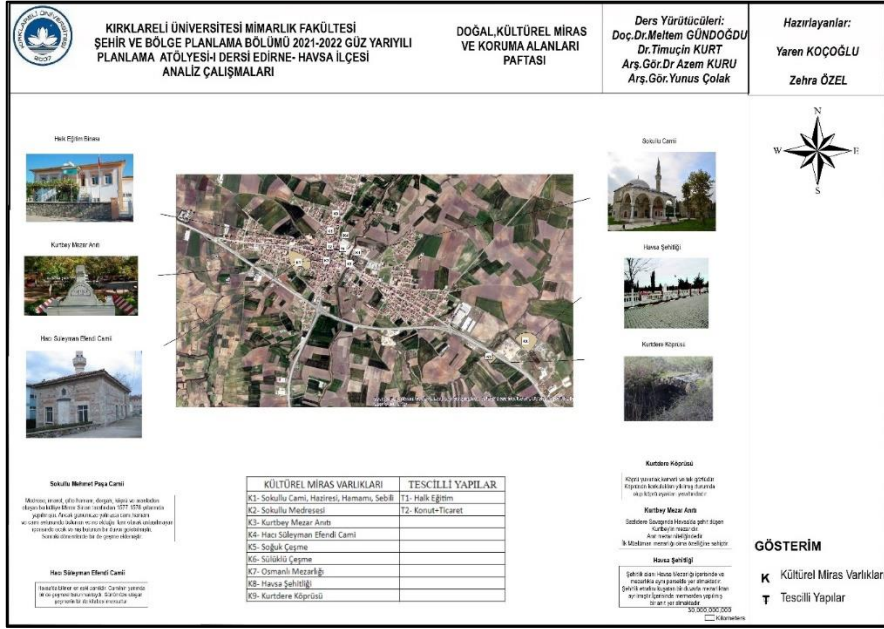
Havsa'daki Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları ise Kurtbey Mezar Anıtı Havsa Şehitliği ve Osmanlı Mezarlığı'dır.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.85: Havsa'daki Kültürel Miras ve Koruma Alanları

Havsa'da 9 adet kültürel miras varlığı ve 2 adet de tescilli yapı yer almaktadır. Tescilli yapılardan Halk Eğitim Binası, resmi yapı mimarlık örneği iken, diğeri günümüzde konut+ ticaret fonksiyonundaki sivil mimarlık örneğidir (Bkz. Harita 1.86).

kervansarayı ayırıp birbirine bağlayan bir dua kubbesi bulunur. Bu kubbe Esnaf ve Fütüvvet tarikatı ile ilgili bir motif olarak görülmektedir (Bkz. Fotoğraf 1.19)¹².

Fotoğraf 1.19: Sokullu Cami ve Külliyesi

Kurt Bey Mezar Anıtı:

1361 yılında Edirne Kuşatmasında, Sazlı dere Savaşı'nda şehit düşen Kurt Bey'e ait anıt mezardır. İlk Müslüman Mezarlığı olması açısından oldukça önemlidir. Anıt mezar niteliği taşıyan Kurt Bey Mezar Anıtı, Havsa Milli Egemenlik Parkı içerisinde yer almaktadır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde bu mezarın tekkesi olmadığından kubbesiz nurlu bir mezar olduğundan bahsetmektedir. Bir görüşe göre 1361 yılında Sazlıdere Savaşı'nda yaralanıp şehit düşerek buraya defnedilmiştir. Mezara, onarım yapıldıktan sonra bir de mermer kitabe konulmuştur (Bkz. Fotoğraf 1.20)¹³.

¹² <http://www.edirne.gov.tr/havsa>

¹³ Edirne Müze Müdürlüğü.

Fotoğraf 1.20: Kurt Bey Mezar Anıtı

Hacı Süleyman Efendi Camii (Defterdar Abdüs-Selam Camii):

Defterdar Abdüs-Selam Camii olarak da bilinen cami Yavuz Sultan Selim'in baş defterdarlarından biri olan Defterdar Abdüs-Selam tarafından, Defterdarlık görevinde bulunduğu 1512-1520 yılları arasında yaptırıldığı düşünülmektedir. Havsa' da bilinen en eski camidir. Cami'nin yanında bir de çeşmesi bulunmaktaydı. Günümüze ulaşmayan çeşmenin kitabesi mevcuttur. 1752 yılında meydana gelen depremde hasara uğramıştır. 1891 yılında Hacı Süleyman tarafından onarılarak hizmete açılmıştır. Cemaati olmadığından dolayı okul dershanesi ve deposu olarak da kullanılan cami 1893 yılında onarılarak tekrar ibadete açılmıştır (Bkz. Fotoğraf 1.21)¹⁴.

¹⁴ www.wikipedia.gov.tr

Fotoğraf 1.21: Hacı Süleyman Efendi Camii
(Kaynak: kulturportali.gov.tr,2023)

Hasköy Mahmut Paşa Camii:

Hasköy'dedir. Sadrı Azam Mahmut Paşa'nın vasi hayratı ve evkafı arasında burada cami ve medresesi bulunduğu gibi kariye de paşanın hasıdır ve ismini oradan almaktadır. Asıl cami 1752 depreminde tamamen yıkılmıştır. Yerine bugünkü cami yapılmıştır. Camiden günümüze sadece mihrap kısmının birkaç taşı kalabilmiştir. Cami halen mevcut olup halkın hizmetindedir (Bkz. Fotoğraf 1.22)¹⁵.

¹⁵ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/kulturenvanteri/haskoy-mahmut-pasa-camii>

Fotoğraf 1.22: Hasköy Mahmut Paşa Cami

Havsa Şehitlik Anıtı:

Şehitlik alanı; Havsa Mezarlığı içerisinde ve mezarlıkla aynı parselde yer almaktadır. Şehitlik, etrafını kuşatan bir duvarla mezarlıktan ayrılmıştır. İçerisinde mermerden yapılmış bir anıt yer almaktadır. Ayrıca vatan için can veren kahraman Mehmetçiklerin mezar taşları da buradadır. Şehitlik anıtının ön kısmı parke taşı ile kaplanmıştır. Ayrıca bu şehitlik bir duvarla çerçevelenerek mezarlıktan ayrılmıştır (Bkz. Fotoğraf 1.23)¹⁶.

¹⁶ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/kulturenvanteri/havsa-sehitlik-aniti->

Fotoğraf 1.23: Havsa Şehitlik Anıtı (Kaynak: kulturportali.gov.tr,2023)

Tarihi Çeşmeler:

Köşe Çeşmesi (Çarşı Çeşmesi); Sokullu Hamamı'nın kuzeybatı köşesinde yer almaktadır. Konumu itibariyle her iki yöünden yol geçmektedir (Bkz. Fotoğraf 1.24).

Fotoğraf 1.24: Havsa Köşe Çeşmesi

Çukur Çeşme; Hacı İsa Mahallesi'ndeki Çukur Çeşme Sokağı'nda bulunmaktaydı; fakat günümüzde bu çeşme bulunmamaktadır. Soğuk Çeşme; Helvacı Mahallesi'ndeki Soğuk Çeşme Sokağı'ndadır. Kitabe yeri mevcuttur fakat kitabesi yoktur. Ne zaman ve nerede yapıldığı bilinmemekte olup Çarşı Çeşmesi'ne gelen suyun kolundan biridir. Sülüklü Çeşme; Hacı Gazi Mahallesi'ndeki Sülüklü Sokağı'nda bulunmaktadır. Hanım Dudu Çeşmesi; Hacı Gazi Mahallesi'nin çıkışında bulunmaktadır. Koyun Baba Çeşmesi'nin ise bugün yeri belli olmamakla birlikte, yerini bilen ihtiyar insanlar tarafından Kurt Bey Mezarlığı'na çok yakın bir konumda olduğu söylenmektedir.

Bütün bu çeşmelerin suyu Hacı Gazi Mahallesi'nin sonunda ve bayır üzerinde bulunan yeraltındaki kaynaktan gelmektedir. Sadece Hanım Dudu Çeşmesi'nin suyu ayrı bir kaynaktan geldiği bilinmektedir¹⁷.

¹⁷

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33088/xfiles/Ek_1_Trakyaka_Turizm_m

Mezarlıklar:

İlk mezarlıklar, Trak mezarları olduğu söylenen Tümülüslerdir. Edirne'nin Havsa ilçesinin göze çarpan en önemli özelliği de bölgede çok sayıda Tümülüs'ün yer almasıdır. Havsa Sınırları içinde yer alan Tümülüsler belirli bir bölgede yoğunlaşmaktadır.

Bu bölgeler arasında Habiller Köyü ve çevresi, Arpaç Köyü ve çevresi dikkat çekmekte olup bu çevrede yer alan Tümülüsler boyut ve hacimleri ile de ilgi çekmektedir.

Aynı zamanda tümülüslere Havsa Merkez, Köse Ömer, Osmanlı, Taptık ve Oğul Paşa köylerinde de çokça rastlanmaktadır. Ayrıca Havsa merkez ve Köse Ömer Köyü arasında bulunan Beştepeler Nekropol alanı ilginç bir coğrafyaya sahip olması yönünden oldukça dikkat çekmektedir.

Özetle Havsa'nın özellikle tümülüs oluşumları ile dikkat çeken bir arkeolojik bölge olduğu söylenebilir. Tümülüslerde yer alan büyük dikilitaşlar da ilçede dikkat çeken unsurlardandır. Bunlar Türk Dönemi'ne ait mezar taşlardır. Havsa'da yer alan tümülüsler ise şunlardır¹⁸:

- Mezarlık tepe/ Tepe altı Tümülüsleri
- Üç tepeler Tümülüsleri
- Kum ocağı / Bağlık arkası
- Yumurta Tepe Tümülüsleri
- Beştepeler Alanı
- Bağlık Tümülüs'ü
- Oğul paşa Deresi Tümülüs'ü
- Kocatepe Tümülüs'ü

aster_Plani_Mevcut_Durum_raporu.pdf

¹⁸https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33088/xfiles/Ek_1_Trakyaka_Turizm_master_Plani_Mevcut_Durum_raporu.pdf

- Mezarlık tepe Tümülüs'ü
- Çakıllık Tümülüs'ü

Kocatepe Tümülüs'ü bölgenin en büyük Tümülüslerinden biri olarak dikkat çekmektedir.

1.9. MÜLKİYET DOKUSU

Mülkiyet hakkı; kapitalist ekonomik kuralların hâkim olduğu bölge, sistem veya devletlerde taşınır ya da taşınmaz bir eşya üzerinde hak sahibine kullanma yetkisi veren mutlak ve aynı bir haktır¹⁹. Mülkiyet dokusu, sağlıklı bir mekânsal kurgu oluşturulabilmesi açısından kritik önem arz etmektedir.

Havsa İlçesi'nde 422,44 hektar Havsa Belediyesi, 22,48 hektar maliye hazinesi ve 1,32 hektar TOKİ mülkiyetinde alanlar yer almaktadır. Bunların dışında kalan ve İlçe'nin %99,10'una karşılık gelen 55.401,74 hektar alan ise şahıs mülkiyetindeki alanlar ile kadastro dışı alanlardan oluşmaktadır (Bkz. Tablo 1.66).

Tablo 1.66: Havsa İlçesi'ndeki Mülkiyet Dokusu

Mülkiyet Durumu	Alan (ha)	Oran (%)
Şahıs ve Kadastro Dışı Alan	55.401,74	99,10
Havsa Belediyesi	422,44	0,76
Maliye Hazinesi	22,48	0,04
TOKİ	1,32	0,002
Toplam	55.587,98	100

Havsa İlçesi'nde 584 adet kamu mülkiyeti bulunmakta olup; ilk sırada 499 adet ile maliye hazinesi yer almaktadır. Bunu sırasıyla, Havsa Belediyesi (82 adet) ve TOKİ (3 adet) mülkiyetindeki alanlar takip etmektedir. Alansal olarak ise Havsa Belediyesi mülkiyetindeki alanlar 4.224.453,44 m² (422,4 ha) en fazla alana sahip kamu mülkü niteliğindedir. Maliyeti hazinesi mülkiyetindeki alanlar 224.823,98 m² (22,5 ha) iken TOKİ mülkiyetindeki alanlar 13.232,28 m² (1,3 ha) büyüklüğündedir (Bkz. Tablo 1.67).

¹⁹ www.mevzuat.gov.tr

Tablo 1. 67: Havsa İlçesi'ndeki Kamu Mülkiyeti Dokusu

Mülkiyet Türü	Adet	Alan (ha)	Ortalama (m ²)	En Büyük (m ²)	En Küçük (m ²)
Havsa Belediyesi	82	422,44	8.465,84	303.979,75	4,00
Maliye Hazinesi	499	22,48	2.741,76	44.925,65	2,28
TOKİ	3	1,32	4.410,76	9.758,34	155,50
Toplam	584	55.587,98	7.641,28	303.979,75	2,28

Planlama sürecinde kamusal fonksiyonların yer seçiminde “boş” durumdaki kamu alanları büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, boş durumdaki kamu mülkleri incelendiğinde; 499 adet bulunan maliye hazinesinden 384’ü, yani %76,90’ı boş durumdadır. Havsa Belediyesi’ne ait 82 adet mülkün 37’i (%45,10), TOKİ’ye ait mülklerin ise tamamı boş durumdadır (Bkz. Tablo 1.68).

Tablo 1.68: Havsa İlçesi'ndeki Boş Kamu Mülkleri

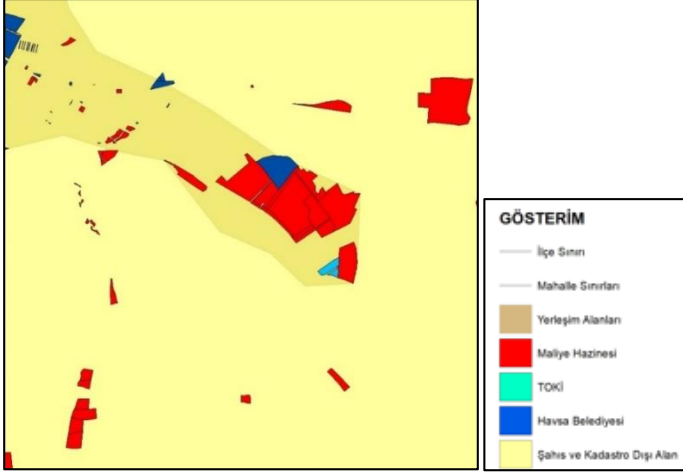
Mülkiyet Türü	Toplam Adet	Oran (%)	Boş Adet	Boş / Toplam (%)
Havsa Belediyesi	82	14	37	45.10
Maliye Hazinesi	499	85	384	76.90
TOKİ	3	0.50	3	100
Toplam	584	100	424	72.60

Kamusal boş mülklerin büyük çoğunluğu tarla niteliği taşımaktadır. Bunu arsa ve ham toprak takip etmektedir. Bunların yanı sıra orman, ağaçlandırma alanı, mera, bağ, yol gibi işlevler de söz konusudur.

Havsa İlçesi'nin merkez mahallelerinin mülkiyet dokuları incelendiğinde ise aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

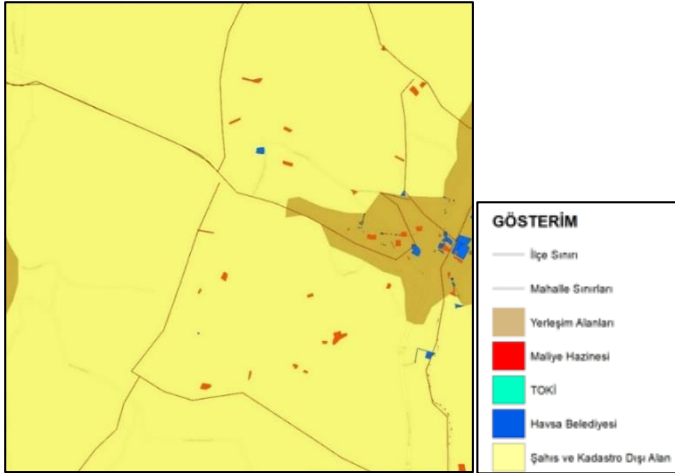
Cumhuriyet Mahallesi; üç farklı kamu mülkiyetine de sahip tek mahalledir. 3 tane TOKİ’ye ait mülkiyet de burada bulunmaktadır. Cumhuriyet Mahallesi çok sayıda maliye hazinesini ve Havsa Belediyesi’ne ait mülkleri içinde bulundurur. Bu alanda bulunan boş kamu mülklerinin hali arazi, arsa, tarla, park, mezarlık gibi birçok çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan yerleşme alanının

dışında kalanlar genellikle tarla, içinde kalanlar ise genelde arsa niteliğindedir. Çoğunluk şahıs mülkleridir (Bkz. Harita 1.87).

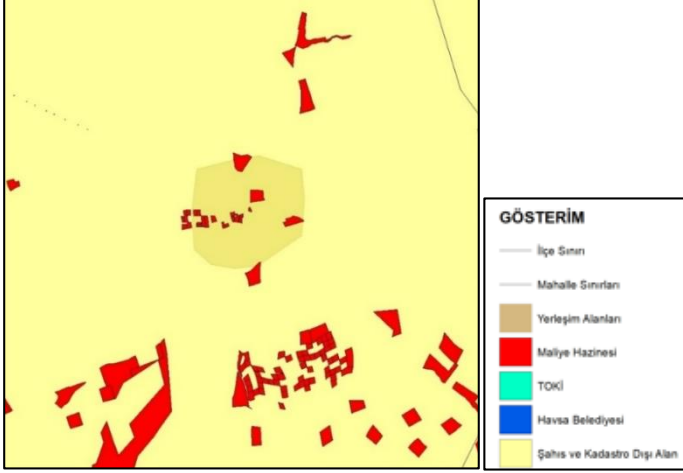
Harita 1.87: Cumhuriyet Mahallesi Mülkiyet Dokusu

Hacıgazi, Yenimahalle ve Varoş Mahalleleri; mülklerin çoğu şahıs mülküdür. Fakat Cumhuriyet Mahallesi'nde kamu mülkleri de yer almaktadır. Boş kamusal mülklerin mezarlık, arsa, tarla, yol olarak kullanıldığı tespit edilmiştir (Bkz. Harita 1.88).

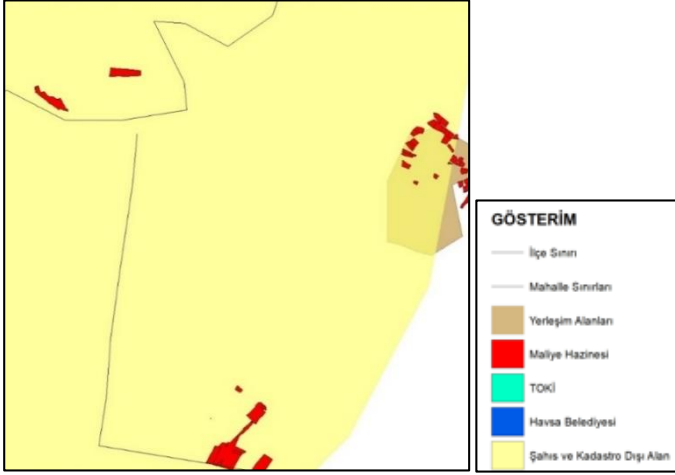
Harita 1.88: Hacıgazi, Yenimahalle ve Varoş Mahalleleri Mülkiyet Dokusu

Azatlı Mahallesi; en fazla maliye hazinesine sahip mahalledir. Bu mahallede yaklaşık 150 adet maliye hazinesi bulunmaktadır. Bu maliye hazinelerinin yaklaşık %95'i tarla niteliği taşımaktadır. 1 adet maliye hazinesi mera işlevinde iken, yerleşme alanı içinde birkaç adet arsa da bulunmaktadır. Bununla birlikte, maliye hazinelerinin çoğu boş durumdadır (Bkz. Harita 1.89).

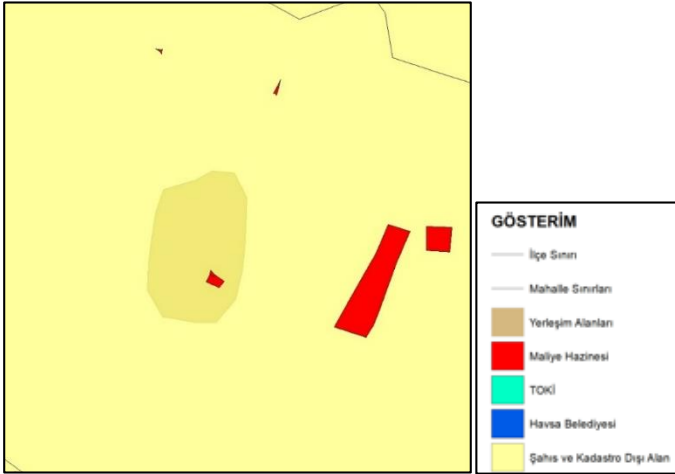
Harita 1 89: Azatlı Mahallesi Mülkiyet Dokusu

Yolageldi Mahallesi; Azatlı gibi çok sayıda maliye hazinesine ait mülkü içinde barındırır. Fakat bunlardan çoğu dolu durumdadır. Özellikle yerleşim alanları içinde bulunan mülkler doludur. Boş olan kamu mülkleri de tarla niteliği taşımaktadır (Bkz. Harita 1.90).

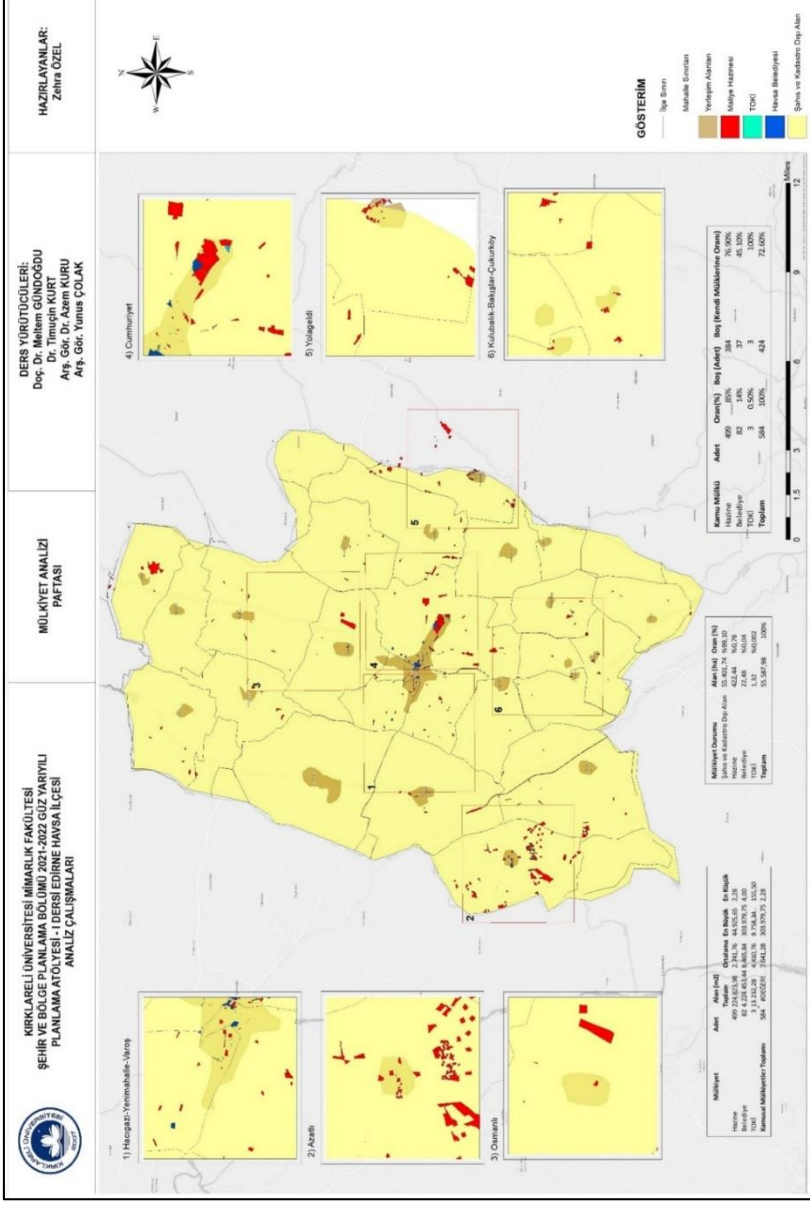
Harita 1.90: Yolgeldi Mahallesi Mülkiyet Dokusu

Osmanlı Mahallesi; mülklerin çoğu şahsa aittir. Bunun dışında maliye hazinesinin mülkleri de görülmektedir. Sadece yerleşme alanı içindeki maliye hazinesi mülkü dolu durumdadır. Geri kalan kamu mülkleri ise boştur. Aşağıdaki görselde sağda bulunan dikdörtgen ve kare olan iki adet hazine mülkü ağaçlandırma alanı olarak kullanılmaktadır. Geri kalanı ise tarla kullanımındadır (Bkz. Harita 1.91).

Harita 1.91: Osmanlı Mahallesi Mülkiyet Dokusu

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.92: Havsa İlçesi'nin Mülkiyet Dokusu

1.10. ÜST ÖLÇEKLİ PLAN KARARLARI VE POLİTİKALARI

Üst ölçekli meri plan kararlarının analizinin yapılmasının temel gerekçesi, planlama alanına yönelik ne gibi karar veya öngörü getirildiğinin öğrenilmesi içindir.

1.10.1. Yöntem

Çalışma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Öncelikle planları detaylı olarak incelenmiştir. Burada detaylı olarak karar ve öngörülerden oluşan kısımlar da baya detaylı bakıp gözden hiçbir şeyin kaçırılmaması gerekmektedir. Bu planlar doğrultusunda bize neyin nerde karar alınmış ve nelerin eksik olduğunu göstermektedir. Bunlar doğrultusunda hangi bölge veya alanın neye ihtiyacı olduğu, bu ihtiyaçlar doğrultusunda yapılması gereken plan kararları ve öngörüler ortaya çıkmaktadır. Bu kararlar ve öngörüler sayesinde yatırımların ne tarafa doğru yoğunlaştığını görme şansımız olmaktadır.

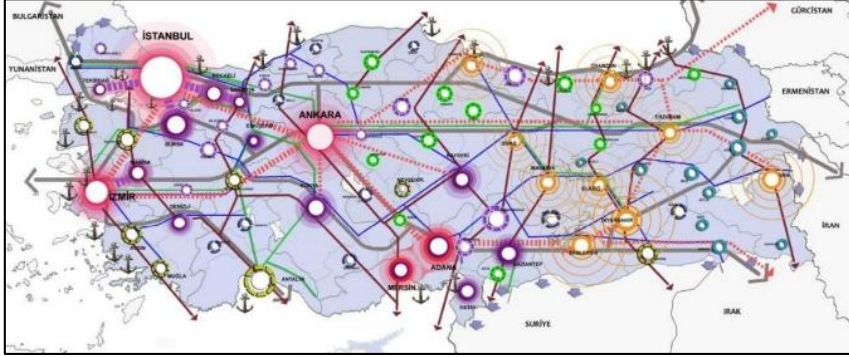
Diğer bir kriter ise o plana ait bir şema veya haritaya bakılması ve onların lejantlarının okunmasıdır. Ve o lejantlar da önemli olan yerler çizilmeli daha sonra çizilen yerlere bakılması ve biten proje var mı? Bu proje faaliyet gösteriyor mu? Hala devam eden çalışma veya proje var mı? Plan aşamasında kalan bir proje var mı? şeklinde kapsamlı bir araştırma yapılmalıdır.

Bu iki aşama üst ölçekli meri plan karar analizi için önemli adımlardır. Planladığımız ve uyguladığımız yöntem ne kadar doğru ve etkili ise doğru sonuca ulaşılması kolay olacaktır.

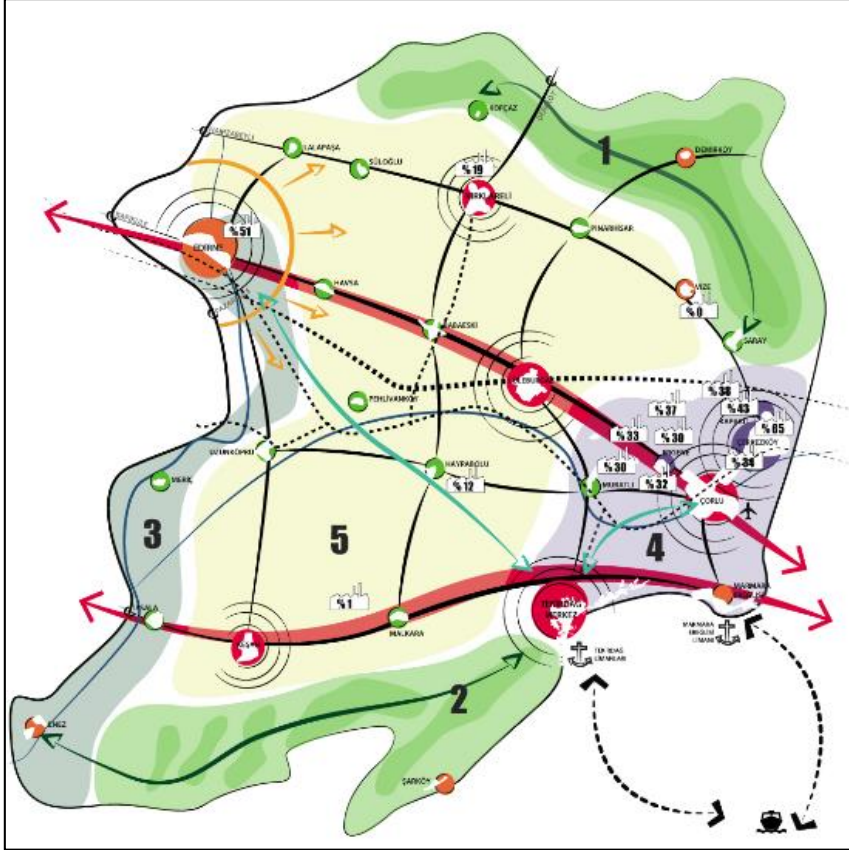
Yukarıda açıklanan yöntem doğrultusunda, çalışma kapsamında dört üst ölçekli plan incelenmiştir:

- Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (Bkz. Harita 1.93)
- Trakya Bölge Planı (Bkz. Harita 1.94)
- 1/100.000 Ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı (Bkz. Harita 1.95)

- 1/25.000 Ölçekli Edirne İli Çevre Düzeni Planı (Bkz. Harita 1.96)

Harita 1.93: Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi Şeması

Harita 1.94: Trakya Bölge Planı Şeması

1.10.2. Bulgular

Çalışma kapsamında incelenen üst ölçekli planlardan elde edilen bulgular merkezler kademelenmesi ve nüfus, doğal yapı, ekonomik aktiviteler, ulaşım ve erişilebilirlik ile yatırımlar olmak üzere beş başlıkta gruplandırılmıştır.

1.10.2.1. Merkezler Kademelenmesi ve Nüfus

İstanbul hizmetler ve 1.derece merkez niteliğinde bir şehir ve aynı zamanda aşırı bir yoğunluğu olması nedeniyle, bu yoğunluğu hafiflemek için tek merkezli bir yapıdan çok merkezli bir yapıya geçiş öngörülmüş ve bu geçişin batı kanadının Trakya Bölgesi ile bütünleşmesi hedeflenmiştir.

Trakya Bölgesi ölçeğinde ise Tekirdağ ve Edirne-Kırklareli şeklinde iki kademededen oluşan bir mekânsal kurgu söz konusudur.

İstanbul, Trakya Bölgesi için de 1.derece merkez niteliğindedir. Bu hiyerarşide ikinci sırada Tekirdağ gelmektedir. Tekirdağ, özellikle sanayi ve lojistik açısından önemli bir rol üstlenmiştir. Bu konum sayesinde kendini geliştirmekte ve çok yatırım almaktadır. Üçüncü olarak Edirne ve Kırklareli gelmektedir. Burada gelişmekte olan bir hizmet sektörü vardır. Bu iki ilin öne çıkan diğer özellikleri ise;

- Edirne’de tarım ve kültür turizmi baskın iki işlev iken; konumu itibari ile lojistik anlamda da kendini geliştirmektedir.
- Kırklareli’nde ise tarım sektörü daha baskın iken, ilçesi konumundaki Lüleburgaz’ın etkisi ile sanayi anlamında da öne çıkmaktadır.

Söz konusu merkezler kademelenmesi bölgenin kalkınma stratejisinin ne şekilde gelişeceğine dair önemli bir gösterge niteliğindedir.

Kentin mekâna yönelik kararlarının plan ölçeği gereği somutlaştırıldığı çevre düzeni planlarında Tekirdağ için 2023 yılı nüfus öngörüsü 982.650 kişi iken; Edirne ve Kırklareli için sırasıyla 435.479 ve 391.897 kişidir. 2023 yılı nüfus öngörüsünde

Havsa ilçesi için ise 10.081'i merkez nüfus ve 11.500'ü köy nüfusu olmak üzere 21.581 kişi hedeflenmiştir.

1.10.2.2. Doğal Yapı

Üst ölçekli planlarda Trakya Bölgesi için doğal yapı kapsamında doğa koruma alanları, doğaya duyarlı gelişim alanları, doğal karakteri sürdürecekt alan ile doğal değerleri ve tarım alanları korunacak alan tanımlamaları yapılmıştır.

Trakya Bölgesi'nin kuzeyindeki Istranca Dağları, orta kesimdeki Ergene Havzası ve güneydeki Işık (Ganos) Dağları doğa koruma alanları olarak tanımlanmıştır.

Trakya Bölgesi'nde doğaya duyarlı gelişim alanları ise doğayı korumanın tam anlamı ile değil, doğayı tahrip etmeyecek bazı turizm faaliyetleri ile koruma-kullanma dengesinin göz önünde bulundurulacağı alanlardır. Bu alanların, doğa koruma alanlarından farkı; doğal koruma alanlarında mutlak koruma esas iken, doğaya duyarlı gelişim alanlarında korumaya ilişkin kurallar biraz daha esnekler.

Trakya Bölgesi'nde doğal karakteri sürdürecekt alanlar ise tarım alanlarıdır. Bu alanlar Trakya Bölgesi'nin iç ve orta kesimlerinde yoğunlaşmaktadır. Lüleburgaz-Çerkezköy-Çorlu sanayi üçgeninin etrafındaki tarım alanları, yoğun bir sanayileşme ve kentleşme baskısı altındadır.

Doğal değerleri ve tarım alanları korunacak alan ise Edirne İl'indeki çeltik üretimi yapılan ve yöreye özgü doğal ve tarımsal karakter yansıtan alanları tanımlamak için geliştirilmiştir.

1.10.2.3. Ekonomik Aktiviteler

Edirne ve Kırklareli illerinin ekonomisi tarım ağırlıklı olup; tarımsal üretim potansiyeli, ülke düzeyinde önemli bir yere sahiptir. Tarımsal üretim ve kullanım potansiyeli yüksek arazilerin amaçları dışında kullanılmaması gerekmektedir.

Bu karakteri tesis etmek amacıyla üst ölçekli planlarda Tarımsal Organize Bölgeler (TOB) ve Tarımsal Alt Bölgeler (TAB) olmak üzere iki farklı işlev önerilmiştir. Bunların arasındaki fark; TOB, tarıma dayalı faaliyetleri ve tarımsal üretimin yanında oluşan tesislerini de barındıran yerlerdir. TAB ise sadece bitkisel ve hayvansal üretimin yapıldığı, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Kullanma Kanunu'nda tanımlanan "tarımsal tesislerin" yer alabileceği fonksiyonlardır.

Üst ölçekli planların TOB ve TAB kararlarının alt ölçekli planlarda yerleşim ve fonksiyon açısından mekâna nasıl yansıtılacağına yönelik olarak aşağıdaki kriterler belirlenmiştir:

- TAB içerisinde, tarım ve hayvan yetiştiriciliğini destekleyen, hububat, meyve, sebze için uygun tarım alanları, sebze ve çiçek yetiştiriciliği için seralar, mantarcılık, hayvancılık gibi sektörler ve 5403 sayılı Kanun'un 3.maddesinde tanımlanan "tarımsal tesisler" yer almakta, buna karşılık sanayi fonksiyonları kesinlikle yer almamaktadır.
- TOB'ların, yerleşim alanı yönünde akan dere yakınında ve hâkim rüzgâr yönünde olmaması, yerleşim alanlarına en az 1 km mesafede olması önem taşımaktadır.
- Organik atıkların özellikle su kaynaklarına bulaşması engellenmelidir. Hayvancılık tesislerinin yer aldığı bölgelerde teknik olarak planlanmış, zemini uygun gübre çukurları bulunmalıdır.

- TOB'lar doğal koruma alanlarına yakın olmalı ve yerleşim alanının gelişim bölgeleri yönünde olmamalıdır.
- Hayvancılığın yer alacağı organize tarım bölgeleri içerisinde ya da çevresindeki arazilerde yem bitkisi üretimi yapılması teşvik edilmektedir.
- TOB'lar içerisinde “Sözleşmeli Tarımsal Üretim Modeli” uygulanmalıdır.
- TOB ve TAB alanları içerisinde, tarımsal tesis ya da entegre tesisleri için marjinal tarım arazileri bulunmalıdır.
- Tarım dışı tesis olarak kabul edilen ve bölge içerisinde, ancak bölge içerisindeki marjinal tarım arazileri üzerinde yer almak koşulu ile mezat, soğuk hava depoları, ilk el tarımsal ürün işleme tesisleri, ambalajlama- paketleme tesisleri, et ve süt ürünleri işleme ya da entegre tesisleri, hayvancılık borsası, laboratuvar, hayvan kliniği, biyogaz tesisleri, yem fabrikaları, zeytin işleme ve zeytin yağı atölye/fabrikaları, meyve suyu, şarap üretim tesisleri, hayvancılık tesisleri, AR-GE ve yönetim binaları vb. tesislere yer verilmektedir.
- Bu bölgede kirlilik yaratabilecek metal, plastik, tekstil, boya vb. kimyasal hammaddenin ağırlıklı olarak kullanıldığı, tarımsal amaç taşımayan sanayi tesisleri yer almamaktadır.
- Küçük ve orta ölçekli işletmeler, birlik veya kooperatifler şeklinde örgütlenerek TOB ve TAB'lar içerisinde yatırım ve üretim yapabilir.

Havsa İlçesi'nde Kuzucu ve Abalar Köyleri civarındaki marjinal tarım arazileri üzerinde TOB; Azatlı ve Orhaniye Köyleri civarındaki marjinal arazileri üzerinde ise TAB önerilmiştir.

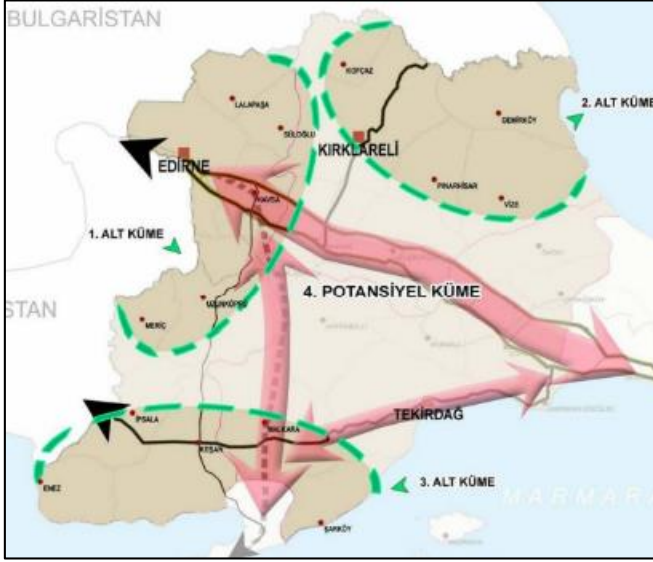
TAB ve TOB alanları aynı zamanda kırsal merkezlerin çekim noktaları olarak öngörülmüştür. Bu bağlamda Havsa da Trakya Bölgesi'ndeki kırsal çekim merkezlerinden biri konumundadır.

Üst ölçekli planların ekonomik aktiviteler kapsamındaki kararlarının bir diğer önemli başlığı ise sanayidir. Üst ölçekli planlarda İstanbul'un üstlendiği aşırı işlevsel ve nüfus yoğunluğunu hafifletmek için hem çok merkezli bir yapı öngörülmüş hem de bunu desteklemek üzere İstanbul'dan bir kısım sanayinin batıda Trakya'ya, diğer kısmının ise güney, güneybatı ve doğu Marmara'ya desantralize edilmesi öngörülmüştür.

Trakya'ya doğru öngörülen yöneliş aksı ise Edirne'ye doğrudur. O tarafa yönlendirilmesinin sebebi ise Lüleburgaz-Çerkezköy-Çorlu arasında olan güçlü bir sanayi yoğunluğunun olmasıdır. Bu üçgen İstanbul'la yakın olup tam bir merkez konumunda olmasından dolayı bu yerler seçilmiştir ve ulaşım anlamında limanlar ve sınır kapıları dâhil erişilebilirliğinin yüksek olmasıdır.

Üst ölçekli planlarınının Trakya Bölgesi'ndeki sanayi ile ilgili bir diğer yaklaşımı ise bölgedeki tarımsal üretimin desteklenmesi ve ekonomiye katkısının arttırılması için tarıma dayalı sanayi ile desteklenmesidir.

Havsa'nın idari ve işlevsel açıdan bağlı olduğu Edirne için üst ölçekli planların sanayi kararlarında ayrıca, Edirne'nin esasen hizmet ve tarımsal alanda ulusal ve bölge ekonomisine katkı sunması, sanayinin ise çevre kirliliği yaratmayan ve tarıma dayalı olan türlerde uzmanlaşmasıdır. Bu kapsamda Trakya Bölgesi'nde 3 adet ekonomik potansiyel küme tanımlanmış olup; Havsa İlçesi de Edirne ve Lüleburgaz gelişim aksı üzerinde yer almasının etkisi ile söz konusu potansiyel gelişme kümelerden birinde tanımlanmıştır (Bkz. Harita 1.97).

Harita 1.98: Trakya Bölgesi İçin Tanımlanan 4. Potansiyel Gelişme Kümeleri

Üst ölçekli planlarda Trakya Bölgesi, komşusu İstanbul ile birlikte ele alınmakta olup; alansal ve sektörel hizmet boşluklarını kapatmayı hedefleyen öneri merkezler kademelenmesi ve işlevsel yığılma odakları bu bütünlük içerisinde kurgulanmıştır. Bu kurgunun odağında ise Çorlu, Çerkezköy, Lüleburgaz ekonomik aktivite yoğunlaşma üçgeni yer almaktadır.

Bu öngörünün tamamlayıcı unsuru ise ulaşım akslarıdır. Bu akslar; Edirne-Çanakkale bağlantısı ile Ege ve Orta Anadolu'nun Doğu ve Orta Avrupa bağlantılı yük ve yolcu aksları olan TEM, D100 ve Avrupa Hızlı Tren Hattı'dır. Havsa bu aksların üzerinde yer aldığı için bölgede lojistik bir üst oluşturulması öngörüsü de bulunmaktadır.

Ekonomik aktivitelerin bir diğer önemli bileşeni de turizm olup; bu kapsamda Trakya Bölgesi'nin sahip olduğu turizm potansiyelini ekonomik değere dönüştürebilmek için doğal kaynakların ve potansiyellerin harekete geçirilmesi ile doğaya duyarlı turizm merkezlerinin oluşturulması önerilmiştir.

Bunun dışında bir diğer önemli karar ise Edirne'nin "kültür temalı marka kent" olması vizyonudur. Bu kapsamda Edirne'de tarih turizminin gelişmesi ve mevcut festival, panayır ve şenliklerin turizm için bir girdi olarak kullanılması ve Edirne'nin Yunanistan ve Bulgaristan'la olan sınırı dikkate alınarak, uluslararası gençlik festivallerinin yapılacağı bir merkez olarak değerlendirilmesi ve kongre yapılmasına yönelik altyapının oluşturulması öngörülmüştür.

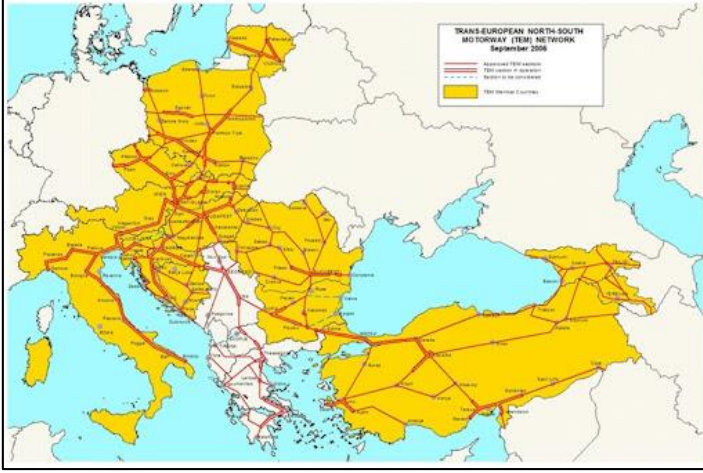
Ayrıca turizm gelişim koridorları oluşturularak, Edirne'nin marka kent vizyonunun, bölgesel canlandırmayı sağlayacak şekilde kurgulanması kararı da alınmıştır.

Altyapı iyileştirmeleri kapsamında kültürel varlıkların tespit edilerek önceliklerine göre restore edilmesi ve kültürel varlıklara uygun işlevler kazandırılması, altyapı ve üstyapı eksikliklerin giderilmesi ve konaklama kapasitelerinin geliştirilmesi öngörülmüştür.

Bu kararların yanı sıra Trakya Bölgesi'nde Tekirdağ ilinin Merkez, Saray ve Şarköy; Edirne ilinin Keşan; Kırklareli ilinin Kofçaz, Demirköy ve Vize ilçeleri agro-eko turizm potansiyeline sahip yerleşimler olarak belirlenmiştir. Edirne'de Enez, Tekirdağ'da Marmara Ereğlisi ve Kırklareli'de Vize ilçeleri arkeolojik turizminin destekleneceği alanlar olarak belirlenmiştir. Lalapaşa'da bulunan dolmenler de önemli bir turizm potansiyeli teşkil etmektedir. Doğa ve spor turizminin bir arada değerlendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılması için Tekirdağ'da Saray ve Şarköy, Edirne'de ise Enez ve Keşan ilçeleri belirlenmiştir.

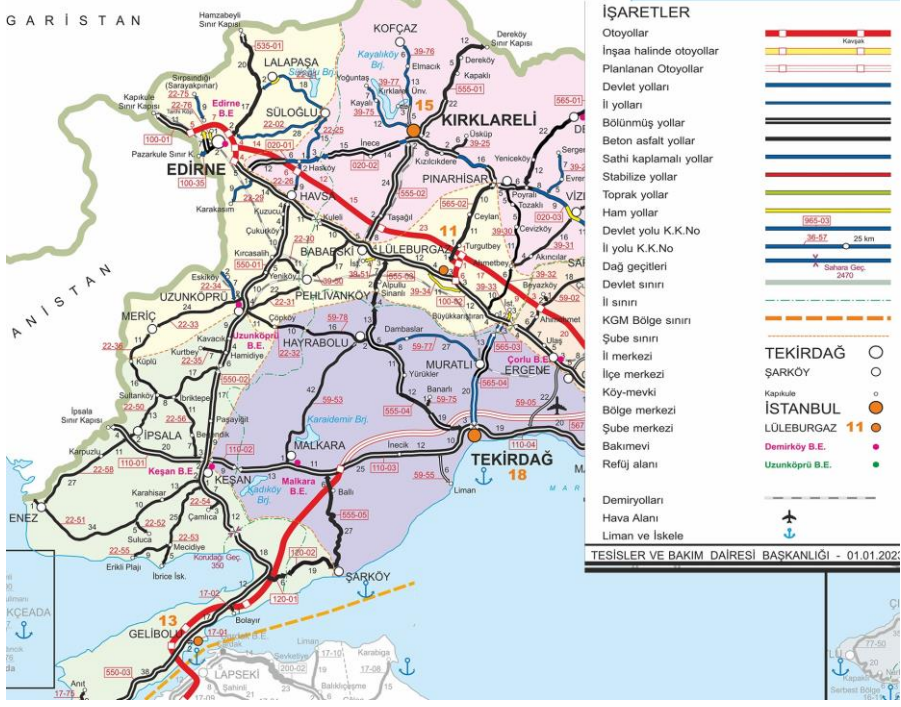
1.10.2.4. Ulaşım ve Erişilebilirlik

Üst ölçekli planların Trakya Bölgesi'nin ulaşım ve erişilebilirliği ile ilgili en önemli kararı; İstanbul'un çok yoğun olan mal akış yükünü hafifletmek için Ambarlı Limanı odaklı yapılan yük akışının Tekirdağ Barbaros Limanı'na kaydırılması ve burada bir RO-RO hattı oluşturulmasıdır. Bu kapsamda, limandan alınan yüklerin demiryolu ile ülke geneline ve yurtdışına taşınması için

Harita 1. 100: Trans-Avrupa Ulaşım Ağı'nın Trakya Bölgesi İle İlişkisi (Kaynak: Hantak, 2007)

Avrupa Hızlı Tren Projesi'nin bir parçası olan Halkalı ile Bulgaristan sınırı arasındaki demiryolu hattı tamamlandığında, Türkiye ile Avrupa ve Avrupa ile Orta Asya'yı birbirine bağlayacaktır. Burada Türkiye'nin stratejik konumu çok iyi olup önemli bir konuma geçecektir. Burada Türkiye ara kısım olup iki kıtayı demiryolu ile bağlayıp daha büyük bir ticaret koridorunun gelişimine olanak sağlayacaktır (Bkz. Harita 1.101).

Harita 1.102: Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Trakya'daki Otoyolları (Kaynak: KGM, 2023)

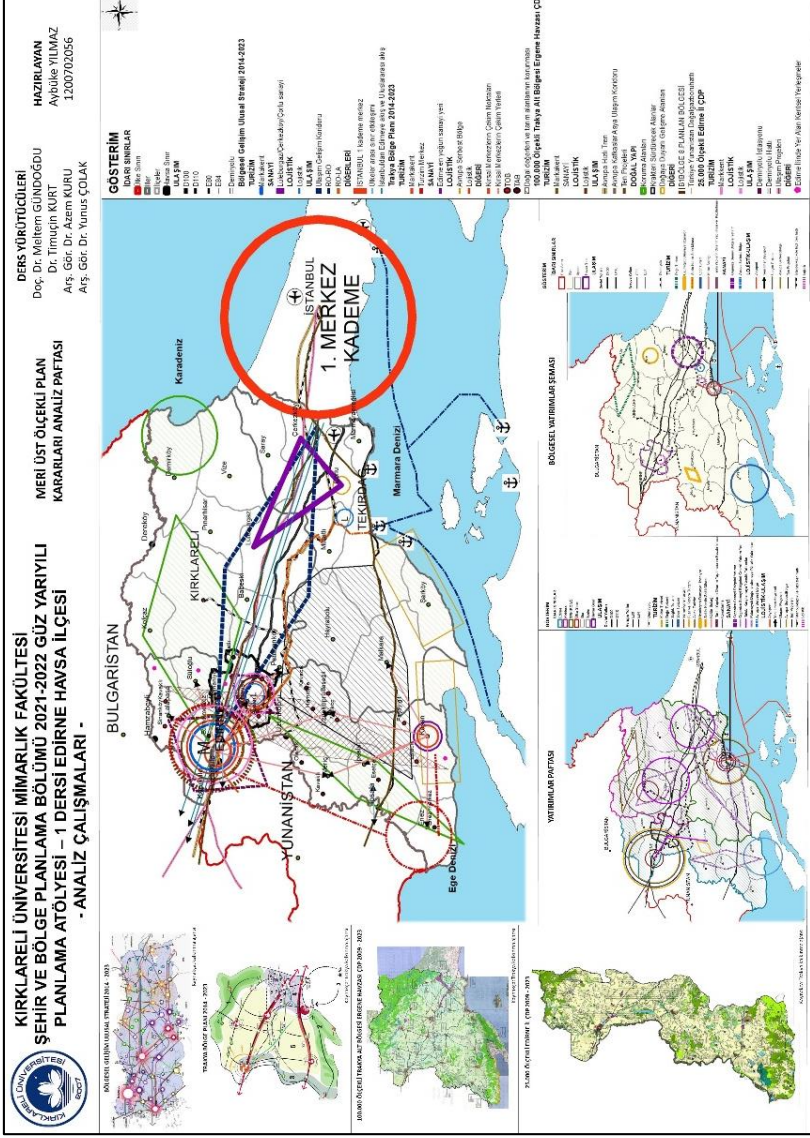
Üst ölçekli planların Trakya Bölgesi'nin ulaşım kurgusunda bu projelere de yer verilmiştir.

1.10.2.5. Yatırımlar

Üst ölçekli planların Havsa İlçesi'ne yönelik en önemli yatırım kararı, lojistik merkez öngörüsüdür.

Sonuç olarak, incelenen üst ölçekli planların İstanbul'dan Çerkezköy-Çorlu-Lüleburgaz ekonomik aktivite üçgeni üzerinden Edirne'ye doğru bir işlev aktarımı söz konusudur. Bu akışın gerçekleşmesi neticesinde Edirne İl'inin bölgesel hatta yakın çevre sınır ötesi yerleşmeleri de etkileyecek ulus ötesi alt bölgesel bir merkez haline gelmesi söz konusudur. Bu olası büyüme, Havsa İlçesi'ni de olumlu yönde etkileyecek ve durağan yapısını dinamik bir yapıya dönüştürecektir.

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

Harita 1.103: Üst Ölçekli Plan Kararları

1.11. KENTSEL DÖNÜŞÜM GEREKSİNİMİ

Kentsel dönüşüm, şehrin bir bölümünün veya ciddi anlamda büyük bir kısmının proje kapsamında sistematik bir şekilde mevcut yapı ve yapıların doğal afetlere karşı yapılan zararları en aza indirmek için yapılan dönüşümlerdir. Bu kentsel dönüşüm için tek sorun sadece yüksek risk taşıyan yerleşim alanları değildir. Standartı düşük ve niteliksiz yapılar da kentsel yenileme ve dönüşüm yerleri olarak görülmektedir. Nüfus ve yapı yoğunluğunun dikkate alınarak kent bütünlüğü içerisinde düşünülecek bir dönüşüme ihtiyaç vardır.

Kentsel dönüşüm; oturma, konaklama, okul, iş yerleri ve benzeri yerleşim yerlerinin ulaştırması ve diğer alt yapı sorunlarının giderilmesi temelinde bütünlüklü bir kent planlaması kapsamında ele alınmalıdır.

Havsa İlçesi'nde, Cumhuriyet Mahallesi sınırları içerisinde bulunan ve tapununun 381 ada, 16 parsel numarasında 3.114,21 m² yüzölçümlü olarak Hazine adına kayıtlı bulunan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlık Makamının 02/07/2020 tarih ve 137340 sayılı Olurları ile "Rezerv Yapı Alanı" ilan edilen, yine Bakanlık Makamının 31/08/2020 tarih ve 182755 sayılı Olurları ile Havsa Belediyesi'ne devri uygun görülen taşınmazın Havsa Belediye Başkanlığına devir işlemi gerçekleştirilmiştir²⁰.

Bunun dışında, Havsa merkezdeki yerleşik alan dokusu üzerinde yapılan ön inceleme neticesinde;

Havsa ilçesi, Fatih Caddesi ve Edirne Havsa Yolu kavşağı arasında yer alan ve üzerinde düzensiz yapılaşmanın yer aldığı 3 parçadan oluşan bölge, kentsel dönüşüm uygulamasına konu olabilir.

Havsa Belediyesi, Havsa Hükümet Konağı, Milli Egemenlik Parkı ve Sokollu Mehmet Paşa Cami ve diğer tarihi eserlerin bulunduğu bölge de kentsel dönüşüm uygulamasına tabi tutularak; bölgenin tarihsel kimliğini ön plana çıkarmak üzere bölgedeki sağlıksız ve bölgenin tarihsel kimliği ile uyuşmayan yapılar ayıklanabilir.

²⁰ Edirne Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü web sayfası.

Bu iki alanda yapılacak kentsel dönüşüm uygulamaları için de Rezerv Alan olarak ilan edilen alanın kullanılabilir olacaktır (Bkz. Harita 1.104 ve 1.105 ile Tablo 1.69).

Harita 1.104: Havsa'da Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alanlar (Genel)

Kırsal Kalkınma Odaklı Yerleşim Planlaması: Havsa

 <p>1</p>	<p>KENTSEL DÖNÜŞÜME KONU OLABİLECEK ALAN 1</p> <p>Hacıca Mahallesi ADA: 153 PARSELLER: 5-6-8-14-17-19-38-46-47-49-59-63</p> <p>Varoş Mahallesi ADA: 136/138/139 PARSELLER: 1-2-3-6-8-9-20-21-24-27-28-30-31/4-9-7-8-15-16-18-22-35</p> <p>ALAN: 44.239,05 m² BİNA ADEDİ: 85</p>	
 <p>2</p>	<p>KENTSEL DÖNÜŞÜME KONU OLABİLECEK ALAN 2</p> <p>Varoş Mahallesi ADA: 140-142 PARSELLER: 5-7-9/9-11-13-14-15-30-32-33-34-35-69-73-75</p> <p>ALAN: 23.398,19 m² BİNA ADEDİ: 45</p>	
 <p>3</p>	<p>KENTSEL DÖNÜŞÜME KONU OLABİLECEK ALAN 3</p> <p>Varoş Mahallesi ADA: 141-142-143-144 PARSELLER: 9-12/31-39-41-42-43-59-60/3-1/4-10-12-14-17-19-22</p> <p>ALAN: 34.454,92 m² BİNA ADEDİ: 55</p>	
 <p>4</p>	<p>MERKEZ ALAN</p> <p>Cumhuriyet Mahallesi ADA: 42 PARSEL: 83</p> <p>ALAN: 25.363,00 m²</p>	
 <p>5</p>	<p>REZERV ALAN</p> <p>Cumhuriyet Mahallesi ADA: 281 PARSEL: 16</p> <p>ALAN: 3.114,21 m²</p>	

Harita 1.105: Havsa'da Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alanlar (Detay)

Tablo 1.69: Havsa İlçesi'nde Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alanlar

Kentsel Dönüşüm Gerekksinim Alanları ve Mahalleleri	Çevre(m)	Alan (m2)	Ada(lar)	Parsel(ler)
Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alan 1 (Hacısa Mahallesi ve Varoş Mahallesi)	821.04m	44.239,05m2	Hacısa Mahallesi 153 Varoş Mahallesi 136-138-139	Hacısa Mahallesi 5-6-8-14-17-19- 38-46-47-49-59- 63 Varoş Mahallesi 1-2-3-6-8-9-20- 21-24-27-28-30- 31/4-6/3-7-8-15- 16-18-22-35
Kentsel Dönüşüm Gerekksinim Alanları ve Mahalleleri	Çevre(m)	Alan (m2)	Ada(lar)	Parsel(ler)
Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alan 2 (Varoş Mahallesi)	685,23m	23.398,19m2	140-142	Varoş Mahallesi 5-7-9/9-11-13- 14-15-30-32-33- 34-35-69-73-75
Kentsel Dönüşüme Konu Olabilecek Alan 3 (Varoş Mahallesi)	1.047,7m	34.454,92m2	141-142-143-144	Varoş Mahallesi 9-12/31-39-41- 42-43-59-60/1-3/ 4-10-12-14-17- 19-22
Merkez Alan (Cumhuriyet Mahallesi)	731,95m	25.363m2	42	Cumhuriyet Mahallesi 83

1.12. SONUÇ

Trakya Alt Bölgesi'nin en önemli kırsal karakterli yerleşmelerinden biri olan Havsa ilçesinin tarım sektörü ağırlıklı olarak yüksek ekonomik ve sosyal faydayı sağlaması, bölgesel dengesizliklerin en aza indirilmesine yönelik sosyal, ekonomik, ekolojik ve mekânsal politikaların oluşturulması ve bu politikaların farklı kademe planlama çalışmaları ile mekâna yansıtılması olarak belirlenen amaç doğrultusunda, 1/25.000 ölçekli analiz çalışmaları için Bölgesel Gelişim ve Mekânsal Yapı, Doğal Yapı, Demografik ve Sosyo-Kültürel Yapı ve Ekonomik Yapı olmak üzere dört çalışma grubu oluşturulmuş ve yapılan analiz raporları ile gösterim ve haritalar derlenerek Havsa ilçesinin bölgesel ölçekte değerlendirilmesi tamamlanmıştır.

Bölgesel gelişim ve mekânsal yapı grubu ile çalışılan konum ve idari yapı başlığı altında Havsa ilçenin ülke ve bölge içindeki konumu ve idari yapılanması ele alınmış, tarihsel ve mekânsal gelişim başlığı ile Trakya, Edirne İli ve Havsa ilçesi hiyerarşik incelemesi Osmanlı öncesi - Osmanlı dönemi - Cumhuriyet dönemi periyotları ile incelenmiştir. Bölgenin karakteristik özellikleri başlığı altında bölgesel karakter ve etki alanları alt başlığı ile Trakya bölgesi Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illeri ve bunlara bağlı ilçelerin birbirleri ile ilişkileri ve Havsa ilçesi ile etkileşimleri verilmiş, bölgesel akış başlığı altında bu veriler bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Ardından doğal yapı analiz çalışmaları, jeomorfolojik yapı, iklim yapısı, doğal alan ve kaynaklar, jeolojik yapı, doğal risk alanları ve çevre sorunları başlıkları ile incelenmiştir. Demografik ve sosyo-kültürel yapı başlığı altında Türkiye-Trakya Bölgesi İlleri- Edirne ili - Havsa ilçesi demografik yapı alt başlıkları ile karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Ekonomik yapı başlığı altında genel ekonomik yapı karşılaştırmalı olarak irdelenmiş ve sektörel yapı başlığında Tarım, Sanayi ve Hizmet sektörleri alt başlıklarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Ekonomik yapı başlığı altında özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının ön plana çıkartılabilmesi amacı ile enerji ve madencilik sektörü ayrı bir başlık olarak değerlendirilmiştir.

Ekonomik yapı bölümünün en önemli analizlerinden biri bölgesel ve yerel ekonomik aktörler başlığıdır. Bu başlıkta aktör ağları kamu sektörü, özel sektörde belirli başlıklar ve sivil toplum kuruluşları, kooperatifler olarak ele alınmış bölge ölçeğinde ve Havsa ilçesi için ilişkiler irdelenmiştir. Ayrıca aktörlerin talep ve beklentileri üzerine bir başlıkla kamu-özel-sivil toplum kuruluşları ile şifahi görüşmeler plan kararları ve eylemsel yaklaşıma etki edebilecek dinamikler belirlenmiştir. Mekânsal yapı grubu verilerinin toplanması ile hazırlanan mevcut alan kullanımı başlığı altında arazi kullanım, donatı alanları, yeterlilik ve erişilebilirlik başlıkları ile işlevsel bağlantılar başlığı altında ulaşım sisteminin Trakya Bölgesi (TR21) – Edirne ili ve Havsa ilçesi ile ilişkilerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi ve aynı zamanda lojistik ağ ve akışların incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Doğal yapı grubu verilerinden Koruma alanları başlığı ayrıca ele alınarak, doğal sit ve koruma alanları, miras alanları ve koruma alanları başlıkları ile değerlendirilmiştir.

Planlama sürecinde analiz sonuçlarının değerlendirilmesinde ve plan yapım süreci için en önemli altlık olan Mülkiyet dokusu araştırması ayrı bir başlık olarak hazırlanmış, planlama aşamasında yönlendirici üst ölçek meri plan kararları ve politikalar yöntem, bulgular ve yatırımlar başlıkları altında incelenerek eğilimler değerlendirilmiştir. Son olarak genelde alt ölçekli planlarda parça parça ele alınan ve planlama hiyerarşisine hızlı şekilde gerekli etütler yapılmadan giren, kentsel dönüşüm gereksinimi üst ölçek alt ölçek hiyerarşisinin kurulabilmesi için Havsa merkez alanı üzerinden detaylı şekilde değerlendirilmeye alınmıştır.

Havsa ilçesinin tüm karakteristik özelliklerinin hiyerarşik olarak TR21 Bölgesi, Edirne İli ile karşılaştırılabilmesi, bölgesel ekonomik dinamiklerin irdelenmesi, ekonomi-ekoloji-koruma dengesinin kurulabilmesi raporların birleştirilmesi için geliştirilen sistematik yaklaşımda ön plana çıkmıştır.

Bu çalışmanın ardından hazırlanan “Havsa 1/25.000 ölçekli Sentez ve Çevre Düzeni Planı Raporu” başlıklı II. Cilt, analizler

sonrasında sırasıyla gerçekleştirilen Grup Sentezleri ve SWOT Analizleri, Süperpoze Sentezleri, Tematik Sentezler ve Stratejik Çerçeve ile son olarak Çevre Düzeni Planı yaklaşımı çalışmalarını kapsamaktadır. Aynı zamanda 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Plan yaklaşımı temel kurgusunun süreçleri üzerine detaylı bilgiler içermektedir.

KAYNAKÇA

Kitap, Makale, Rapor, Tez vd. Kaynaklar

- AKOVA, Süheyla Balcı. “Ergene Havzası’nda Şehirler ve Şehirleşme”. **İstanbul University Journal of Socyology**. 3(9). 2012, ss.29-52.
- ALP, M.S. ve Diğerleri. “Madencilik Sektörünün Sanayimizdeki Yeri ve Özelleştirilmesi”. **Türkiye Madencilik Kongresi**, 1995.
- BAHAR, Seçkin. “Havsa İlçesinin Coğrafi Etüdü”. **Doktora Tezi**. Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 1999.
- BEKSAÇ, Engin ve Şule Nurengin BEKSAÇ. “Havsa’nın Arkeolojisi”, **Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 4, 2018, ss. 43-51.
- DİE. 1990 Genel Nüfus Sayımı. DİE Yayınları. No:1616. Ankara, 1997.
- Edirne Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü. **Edirne İli 2019 Yılı Çevre Durum Raporu**, 2020.
- Edirne İl Özel İdaresi. **Edirne İli 2019 Yılı Çevre Durum Raporu**, 2019.
- EVEREST, Timuçin, Cengiz AKBULAK ve Hasan ÖZCAN. “Arazi Kullanım Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Edirne İli Havsa İlçesi Örneği”. **Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi**. 26 (3). 2011, ss.251-257.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. **Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü Jeoloji ve Yerleşime Uygunluk Etüd Raporu**, 2010.
- OLGAÇ, İrem. “Edirne'nin Şehirselleşme Süreci: Mekânsal Analiz”, **Y. Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı, 2019.
- Orman Ve Su Kaynakları Özel İhtisas Komisyonu Raporu
- SAV, M. “Topografik Etmenlerin İzinde: Edirne Selimiye Külliyesi”. **Vakıflar Dergisi**. (52), 2019, ss. 205-229.

TALAY, Tarık, İskender AKMEŞE, İsra BOSTANCIOĞLU, Pınar AKSOY, Akif YEŞİLTAŞ, Hakan MEHMETOĞLU ve Mesut TEKİN. **İstanbul İli 1/25000 Ölçekli Arazi Kullanımına Esas Jeolojik Etüd Raporu.**

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. **Su Kirliliği Öncelikleri Haritası**, 2017.

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. **İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017**. Ankara, 2019.

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. **İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017**. Ankara, 2019.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu. **2019-2023 Stratejik Planı: Hedef 2023**. Ankara, 2019.

TOPÇU, Pınar. “Tarım Arazilerinin Korunması ve Etkin Kullanılmasına Yönelik Politikalar”. **Uzmanlık Tezi**. Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. Ankara, 2012.

Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı. **Trakya Bölgesi Lojistik Master Planı**.

Trakya Kalkınma Ajansı. **Trakya Bölge Planı (2019-2023) Raporu**. Tekirdağ, 2018.

TÜİK. **2000 Genel Nüfus Sayımı: Göç İstatistikleri**. TÜİK Yayınları. No:2976. Ankara, 2005.

TÜİK. **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 1965-2020 Dönemi Nüfus Verileri**. Ankara, 2021.

TÜİK. **Yoksulluk İstatistikleri (2015-2020)**. Ankara, 2021.

Türkiye Barolar Birliği. **Trakya Çevre Sorunları**. Edirne, 2011.

Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu, 2008.

1/25.000 Ölçekli Edirne İli Çevre Düzeni Planı Raporu.

1/100.000 Ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı Raporu.

Bölgesel Gelişim Ulusal Stratejisi (2007-2023) Raporu.

İnternet Kaynakları

DEMİRCAN, Esranur. “Kentsel Morfoloji Analizi Kapsamında Edirne Merkezdeki Meydan İncelemesi”, <https://www.researchgate.net/publication/338980075>.

ETSO. “Üyelerimiz”. <https://etso.org.tr/site/docs/uye-listeleri/tum-uyeler.xlsx>, Erişim: 1 Kasım 2021.

Havsa Kaymakamlığı. “Mahalli İdareler”. <http://www.havsa.gov.tr/mahalli-idareler>, Erişim: 30 Eylül 2021.

Havsa Kaymakamlığı. “Protokol Listesi”. http://www.havsa.gov.tr/kurumlar/havsa.gov.tr/Protokol/PROTOKOL_LISTESI_Guncel.pdf, Erişim: 30 Eylül 2021.

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. “İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler”. <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler>, Erişim: 1 Kasım 2021.

Kalkınma Ajansı Genel Müdürlüğü. “Havsa İlçe Vizyonu”. <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/havsa-ilce-vizyonu.pdf>, Erişim: 30 Eylül 2021.

TÜİK. “Nüfus İstatistikleri”, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

Vakıflar Genel Müdürlüğü. “Vakıf Sorgulama”. <https://www.vgm.gov.tr/vakif-sorgulama/vakif-sorgulama?Page=1&CityId=22&StateId=289>, Erişim: 1 Kasım 2021.

“2010-2013 İstanbul Bölge Planı”, www.istka.org.tr

“Bir Kuşak, Bir Yol”, <https://www.rfa.org/english/news/special/one-belt-one-road>

“Edirne Yatırım Ortamı”, <https://investinedirne.gov.tr>

“Edirne; Balkanlar’ın Kapısı”, Atlas Dergisi, www.atlasdergisi.com

“Edirne - Ekonomik Faaliyetler”, www.cografya.gen.tr

“Edirne Hakkında Bilgi & Edirne Nasıl Bir Yer?”, www.gezihocasi.com

“Edirne’de Sanayi ve Ticaret”, www.etso.org.tr

“Edirne’nin Kültür Ve Turizm Potansiyeli”, www.docplayer.biz.tr

“Edirne’ye Yakın İller - Kısa Bilgiler”, www.kisa-ozet.org

“Gelişen Bir İl Ekonomisi: Tekirdağ”, www.corlutso.org.tr

“Havsa Uluslararası Endüstri ve Lojistik Merkezi Projesi İptal Kararı”, <http://www.hudutgazetesi.com/haber/60619/tarim-arazisine-yine-yanlis.html>

“İllere Göre Doğal Sit Alanları”, www.csb.gov.tr

“İllere Göre Sit Alanları İstatistiği”, www.kvgm.ktb.gov.tr

“İstanbul’da Hizmetler Sektörü”, www.slideplayer.biz.tr

“İstanbul’un Geçim Kaynakları Nelerdir?”, www.bakimliyiz.com

“İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) Düzey 1 ve Düzey 2 Bölgeleri – Kamu Politikalarında Yurttaşın Sözü”, www.yereldemokrasi.net

“Kırklareli - Ekonomik Faaliyetler”, www.cografya.gen.tr

“Kırklareli Yatırım”, www.trakyaka.org.tr

“Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği”, www.mevzuat.gov.tr

“Osmanlı Dönemi”, www.trakyanet.com

“Osmanlı Sefer Güzergâhları”, www.turkmmo.com

“TEN-T Projesi”, <https://ec.europa.eu/inea/en/ten-t/ten-t-projects>

“Trakya İklim Verileri”, <https://www.mgm.gov.tr>

“Tekirdağ - Ekonomik Faaliyetler”, www.cografya.gen.tr

“Tekirdağ’ın Ekonomisi”, www.tekirdagbuyuksehir.com

“TEMA Kuraklık Raporu”, www.tema.org.tr
<http://bim.edirne.bel.tr/cenaze/>
<http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/en/download/article-file/906819>
<http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/58987.pdf>
<http://www.avrupagazetecilik.com.tr/trakya-bolgesindeki-ulasim-faaliyetleri.html>
<http://www.cerkezkoy.bel.tr/cerkezkoy/ekonomi/>
<http://www.edirne.gov.tr/havsa>
<http://www.edirneosb.org.tr/>
<http://www.edirnetv.com/haber/10509/havsa-modern-pazar-yerine-kavustu.html>
<http://www.havsa.bel.tr/Faaliyetraporu2020.pdf>
<http://www.havsa.gov.tr/kus-bakisi-havsa>
<http://www.ipsalatb.org.tr/tr/web/8/ipsalamiz.html>
<http://www.musilozelidaresi.gov.tr/valinin-gorev-ve-yetkileri>
<http://www.kamuihalebulteni.com/archive-detail.php?id=2230206>
<http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php>
<http://www.traceca-org.org/en/home/>
https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/36997/mod_resource/content/0/Ders%201.pdf
<https://blog.lexpera.com.tr/bagimsiz-idari-otoritelerin-turk-idari-teskilati-icindeki-yeri-2/>
<https://camiler.diyenet.gov.tr>
https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/ders/ulasim_cogرافyasi/13/index.html
<https://climate-data.org>
https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Via_Militaris_and_Via_Egnatia_EN.jpg
<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>

<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Tarim-111>
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/70395>
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/528049>
<https://earth.google.com/web/>
<https://www.google.com.tr/maps/place/Havsa,+Edirne/@41.5539628,26.7833806,13z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x14b34712ca84ff29:0xf60f66b243517a0a!8m2!3d41.5488659!4d26.82151?hl=tr>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76404/kulturel-zenginligimiz.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76440/havsa-ilcesi.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76439/enez-ilcesi.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76440/havsa-ilcesi.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-76445/uzunkopru-ilcesi.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-90111/sultan-ii-bayezid-kulliyesi-saglik-muzesi.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-231636/ilimizde-gerceklestirilen-yerel-etkinlikler.html>
<https://edirne.ktb.gov.tr/TR-291631/kultur-varligi-istatistikleri.html>
<https://edirne.tarimorman.gov.tr/Menu/67/Havsa>
<https://gezimanya.com/turkiye/edirne-sehir-ici-ulasim>
<https://etso.org.tr/site/>
<https://kronos34.news/tr/ogretmen-basina-dusen-ogrenci-sayisi-turkiye-oecd-ulkeleri-arasinda-ne-durumda/>
<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43252/muzecilik-faaliyetleri.html>
<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.htm>
<https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>
<https://meteoblue.com>

<https://otonomhaber.com/2019/11/halkali-kapikule-tren-sefer-saatleri-guzergahi-ve-bilet-fiyatlari/>

<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>

<https://peyzax.com/sit-alanlari-nedir-sit-alani-siniflandirmasi/>

<https://slideplayer.biz.tr/slide/6034873/>

<https://ticaret.gov.tr/>

<https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/gumruk-idareleri/gumruk-idareleri-listesi/gumruk-idareleri-listesi>

<https://tr.db-city.com/T%C3%BCrkiye--Edirne--Havsa>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Edirne>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Edirne%27nin_il%C3%A7eleri

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Hadrianus>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Havsa>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Meri%C3%A7,_Edirne#Ekonomi

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Muhtar>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Do%C4%9Fu_Trakya

https://tr.wikipedia.org/wiki/Semetli,_S%C3%BCleymanpa%C5%9Fa

<https://turkstream.info/tr/project/>

<https://webdosya.csb.gov.tr/db/mpgm/icerikler/ek-2-tablo-17-mayis-20180214143000.pdf>

https://webdosya.csb.gov.tr/db/mpgm/editordosya/file/MEVZUAT/PlanGosterim/EK_1d%20Uygulama%20Imar%20Plani%20Gosterimleri.pdf

<https://worldarkeoloji.blogspot.com/2016/02/dogu-roma-imparatorlugu.html>

<https://yasanabilirsehirler.org/wp-content/uploads/2018/10/2.2Edirne-Belediyesi-WRI.pdf>

<https://www.atlasbig.com/tr/edirne-havsanin-mahalleleri>

[https:// www.cografyaharita.com](https://www.cografyaharita.com)

<https://www.doktortakvimi.com/klinikler/edirne-havsa-1-nolu-aile-sagligi-merkezi>

<https://www.doktortakvimi.com/klinikler/edirne-havsa-ilce-devlet-hastanesi#specialists-in-facility>

<https://www.dunya.com/kose-yazisi/kesan-ve-ipsala039datarim/2768>

<https://www.edirne.bel.tr/s/ulasim-hizmetleri-mudurlugu-141.html>

<https://www.edirneajans.com/havsa-modern-pazar-yerine-kavustu/>

<https://www.enerji.gov.tr>

<https://www.gokbilgi.com/marmara-bolgesi-ulasim-ve-ticaret/>

<https://www.haberler.com/havsa-ilce-hastanesi-e-1-statusune-gecti-2995465-haberi/>

<https://www.havsa.bel.tr/hayvan-pazari>

<https://www.ilan.gov.tr/ilan/639928/ihale-duyurulari/hizmet-alim-ihaleleri/ogrenci-tasima-hizmeti-alinacaktır>

<https://www.ilimiz.net/ilce/22/350-edirne-ilimizin-havsa-ilcesi.html>

<https://www.investintrakya.org.tr/tr/35580/Lojistik-Sektoru>

<https://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Istatistikler/TrafikveUlasimBilgileri/20TrafikUlasimBilgileri.pdf>

<https://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Trafik/trafikhacimharitasi/2020HacimHaritalari/Hacim2020Devlet.pdf>

<https://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionImages/KGMimages/Haritalar/b1.jpg>

<https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteEng/Root/Maps.aspx>

<https://www.ktb.gov.tr/>

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/kulturenvanteri/haskoy-mahmut--pasa-camii>

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/edirne/kulturenvanteri/havsa-sehitlik-aniti->

<https://www.mapeg.gov.tr>

<https://www.marmarahaber.com.tr/haber/35247/vizenin-ekonomisi-tarim-ve-hayvanciliga-dayalidir.html>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5403.pdf>

<https://www.milliyet.com.tr/egitim/kaymakam-nereyi-yonetir-kisaca-kaymakamlarin-gorevleri-nelerdir-6506466>

<https://www.mta.gov.tr>

<https://www.nufusune.com/havsa-ilce-nufusu-edirne>

<https://www.saglik.gov.tr/>

<https://www.sahibinden.com/>

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/7-UlastirmaKenticiUlasimAltKomisyonRaporu.pdf>

<https://www.suleymanpasa.bel.tr/>

<https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/Belgeler/Master/edirne.pdf>

https://www.tarimziraat.com/faydali_bilgiler/toprak/404-arazi_siniflandirmasi.html

<https://www.tekirdag.ktb.gov>

<https://www.tpao.gov.tr>

<https://www.trakyanet.com/trakya.html>

<https://www.trakyanet.com/trakya/edirne.html>

<https://www.trakyanet.com/trakya/edirne/havsa.html>

<https://www.trakyanet.com/trakya/tekirdag/saray/1385-ulasim-ve-altyapi.html>

https://www.trakyanet.com/trakyaharitasi/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=189&=1

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33090/xfiles/Trakya_Bolge_si_Lojistik_Master_Planı.pdf

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33088/xfiles/Ek_1_Trakya_ka_Turizm_master_Plani_Mevcut_Durum_raporu.pdf

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33085/xfiles/Trakya_2013_Mevcut_Durum_Analizi.pdf

https://www.researchgate.net/publication/306401087_Yoksulluk_ve_Beklentilerin_Gelir_Duzeyi_Baglaminda_Irdelenmesi_Havsa_Ilcesi_Ornegi

<https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/Belgeler/Master/edirne.pdf>

<https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33061/xfiles/922016C53ms2.pdf>

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33088/xfiles/Ek_1_Trakya_ka_Turizm_master_Plani_Mevcut_Durum_raporu.pdf

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33115/xfiles/Havsa_Ilce_Vizyonu.pdf

https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33110/xfiles/Lalapasa_Ilce_Vizyonu.pdf

<https://www.tuik.gov.tr/>

<https://www.uab.gov.tr/uploads/cities/edirne/22-edirne.pdf>

[https://www.wikiwand.com/tr/Bizans-Bulgar_Antlaşması_\(815\)](https://www.wikiwand.com/tr/Bizans-Bulgar_Antlaşması_(815))

www.arkitera.com

www.ktb.gov.tr

www.kulturportali.gov.tr

www.mesafesorgulama.com

www.rehberim.gen.tr

<https://www.trakyaagezi.com/corlu/>

<http://gorunumgazetesi.com.tr/haber/54221/trakyanin-en-buyuk-hayvan-pazari.html>

http://www.traceca-org.org/fileadmin/fm-dam/Routes_Maps/MAP_TRACECA_ROUTES_10_09_2017_300DPI.png

https://havsavhbanaokulu.meb.k12.tr/tema/okulumuz_hakkinda.html

https://maps.lib.utexas.edu/maps/historical/history_balkans.html

<https://rayhaber.com/wp-content/uploads/2012/07/avrupa-demiryolu-haritasi.png>

<https://unece.org/page404/fileadmin%20DAM%20trans%20main%20eatl%20docs%205th%20NW%20Item1bi%20e%20pdf>

[https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ergene-nehrini-kirleten-isletmenin-faaliyeti-durduruldu/1274424\)](https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ergene-nehrini-kirleten-isletmenin-faaliyeti-durduruldu/1274424)

https://www.davidrumsey.com/luna/servlet/detail/RUMSEY~8~1~343046~90111232:Europa-?sort=Pub_List_No_InitialSort%2CPub_Date%2CPub_List_No%2C Series_No&qvq=q:turkey%20europe;sort:Pub_List_No_InitialSort%2CPub_Date%2CPub_List_No%2C Series_No;lc:RUMSEY~8~1&mi=81&trs=1025#

<https://www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/54435964-havsa-devlet-hastanesinde-hekim-sikintisi>

<https://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionImages/KGMimages/Bolgeler/1Bolge/Subeler/1BolgeSubeler.jpg>

<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/6164/galagolu-milli-parki>

EDİTÖRLER

H. Meltem GÜNDOĞDU

1999 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama Müdürlüğünde teknik eleman olarak göreve başladı. 2005 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi “Şehircel Tasarım” programında doktorasını tamamladı. 2006-2014 yılları arasında belediyenin sırasıyla Planlama, Şehir Planlama ve Koruma Uygulama ve Denetleme (KUDEB) Müdürlüklerinde müdür yardımcılığı görevlerini yürütürken eş zamanlı olarak Maltepe Üniversitesi Mimarlık ve Okan Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı bölümlerinde Kentsel Tasarım Proje derslerinde misafir öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2014 yılında Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümüne tam zamanlı olarak geçiş yaptı. Stratejik Planlama, İmar Mevzuatı, Kentsel Tasarım ve Space Syntax (Mekan Dizimi) analiz teknikleri uzmanlıkları arasında olup, halen aynı üniversitede Doç. Dr. Öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Timuçin KURT

Doktorasını, Marmara Üniversitesi Bankacılık Doktora Programı’nda, “Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Finansmanında Yenilikçi ve Alternatif Finansman Modelleri: TOKİ Örneği” tezi ile 2020’de tamamladı. Halen, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı’nda görev yapmaktadır. Aynı zamanda, Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde misafir öğretim üyesi olarak bölge planlama, kentsel dönüşüm, kentsel büyüme ve arsa politikaları, proje yönetimi ve kent yönetimi derslerini vermekte, planlama atölyelerinde yürütücülük yapmakta; stratejik planlama, kentsel dönüşüm ve imar planı kararlarının kentsel mekana yansıtılması konularında araştırmalar yapmaktadır.

Yunus ÇOLAK

Doktorasını, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik Programı’nda, “Yeni Kurumsal Teori ve Güç İlişkileri Çerçevesinde İstanbul’da Sanayinin Dönüşümü” tezi ile 2022’de tamamladı. Halen, Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde öğretim üyesi olarak, kent ekonomisi, kent yönetimi, kentsel siyaset, bölge planlama derslerinde ve planlama atölyelerinde yürütücülük yapmakta; planlamada kuram uygulama ilişkileri, dönüşüm ve kentsel politikalar konularında araştırmalar yapmaktadır.